

1903-13

Národové, vraťte se ke Kristu!

*Dlouhý Jaroslav (někdy pseudonym Bělina Jan),
1902*

R13c01

Zase něco o pokroku.

Janů Martin, 1902

R13c02

**Obrana proti dorážlivému bludařství (řeč
v odpoledním shromáždění katolického spolku
školského ve Vídni, dne 15. listopadu).**

Schachleiter Alban, 1902

R13c03

**Řeč při padesátiletém jubileu Jednoty
katolických tovaryšů.**

Burian Josef, 1903

R13c04

Svoboda svědomí. (3. vyd.)

Brynych Edvard Jan Nepomucký, 1903

R13c05

O dobrodiní sv. zpovědi.

Fabian Josef Prokop (někdy pseudonym Zaletěl Prokop)

K papežskému jubileu Lva XIII.

Burian Josef, 1903

R13c06 a 07

Za nezapomenutelným biskupem (na slavnostní schůzi pražské „Růže Sušilovy“.

Hák Josef, Otisk z „Musea“, časopisu bohoslovců česko-moravských

R13c08 a 09

Za neohroženým vůdcem národa

† Dr. Františkem Ladislavem Riegrem.

Burian Josef, 1903

R13c08 a 09

Lurdy v roce 1902 (krátká výroční zpráva).

Dlouhý Jaroslav (někdy pseudonym Bělina Jan), upraveno z němčiny, 1903

R13c10

Dr. Martin Luther a „Desatero“. I. II.

Oliva Václav, 1903

R13c11 a 12

Beneš Method Kulda (při XII. schůzi Růže Sušilovy 25. května 1903).

Havelka Antonín, 1903

R13c13

Snahy našich protestantů v pravém světle.

Vobejda-Prosečský Alois M., 1903

R13c14

Křesťanská žena za prvních dob církve, vzor našich žen.

Badet Jean-François, Dlouhý Jaroslav (někdy pseudonym Bělina Jan), 1903

R13c15

Zpátečník (obrázek ze života národního).

Kulda Beneš Metod, 1903

R13c16 a 17

Pius X. I.

Vaněček František Xaver, 1903

R13c18

Číslo 1.

Cena 4 haléře.

Rečník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Národové, vraťte se ke Kristu!

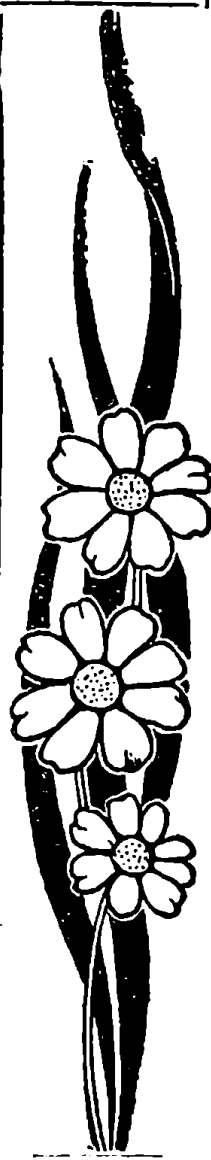
Napsal

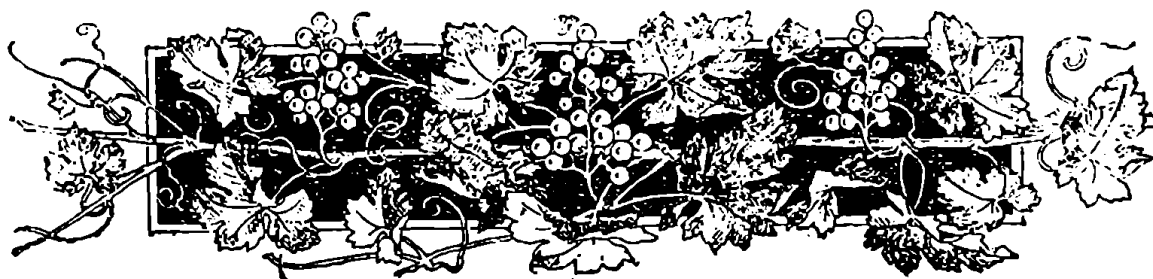
Jan Bělina.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1902.

V Benešově u Semil mají Husův pomník s nápisem: »Národe, vrať se ke Kristu!« Upřímně řečeno je to nápis překrásný. Bylo by si jen co přát, aby se tímto heslem také skutečně každý člen našeho národa řídil. Ba, nejenom to! Bylo by si co přát, aby se jím řídili národové všichni. Mělo by tedy heslo správněji zníti: »Národové, vraťte se ke Kristu!«

Národové u Krista již byli.

Jak správným je toto heslo, patrně již z toho, že volá: »Národové, vraťte se ke Kristu!« — Všichni národové vzdělaného světa, o kterých v této brožuře mluviti chceme, totiž již u Krista byli, Krista se drželi. A nepopíratelnou pravdou je, že se jím u Něho vedlo dobře. Jak veliký je rozdíl mezi tou dobou, kdy tápali ve tmách pohanství, a mezi dobou, kdy se přidrželi Krista! Čím více se ke Kristu přichýlovali, tím více také

*

mizelo se světa pohanské barbarství se všemi jeho hrůzami. Jako pohané byli oddáni nepravostem nejhoršího druhu, že i někteří jejich spisovatelé nad tím žasli. Ale ti, kteří se přidrželi Krista a Jeho náboženství, nejenom tyto nepravosti odkládali, nýbrž i prospívali v překrásných a výborných ctnostech, jak dotvrzovali opět i sami pohané.

Smutným zjevem za dob pohanských bylo kruté otroctví, ve kterém úpěla dobrá polovina lidstva. Křesťanství je však odstranilo jako člověka nedůstojné, volajíc, že máme milovati bližního pro Boha jako sebe sama. Pohanství neznalo péče o nemocné, chudé, mrzáky, starce, sirotky; ba, ono s nimi nakládalo krutě. Křesťanství však začalo ihned s nejněžnější láskou se starati o všechny tyto nešťastníky. Ono nejenom pro ně stavělo nemocnice, chudobince, sirotčince a jiné ústavy, ale ono je i opatrovalo a staralo se jim o slušnou výživu, které si zasloužiti nemohli. Křesťanství proměňovalo neúrodné krajiny v úrodné, zalidňovalo pouště, učilo lid orbě, chovu dobytka, řemeslům, průmyslu a staralo se tak s dobrým prospěchem o hmotný blahobyt nejenom svých věřících, ale i nevěřících. Ono podporovalo vědy, umění, vzdělanost. Křesťanství chránilo lid před násilnostmi a krutostmi vladařů, připomínajíc jim s důrazem, že se ze všech skutků svých budou musiti zodpovídati Pánu všech pánů, Bohu samému. Ono učilo poddané poslušnosti k představeným, ono učilo lásce nejenom jednotlivců k jednotlivcům, ale i celých národů k národům,

poněvadž všichni národové jsou syny téhož Otce nebeského, tedy vespolek bratry. A tak opevňovalo mír a pokoj na zemi.

Národové se od Krista odvrátili.

Bohužel! Národové jednali asi tak, jako onen marnotratný syn ze sv. evangelia. Ten také, dokud byl u svého otce, se měl dobře. Než, jak praví staré přísloví, »pálilo jej dobré bydlo.« — On si myslel: ve světě se budu míti ještě lépe. A proto bylo jeho beslem: » pryč, jen pryč od otce.« A tak také jednali národové. I oni, věřící hlasům všelijakých falešných proroků, nebyli spokojeni s blahem, které jim skýtal Kristus a nejenom toužili, ale také skutečně spěchali — pryč, pryč od Krista. Jednali tak jednotlivci ovšem již dříve, ale celí národové tak učinili za dob hlásání protestantismu. Nechceme tím snad již tvrditi, že všichni první hlasatelé protestantismu toto přeusnutné heslo měli na mysli. Co se však Luthera samotného týče, ten se přiznal. (Stol. řeči. Eisl. 37 b): » Nemohu sám věřiti, čemu učím, ač lidé věří, že tomu věřím pevně.« A jako se velká většina opravovatelů víry Kristovy sama nedržela Krista, tak také svými »opravenými« naukami nevedli lidí ke Kristu. Ba právě naopak. Oni rozpoutali jeho hříšné náruživosti tak, že všichni ti, kteří jim uvěřili, se nedrželi Krista, nýbrž řítili se pryč od Krista — do starých nemravů pohan-ských. Luther sám nad tím žasnul a volal (Stol.

řeči): »Kdybych byl věděl jaké zlo má nauka ve světě působí, nikdy bych nebyl začal.«

Tyto smutné doby se sice později poněkud uklidnily. Ale lid od Krista odvedl protestantismus přece. Učinil tak hlavně tím, že otevřel cestu bludným naukám, jako jsou: rationalismus, pantheismus, materialismus, naturalismus.

Z odporu proti církvi katolické učinili protestanté z Písma sv., které sice od Boha jest, takřka Boha samotného. Toto přehánění pravdy vzbudilo však brzy přirozený odpor i mezi protestanty a zvrhlo se v pravý opak přičiněním rationalistů, t. j. rozumářů. Oni totiž prohlásili Písmo sv. za pouhý spis obyčejný, lidský. Toto tvrzení své chtěli dokázat tím, že ukazovali, kterak události, vypravované v Písmě sv., nersovňavají s jejich »vědeckými domysly,« které prohlašovali za naprostou pravdu. Na tom však ještě nebylo dosti. Oni se pustili i do zázraků. Popírali jejich božský původ a vykládali je cestou přirozenou. Ba oni zašli tak daleko, že se snažili Kristu Pánu upříti i Božství a ličili Jej v různých »životopisech Kristových« jako pouhého člověka. Prohlásiti však Krista Pána za pouhého člověka, co to je jiného, než li vésti všechny ty, kteří tomu uvěří — pryč od Krista?!

Rationalisté uznávali sice Boha, ale popírali, že by byl lidem pověděl, co mají činiti, by došli blaženosti věčné. Proto upírali pravost Písma sv., zázraků, Božství Kristova.

Pantheismus však upřel osobního Boha vůbec

On prohlásil, že celý svět je Bohem, že svět a Bůh je jedno a totéž. Přirozeně pak učil dále, že vše, co na světě jest, je jakýmsi vývinem z Boha, že se tedy i člověk vyvinul z Boha. Namluviti však něco takového lidu, není to zrovna tolik, jako vésti jej — pryč od Krista?

Naproti komu však volal člověku materialismus: »Nejsi vývinem z Boha, poněvadž vůbec žádného Boha není. Jsi pouhou hmotou, nemáš ani žádné od těla rozdílné duše.« Bylo mu tu ovšem odpověděti na otázku: »odkud svět, odkud člověk?« Ale materialismus byl brzy hotov. Na otázku: »odkud svět?« odpověděl s pantheismem: »je věčný.« Na otázku pak: »odkud člověk?«, odpověděl darvinismem: »vyvinul se ze zvířeře.« Jaké však může býti ještě větší odvádění lidí — pryč od Krista, než je toto?

Podobně jednal a jedná i naturalismus. Popírá všechny pravdy náboženské, o kterých se není s to na vlastní oči přesvědčiti — tedy duši, nebe, peklo, Boha atd. Snaže se při tom zavést lid do bahna sprostoty a nemravnosti, vede i on — pryč od Krista.

Zatím jsou ovšem všechny tyto nauky v očích všech v pravdě vzdělaných, učených a rozumných lidí vyvráceny.

Vyvráceny jsou pochybnosti rationalismu o domnělých nesrovnalostech v Písmě sv. nejnovějšími objevy v Egyptě a v Assyrii. Vyvráceny jsou pochybnosti o zázracích nejenom nesmyslností jejich výkladů se strany rationalistů,

ale i nejnovějšími zázraky v Lúrděch a jinde. Následkem toho potvrzen i božský původ Kristův a Jeho náboženství.

Rozumovými důvody je rovněž vyvrácen i pantheismus, materialismus, naturalismus. Je dokázáno každému člověku dobré vůle způsobem více než dostatečným, že svět není věčným, ale že jednou býti začal, že svět není sám ze sebe, ale že byl stvořen bytostí od světa rozdílnou — osobním Bohem.

Podobně je před vědeckým světem odbyt původ člověka ze zvířete, je odbyta zásada naturalismu: »čeho nevidím, to nevěřím.« Všechny tyto nauky jsou pouhým důkazem, jak se lidé, kteří se pravého Boha spustili, »divně myšlenky matou.« Ony nikdy nedokazují, že by nebylo Boha, duše nesmrtelné, nebe, pekla atd. Tato víra stojí neotřeseně a pevně dále a bude trvati až do skonání světa, kdy nadejde jasné potření pro všechny. Peklo může sice nyní proti Kristu bojovati, ale nikdy ne nad Ním zvítěziti.

Prohlubování odpadu od Krista.

Bludné tyto svrchu vyjmenované nauky, volající » pryč od Krista«, jsou tedy v očích pravé vědy odbyty. Co je však smutné, je to, že se jich uchopili lidé, kterým na pravdě nezáleží pranic, a šíří je s velikým hlukem jako »svatou pravdu« mezi prostý lid dál a tak jej »osvěcují.« Než proč tak činí?

Našlo se vždy a najde se i dnes dost a dost lidí, plných pýchy, kteří, studovali-li něco, daleko to ve vědě »nedotáhli« a nestudovali-li, přece něco četli a tu již chtějí platiti za něco vyššího a moudřejšího před ostatními lidmi. A jako prostředku k tomu se chápou těchto odbytých a vyvrácených nauk. Ty oni na různých schůzích v zastrčených vískách našich užaslému lidu vykládají, prohlašují za nejnovější vymoženost vědy a nevyvratitelnou pravdu. — A dále!

Krista Pána, pokud v těle lidském byl na světě, nenáviděli fariseové a zákonníci. Oni chtěli, aby lid jenom je poslouchal, jenom jejich slovy a rozkazy se řídil, chtěli býti zkrátka vůdci lidu. Lid však šel za Kristem. Proto však se fariseové a zákonníci snažili odvrátiti lid od Krista, proto volali: » pryč od Krista! « — Podobně dnes chtějí mnozí a mnozí lidé špatných zásad býti vůdci lidu. Pokud se však lid drží Krista a Jeho sv. víry, pak neslyší hlasu jejich, ale hlasu svých církevních vrchností, ustanovených Kristem. A tak je i heslem jejich: » pryč od náboženství — pryč od Krista. «

Zlatník jeden v Efesu, jménem Demetrius, dělal ze stříbra malé obrazy slavného chrámu bohyně Diany a měl z toho nemalý zisk sám, i jeho dělníci. Tu však přišel do Efesu sv. Pavel, blásal tam Krista, mnozí v Něho uvěřili a přestaly ony stříbrné obrazy kupovati. To se však nelíbilo Demetriovi, protože přicházel o zisk. Svolal tedy dělníky své i ty, kteří byli podob-

ného řemesla a pravil: »Víte, že tímto řemeslem zisku nabýváme. Nyní pak také vidíte i slyšíte, že tento Pavel netoliko v Efesu, ale téměř po vší Asii odvrací lid od ctění bohyně Diany, pravě: To nejsou bohové, kteří bývají rukama udělání.« A výsledek řeči té byl, že všichni způsobili vzbouření veliké proti sv. Pavlovi a Kristu, kterého hlásal — z výtělkářství. A podobně i dnes překáží Kristus a Jeho náboženství různým nepokřtěným »přítelíčkům« křesťanů v jich vyssávání, vykořisťování, ožebračování, jak by si přáli. A z toho důvodu je i jejich heslem — pryč od Krista.

Rovněž je nepohodlným Kristus různým stranám politickým, protože brání uskutečnění špatných jejich snah, směřujících k zničení veškerého stávajícího pořádku ve společnosti lidské. A tak i ony pracují za heslem — pryč od Krista.

Všemu těmto přívržencům hesla »pryč od Krista« se však velmi dobře hodí překonané nauky: rationalismus, pantheismus, materialismus, naturalismus. A těch také bez ohledu na pravdu používají k dosažení svých úmyslů. Na schůzích lidu, hlavně však pomocí tisku rozšiřují je i do nejzazší chaty — mezi lid.

A lid? — Ten pro nedostatek vzdělání nejen že není s to o takových »moudrostech« si učiniti samostatného úsudku, ale on je stále stejný. Co se stalo již za dob Krista Pána? Lid viděl Jeho zázraky a volal: »Kristus je zaslíbený Mes-

siáš!« — věřil v Něho. Když však Jej viděl spoutaného kráčet ulicemi jerusalemskými, a slyšel křik fariseů a zákonníků: »je buřičem, svádí lid...«; tu si myslil: »Něco na tom zajiště je, když to tak vznešení a učení páni tvrdí!« A dali se nejen svést, ale šli v zaslepenosti své tak daleko, že volali Pilátovi: »Ukřižuj Ho!« — což je zrovna tolik, jako — » pryč s Kristem«.

A podobně jedná i dnes mnohý člověk, který není ve víře dosti pevným. Slyše se všech stran hluk a rámus: » pryč od Krista«, slyše to odůvodňovati »vědou« z úst »učených« pánů se skřipci na nose, volá i on: »Když tak učení páni tvrdí, že není Boha, že není nesmrtelné duše, že Kristus byl pouhým člověkem, pak to je pravda. Však takto budu beztoho pohodlněji živ!« A dává se svést i on a volá rovněž: »Pryč od Krista«.

Následky odvratu od Krista.

A následky toho všeho? — Tolik nám dokazuje kolikatisíciletá zkušenost, že jediným pravým základem spravedlnosti a ctnosti je náboženství, t. j. ohled na Boha, nejvyššího zákonodárce a spravedlivého soudce. Když však lidu bylo namluveno, že osobního Boha není, že je po smrti se vším konec, že tedy po smrti žádného nebe není, ký tu div, že si hledí připravit nebe již zde na zemi?! Heslem takto oklamaneho lidu pak je dobře se míti, užívat co nejvíce rozkoší zde na zemi. Rozkošemi však nerozumí rozkoše

takové, jaké připravuje ctnost, práce, účinnivá láska k bližnímu, ale rozkoše smyslné: dobré jídlo, pití, hovění chlípným náruživostem těla, pohodlí a zahálku. K tomu všemu je však třeba peněz, hodně peněz. A za těmi se také dnes vše žene. Při tom se však tito lidé zbavení víry neptají, zda jich dosahují cestou poctivou, cestou zachovávání příkázání Božích. A proč by se také měli ohlížeti na Boha a Krista — když »prý« dle nové vědy žádného Boha není a Kristus byl pouhým člověkem?! Proto také čím více se lid odvrací od Krista, tím více vyrůstá počet krádeží, loupeží, podvodů, utiskování chudých vdov a sirotek. Silnější a chytřejší hledí se obohatiti na účet slabších, méně nadaných neb dosud poctivých lidí. Zatím však co jedni, dobře se majíce, hromadí ještě kapitály, upadá velická většina lidstva do chudoby, bídy a nouze. A jaké to *bude* míti následky? — Povíme si o tom dále.

Rovněž tak smutné jsou i následky odvratu od Krista v rodinách. Jisto je, že pravým základem štěstí v manželství není láska pozemská, láska smyslná. Neb ta k pravému štěstí v rodinách nestačí. Jak to s ní také bývá? I když se manželství uzavírá z pravé lásky, ona chladne den ode dne sama sebou. Chladne však tím více, ba změní se v odpor, když pozná důkladněji jeden z manželů slabosti, vady a špatnosti druhého. A nejenom to! Novomanželé na to obyčejně nemyslí, ale nadejdou jim mnohdy doby utrpení a zkoušek. A na takovémto úskalí se obyčejně po-

zemská láska rozbije příliš lehce. Ne! Pozemská láska, má-li býti laskou pravou, má-li vésti manžely skutečně k pravému štěstí, musí býti posvěcena láskou jinou — láskou k Bohu. Než právě tuto lásku bere rodinám heslo »pryč od Krista«. Jakmile se mu to však podaří, pak se také blásí ke slovu manželská nevěra, nespokojenost, rozeřvanost, sváry a pod. Jaký »pokoj a láska« však v takovýchto rodinách panují, netřeba povídati. Co je však při tom smutným, je tolik, že rodina nepozůstává z muže a ženy, ale také z dětí. Jaké vychování mohou takoví rodičové, kteří se přidrželi hesla »pryč od Krista« dítkám svým dáti?! Ty bývají z pravidla zanedbávány, vrozený jim náboženský cit bývá v nich nevěrou a špatným příkladem rodičů a okolí, ve kterém žijí utlumován. Za to však zapouští v srdcích jejich vždy hlubší a hlubší kořeny rodičům a okolí »odkoukaná« nevěra a náchylnost ke špatnostem. A tak nám také *nové* heslo »pryč od Krista« vychovává *nové* pokolení, ale pokolení v skutku špatné a nemravné. A následky toho? Však k nim přijdeme!

Toto heslo má dále žalostný vliv i na celé státy. Druhdy, dokud se ještě lid držel slov, která řekl Kristus Pilátovi: »Neměl by's moci nade mnou, kdyby ti nebyla s hůry dána,« bylo zásadou, že svrchovaná moc ve státech pochází od Boha. Ale přišla »nová věda« a prohlásila za neklamnou pravdu: »Svrchovaná moc ve státech nepochází od Boha, ale z lidu. A poněvadž se

tato »nová věda« lidu skutečně zamlouvala, jsme dnes již tak daleko, že si v »pokročilých« státech dělá zákony lid sám. Jaký to však je lid? Je to lid, který se drží Krista? Bohužel, nikoliv! Za našich dob se daří nejlépe těm, kteří hodně moc křičí. A to právě nedovedou přívrženci Krista; oni jsou ještě až příliš ospalí! Za to však dovedou velmi dobře křičeti přívrženci hesla » pryč od Krista«. Následkem toho také zasedají a mají většinu v parlamentech. Nedivme se tu však, že oni také vedou celé státy — pryč od Krista! Je to věru smutné, ale pravdivé. Směr novodobého zákonodárství nás o tom přesvědčuje úplně.

Následkem toho však se také nezachovává nauka Kristova, že všichni lidé jsou si vespolek rovni, že jsou bratřími. A tak dnes národ silnější hledí potlačovati a zotročovati národ slabší. Ten si to ovšem opět nechce dáti líbiti. Kde je tedy ve státu více národů spojeno, tam panují národnostní boje, které zabírají mysle jejich tak velice, že na sociální opravy, t. j. jak by se pomohlo dělnému lidu, není času. Poněvadž pak opět následkem nedostatku pravé křesťanské lásky i jednotlivé státy hledí zničiti státy jiné, ozbrojuje se jeden stát více než druhý. Než tento ozbrojený mír stojí veliké peníze. A ty musí platit lid. Daně stoupají vždy víc a více — a lid?

Ten je nespokojen. Duch revoluční šíří se v něm také víc a více. Krvavou barvu za svou si vzali již od Krista odvedení socialisté. Čekají jen na vhodný okamžik. Ale za to anarchisté ne-

chtějí čekati ani tak dlouho, oni chtějí nynější společnost zničiti co nejdříve. Dýky a pumy jsou jim k tomu nejmilejším prostředkem, jak je již dnes světu dobře známo. A tak můžeme směle tvrditi, že nynější společnost lidská stojí na sopce, která může začíti své zkázonosné dílo co nejdříve. A tím vším je a bude vinno heslo: „ pryč od Krista“. — Než co tu činiti?

N á r o d o v é, v r a t t e s e k e K r i s t u !

Pravíme tu směle a upřímně: Nemají li na nás tyto strašlivé doby přijíti, pak třeba vrátiti se ke Kristu. Křesťanství to bylo, které obrodilo celý pohanský svět druhdy. A ono také je i dnes s to, obroditi a uvésti opět pořádek, klid, mír, spokojenost do nynějšího novodobého pohanského světa.

Kde však je křesťanství pravé? Je v „církvích“ protestantských, když jich dnes již je na sedm set, a v protestantských seminářích se učí, že Kristus byl pouhým člověkem? Ne! V protestantském Kristu nám nekyne spása, zrovna tak jako ne v Kristu starokatolickém, novobusitském atd. Pravé křesťanství je vtěleno pouze v Církvi katolické. To také uznávají i mezi nekatolíky všichni, kteří v Krista věří a mají dosti dobré vůle, aby se o této pravdě přesvědčili, a statečnosti, aby důsledky z toho, t. j. návrat do Církve katolické, provedli. Děje se tak dosti zhusta mezi protestanty v Německu, hlavně však v Anglii, kde se

jich vrací zpět do církve katolické ročně na tisíce.

Co tedy třeba činiti národům, mají-li ujíti hrozící jim zkáze? — Vrátili se ke Kristu. To však znamená, státi se katolickými křesťany nejenom dle jména, ale skutky.

A kdy tak třeba učiniti? — Druhdy ve Francii illumináti odvrátili také lid od Krista. V celé zemi to již vřelo jako v sopce. Rozvášní lidé pozorovali nebezpečenství, volali lid zpět ke Kristu. Hlas jejich však vyzněl nadarmo. Než tu sopka propukla a chrlila spoustu a zkázu na všechny tou měrou, že brozno o tom čísti. Až teprve, když již bylo příliš zle, volal lid: »Vraťte nám Krista!«

Máme i my čekati tak dlouho s návratem ke Kristu? Nikoli! Začneme s ním hned, neb jen tak ujdeme hrozící zkáze. Všichni, kteří se více méně vzdálili od Krista, nechť se ihned řídí heslem: »Zpět ke Kristu«, t. j. ke Kristu katolickému.

Číslo 2.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 halérů.

Zase něco o pokroku.

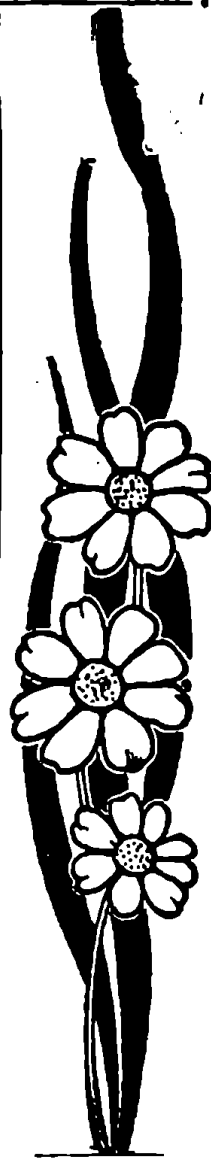
Uvažuje

P. Martin Janů, C. Ss. R.

Redakce a administrace: Praha VI.-80.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1902.

Za naší doby leckdo mluví o »pokroku« a přece tomu mnohý právě tak rozumí jako slípka pivu a telátko kalendáři. — Jako není všechno zlato, co se třpytí, tak není též všechno »pokrok«, co se za pokrok vydává. Proto hodlám jasně a stručně vyložit, v čem pravý pokrok záleží a jak se slova »pokrok« přečasto zneužívá.

Novomodní slovo »pokrok« — staří říkali raději prospěch — je odvozeno od slovesa »pokročiti« t. j. kráčet v před, jíti dále, postupovati k nějakému cíli blíže, blížit se k tomu, co si kdo vytkl za svůj ideál, za hlavní účel svého snažení. Tak na př. říkáme o dítěti, že ve škole činí pokroky (prospívá), když den ode dne přiučuje se novým věcem a vždy slušněji se chová a tak svému cíli t. j., aby se zaopatřilo vším, čeho mu jako křesťanu a občanu třeba, ustavičně se blíží. Tak činí pokroky i h o s p o d á ř, když den ode dne svému hospodářství lépe rozumí, ze svého statku a majetku vždy víc a více těžití dovede. Tak činí pokroky i h o s p o d y n ě, když vždy lépe se obeznamuje v domácnosti, na všechno vždy bedlivěji dohlíží, vždy lépe vaří. Kde pokrok, tam zdokonalování — kde zdokonalování, tu pokrok.

Když však je řeč o pokroku lidstva vůbec, aneb o pokroku toho kterého národa, tu se nehledí jen na to, zdali v tom neb onom směru se zdokonalil, nýbrž zdali vůbec k hlavnímu cíli svému se přiblížil, aneb aspoň čím dále tím snáze k cíli svému se přibližuje. To nyní podrobněji

vysvětlím. Nejprve však musím promluvit o cíli, který člověk na zemi má.

Na člověka činí požadavky nebe i země. On jest i občanem pozemským i k tomu určen, aby občanem nebeským se stal. Máť člověk i duši nesmrtelnou i tělo k zemi se klonící. Tu by se zdálo, že člověk obojímu vyhověti nemůže, že by buď jen pro zem, neb jen pro nebe žíti měl; že by jedno neb druhé tak jej zaujímal, aby na druhé mysliti nemohl. Tak se však jenom zdá. V skutku a v pravdě obojí povinnosti můžeme dostáti. Jenom to se od člověka žádá, aby první a hlavní úlohu náležitě konal, vždy ji na zřeteli měl, druhá pak sama se poddá. Jsme křesťané a proto není nemístné uvést zde slova Moudrosti věčné: »Hledejte nejprve království nebeského a spravedlnosti jeho a vše ostatní bude vám přidáno.« Kdo věrně a vytrvale plní své povinnosti k Bohu a k sobě samému i své povinnosti společenské, ten žije život bohulibý a šťastný, jak toho na zemi dosíci lze.

Řekněme to ještě jednou zkrátka a moudře. Člověk má dvojí úlohu, dvojí cíl, aby žil na zemi jako občan nebeský a jako občan pozemský. První úloha je hlavní, druhá je jí podřízena.

Člověk tedy i veškerý národ činí pravé pokroky jen tehdy, když čím dále, tím lépe a snáze této dvojí své úloze dostává.

Pravý pokrok jen tam viděti jest, kde se rozum vzdělává a zdokonaluje pravdou, vůle

ctností, srdce krásou pravou a ušlechtilostí. A ježto Bůh jest nestvořená pravda, nejdokonalejší dobro a nejušlechtilejší krása — tím větší lidé, jak jednotlivci tak i celí národové pokroky činí, čím více Boha poznávají a jemu se připodobňují. Pokrok v ostatních věcech má býti jen ozdobou a útěchou pozemského života, ne však jeho hlavním cílem. Ať si nikdo nemyslí, že snad přepínám, příliš mnoho žádám, na život ctnostný příliš velkou kladu váhu, vždyť máme ceniti věci dle toho, jak jsou v skutku a v pravdě, nikoli tak, jak bychom si snad přáli. Pravda zdá se býti někdy trpkou, ale jádro je sladké.

Sledujme nyní poněkud dějiny a vizme pokroky národů.

K nejpokročilejším národům počítali se až dosud staří Řekové a Římané. Jaký u nich shledáváme pokrok?

Co se týče života pozemského, kráčeli obrovskými kroky ku předu. Kdo k tomu prostředky měl, hleděl si život co nejpohodlněji zařídit. Mnozí stavěli překrásné paláce obrovské velikosti, divadla, lázně, letohrádky. Pěstovali zahrady ovocné a květnice a rozsáhlé parky. V domech bylo vše co nejvzorněji upraveno, jak si toho pohodlné tělo přáti ráčilo. Jídla se sháněla z veškerého oboru zemského: z dalekých moří ryby, z pralesů rozličná zvíř, ze vzduchu nejvybranější ptáci. Vína přerozmanitého druhu svlažovala vždy vypráhlá jejich hrdla. Abych něco i pro ženy pověděl, i překrásné šaty byly v módě, šperky, vo-

ňavky, zubní prášky, ano i falešné zuby byly známé. A což zábavy? Darmo mluvit. Jedna se střídala s druhou. Vezměme k tomu ještě slavné řečníky, básníky, dějepisce, umělce, vojevůdce, které celý svět až podnes obdivuje a máme před sebou okouzlující obraz aneb, jak lidé říkají: nebe na zemi. Jaký to pokrok!

Ale nedělejme si příliš velké laskominy na takový blahobyt, na takové štěstí. Mělit Řekové a Římané i své slabé stránky.

1. Tohoto zdánlivého štěstí požívala vzhledem k velké společnosti jen nepatrná hrstka. Ostatní pak živořili jako za naší doby a přemnoho lidí pracovalo, jak se říká z ruky do huby. K tomu jest míti na paměti, že úžasné množství lidí úpělo v přehrozném bídě, v otroctví. Tak na př. v jediné Attice bylo za správy Demetria Falesea od r. 317—307 dvacetkrát více otroků, než občanů (400.000 : 21.000). Korinth a Ajgina měli jich téměř po půl milionu. A kolik statisíc jich úpělo v jedinkém městě Římě!

Osud otroků byl přehrozný. Byli kupováni a prodáváni jako zvířata, trýznění a mučení netoliko těžkými pracemi, ale i tělesnými tresty, ano i smrtí hroznou, ukřižováním. O jakém si Římanu jsem kdesi četl, že otročím masem i ryby krmil.

2. Ruční a namáhavá práce i řemeslnická a umělecká byla u Řeků a Římanů, když na nejvyšším stupni stáli, v opovržení. Cicero na př., jeden z nejznamenitějších řečníků a advokátů řím-

ských, pravil, že nemůže nikdo v dílně řemeslnické státi, aby ještě zůstal počestným občanem.

3. Kde s jedné strany velký přepych panuje, s druhé strany nouze a bída — kde je práce v opovržení, tu i mravnost klesá a ubíhá v záhubu. Tak to bylo i u Řeků a Římanů. I nejslavnější jména nejsou všechna skvrny nemravnosti prosta. Lakota bezedná, necudnost nestoudná šířaly ponenáhlů kořeny těchto dvou nejslavnějších národů.

4. Nejhlavnější však těchto národů chyba, která všechny jejich dobré stránky černým, hustým mrakem zastiňovala, byla ta, že na hlavní svůj cíl, že jsou totiž k tomu určeni, aby též nebeskými občany se stali, úplně zapomněli. Neměli ani poznání jednoho pravého Boha. Jak Řekové, tak Římané uctívali celý regiment falešných bohů a jakých bohů! Takových, kterým neřesti a chyby lidské prisuzovali. Tak na př. řecká Aphrodite, římská Venuše byla bohyní nemravnosti, řecký Dionysos, římský Bacchus (Liber) bohem opilství, řecký Hermes, římský Mercurius bohem lsti a podvodu, bohem zlodějů.

Bohů ctili ohromné množství — Římané asi dvacet tisíc.

Takovým pak způsobem, ježto rozmařilost a požívacost se rozmáhaly, práce byla v opovržení, bezbožnost vzrůstala, mravnost mizela, ubíhali Řekové a Římané v záhubu. Tak se vedlo národům nejslavnějším. Pokrok jejich byl jen zdánlivý a proto minuly se s obojím svým cílem.

A kam spěje lidská společnost nyní, v dobu, jak se říká, všeobecného, všestranného pokroku?

Žijeme na začátku dvacátého století. Mnozí zajisté s jakousi hrdostí a pýchou píší rok 1903. Honosí se tím, že jim popřáno bylo, žítí v století »osvěty«, v století »vzdělanosti«, v století »obrození a osvobození lidstva« od »tmářství a zpozdilosti«, v století »pokroku«. Nuže, co tomu říkáme?

Začal bych se slavným p. inspektorem Kosi-nou, který před několika málo lety napsal: »Stará Evropa na sklonku věku devatenáctého se rozhlíží po zářící kultuře své (t. j. vzdělanosti, osvětě a pokroku) a lid volá: já mám hlad!« Ale možná, že by se mi řeklo, že jsem škarohlídem. Inu, tož nejprve uznávám, že v mnohém směru je veliký pokrok, pokrok, o kterém nejvzdělanější národové starověku neměli ani zdání.

Kdyby nyní některý starý mudřec z hrobu vstal, dejme tomu Cicero, Seneka, Archimedes neb Aristoteles, jak by údivem a úžasem spráskli ruce a myslili, že jsou v Jiříkově vidění!

Po celém skoro světě rozestřena jest ohromná síť telegrafických drátů a telegraf umožňuje dávat zprávy vzdáleným přátelům co nejrychleji a telefon poskytuje příležitosti mluvit s osobami i na sta mil vzdálenými, jako na př. jedna může býti v Berlíně, druhá ve Vídni. Fonograf i slova lidská navinuje na válečky a komu libo, je sděluje, tímž řeči tónem, nebo zvukem. Jak pohodlné je cestování na železnici a na parníku! Brzy

snad budeme létat i v balóně! Jak krásné jest a pohodlné elektrické osvětlení, kterému, jak se v »Strýčkových rozumech« dočítáme, staří Hanáci říkali »jeletrické gáz«. Elektřinou ženou se již tramvaye, železnice a stroje nejrozmanitějšího druhu. Stroje máme již skoro na všechno. Nemíním začít s kávovým mlýnkem nebo se strojem na válení těsta a krájení nudlí aneb se strojem na uzenky. Máme stroje secí, žací, mlátičí, řezací, parní pluhy, parní mlýny. Máme továrny na tužky, na floky, na rozličné zboží střížné, ohromné sklenárny, železárny, pivovary, cukrovary, lihovary. Jaký to pokrok!

Když se na poli průmyslovém rozhlédneme, tu se člověku skoro rozum mate. Když byla v královském městě Praze národopisná výstava, bylo tam, jen z naší milé české vlasti, tolik prací mistrně provedených a to v každickém oboru, že by bylo bývalo třeba, aby člověk asi čtrnáct dní kolem chodil, aby se tam mohl jen trochu povrchně poohlédnouti, natož vše důkladně si prohlédnouti.

A což teprve na dráze věd a umění! Tu jest věcí tolik, že nestačí celý život lidský, aby se člověk jen v jednom odvětví důkladně vyznal. Z toho jest — jen mimochodem to podotýkám — vidno a jasno, jak nesmírně hloupý jest člověk ten, jenž si myslí ano i tím se honosí, že jest všestranně vzdělán, že netřeba jest, aby se dal od jiných poučiti.

Na středních školách — a tlačí se tam každý

synek nejméně osm let lavice — učí se jen základům, jen počátkům věd a rovněž universita jest spíše průpravou k dalším studiím, nežli vědeckým bádáním samým. Kdo věrně studoval, každý milerád této pravdě aspoň tajně přisvědčí. Ovšem ani tu není vše zlato, co se třpytí. Podotknu to později. Měl bych se také zmíniti o pokroku v zábavách, požitcích a příjemnostech společenského života. Ale tu se dobře nevyznám. Neželím toho. Jenom podotýkám, že v dramatickém umění — nebo-li v divadlech, operách, koncertech doba naše mnohem dále jest, nežli to u Řeků a Římanů shledáváme. O požitcích při hostinách a pitkách mluví se mi nechce. Ani to k pokroku nepatří. Jenom připomínám, že Římané sotva znali falšované mouky, smíchané totiž s mastekovým práškem neb těživcem, aneb umělého másla, věděli také asi málo o falšovaném víně — za naší doby jsou již i samostatné vinovary — nevěděli, že se ze starých hadrů mohou zhotovovati nové látky — málem bych řekl nové hadry; inu bylo by to také pravda. Rovněž nebylo jim asi také ještě povědomo, že z papírové látky nebo lepenky lze dělati podešvy. Neznáma byla Římanům dlouhá stupnice rozmanitých líkérů nebo kořalek od obyčejné šedé, kmínky, slivovice, až ke cognacu a chastreusei. Neměli zajisté Řekové a Římané ani sběhlosti a dovednosti ve falšování drahých kovů a kamenů, jako naše pokročilé pokolení. Snad laskavý čtenář pozoruje, že začínám již býti trochu štiplavým a kou-

savým. A jak bych neměl? Vždyť veškeren pokrok našeho »osvíceného« pokolení je přechasto jen pouhým pozlátkem, jen zevnější škraboškou, jen krásným náhrobkem. V pravdě však a v skutku jest na světě v mnohém směru znamenati ne pokrok, ale veliký úpadek, porovnááme-li naši dobu s dobou rozkřičeného středověku, když všichni, pán nepán, hleděli zachovávat Boží a církevní příkázání. Co se týče pozemského blahobytu podíváme se tomu, co nám dějiny vypravují. Roku 1393 byla ovce za 6 grošů, nebo podle našich peněz asi za 3 K, prasátko za 6 grošů, vepř za 15 grošů, vykrmený vepř za 22½ groše, kráva za 55 grošů; roku 1418 byl vůl za 105 grošů. Obilí jest nyní dvakrát až třikrát dražší než bylo před sto lety, bída aspoň sedmkrát větší (»Dělník« 1897 č. 22.). Praví tedy ne sice příliš krásně, ale pravdivě, náš na slovo vzatý sociolog Vrba: »Kam se poděly žaludky našich předků, které vyprázdnily veliké mísy naplněné zvěřinou, kančím a jiným masem a kde jsou ty chřtány, které vytroubily cínové korbele. My teď žvýkáme slamené maso z nedokrmených a nezdravých krav, nacpeme se zemáky, pijeme všelike patoky a vápenitou vodu, které říkají pálenka.« Vidíme, jak pravdu dí Jan Ev. Kosina: »Stará Evropa . . . blaženým okem se rozhlíží po zařící kultuře své a lid volá: »Já mám hlad« Bohatství se shrnuje do rukou jednotlivců, obzvláště Židů, velká většina musí bídu tříti. A přechasto jsou tím lidé sami vinni. Napsal r. 1897 16/10 jakýsi úpřímný

českoslovanský hospodář do »Kat. Listů«: »Naříkáme na zlé časy, přece se však o jejich zlepšení nestaráme. — Naříkáme na advokáty a přece se pro každou maličkost soudíme. — Naříkáme na židy a přece od nich hlavně kupujeme. — Naříkáme na parádu a přece se za jednoduchý oblek stydíme. — Naříkáme na špatný odbyt domácích obilí a přece uherskou mouku kupujeme. — Naříkáme na nedostatek peněz a přece si jich nevážíme. — Naříkáme na nevážnost ke stavu rolnickému a přece si ho sami nevážíme. — Naříkáme, že z nevědomosti sedláka mnozí těžší a bohatnou a přece se o vzdělání selských synků pramálo staráme. — Naříkáme na čeládku a přece si ji přebíráme. — Naříkáme na lichváře a přece jim směňky podpisujeme. — Hubujeme na všecko a na každého, jen ne na sebe; chceme předělávat svět a sebe předělati nedovedeme.«

Toto však není ještě nejhorší. — Společnost lidská klesá hloub a hloub do hrobu nemravnosti.

Zločinci přibývají, jak nám to statistické tabulky rok co rok dokazují. Za starých časů trávil tito ubozí lidé svůj bídny život v podzemních děrách a hladomornách, nyní se jim stavějí paláce. I blázince se množí. Přibývají samovraždy a to často i u lidí, kteří sotva zvěděli, co život jest i u hochů a děvčat sotva škole odrostlých, ano leckdy i u školáků.

Hrozný úpadek znamenati jest ve věci nejdůležitější v náboženském smýšlení. Jest

zajímavě, jak soudili i šlechetnější pohané o náboženství. Plato na př. napsal: »Pravého Boha neznalost je nejhorší morová rána všech obecných záležitostí; všeliké společnosti základ boří ten, kdo náboženství boří.« Cicero praví, že ani důvěra lidská, ani lidská společnost, ani idea spravedlnosti bez náboženství obstátí, ani se uskutečnití nemůže. A kam dospěli přemnozí z našich osvícenců, vzdělců, pokrokářů aneb jak se říká naše intelligence? Někteří k atheismu = nezna-božství, jiní k materialismu = hmotářství, jiní k pantheismu = všebožství, jiní k indifferentionismu = lhostejnosti k všelikému náboženství. Stůjž zde ukázka z moderního katechismu, kterým má vzdělána býti naše intelligence:

Zavřete ty všechny chrámy,
Rozbijte v nich každý zvon,
Neboť marny jejich žalmy,
Dokud v světě věčný ston,
Dokud ještě pouta jeho
Ve příšerný chrastí ton —
Lží jest, že jsme děti Boha,
Lží, že naším otcem on.

Stará pouta! Nad mým ložem,
Vizte do mých pozdních let!
Ne, já Krista do nich spoutám.
Žhavé', než byl hřebů hnět.
Zvolám k němu: Marno všecko,
Ty jsi nevykoupil svět!

Aug. Mužík. Květy 1899.

Takových rouhání ani pohané by si nedovolili a stalo-li by se to přece, podléhali by trestným zákonům.

Zvláště pak za naší doby dva mocné proudy se valí a nesmírně mnoho lidí s sebou trhají. Jest to u vzdělanějších a bohatších liberalismus = svobodomyslnost (vlastně bezuzdnost, rozpustilost a lenost), a u chudších socialismus. Liberalismus dovoluje lidem vše a náboženství a církev jen potud trpí, pokud je to lidem vhod a v pohodlí jich nevyrušuje. Socialismus neuznává žádné autority (pravomoci) ani na nebi ani na zemi (Bebel) Ukazují pak i liberálové i socialisté svoji nevěru a opovrhování všelikým náboženstvím rozličným způsobem. V řečech svých, kde mohou hanobí církev a její ústavy a služebníky Páně, ve spisech posmívají se všemu, co svaté jest i sv. svátostem, obzvláště zpovědi, které by nejvíce potřebovali, v životě svém neřídí se ani zákony Božími ani církevními, do kostela ani nepáchnou, aneb jenom pro parádu, aby ukázali svůj krásný úbor, aneb když císař pán slaví své narozeniny neb jmeniny. Za to oslavují ve vlastech českoslovanských »národního prý světce« Husa. Ale, ptám se proč? Ne proto, že počestný život vedl, ne proto, že napomínal věřící k přijímání svatých svátostí, k pokání a postu — nýbrž pro jeho vzdorovitost a nepoddajnost, kterou na-proti učitelským úřadům církevním na jevo dával. A přece má církev od samého Syna Božího, Boho-člověka, právo, ano i povinnost bdíti nad učením, které jí svěřil a pravé od nepravého rozlišovati. Hus sám nebyl od církve odsouzen, jako by snad neprávem byl býval nařknut, nýbrž byl zákonitě

souzen na základě 30 vět bludných, ze spisů jeho sebraných. Trojího slyšení mu dopřáno. Sám Palacký, jakkoli protestant byl, o soudu tom píše: »Sněm Kostnický, neměl li jemu přisvědčiti a dáti se od něho mistrovati, musil konečně přikročiti k odsouzení jeho, jak toho žádaly zákony církevní.« Hus byl tedy od sněmu církevního odsouzen t. j. uznán za bludaře (bludného učitele), za kacíře. Ostatně i liberální prof. Dr. Flajšhans v »Písemnictví českém« praví, že se Hus v bohosloví dobře nevyznal. K smrti pak upálením byl Hus odsouzen dle zákona říšského, který již 200 let dříve (r. 1238) od Friedricha II. byl vydán. Kdo tedy ctí Husa jako mučeníka, dává na jevo svoji neznalost dějin, své zášti proti církvi a víře katolické.

Hlavní snaha liberálů a socialistů směřuje tam, aby člověk měl již na zemi svůj ráj — ovšem dle zkažených choutek jejich.

„By člověk doma byl,
kde dříve byl jen host,
toť veliký náš cíl
toť naše — modernost.“ Vrchlický.

O věčnost se ani nestarají, ba ani v ni nevěří. A nyní se ptám: Jest to pokrok, když člověk pro věčné žití určený, bystrým rozumem a svobodnou vůlí obdařený, drahocennou krví Kristovou vykoupený, veškeru pozornost svou věnuje jen životu pozemskému, jako by byl jen vytríbeným zvířetem a na hlavní úkol svůj, aby totiž věčného svého cíle dosáhl, nehledí, ano jej i úmy-

slně vylučuje? — To není pokrok, nýbrž veliký úpadek v oboru nejdůležitějším, jest to hříčka dětí dospělých, ale nevyspělých.

A proč tolik lidí dává se šáliti? Inu
... není žádné bláznovství tak velké,
by lid v ně nevěřil co v moudrost,
a žádná moudrost není velká tak,
by lid v ní neviděl leč bláznovství.

Vít. Hálek.

Jaké pak z toho všeho plyne pro nás poučení? Abychom nevzdělávali pouze ducha vědomostmi a dovednostmi, nýbrž i srdce ušlechtilostí a ctnostmi, nesnažili se učiniti si tento pozemský život co nejpríjemnějším a nejpohodlnějším, nýbrž pomýšleli často a vážně i na život věčný. Třeba jest, bychom neshromažďovali pokladů jenom pozemských, nýbrž i takové, kterých ani rez ani mol nezkazí, kterých zloději nevykopávají aniž kradou. Sv. Vincenc Ferr. vypravuje o jakémsi lakotném kupci, velmi bohatém, že umíraje, zoufale volal:

»Ach, mnoho jsem si na zemi vystavěl domů, neznaje nic vznešenějšího, než sháněti se po bohatství. Kéž bych si byl aspoň malý příbyteček připravil v království nebeském! Jak klidně bych umíral!«

Ne jenom ke hmotě, nýbrž i ku hvězdám nechť se náš duševní obrací zrak!

Přidržíme se neomylné a neklamné učitelky, církve katolické, která jest matkou pravé osvěty, pravé vzdělanosti, matkou pravého pokroku; neboť: »Všechna věda nynější, všechny ... mravní

zásady, jež byly a jsou dosavad onou hybnou silou kultury (vzdělanosti a osvěty) a spolu pilíři lidské společnosti vyšly z církve katolické. Vše, čím se nynější svět chlubí: školy obecné, university, velké vzory umění a věd vyšly z rukou církve katolické a jejích velkých synů. A nám jest jenom oprášiti starý svůj erb, ukázati onen punc katolického křesťanství, jenž na všem co jest velikého a ušlechťujícího dosavad se nalézá, abychom s plným sebevědomím vždycky mohli říci: **J s e m k ř e s t a n a k a t o l í k !** (Vychovatel r. 1902.)

Přidržíme se církve, která jest sloupem a bradbou i tvrzí pravdy, dobře vědouce, že církev, jak nás tomu devatenácte století učí, odolá všemu: pyšné, falešné vědě, surovému hmotářství, lstivé a úskočné politice, porušení, které všecko ničí, nestálosti lidí i časů. Duch, který ji řídí, je síla sama, nic lidského, nic pekelného církvi neodolá ani jí neudolá.

Nedejme se klamati lživými proroky, kteří volají: Napišme na prapory své písmenami zlatými: »Nadešel světa občanům pozemský ráj!« Slyšme výstražná slova Písma: »**L i d e m ů j, k t e ř í ž t ě b l a h o s l a v e n ě h o p r a v í, t i k l a m a j í t e b e !**« Isaiáš.

Ať se nám říká, že nemilujeme pokroku, že jsme »zpátečníky.« Ano, jsme zpátečníky, když se o to jedná, abychom z cesty bludné vrátili se zpět na cestu pravou, vybědli z bahna a postavili se na půdu pevnou: vždyť jen na půdě pevné lze činiti pokroky, **k r á č e t i v p ř e d.**

Číslo 3.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

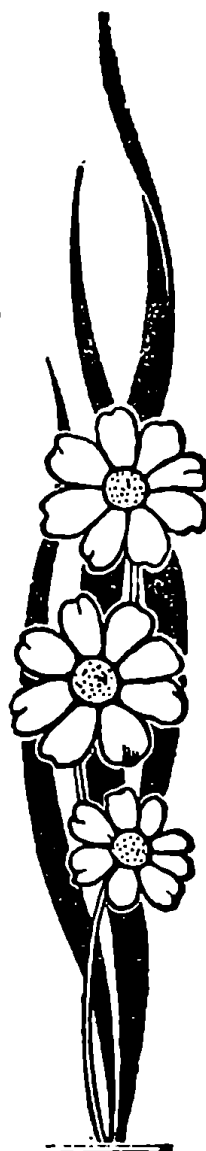
Obrana proti dorážlivému bludařství.

Řeč dp P. Albana Schachleichtera, O. S. B.
(Emausg) pronesená v odpoledním shromáždění
katolického spolku školského ve Vídni,
dne 15. listopadu.)

Redakce a administrace: Praha VI.-80.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1902.

Neleží zajisté mimo interesy Katolického spolku školského, věnuji-li slovo obraně naproti dorážlivému bludařství.

Katolické školy budou jako pevnosti. Katoličtí učitelé budou vedle kněží povolánymi bojovníky vůči nepřátelům církve. A vy všichni, velectění posluchači, již tak hojně jste se sešli, vy všichni musíte účastniti se obrany naší svaté víry; též vy musíte — po vůli Boží — k zápasu vyzbrojení, postavit se v šik, abyste bojovali boj Páně.

Přijměte tudíž, co podává vám prostý mnich, syn sv. otce Benedikta: zbraně vůči těm, kteří útočí na svatou katolickou církev. Zbraně obrany, ale zbraně silné a vítězné.

My jsme napadeni. — Leží v povaze obrany, že nutno vyčkati útoků, jemu čeliti a pak býti na strážích vůči novému útoku. — Toť většinou způsob, jakým obrana církve posud se řídí, způsob dobrý a silný, však přece nikoliv dosti účinný.

Hle, tu přicházejí protivníci s překrucováním našich svatých článků víry. S drzostí, již předčí jen náboženská nevědomost našich tak zvaných »osvícených« katolíků, znetvořují dogmaty církve, zpitvořují je do směšnosti, do pověrčivosti, do rouhavosti. »Jak, vy katolíci« — tak říkají, — »chcete skutečně pokládati za pravdu tyto absurdnosti?« — Otevřeme katechismus a objasňujeme

*

jim: »Pohledte, církev učí takto. Jak můžete se odvážiti, porušovati tak naši svatou víru?«

A tu přicházejí opět s útoky, s potupou katolické morálky. Vykládáme jim, že ony jisté, ze souvislosti vytažené nauky našich mravověd, o něž své obžaloby opírají, nikterak nejsou rady křesťanské dokonalosti, nýbrž pravidla k vykonávání soudcovského úřadu ve zpovědnici; pokyny, kladoucí zpovědníkovi na srdce, aby za jistých okolností šel až ke krajnosti shovívavosti ze starostlivé obavy, aby snad třtiny nalomené nedolomil a knotu kouřícího neuhasil a aby zachránil, co zachránit snad ještě lze. Tak totiž nutno rozuměti některým předpisům našich příručních knih mravoučných, a mně se zdá, že se strany katolické nebyl na to dostatečně kladen důraz, — nebledě k tomu, že naprosto není úplně vše církevně approbováno, co tyto knihy v této příčině obsahují. O často též pracuje se na tomto poli nejpodlejšíím překrucováním, ano, nejdrzejšíím, nejpodlejšíím překrucováním. — Důkaz byl podán s dokonalou zřejmostí! — S těmi pány jsme ještě dobře skoncovali!

Leč oni mají ještě jiné zbraně ve svém arsenále. Přicházejí se žalobami z dějin, z dějin církevních i kulturních. Vytýkají nám a kladou církvi za vinu, čím hřešili a provinili se kdy papežové, biskupové, kněží, katolická knížata. Prohledávají všechny kouty, řekl bych všechny kloaky minulosti i přítomnosti a hromadí vše, co hodí se za šípy, jež metali by ve tvář církvi, nevěstě

Kristově! — Mluvím klidně. »Jestli se mně protivili,« dí Spasitel, »i vám se protiviti budou; není služebník nad pána.« (Jan, 15, 20.) To platí o potupě, již na nás vrhají.

Však svatá církev katolická neučila nikdy, že by papežové a biskupové a kněží nemohli pochybiti, hřešiti. Tážeme se jen: Co vyplývá z toho proti církvi? A prosím vás, ctění posluchači, dejte si vždy tuto otázku, mluvili se o hříších a zločinech kněží v církvi: co vyplývá z toho proti církvi? Lidé hřeší sami sebou, skrze svět, skrze ďábla, a nikoliv skrze církev. Lidé hřeší bez církve, proti církvi, mimo církev; také papežové a kněží! Však svatými stávají se jen skrze církev. Když sv. Augustinovi vyčítali poklesky jeho dřívějšího života, odpověděl: »Vyčítáte mi mé staré hříchy? Jsem já snad katolická církev? Jest dosti pro mne, že jí přináležím!« — Ostatně valná většina těchto obžalob spočívá na přepínání, na lžích dějinných, jež staletími se vlekou, na čirém očerňování. Ale protivníci, již měli by veškeru příčinu, aby metli před vlastním prahem, nemají ani nejmenšího práva vytýkati církvi to, čeho sama nejvíce želí, co nejostřeji odsuzuje, a co snaží se sama nejhorlivěji zameziti.

Velectěné shromáždění! Jmenoval jsem stručnými slovy zbraně, jež protivníci proti církvi pozvedají. Domnívají se, že všimneme si každého jednotlivého obviňování, že je vyvrátíme, odmítneme. Táži se: Bylo by kdy konce tomuto zápasu a vyvracování? Záleží theologie protivníků

většinou v tom, že shledávají důkazy pro to, že oni, protestanté, právem proti církvi protestují. Upustí tedy někdy od tohoto protestování, od těchto útoků, oni, již navykli stokrát vyvrácené námitky opět předváděti s jasným vědomím, že předvádějí nepravdu? Tři leta zápasu s pastory odpadlictví podala mi dosti látky, abych o tom mohl pronésti slovíčko!

Nikoliv, jest nám ohlížeti se ještě po jiných zbraních, ostřejších, břitších; opakuji však: po zbraních obrany, nikoliv útoku.

My, katolíci, byli jsme od drahných dob svolni a jsme posud zcela ochotni žíti v míru s našimi bloudícími bratry. Necht' slouží Bobu po svém způsobu, — ale nás necht' nechaj' na pokoji! (Potlesk.) Jsem dalek toho, abych pronesl jen slůvko, jež by urazilo zbožné, věřící protestanty. Zbožný, v Krista věřící protestant jest zbožnému katolíkovi neskonale bližší, než lhostejný katolík bez víry a lásky. (Pravda! Potlesk.) Ale, velectěné shromáždění, dnes stojíme před faktem, že kacírství napíná všechny síly aby nás, katolíky, odtrhlo od naší církve, od středu naší církve. A to mění velice celou věc. Útočí se na nás hanebnými zbraněmi. »Pryč od Říma!« stalo se válečným pokřikem.

Není mým úmyslem, abych líčil zde vznik a rozvoj hnutí odpadlického. Pravím jen jedno: Kdož míní, že hnutí toto, již ustává, ti-se klamou. Německý říšský protestantismus nebyl zbytečně mobilisován. Peníze, jež evangelický svaz za bra-

nicemi a spolek Gustava Adolfa, již do země vhodily, nepočítají se na statisíce, nýbrž na miliony! (Volání: Slyšte!) A co ti páni chtějí, to říkají zcela otevřeně. S nenuceností, jež skutečně zaráží, hovoří ve shromážděních, ve veřejných listech, v svoláních ke sbírkám o »obrovské úloze« — cituji do slova, »aby Rakousko učinili protestantským, a tak zachránili na smrt ohrožené Němectví.« Co ještě za tím vězí, (Volání: Ovšem!) pro dnešek pominěme. Prozatím jest jejich úmyslem, učiniti z nás protestanty! Podávají nám své t. zv. čisté Evangelium, chtějí přivtěliti nás svému vyznání.

Tu máme zajisté právo, prohlédnouti si blíže a prozkoumati, co páni nám nabízejí. (Zcela dobře!) Nebo chtějí páni pastoři nám v tom brániti? Ano, toho nyní třeba: Objasnění protestantismu, jeho vzniku, jeho šíření se, jeho nynějšího stavu. To musíme podati katolickému lidu. To jsou ony ostré, břitké zbraně, jichž ujeti se káže nám naše nejsvětější povinnost. Nepravím, že máme protestanty napadati; nevolám katolíky k boji proti protestantům. Chceme jen osvětliti vně a zvenčí protestantskou církev. Ale to našim katolíkům postačí úplně!

Musíme lidu ukázati, že onen muž, jehož nazývají svým reformátorem, naprosto nemůže býti Bohem seslaným prorokem, jehož úlohou bylo, aby vše zvrátil, co až po tu dobu, po dlouhých 1500 let v křesťanstvu se věřilo a konalo. Musíme lidu ukázati, jakými násilnostmi a mr-

zkými činy, jakým potlačováním svobody svědomí, jakou zradou, páchanou na císaři a říši, nové Evangelium se šířilo. (Volání: Tak jest!) Musíme ukázati, jací činitelé vlastně umožnili onen »proslulý vítězný pochod reformace,« jak již Vizel, současník Lutherův pravil: »Ó, bylo to krásné kázání! Ani postit, ani modlit, ani zpovídat, ani obětovat a dávat! Mohli byste zajisté tím navnadit a do své sítě vlákat dvě německé říše, nikoliv jen jednu. Neboť necháme-li někomu dříve jeho vůli, tak jest pak jistě k získání!«

Musíme též poukázati na nynější stav protestantismu, na nesjednocenost a nesvornost vzhledem k nejdůležitějším naukám víry, na vzrůstající se roztržku, na šířící se stále nevěru, jež vše rozkládá a prožírá.

V posledních dnech měsíce října přinesl »Všeobecný evangelicko-lutherský list« svůj článek k slavnosti reformace. Tam čteme: »Staré kázání téměř umlklo. Vše se může vzíti do říše Boží, o čem otcové se domnívali, že musí zůstat mimo ni. Vše může platiti za křesťanskou nauku. Křesťanskou naukou jest upírati, že Ježíš sestoupil s nebes do lidského těla, křesťanskou naukou popírati z mrtvých vstání Ježíšovo, křesťanskou naukou pochybovati o zázracích, opovrhovati proroky, nevážiti si svědectví apoštolů. Vše to církev vidí a slyší. Poněvadž se stala tak bezmocnou, nastal zmatek v jednotlivých obcích.« (Volání: Slyšte!)

Při té příležitosti upozornil bych rád na knížku, jež podává nejdokonalejší orientování a

jež právě za našich dnů zasluhuje největšího rozšíření: »Německý protestantismus na počátku dvacátého století.« — Dle protestantských pramenů sestavil dr. theol. Filip Huppert, v Kolíně n. R., nakladatel Bachem.

Kdo tuto knížku přečetl, ten na otázku: co přináší nám hnutí protestantské? má jen jedinou odpověď: Přináší zapírání Krista. Tisíce pastorů a kazatelů jsou známi jakožto zapírači Krista. Valná většina evangelických profesorů theologie nestojí již na půdě apoštolského vyznání víry. Onen učenec, jenž na první universitě německé říše zaujímá první stolicí theologickou, hlásá, že Kristus sám nepatří do Evangelia, jež přinesl. (Ironická veselost.) Ano, velectené shromáždění! Před Bohem na nebesích před veškerým křesťanstvem obviňuji je, ony útočníky, již prapor náboženského rozkolu mezi námi rozšířili, je, již nám nyní Krista chtějí přinést, jako bychom Jej neznali, — že ve svém vyznání trpí zapírání boholidské přirozenosti Vykupitele, popírání nejsv. Trojice, popírání božské inspirace svatého písma. (Živý souhlas.) Jak? Řekl jsem snad jen o slovo více než správně? Někdejší dvorní kazatel Stöcker v Berlíně, muž, jenž skutečně dobře smýšlí se svým vyznáním, praví: (v 6. čísle jím vydávaného »Evangelického časopisu církevního«. Ročník 1902.) »Evangelická církev německá prodělává nyní největší krizi, jaká ji kdy stihla. Běží při ní o otázku, zůstane-li při obecné víře křesťanstva nebo nikoli Prorazí-li moderní theologie se

svým popíráním Božství Kristova a nejsvětější Trojice, se svým popíráním nadpřirozeného narození a nanebevstoupení Páně, se svým odmítáním biblické eschatologie, pak odloučila by se od církve dřevních staletí a z pospolitosti církve, pak podal by se důkaz, že reforma byla veliká chyba a těžký hřích.« (Demonstrativní potlesk.)

Obviňuji-li moderní protestantismus z popírání Božství Kristova, jsem připraven, že páni pastoři a superintendenti budou jistě proti tomu demonstrovati. Nepřipustí toho, pozvednou snad hlasitý nářek, že jsem potupil jejich vyznání. Mohu klidně hledět tomu vstříc. Před celým světem vyzývám ty pány, aby dříve složili své vyznání víry. Nechtě prohlásí: My evangeličtí kazatelé a pastoři věříme a uznáváme, že Ježíš Kristus jest pravý člověk a pravý Bůh, že jest druhá osoba nejsvětější Trojice, v podstatě stejný s Otcem a Duchem, že narodil se z Marie Panny, zemřel, vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa. — A pravím vám, ti páni toto vyznání nesloží; užijí různých frází, prázdných rčení: o Synu Božím, o pravém prostředníku spasení; budou mluvití snad také o Něm jako o Vykupiteli, o božském Mistru, k němuž se připojují s plnou důvěrou ve spásu. Ale nepřidruží se k tomu, co křesťanstvo od počátku vyznávalo, vše věřilo, co sv. Jan o Kristu praví: »Tenť jest pravý Bůh a život věčný« (I. Jan 5, 20) a sv. Pavel, jenž ho nazývá: »Nade všechno Bůh požehnaný na věky.« (Řím. 9, 5.)

Již před lety naříkal evangelický kazatel v »No-

vém lutheránském církevním listě: (1891 č. 19)
»Naši pastoři mluví o božském Vykupiteli a myslí pod tím vysoce nadaného člověka; mluví o Spasiteli, jenž vstal z mrtvých, a míní tím, že Ježíš Kristus vstal z mrtvých v myslí svých učeníků; mluví o vykoupení, jež Kristus vykonal, a míní tím vykoupení, jež každý vykonává sám na sobě. Užívají tak stejných slov jako křesťanská církev, podkládají jim však zcela jiný smysl, aby tímto klamem sváděli srdce.«

A tito popírači Krista, velectění, vtrhli nyní sem do země a chtějí nám hlásati ryzí evangelium! Tito popírači Krista chtějí nám přinést Krista, zakládají obce Kristovy, staví kostely Spasitelovy mezi námi katolíky, mezi námi, již krví a životem ručíme za vyznání božství Spasitelova, které oni popírají! Nevím, svítilo-li kdy slunce na pokrytectví tak veliké a drzé, jako jest pokrytectví těchto kazatelů odpadlictví. (Živý soublas).

Toto nutno tudíž katolickému lidu neustále hlásati: Hnutí odpadlické přináší nám popírání Krista! (Volání: Zcela správně!) A nalézá-li se mezi evangelickými kazateli ten onen, jenž s námi katolíky vyznává Božství Ježíšovo — neodváží se zajisté vymlouvat faktum, že popírání Božství Kristova a zapírání nejsvětější Trojice jest trpěno v protestantském vyznání; že člověk může býti evangelickým křesťanem, ba evangelickým pastorem a professorem theologie a superintendentem, aniž by věřil v boho-lidskou přirozenost Vykupitelovu! Někteří kazatelé hlásají zcela otevřeně, že nezáleží

valně na tom věděti, co Kristus jest, zda-li Bůh nebo pouhý člověk. Pravé evangelium záleží prý v tom, že vidíme v něm prostředníka spasení a že k němu se připojujeme, ať již vzhledem k jeho bytosti věříme cokoliv. A v tomto smyslu chtějí nám přinést Krista! Co myslíte, velectění posluhači, nerovná-liž se úplnému prohlášení úpadku, když otázka Spasitelova k jeho apoštolům: »Kým praví lidé býti Syna člověka« (Mat. 16, 13), a ona druhá otázka Kaifášova: »Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží?« (Mat. 26, 63.), když tyto otázky, za jejichž zodpovídání ve smyslu své božské a lidské přirozenosti sám šel na smrt, v moderním protestantismu pokládají se za bezvýznamné? — Zde má opět Stöcker pravdu, táže-li se: (»Evangelický církevní list« r. 1902 č. 6) »Smíme se modliti ke Kristovi nebo nesmíme? Smíme v hodinách těžkosti duševní volati ke Kristu: »Pane, smiluj se nad námi? Církev všech staletí modlila se k Ježíši Kristu. Nepokládáme-li Jej za Boha, nemůžeme též již modliti se k Němu. Neb modliti se k lidem jest rouhati se Bohu. Bud' — anebo!«

Opravdu, plným právem nazýváme je zapírači Krista! Však není dosti na tom, že vtiskujeme hnutí odpadlickému a pastorům odpadlictví znamení popírání Krista, — musíme též katolickému lidu podati důkaz, že protestantské církevnictví nikdy nemůže býti pravou církví Kristovou! Ó, kéž by hlas můj pronikl do celého světa, aby tuto pravdu mohl hlásat!

Církev Kristova zajisté jest jen tam, kde nalézají se zřízení, která Pán pro svou církev ustanovil. Pán zřídil ve své církvi úřad učitelský; pravil ke svým apoštolům: »Jduce, učte všechny národy . . . a aj, já s vámi jsem po všechny dny, až do skonání světa.« (Mat. 28, 19, 20.) Až do skonání světa tedy jsou lidé zavázáni za pravdu míti, co Pán svými věrozvěsty k věření předkládá. Až do skonání světa musí v církvi Kristově býti úřad učitelský. Ale spolek církevní, jenž honosí se svobodou učení a volným badáním, spolek církevní, jenž odmítá učiti národy prikazující autoritou, (Jak přece Pán řekl: Kdož pak neuvěří, bude zatracen. Marek 16, 16.) takový spolek církevní není pravou církví Kristovou, jako že Kristus Bůh jest! (Souhlas.)

Apoštol nazývá církev »sloupem a utvrzením pravdy.« (1. Tim. 3, 15.) Kde, kde na celém světě jest pastor nebo superintendent, jenž by se odvážil tvrditi, že protestantismus jest to, co pravá církev musí býti: sloup a utvrzení pravdy, jako my katolíci s chloubou pravíme o své církvi a jejím úřadu učitelském?

Pán svěřil dále své církvi moc svazovací a rozvazovací. »Amen pravím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi; a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« (Mat. 18, 18.) V pravé církvi musí tedy býti také osoby, jež tuto moc vykonávají, jejichž rámě, svazujíc a rozvazujíc, sahá až do nebes a do věčnosti. Kde jest evangelický pastor nebo kazatel, jenž odváží se o sobě tvrditi: já mohu na místě Božím

břichy odpouštěti a hříchy zadržovati, jako to může říci o sobě každý katolický kněz?

Společnost církevní, která moc svazovací a rozvazovací nevykonává, neuznává a odmítá, ta společnost církevní není pravou církví Kristovou, jako že Ježíš Kristus Bůh jest!

Kristus ustanovil ve své církvi nejvyššího pastýře; nikoliv však jen po čas života apoštolů, nýbrž až do skonání světa. Až do skonání světa musí žíti ten, k němuž Pán pravil: »Ty jsi Petr (t. skála), na té skále vzdělám církev svou ... tobě dám klíče království nebeského«. (Mat. 16, 18, 19.) »Pasiž beránky mé, pasiš ovce mé«. (Jan 21, 15, 16, 17.) Velevážené shromáždění, společnost církevní, která nezná této nejvyšší moci pastýřské, jenž jí neuznává a jí se nepodrobuje, ta společnost církevní není církví Kristovou, jako že Ježíš Kristus Bůh jest!

To musí se nyní všude kázati a hlásiti. Ku zděšení veliká jest nevědomost mnohých křesťanů vzhledem k tomu, co církev jest, a co učí. A jen proto, poněvadž jsou tak nevědomí, mohly lži a očerňování kazatelů odpadlictví dodělati se u nich účinků. Proto jde nyní v první řadě o to, vštípit našemu lidu, — také tak zvaným osvíceným katolíkům, — dobré a dostatečné vědomosti náboženské. (Souhlas.) Kdybychom jen všude měli dostatečný počet dobrých a horlivých kněží. Kdybychom jen měli všude dobré katolické školy, dobré katolické učitele, (souhlas) již nejen že by nepracovali proti snahám katechety, duchovního

správce, nýbrž již nápomocni by mu byli v základání a šíření království Božího v srdcích dětí, v srdcích mládeže!

A tak jsem se ocitl u katolického spolku školského, a mohu vás při této příležitosti jen prositi, abyste v zájmu veliké, svaté věci, v zájmu svaté církve, věnovali tomuto spolku svou celou a plnou sympatii. (Volání: Výborně!) Hleďte získati mu nových členů! Nic není důležitějšího nad katolické školy! Mnozí z vás, již dnes tak hojně jste se dostavili, nejste snad pšsud členy tohoto spolku. Kéž byste se brzy dali zapsati! A kéž by všichni toho byli pamětlivi, se jen pak katolický spolek školský může spěti k svému vznešenému cíli, dostane-li se mu nutných prostředků peněžitých. (Volání: Zcela správně!) Vy, jimž Bůh požehnal statky pozemskými, buďte pamětlivi spolku školského a buďte pamětlivi jeho interessů hlavně též při sepisování poslední vůle a při určování legátů. Bůh vám odplatí, jestiž to veliké, svaté dílo! Též jiné věci jsou nutny, — já sám namáhám se po drahnou dobu již, abych sebral prostředky, pomocí nichž by se velikou měrou rozšiřovaly mezi katolickým lidem spisky a články k obraně církve. Ale já sám vám pravím: nic není důležitějšího nad dobré školy, nad katolické učitele, nad dobré kněze! (Dlouhotrvající potlesk.) Proto buďte pamětlivi školského spolku!

Končím. Ježíš Kristus jest Bůh. Založil a zřídil církev, aby potrvala na věky. Co Bůh založil a zařídil, nemůže zaniknouti, lidé nemohou zničiti.

Kdyby celé peklo povstalo, nemůže zviklati tento výrok: Kristem pro věčné časy založená církev nemohla a nemůže nikdy přestati býti pravou církví, jako že Ježíš Kristus jest pravý Bůh! Nikdy nebyla a nemůže býti pro někoho na světě oprávněná příčina, aby od ní se odloučil! Avšak Kristem založená církev jest ona církev, jež dle nezvratného svědectví dějin sahá až do dnů apoštolů, a od níž všechny ostatní, křesťanskými se zovoucí obce, se odloučily. Jest to — dovolávám se svědectví dějin, — církev papežů, svatá, římská, katolická církev! Od této církve se ostatní společnosti církevní skutečně odtrhly a odloučily: víme přesně rok i den! Pravá církev nemohla se změnit, nemohla se nikdy porušiti, ani špatnými lidmi, ani špatnými kněžími, ani špatnými papeži! Nemohla a nemůže nikdy přestati býti pravou církví, — jako že Ježíš Kristus jest Bůh!

Ubi Petrus, ibi Ecclesia! Kde jest Petr, tam jest církev!

Přidržímež se pevně tohoto krásného slova, jež před 1500 lety pronesl sv. Ambrož. Jako katolíci chceme žíti, jako katolíci chceme zemřít! Věrně k Římu! Věrně k papeži! Pochválen buď Ježíš Kristus! (Dlouhotrvající souhlas a potlesk. Řečníku se blahopřeje.)

Číslo 4.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

**Řeč při padesátiletém jubileu Jednoty
katolických tovaryšů.**

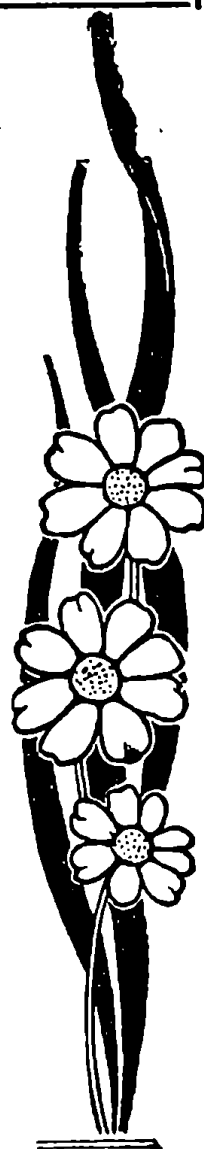
Konal

Monsign. Dr. Josef Burian.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

**Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.**

Vzpomenu-li na příčinu, pro kterou jsme se ve dvoraně této sešli, tu z hlubin srdce vyznívají mi slova díků: „Požehnaný jsi Hospodine Bože — otců našich“. — Padesát let dobrých i zlých přeletělo přes hlavy členů, jež hlásili se k Jednotě Katol. tovaryšů — mnozí již odešli na věčnost — a my věnujeme jim dnes vzpomínku čestnou — mnohých hlava jest poseta bílým — sněhem — někteří jsou v mužné mladistvé síle — padesát let zapadlo v moře věčnosti, co ozvalo se v zrcadlové kapli okřídlené Kolpingovo slovo: Bůh žehnej počestnému řemeslu. — Celé dějiny Jednot katolických tovaryšů leží před našimi zraky — dějiny plné krásných myšlének činů — dějiny postavené na zásadách sv. kříže. — Ó, když vše to uvážíme, zdaž právem nemáme zvolati: Požehnaný jsi Hospodine, Bože otců našich.

Z těch pěti desetiletí noří se jasné postavy mužů — bohatýrů na poli společenském — katolickém — kteří pomocnou ruku podávali stavu

v organisaci společnosti lidské veledůležitému — stavu řemeslnému — kteří starali se, aby dorost stavu řemeslného byl náležitě vypraven do víru světa, vypraven zbožností, mravností a vzdělaností. Ó, jak blahorečiti musíme dnes onomu nadšenému knězi, jehož prozřetelnost vyvolila, aby se stal duchovním otcem katolických tovaryšů! Prodělav tovaryšský život — nejlépe mohl posouditi Kolping, čeho jest jimi potřebí. Poradiv se s Bohem přikročil pevnou rukou k dílu, jemuž dnes žehná na tisíce mužů katolických, odchovaných v Jednotách katol. tovaryšů.

Jaký úkol mají ty Jednoty?

Jest rozšířená domněnka, že v Jednotách katolických, vzdělávacích pěstuje se jen modlitba. Tak soudí lidé světští — i mnozí katolíci. Pravda — modlitba tu má své platné i čestné místo — avšak meze působení katol. vzdělávacích spolků jsou mnohem širší. Pro nábožnost a modlitbu jsou spolky náboženské — vzdělávací katolické spolky mají za úkol nahrazovati kterékoliv jiné spolky; — vzdělávací katolické spolky rozšiřují vědomosti také v oboru národohospodářském — vědeckém — v umění — ve vzdělání odborném.

Katolické vzdělávací spolky nejen vzdělávají, ony také vychovávají — ony tvoří a pomáhají tvořiti z těch mladých lidí karaktery.

A není to úkol vznešený — veliký?

Dnes vůbec slyšíme náрек, že málo jest bodrých

karakterů — mluví se o vzdělanosti — svobodě — ale vždy jen ve smyslu nevěreckém — vzdělanost jednostranná — ta — která jest namířena proti katolíkům — svoboda jen pro nevěrce — — proti katolíkům a zřízením katolickým. Jest to nevěrecká svoboda — jako kat neuprosná — — a docela nic svobodná — ale tyranská. Ve Francii jménem svobody svobodu dobrých, ctnostných a ušlechtilých lidí potírají — jménem vzdělanosti zavírají školy proto, že je vedou šlechtěná, Bohu oddaná srdce.

Takové vzdělání snaží se mnozí i u nás zaváděti — vzdělání bez Boha. — My katolíci nejsme a nebyli jsme nikdy proti vzdělání. Víra naše vědu, vzdělání a umění podporuje.

Vzdělanost jest majetkem všech lidí. Dnes může nabýti člověk snadno vzdělání povšechného a skutečně upříti se nedá, že nový věk to daleko přivedl — vynalezli se stroje — prozkoumala se hlubina země — i vysokost nebes — zlepšeny prostředky dopravní. Na jedné straně veliký pokrok. Ale na straně druhé hluboko lidstvo upadlo — opustilo Boha — ba docela proti Bohu se postavilo — máme nevěrce i v nízkých vrstvách dělnictva. Bohužel nevědomost náboženská jest i tam, kde bychom očekávali učinnost. Nejhorší jsou na tom social. demokraté; co těm se píše o náboženství (a hlavně katol.), jak těm se vykládá v novinách náboženství, nad tím zdravý rozum stojí.

Po mém soudu provádí se s tímto lidem podvod. Nedokázané věci — pouhé domněnky — prohlašují se za dokázané — církev se líčí jako společnost

naprosto zkažená — kněžím se nemůže přijíti na jméno. To ovšem není vzdělanost — — jiné tupiti, snižovati na cti utrhati, nadávati — to není známkou šlechtěného — v pravdě vzdělaného srdce. — To dovede každý — i ten nejhorší bez všelikého vzdělání.

V XVII. století nepřátelé vzali obraz Rodičky Boží Staroboleslavské — a tu si dobří katolíci řekli: „Půjďme obraz Rodičky Boží hledat — a přivezeme jej zpět.“ —

Dnes nevěrci berou vše — berou Boha ze srdce, berou obraz Boží — duši — — a tu si věrní katolíci řekli: „Nenecháme zahynout víru — nedopustíme, aby každý špatný člověk hanlivě dotýkal se nejsvětějších citů. — Kříž Kristův musí býti v rodině — v obci — dříve ale v srdci — obraz Boží půjďme hledat a získat. Jako každý člověk, jedná-li se o jeho bytí, se hájí, tak i my katolíci se hájíme, my to právo máme, dal nám ho Bůh — my se ho zřici nemůžeme. Máme-li ale obrodit duševní život — — musíme býti dobře spořádáni čili zorganizováni. — Musíme k sobě držet.

Proto se řadíme druh k druhu v Jednotách — proto se uvědomujeme v náboženství — proto rozšiřujeme své vědomosti — proto veřejně bez bázně hlásíme se k praporu Kristovu.

Ovšem to jsme jen na poloviční cestě — má-li býti organizace úplná, musí jednoty k jednotám se pojit — pánem našim všem musí býti Kristus — zásady jeho — musíme se umět také podřidit a zapřít — žádá-li toho potřeba. —

Veliký úkol mají naše Jednoty, v nich spočívá

naše síla — naše přítomnost — naše budoucnost.
— Naše Jednoty musí býti silné — ne tak ani
na počet jako na duševní sílu — na duševní mo-
hutnost, na duševní vyspělost.

Přijde vždy na to, jaký duch v **Jednotě**
vládne. A tu záleží mnoho na předscdovi. On jest
osou Jednoty. Kolping ovládal členy své Jednoty
láskou. Tato láska, píše Kolping, jest pramenem
autority — vážnosti u členů. **Kdo srdce dává —**
ten také získává srdce jiných velmi snadno,
a kdo jednou získal srdce, tomu připadne i hlava,
nebo vždy jest hlava k službám srdci.

„Dejte mi **dobrého předsedu** — říkával
Kolping, a máte dobrý spolek.“ —

Již odpočívá dobrý otec katolických tovaryšů
— ale zásady, jež šířil — ty jsou stále živé —
stále silné, jiné k životu probouzeti.

Vždy zůstane pravdou, co napsal: „**Nábo-
ženství a práce jsou zlatou půdou národa.**“

Zásady Kolpingovy zapsala Jednota Katol.
tovaryšů na svůj prapor — dle nich se vzdělávala
po 50 let — dle nich šířila obor své činnosti.
Jednota zůstala Kolpingovi věrna. Jako bych ho
viděl, jak před 50 lety v zrcadlové kapli rozvíjí
své zásady — jak povzbuzuje — nabádá — a hle
20 jich získá své myšlénce — *pusillus grex* —
malé stádce — myšlénka jeho se ujímá semeno
zaseté vzrůstá — nese ovoce. Padesát let!

Kolik spolků v těch letech začalo — a zaniklo!
Jednota trvá — a že trvá, děkuje právě tomu, že
zůstala věrna Kolpingovým zásadám.

A co dobrého v těch letech vykonala! Jednota své členy vzdělávala v zásadách náboženských. Každé pondělí přednáška — služby Boží — svátosti — průvody. —

Jednota poskytovala členům vzdělání obecného: Knihovna, časopisy, němčina, pravopis, účetnictví, fyzika atd.

Vzdělání odborné: Kreslení, modelování, kursy odborné.

Vzdělání v otázkách sociálních: Přednášky z oboru nábožensko-sociálního, národohospodářského.

Zábavy: Zpěv, hudba, divadlo.

Dobročinnost: Podpory, noclehy Zvláště od té doby, co zakoupen dům, má Jednota veliký význam sociální.

Málo která Jednota může se vykámati takovou činností obsáhlou — a věru s pýchou může každý člen říci: jsem členem Jednoty katol. tovaryšů v Praze

Ó přátelé! Zůstaňte věrní Kolpingovu dílu! Zůstaňte věrní zásadám katolickým! Rádi vzpomínají starší členové na Jednotu — na ty chvíle blažené, jež tam prožili, na ty soudruhy, s nimiž v bratrské lásce žili. Ó, kolik dobrých katolíků a občanů vchovala naše Jednota — kolika členům dala pevný základ a směr života!

Milí členové! buďte své matce Jednotě vděční. Nestyděte se za to, vysmívají-li se Vám potupně, říkajíce: že jste „studení“. — To již dělají od 50 let — Kolpingovi to také říkali — věc naše dobrá tím nepadá. Nestyděte se, říkají-li Vám, že jste

klerikály. Oni jsou také klerikály — vy jste klerikály víry — oni nevěry — anebo protestantismu. Dříve říkali ultramontan každému katolíku, dnes klerikál Windhorst r. 1879 pravil na sjezdu v Cáchách! Není rozdílu mezi ultramontanismem a katolicismem, každý katolík jest ultramontan a kdo se za ten čestný titul stydí, není žádným pravým katolíkem, není proto, poněvadž zjevně a bez obalu nevyznává, co vyznati musíme, že totiž ve všem, co máme, a se vším, co nám svato jest, pevně stojíme se svatou Stolicí.

Jednota katolických tovaryšů na základech zásad katolických postavená — bude i na dále v druhém padesátiletí konati svou povinnost. — Bude věrna Bohu — vlasti — i císaři a králi. Vzhůru bude vztyčen její prapor — pod nímž pojiti se bude druh k druhu k práci ušlechtilé. Napoleon první přehlížel jednou své pluky — a tu mu byl nápadný starý granatýr jenž byl poset jizvami — ovšem na prsou se stkvělo mnohé vyznamenání. Napoleon poručil, aby předstoupil a tu se ho krátce tázal: U Padovy? — Granatýr odpověděl: Spolu byl. U Marenga? — — Spolu byl, u Pyramid? — Spolu byl, u Jeny? spolu byl.

Kéz každý člen Jednoty radostně může odpověditi, když by byl tázán: Byl jsi věrným synem Církve? — Byl. — Byl jsi návštěvníkem chrámu Páně? — Byl. — U sv. přijímání? — Byl. — Na církevních průvodech? — byl — věrný člen katolické Jednoty? byl. — — Ó, pak bude obrat ve vás ve spolku — ve společnosti — pak jste

pochopili úkol katol. spolků. — Jako se mohlo kdysi říci o Radeckém: V tvém táboře jest Rakousko — bude se moci říci o Vás: Ve vašem táboře jest budoucnost katolických Čech.

Velice pozoruhodný článek o snahách získati učitelstvo, přinesla »KŘESŤANSKÁ ŠKOLA« v čísle 3., jež aspoň částečně neváháme s čtenáři »Slov pravdy« sděliti. Píšet:

Boj o učitele. Boj o učitele, tak možno označiti politickou činnost za dobu posledních dvou měsíců uplynulého roku všech politických stran v království Českém. Zákon o úpravě služného učitelstva byl v nebezpečí, že pro nedodržení úmluvy mezi zemským výborem a vládou o dávce z piva, nedojde nejvyšší sankce, a tu učitelstvo v boji za lepší existenční poměry počalo pořádati na různých místech manifestační schůze, na nichž před veřejností řečmi, resolucemi a odesíláním telegramů domáhalo se splnění svého toužebně očekávaného zvýšení služného. Na schůze ty vyslaly strany všech možných u nás existujících polit. odstínů své řečníky, aby tito jménem své strany učitelstvo ujišťovali přízní a je pro svůj tábor získali.

Přišli a řečnili poslanci a předáci naší dávné strany Staročeské, ujišťovali Mladočeši, že věc učitelskou považují za svou, ti Mladočeši, kterým kdysi učitelstvo vykonalo velmi platné služby, a o nichž realisté rozhlašovali, že »Mladočeši chovali

se ke školství a učitelstvu neupřímně, že zavinili, že učitelstvo v Čechách ze všech zemí rakouských mimo Halič a Tyroly je nejbídňěji placeno.« (»Naše Doba« XIII. 2) Přišli i tito — realisté, jsouce očerňení od strany radikálně-pokrokové, že »Čas« s »Naší Dobou« »propůjčily své sloupce k nejsurovějším útokům na organisaci v době nejkritičtější, aby váhu a vliv její podkopaly« (Škola našeho venkova VII. 3.) A radikální pokrokáři přicházeli se svým prohlášením ze sjezdu dne 1. a 2. list., kde strana prohlašuje, že: »Škole a školství a stavu učitel-skému věnována zdvojnásobněná pozornost« a kde ke konci praví: »Hříchy české politiky v zemském finančnictví a její lhostejnost ke škole přišly vládě cislajtánské vhod, aby si mohla pohrávati s city a spokojeností tak kulturního stavu v národě, jako je učitelstvo, v otázce, která není jen soc. otázkou, dotýkajíc se snad jen jeho samého, nýbrž která jest velikou otázkou národní a kulturní, působíc zpětně na školství veškero, na naší mládež i náš lid.« (»Samostatnost« 5. list.) Na schůzích mluvili i poslanci za stranu agrární, z nichž na př. poslanec Jílek prohlásil, že »strana si přeje, aby učitelstvo došlo konečně splnění svých požadavků, a aby obnoven byl přátelský poměr mezi rolnictvem a učitelstvem, tak aby oba stavy ruku v ruce pracovaly pro blaho celého národa« (v Plzni na man. schůzi dne 14. list. »Nár. Politika« č. 344.)

•Myšlenky sociální neodbytně tlukou již do dveří chat vesnických. Učitelstvo až dosud velice zdrželivě — snad i na svou škodu — chovalo se

k proudům sociálním, pro něž massy lidu venkovského získati jest věcí snadnou. Ale situace jest taková, že jediný skutek rozhodujících kruhů vládních učitelstvu nepříznivý může způsobiti katastrofu. Ať se nastaví sebe nádhernějších paláců školních, ať vystrojí se vším, co práci učitele intensivně podporuje: nebude-li nejdůležitější činitel — učitel — uspokojen, vše jest marno; ani drakonické paragrafy školních zákonů a výnosů nic nezmohou. — Kdo chtěl by vzíti zodpovědnost za anarchii a rozvrat společenského pořádku, kdyby učitelstvo nerozvážným činem vlády bylo vehnáno do vrstev proletariátu, který má větší pochopení pro kulturní jeho poslání, nežli ti, kdož jsou povoláni o rozvoj osvěty a spravedlivých řádů pečovati?« (Škola n. ven. VII. 3.) Tak a pod. i zřejměji psalo se i v jiných listech učit., a proto mezi řečníky na manif. schůzích nechyběli ani řečníci za stranu soc.-dem. a dělníků národních, z nichž na př. poslanec V. Fresl vybízel učitelstvo k důraznému vymáhání svých spravedlivých požadavků, jež dojíti splnění musí. («N. Pol.» č. 344.) Sociální demokraté viděli již ve svém táboře celé řady učitelstva, a soc.-demokr. »Zář« již v říjnu pospíšila s pobízením soudruhů, aby na schůzích agitovali ve prospěch požadavků sociální demokracie ke škole obecné, jež dle »Záře« č. 41. jeví se v následujícím: »Počet žáků v jednotlivých třídách budiž obmezen na takový počet (30—40), aby učitel mohl věnovati všem náležitou péči; učebné pomůcky budtež kupovány pro všechny děti z prostředků obecních;

budiž zavedena bezplatná lékařská prohlídka dětí; pro chudé děti budiž zavedeno stravování na účet obce; knihovny školské budtež pečlivě sestaveny, a vymýtěn všechen šmejď klerikální a loyální brak; návštěva kostela nebudiž povinna; průvody církevní budtež zrušeny; vyučování školní budiž rozmnoženo o praktické potřeby a zdokonaleno (na př. místo životopisů králův a vypočítávání válek položen budiž důraz na dějiny lidu, vystižení ducha jednotlivých dob a působení jeho v nynější útvar společenský) a zkráceno o různé těžkopádnosti« atd.

Rozradostněna byla však soc. demokracie, když uveřejněn na příklad v »Oest. Volksz.« přípis z kruhů učitelských, ve kterém se praví: »Smýšlení v učitelstvu král. Českého následkem odkladu vyřízení našich platů jest nejsmutnější, jistě není to žádná nálada vánoční. Rozechvění, které zmocnilo se celého učitelstva, hrozí projevit se silou elementární. Kdekoliv scházejí se učitelé, všude přetřásají palčivou otázku, kdy . . . Vláda docílí jen toho, že v král. Českém přibude sociální demokracii dvacet tisíc intelligentů.« Tu hned plna ochoty pro školu a učitelstvo strana soc.-dem. pořádala veřejnou schůzi lidu v neděli dne 21. pros., kterou svolal Politický klub dělnický v Čechách do sálu hostince »U bílé labutě« v Praze. Schůze se konala, ale neuspokojila soudruhy její návštěva. Soudruh Skalák promluvil »O nucené návštěvě kostela«, kde oháněl se vším tím, co vyčetl v některém učitelském časopise i jinde proti náboženství a církvi.

Řečník rozvinul v řeči své ony požadavky, jež uváděla »Zář« v čísle 41. Ke konci své řeči soudruh Skalák navrhnul, »aby se podávaly k místním školním radám hromadné petice rodičů, aby návštěva kostela v zimě vůbec byla zrušena.« Nabádal rodiče, aby v zimě z ohledů zdravotních svých dětí do kostela neposílali. Děti prý za to trestány býti nesmějí, protože v kostele nevytopeném je dítě ohroženo na zdraví, což je dostatečnou omluvou.

Po řeči soudruha Skaláka, promluvili soudruzi z Radlic a Nuslí, načež předseda soudruh Johannis pustil se do městské rady pražské, která byla na schůzi pozvána, ale soudruhům se ani neomluvila, a vytýkal jí farizejství, že prý oslavuje Husa, a členové její říkají, že jsou svobodomyšlnými, ale kde jde o skutky, tam prý podporují snahy klerikálů. Změna dnešních poměrů školských prý nenastane, dokud nebude dělnictvo všude zastoupeno.

Když tak zřejmě ukázala strana socialně-demokratická svou péči o školu a zdraví a výchovu matek, nemeškala a hned dárkem k Ježíšku dává českému učitelstvu radu, jak se má chovati, aby se zalíbilo sociálním demokratům. Píše »Právo Lidu« dne 25. prosince v článku: »K dnešnímu hnutí učitelstva«:

Poslední hnutí učitelstva, projevující se v celé řadě manifestačních schůzí, je zjevem zajisté potěšujícím. Jsou to, jak aspoň chceme doufat, první kroky k založení pořádné odborové organizace

učitelské, poněvadž učitelstvo nejen z posledních zkušeností, ale z celého svého čtvrtstoletého zápasu o lepší život přišlo jistě v četných svých zástupcích k poznání, že zlepšení jeho osudu závisí v první řadě od práce jeho vlastní a od síly jeho vlastní organisace. Nebyti také dnešního jeho důrazného volání, bylo by se ve vládnoucích kruzích pro úpravu jeho platů nehnulo doposud ani prstem. Učitelstvo proto poznává, že, chce-li se dopracovati poměrů lepších, musí mluvit a stále mluvit a hodně hlasitě mluvit, neboť nejen vlády, ale i strany měštácké, které se k učitelstvu nyní lišácky lísají, aby si pro volby zajistily jich hlasy a pomoci, příliš záhy zapomínají, že učitelstvo naše má ještě řadu jiných nadmíru důležitých tužeb, nežli zvětšení skývy chleba a lepší zaopatření svých rodin. Proto nemůžeme souhlasiti s tím, že řada manifestačních schůzí učitelských se nyní odkládá na leden a že se chce vyčkati, jak se k úpravě učitelských platů zachová vláda a český sněm. Odklady tyto pokládáme za velikou taktickou chybu, jíž se vedoucí kruhové učitelští tu a onde dopouštějí. Máme přece za to, že při nynějších manifestacích učitelských nejde jen a pouze o projevy pro úpravu platů, ale že tu jde ještě o mnoho více: o propagaci všech učitelských požadavků v širokých vrstvách naší veřejnosti a o probuzení jejího svědomí a o uvědomění všech velikých povinností, jež ona ke škole má. Učitelstvo má proto nynějšího vzrušení využití do posledních důsledků, ono se nemá dávat chlácholiti

konejšivými sliby vlády a různých jí blízkých mladočeských matadorů, nýbrž vystupovati dál otevřeně, neohroženě, přímo a poctivě sdělovati veřejnosti celé ono břímě ústrků a otroctví byrokracie a státu, pod nímž doposud tak brozně upí. Je přece nemyslitelno, aby jakous takous úpravou platů nynější hnutí učitelstva zase upadlo. To by byla nejtragičtější vina, jež by mohla učitelstvo stihnouti. Naopak, dnešní hnutí musí býti pojímáno jen jako počátek dalšího neohroženého, úctyhodného zápasu za vysvobození učitelstva a školy vůbec. Nevolnictví duševní není přece méně hrozným nežli nevolnictví hmotné. Řeklo-li tedy učitelstvo: a, musí říci také: b.

Tak »Právo Lidu«. Že doufala soc. demokracie, že učitelstvo bude následovati dělnictvo v pořádání stávek, patrno ze smutné poznámky v čís. 52. »Záře«: »Ústřední orgán učitelstva »Český Učitel« upozorňuje kollegy, že přípravy ke všeobecné stávce, které jsou v plném proudu, nejsou ještě skončeny, a žádá proto, aby se neukvapovali. Podepsáni jsou: důvěrníci českého i německého učitelstva v Čechách.«

Zatím sešel se sněm král. Českého dne 30. a 31. prosince, a tu po krátkém rokování přistoupil k požadavkům vlády v příčině zákona o dani z piva, a tím i zákon o služném učitelstva vešel do jiných, lepších kolejí. Další chystané manifestační schůze konati se nebudou — a zajisté zmizí i rychlé přátelství sociálních demokratů k učitelstvu.

Číslo 5.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Svoboda svědomí.

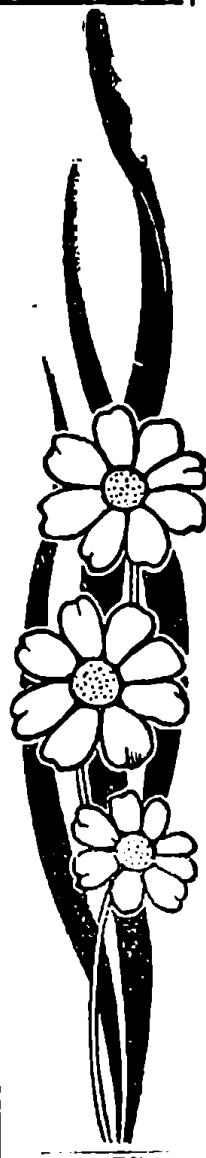
Napsal **Edvard Brynych.**

Třetí vydání.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.

I.

V Polánce na nádraží čekalo jedenkrátě na vlak několik osob; seděly v čekárně, která spolu hostincem jest. Jsou v živém hovoru. Mladý rolník, starosta z Polánky, povídá:

»Nejvíce cítím já právě to násilí, jaké se činí svědomí lidskému na straně »římské«.

Páni mu dobře nerozuměli. A proto osmělil se kmotr Kudláček a pravil:

»Poníženě prosím, pánové, račte odpustit, že já sprostý se do toho hovoru taky »jako« pletu. To je náš pan starosta; on na jaře pochoval svou ženu, — či pozor — svou paní; a teď má »jako« zlost na našeho pana faráře.«

»A proč má zlost?« — tázal se cizí nějaký pán se šedivým vousem.

»On jako se chce zase ženit, on je evangelík a chce si vzít katoličku a pan farář mu to nechce tak udělat, jak on si to myslí.«

»Ten nesnášelivec chce dosud držeti v pou·tech svědomí lidské a žádá podepsanou smlouvu, že všechny děti budou římskými« — vyložil Kudláček, Načež pan starosta pokračoval:

»Že prý nás neoddá, leč ve světnici. Takhle se dbá na svobodu svědomí ku konci devatenáctého století.«

»Tak co se ho prosíte, dejte se oddat na úřadě,« řekl pouštěje velký chumáč dýmu z úst asi čtyřicetiletý pán, je to pan ředitel akciového cukrovaru zde v Polánce.

»Víte, pane řediteli, to je přece ještě neobvyklé« — řekla mladá paní cizí. Je to paní zde též přítomného mladého pana doktora Omasila, advokáta prý z Prahy. »Ale proč ten pán žádá oddavky od katolického faráře, vždyť může jíti k evangelickému; o těch je přece známo, že jsou svobodomyšlní vůbec a ve všech svědomí zvlášť.«

»Prosím poníženě jemnostpanínko, ono tam na druhé straně je to jako ještě horší.«

»Tak?« divila se jemnostpanínka.

»Tam jako zase chce »pán« všecky děti míti helv... pozor — evangelickými; a když to nebude, neudělá ani tu kopulaci ve světnici.«

Paní řekla po německu svému panu manželovi, co to vlastně je ta kopulace ve světnici. A pan doktor z církevního práva na štěstí tolik si pamatoval, že mohl vyložit, že se to jmenuje *passivní assistance* — trpná přítomnost — to jest farář vlastně neoddává, ničeho při tom nečiní, nýbrž jen ztrpí, aby snoubenci řekli před ním, že se berou.

Načež paní řekla po česku:

»To mne překvapuje — to by byla nesnášlivost větší na straně evangelických pánů.«

»Ono je to jako takhle. Na naše pány — já jsem jako katolík — se hubuje, ať dělají cokoli;

ale na své evangelíci nehubují, totiž jako před námi, ale když jsou sami, to taky jako dost.«

»To jsem právě chtěl říci;« řekl starý pán se šedivým vousem, doktor Vážný, též advokát, ale pravý katolík.

»Nejlépe nemít s tím nic, ani s tím,« řekl pan direktor. »Ať hlásají to nebo ono, vždy to je pouto svědomí. Mně se vůbec protiví pastor, pokud dělá pobožného, taky.«

»Ale poníženě prosím pan farář — to jest jako katolický — víc.«

Pan doktor Omastil se dal do smíchu; a chtěje žertovati řekl ke Kudláčkovi:

»Vy jste šelma, dědoušku, jak vidím. Povězte nám, co vy soudíte o svobodě svědomí.«

»Já — poníženě prosím — jsem jako z těch starých časů, co v nich byli lidé hloupí; já povídám, že svoboda svědomí jako žádná není.«

»Inu — pak jste opravdu ze starých časů,« — řekl doktor Omastil.

»Prosím poníženě — to jsem, vždyť jsem to povídal. Račte jako být z těch nových časů, co si chce každý dělat co se mu líbí.«

»Výborně« — řekl doktor Vážný.

»Ale zapomínáte, dědoušku,« řekl doktor Omastil, — »že jste nám nevysvětlil, proč dle vašeho náhledu žádná svoboda svědomí není.«

»Prosím poníženě, jemnostpane doktore, člověk má dělat, co Pán Bůh přikazuje, to jako myslím já; a páni jako nechtí dělat to, co Pán Bůh chce.«

»Výborně«, řekl zase doktor Vážný. Ale kmotr Kudláček pokračoval:

»A tak potom u nás, co jsme jako prý hloupí, není žádná svoboda svědomí, protože Pán Bůh nedává na výběr: Nepokradeš — anebo: Krásti můžeš, ale šikovně, aby tě nechytily; a ti noví, ti . . .«

»Rozumíme, co chcete říci« — pravil trochu mrzutě pan doktor Omastil. V tom přišel sklepník a řekl k dědouškovi:

»A co vy tu děláte, tu je drubá třída. Jděte, jděte, jste tu pánům třebas nevhod.«

»Tak račte vidět, páni, tenhle taky nerozumí svobodě svědomí.«

»Jen jděte, jděte« — řekl sklepník strkaje dědouška ven do hostince třetí třídy.

»No, no; vždyť už jdu«.

Dědoušek odešel; ale na místo něho chopil se slova pan doktor Vážný a pravil:

»Svoboda svědomí — to jest taky jedna z těch frází, (fráze jest asi tolik jako házení pláňmi slovy bez skutečného zkoumání, zdaž pravdiva jsou neb ne) kterou se ohánějí naši domněle vzdělání.«

Pan ředitel pustil hustší chumáč dýmu ze svého doutníku a řekl jen:

»Nhm«. Paní však řekla s přídechem posměchu:

»Domněle vzdělání?! Naposledy je ten starý sprostáček vzdělanec a nás čítá pan doktor k nevzdělaným.«

»Jestliže milostpaní nazývá vzdělaným jen toho, kdo mnoho ví, a nebo taky mnoho neví,

ale hezky po městsku mluvit a se pohybovat umí, pak není ten dědoušek daleko od divochů. Ale jestliže vzdělanosti základem jest milování a činění dobrého a varování se zlého, pak, jak já ho znám, jest tento stařec ve vzdělanosti o mnoho výše pokročilým, než celý zástup vzdělavců bezbožeckých a nemravných, čili těch, kteří tu neobmezenou svobodu svědomí hlásají *

»Ha — ha — to je »předpotopní« — řekla paní; nevědouc hodila zase nesmyslnou frází. — Pan doktor Omastil však řekl:

»Pane doktore, jste na omylu, jestliže myslíte, že já hlásám tu neobmezenou svobodu svědomí; já jen jsem chtěl říci, že se nemá míchatí dobromady svědomí a víra.«

»Obzvláště ne ty konfesse (vyznání),« řekl pan direktor.

»Dva bludy najednou jsou tu řečeny; jeden vyslovil pan doktor, jeden pan ředitel. Odpovím nejprv panu doktorovi a pak panu řediteli, ale prosím, aby se mi neskákalo do řeči, obzvláště ne frázemi. — Divím se, jak pan doktor jako právník může říci, že se nemá míchatí dobromady svědomí a víra. Co pak jiného jest svědomí, nežli víra, a sice víra, kterou Stvořitel ponořil do duše každého člověka. Svědomí jest totiž vědomí, že jsme za své činy zodpovědni vyšší bytosti, nežli jsme sami — totiž Bohu; odtud ta bázeň po zlém činu, jak se ozývá v duši naší. Právě svědomí a víra musí se »míchatí dobromady« čili

svědomí jest víra; víra ať třebaš jen v zárodku, ale přece jest do duše lidské tak vštípena, že se jí nikdo dokonale zbaviti nemůže. Proto na př. když člověk chce osvědčiti, že jedná dle svědomí, zrovna maně derou se mu ze srdce slova: Mluvím před Bohem, anebo: jak je Bůh nade mnou. To vy právě jako právník vidíte tak často, když lidé přísahají. Tu právě vidíte, že svědomí a víra v Boha vševědouceho a zlé trestajícího jedno jest. Může ovšem člověk proti svědomí čili proti té víře v Boha, jak s naší přirozeností jest nerozlučně spojena, jednati atd., ale tím mocněji se mu ta víra probudí, víra, jež bázní před trestajícím Bohem naplňuje srdce. Může se též to svědomí čili ta víra v duši potlačovati lehkomyšlností a bezbožeckými frázemi — ale tu právě člověk klesá, padá hloub a hloub až k zvířeti, které svědomí čili víry nemá. A tak potom »vzdělanec« jest tisíckrát níže, než kdo málo ví, ale dle té víry, jež v duši se ozývá, jedná. Ten bez víry podoběn jest zvířeti — a ten s vírou jest ušlechtilým člověkem.«

»I zaplať Pán Bůh, milostpane,« — ozval se blas. Kmotr Kudláček pootevřel si zase dvěře a poslouchal, co tam v druhé třídě páni hovoří. »I zaplať Pán Bůh, tomuhle pan doktor jako porozuměl, vždyť já z těch starých, ten — poníženě prosím — jako hloupý, jsem to pochopil. — Milostpane — poníženě prosím — račte honem udělat výklad ještě panu řediteli, dokud jako nepřijde ten sklepník.«

»Je tu pan starosta« — řekl zakývaje svou porážku doktor — »může vám tohle zapovědět.«

»On pan starosta pojede taky ve třetí třídě — on tu mezi pány taky jako nemá být.«

Pan starosta začal šramotit holí na zemi; a pan doktor Vážný počal odpovídati panu řediteli:

»Svědomí a víra patří tedy dohromady; svědomím ozývá se v nás víra v Boha; a ozývala se vždy v lidech i v pohanech. Jenže právě odpadem od původní víry v Boha začala se víra ta všelijak ve světě mezi národy jeviti. Skleslí pohané nepřišli sice o svědomí — ta víra, že mají činiti, co Bůh chce, nebyla v nich dokonale vyblazena, ale rozum jejich zbloudil; rozum jim na př. povídal, že mají páliť děti své za oběť bohu Molochovi, a takové bludy rozšířily se mezi pohany hrůznou měrou. Svědomí člověk podržel, totiž to vědomí, že má činiti, co Bůh chce, ale to právě, co vlastně Bůh chce, čili co Bůh velí neb zapovídá bez příměšků bludů, nevěděl. A proto bylo zapotřebí, aby Bůh člověka poučil ještě jiným způsobem, než pouze svědomím. A to se opravdu stalo, jak dějiny svědčí. Kristus, Bůhčlověk ohlásil lidskému rozumu, co Bůh zapovídá, velí a od člověka žádá. Rozum lidský byl nenadále osvěcen; svědomí dostalo se tím na pravou cestu; ono povídá zase, že jsme za své činy zodpovědni Bohu čili že máme činiti, co Bůh chce — ale člověk ví nyní bez bludů, co Bůh přikazuje. Ale který pak člověk to ví? Který věří v Krista čili v jeho učení. Snad už chápete

jak tedy zase víra, víra v Krista, křesťanské vyznání, křesťanská konfesse a svědomí patří dohromady. Bez křesťanské víry — bez konfesse křesťanské má člověk taky svědomí, ale na bludné cestě. Na př. Turek je člověk, má svědomí, ví, že má činiti, co Bůh chce a toho se zdržovati, co Bůh zapovídá — ale myslí, na př., že Bůh nezapovídá míti více žen; křesťan však nemá za věc dovolenou míti více žen, protože věří Kristu, jenž mnohoženství zapověděl.*

»Ale jsou mezi křesťany rozličné konfesse« — pravila paní doktorka, aby přece zase něco řekla.

»Ovšem, že jsou, ale jen jedna může býti pravdivou, úplně, bez bludů. Neboť nemohl Kristus jednou učiti tak, a jindy jinak. Ale povím vám něco, nač ať dá pozor obzvláště pan starosta. Kristus přišel na svět, aby lidstvo bludů zbavil a čistou vůli Boží mu ohlásil. Nezůstal tu však mezi námi. Nechtěl-li, aby byl nadarmo přišel, musil se o to postarati, aby se mezi jeho věřící bludy zase nedostaly. A to vskutku také učinil. Založil církev, kteroužto svou pomocí nadpřirozenou, Duchem svatým, bludů cbrání. Kdo chce věděti, co Bůh velí, zapovídá, co od člověka žádá, musí té církve učení slyšeti. A to dělají katolíci. Protestanté toho nechtí činiti; oni povídají, že jen z knih, které služí písmo svaté, má se každý poučovati o tom, co Bůh chce.«

»Tak jest,« — řekl starosta — »tak to má býti.«

»Prosím, tak to nemá a nemůže býti. A proč? Protože právě tím způsobem svědomí lidské se zase na nepravé cesty dostalo.«

»Tím osvobozeno svědomí od pout »římských« — řekl starosta.

»Fráze nepomáhají. Podám důkaz. Protestanté na př. hlásají zásadu, že »víra sama bez zachovávaní zákona Božího vede k spasení« — to je učení v kořeni svém nemravné — neboť potom každý by se spoléhal na víru a nedbal na to, jak je živ; — katolická církev však učí, že kromě víry jest zapotřebí zachovávatí zákon Boží. Už zdravý rozum tedy hlásá, že protestanté takovýmto výkladem písma svatého svědomí lidské zase na bludnou cestu uvedli. Poznáváte z toho, jaký vliv má konfesse na svědomí. Pravá konfesse vede svědomí na cestu pravou, ušlechťuje svědomí; naopak činí konfesse bludná. Ale povím na konec, proč lidé přece nechtí konfessí — obzvláště ne katolickou — vésti své svědomí. To je proto, že konfesse katolická s celou rozhodností a velice přísně žádá, aby se činilo, co Kristus jako vůli Boží ohlásil. V protestantství — (v evangelických konfessích) se žije o mnoho lehčeji a v pustém svobodářství ještě lehčeji, a toť ta hlavní příčina, proč se křičí »o svobodě svědomí.«

»I milostpane, milostpanáčku, aby vám Pán Bůh tu hubičku pozlatil« — řekl Kudláček. »To je výklad, to je výklad.«

»I mlčte« — řekl starosta — »když se katolíkům ta pouta líbí, ať se tím moří, ale ať nechají na pokoji jiných, a nenutí jich, aby žili dle jich konfesse.«

»Prosím, kdo pak vás nutí?«

»A nechce mne nutiti farář, abych podepsal smlouvu, že budou všechny děti »římskými« — a to je proti mému svědomí.«

»A nechcete vy nutiti faráře, aby oddal proti zákazu své církve? To zase je proti jeho svědomí. Vy právě obmezujete svědomí.«

»Kasa otevřena; kupovat lístky« — zvolal sluha železniční.

Bylo po hovoru. Jen pan ředitel řekl potají doktorovi:

»Ten Vážný je hotový flandák.«

Pan ředitel myslí ve svém svobodářství, že nadávkou utlačí se pravda.

II.

Od tohoto hovoru uplynula dvě leta. V Polánce stala se důležitá pro celé okolí událost. Akciový pivovar musil přestat pracovati. A proč? Kmotr Kudláček to vysvětlil; povídal:

»To jako udělala svoboda svědomí pana ředitele.«

A měl pravdu. Svoboda svědomí to udělala, a sice ta, s kterou se prý nemá míchatí dohromady víra a obzvláště ne konfesse — vyznání. Víra totiž každá a každá křesťanská konfesse

praví, že řekl Bůh: Nepokradeš. Avšak pan ředitel, jak známo, jest přívržencem té zásady, že se svědomí s vírou nemá dohromady míchat. A proto míchal on dohromady peníze své s penězi akcionářů, to jest těch, kteří cukrovar svými penězi založili a udržovali.

Bylo pro tu věc velmi zle v celém okolí. Naříkali na pana ředitele a proklínali ho mnozí. Obzvláště horlivým ukázal se v té věci pan starosta. Svolal schůzi akcionářů. Nějaký pán z Prahy přijel jim prohlédnout účty a všecko ostatní, co se týkalo cukrovaru, dali mu za to 50 zl. a zaplatili mu cestovné po železnici a zadali dle jeho rady proti panu řediteli žalobu. Svědků bylo voláno veliké množství a posluchačů se sešlo do porotního sálu v městě ještě větší množství. Svědkem byl taky starý Kudláček; podivně se do toho dostal. Právě toho dne, jak se vedl hovor o svobodě svědomí v čekárně, povídali si dva rolníci, že je nejlépe dodávat řepu do Polánky; tam ředitel nechá s sebou mluvit i ti ostatní páni; řepa nemusí mít tolik cukernatosti ale za to více hlíny na sobě. Ať si u váhy říkají co chtějí, chce-li pan ředitel, že se přijme, a nějaká ta fůrka řízků se taky „prošmejkne“ — ale toť se ví, zadarmo to taky není. Na neštěstí ty rolníky neznal. Ale to není ještě všecko. Dostal potom taky psaníčko z Prahy, nebylo podepsáno: nemohl to přečíst; šel s tím na poradu k panu učitelovi, bylo tam psáno, že dostane poštou 20 zl., jestliže u soudu řekne, že nic neslyšel; a bude-li musit přísahat,

že dostane 30 zl., jen prý aby se nebál. A co řekl u soudu? Všecko takhle vypověděl; a když mu bylo řečeno, že bude přísahat, odvětil:

»Prosím poníženě — na tym místě to odpřísáhnu, já totiž jako nedržím nic na svobodu svědomí.«

To bylo pánům divno; a pan president se tázal, co to chce říci, a on vypravoval, jaký hovor se jedenkrát vedl v čekárně v Polánce a jak pání — však to byl taky tuble pan doktor Omastil a pan ředitel taky — vykládali, že oni drží na tu svobodu svědomí, co se nemíchá dohromady s vírou a konfessí.

V sále se mnozí smáli; jen pan doktor Omastil se nesmál — on je totiž v té při obhájcem pana ředitele. Vysvětlil však hned pánům, že to byl filosofický hovor o svědomí, kterému ten stařec rozuměti nemohl. Tak dalece tedy z toho nic nepošlo.

Znamenitá byla pak obhajovací řeč pana doktora Omastila. Tvrdil, že není proti panu řediteli žádných platných důkazův. A ku konci pravil: Velectění pání porotcové! Rozpomeňte se na své přísahy. Před Bohem vševědoucím a živým jste slíbili, že podle nejlepšího svědomí svého rozhodnete. Buďte pamětlivi zodpovědnosti, jakou nedím před svědomím, ale před Bohem na sebe berete v okamžiku, v kterém výrok vyřknete. Podobně mluvil ještě více. A co řekla porota? Porota se dlouho radila — a většinou jednoho hlasu pro nedostatek důkazů o panu řediteli řekla, že je nevinen.

Byla to rána pro pány akcionáře; ke všemu musili zaplatiti ještě soudní útraty. »Svobodomyslné« noviny přinesly potom zprávu, jakou »stkvělou« řeč měl při tom p. dr. Omastil. Kde kdo byl, každý blahopřál panu doktorovi a velebil ho; jen starý Kudláček ho nechválil; pravil, že tentokráte pan doktor svědomí a víru dohromady míchal, když totiž věděl, že v porotě zasedají též mužové, kteří na svobodu svědomí nedrží. Provedl bídnou přetvářku — ale co? I tu dovoluje jeho svoboda svědomí.

A co se stalo dále? — Továrnu na cukr koupil v licitaci pan ředitel sám — a hle, jemu samému se to vyplácí a proč? — Kmotr Kudláček vyložil si to takto:

»To je proto, že nyní ani úředníkům ani dělníkům pan direktor nepřeje — svobodu svědomí.«

A jak se má pan starosta? — Pan starosta dosti draze zaplatil tu svobodu svědomí páně direktorovu. Uvázl mu na statku notný dloužek. Při tom všem čte dále jako slepý »Národní Listy«, jichž právě vlivem ta »svoboda svědomí« se šíří. Bible, v které jeho tatík jako pravý evangelík čítával, ta je v komoře v prachu. Přes to vše dělá však přece tvrdého helveta. — Když ho totiž pan farář katolický nechtěl oddati, podepsal na konec vše, co žádal. Ale jakmile se mu první dítě narodilo, dal je pokřtít pastorovi. Tak prý to žádá jeho »evangelické« svědomí. A co tomu říká žena jeho, katolička? Té se svoboda svědomí nedopřála. Tak

dlouho ji pan manžel trápil, až mu novou smlouvu podepsala, dle kteréž všechny děti pastor dostane. Jest ovšem nešťastna, nespokojena; neboť svědomí její jí povídá, že uvalila na sebe velikou vinu, za niž bude trestána od Boha. Má nyní svědomí nejen zotročené, ale nespokojené.

A co pan doktor Omastil? Vysekával ještě několik takových pánů, co se drží svobody svědomí a má za to již ohromný dům v hlavním městě; stal se známým a znamenitým mužem a jest taky již skoro »vůdcem lidu«.

A co dědoušek Kudláček? Ten povídá takto:

»Já bych tu fabriku ani ten dům nechtěl s takovou svobodou svědomí. Já mám dražší poklad, svědomí čisté, pokojné — a jsem při své skromnosti šťastný člověk již nyní, což teprv na věčnosti? Hůře bude s direktorem i s doktorem. Bůh mne chraň toho, co je čeká a to za několik málo let.«

A co naši čtenáři? — Ti snad nám přisvědčili, že pramenem všeho zla, jak se nyní v národě šíří, jest bezbožecké svobodářství, které hlásají tak mnozí »doktoři«.

Číslo 6. a 7.

Cena 8 haléřů.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

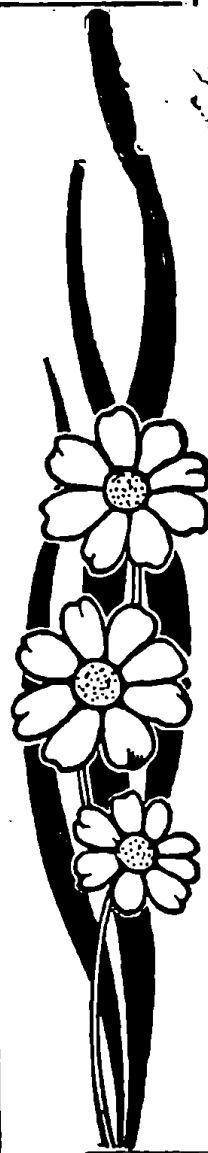
O dobrodiní sv. zpovědi.

Píše Prokop Zaletěl.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.

»Dnes uslyšíte-li hlas jeho,
nezatvrzujte srdcí svých.«
(Žalm 94, 8.)

Není snad nauky, není pravdy v naší svaté církvi, jež by od nepřátel jejích nebyla napadena, zlehčena a tupena; i věci tak patrné a jasné, že jim každý školák po sebe kratším vysvětlení zcela dobře rozumí, jsou mnohým »osvícencům« temnými a proto proti nim brojí! Každý soudný člověk by se domníval, že takový »osvícenec«, zvaný tak snad proto, že v jeho makovici svítí — prázdnota, vynasnaží se tuto prázdnotu aspoň poněkud vyplniti a dá se tudíž poučiti ať již odbornými spisy, nebo povolányými muži, ale kde pak! On ví, že v plné stodole se nesvítí, ale jen v prázdné každou za to škulinkou, a proto nechce ani do své mozkovice nic přijati, by mu té »osvěty« neubylo! Není tedy ten jeho boj z přesvědčení, ale z nevědomosti a hlouposti, ne-li docela ze zloby a záští.

*

Avšak žádná nauka, žádná pravda nenašla tolik zavilých protivníků, tolik zapřísáhlých nepřátel, jako právě sv. zpověď — a proč? Inu proto, že ve zpovědi má se člověk ke své slabosti a křehkosti přiznati, má vyjevití své chyby a poklesky, zkrátka má se — pokořiti, a to ovšem takovému »osvětáři«, »pokrokáři« a jinému »áři« se protíví. On již dávno zapomněl, že »Bůh se pyšným protíví, ale pokorným dává milost svou« (1. Petr. 5, 5); jemu již dávno z hlavy se vykouřila slova Kristova: »každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen« (Luk. 14, 11), nebo výrok: »učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem« (Mat. 11, 29) — o pokoře, ponížení se nechce ani slyšeti. Tedy vlastně pýcha, hrdost a nadutost jsou jedinou a u všech odpůrců sv. zpovědi touže příčinou, proč proti tomuto tak spasitelnému ustanovení brojí, proč je zlehčují, tupí a hanobí! Nedbají-li však již slov Písma sv., opovrhují-li výroky věčné Pravdy — Ježíše Krista, jenž sám o sobě praví: »Já jsem cesta, a pravda i život« (Jan 14, 6), o němž i Pilát nejednou vyznal: »Já žádné viny na něm nenalézám« (Jan 18. 38 a 19, 6), ba jemuž i úhlavní jeho nepřátelé svědectví pravdomluvnosti vydali slov: »Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě učíš« (Mat. 22, 16), jsou li tedy horší než nespravedlivý Pilát, jsou špatnější než zvrblí fariseové, tož aspoň tu a tam mohli by si vzpomenout na známé a zajiště ze zkušenosti vzaté přísloví: »Pýcha před-

chází pád«, jež od pádu pyšných andělů již bezpočtukráte se osvědčilo. Pravili jsme, že zpověď jest ustanovení spasitelné, a to také každý rozumný člověk nahlédne. Kdo jest tak čist a nevinen, aby říci mohl, že nikdy žádného poklesku, žádného hříchu se nedopustil? Kdo by byl tak smělým, tak drzým něco podobného říci, ať jen projde v duchu život svůj, a když ne on sám, tedy snad mnohý jiný připomene mu, jak právě s ním anebo v jeho aspoň přítomnosti to nebo ono spáchal, ano i mnohé místo bude naň volati, že je ohavnými svými činy zneuctil a znesvětil. Člověka takového za lháře — a to zajisté plným právem — prohlašuje miláček Páně sv. Jan, když píše (1. Jan. 1, 8): »Díme-li, že nemáme hříchu, sami se svádíme, a není v nás pravdy.« Ano, »ve mnohém zajisté klesáme všichni« (Jak. 3, 2) tedy i ten, jenž se za toho nejnevinnějšího prohlašuje — a jestliže »sedmkrát padne spravedlivý« (Přísl. 24, 16), kolikrát asi klesne nespravedlivý? Je-li však tomu tak, že všichni ve mnohém klesáme, čehož nikdo rozumný a spravedlivý popírat nebude, nechce-li platiti za sprostého lháře — chceme-li ale vzdor tomu jedenkrát do nebe se dostatí a věčně blaženi býti — a to chce zajisté každý — vyplývá z toho nutně, že musí býti nějaký prostředek, kterým bychom od svých poskvrn a hříchů již zde se očistiti mohli, chceme-li do »svatého města Jerusalema« t. j. do království nebeského se dostatí. »Nevejdet do něho nic poskvrněného, ani činícího ohavnost a lež,« praví

Písmo sv. (Zjev. sv. Jana 21, 27). Ach, jak by to s námi asi dopadlo, když všichni hřešíme a často i velice Pána Boha urážíme — jak bychom si mohli dělati naději po tomto strastiplném životě na blaženost nebeskou, když nic poskvrněného, nic hříšného do sídla bytosti nejsvětější vjíti nemůže! Ó zajisté všichni bychom byli ztraceni, všichni snad na věky zavrženi, ježto všichni hřešíme, často hřešíme a mnohdy i těžce hřešíme — všem nám brána nebeská buď na čas (co bychom v očištcí za hříchy všední trest trpěli), nebo na věky (za jediný hřích smrtelný či těžký) byla by zavřena, kdyby nebylo — zpovědi! Ten jediný smrtelný hřích, zemřeme-li v něm, že by nám navždy uzavřel nebe, jest mnohým kamenem úrazu; nemohou, či spíše nechtějí tomu rozuměti a nejednou slýcháme, že by to odporovalo dobrotě a spravedlnosti božské, by člověk za jediný hřích, byť prý byl i sebe větší, na věky byl trestán. Ó nikoli, neodporuje to ani dobrotě a lásce, ani milosrdenství a spravedlnosti Boží — a jest to zcela jasné a pochopitelné, úplně známé a spravedlivé. Či nejednáme i my podobně?

Známo jest všeobecně, urazili-li jsme někoho, že trest za tuto urážku řídí se dle toho, koho a jak jsme urazili. Urazíme-li osobu sobě rovnou nebo podřízenou a ona nás obžaluje, nebude trest, který nás stihne, zajisté veliký, zvláště byla-li urážka nepatrná; snad několik dní nebo jen hodin žaláře, neb několik korun spraví vše. Urazíme-li však osobu vysoce postavenou, na př. úředníka

v jeho povolání, nebude již jistě trest tak malý, ale hodně větší a citelnější. A urazíme-li samého panovníka, a to snad těžce a hrubě, může nás dle okolnosti stihnouti doživotní žalář, ne-li zcela odsouzení k smrti! Hle tedy, čím výše postavena jest uražená osoba, a čím hrubší jest urážka, tím větší jest i trest.

A nyní: co jest hřích? a: kdo jest Bůh? Bůh jest bytost nejdokonalejší, nekonečná, nesmírná; jest to »Pán všech pánů a král všech králů!« Hřích pak jest urážka Boha, protože jest to vzpoura proti jeho sv. přikázáním — a sice hřích těžký (veliký, smrtelný) jest těžkou urážkou Boha. Nuže, co z toho vyplývá? To zajisté, že za urážku — a to urážku velikou — bytosti nesmírné a nekonečné musí nutně následovati nesmírný, nekonečný trest, totiž věčné zavržení!

Hrozné by to bylo — ale přece vždy spravedlivé — kdyby nás Pán Bůh hned po prvním těžkém hříchu na věky byl odsoudil, kdyby nám byl nedal prostředku, viny své se zbaviti a práva na nebe zase nabyti — ale tomu tak není! On ve své dobrotě a lásce čeká často dlouho a dlouho na hříšníka, volá jej tím nejrozmanitějším způsobem (hlasem svědomí, kazatelů, nehodami atd.) k sobě, a jakmile hříšník poslechne, nepravosti své skroušeně lituje, upřímně se z ní vyzná a pokání za ni učiní, aj tu přijímá jej zase na milost, otvírá mu opět bránu nebeskou, skytá mu poznovu naději na blaženost věčnou! Není tedy velikým, ba neocenitelným dobrodiním ta od tak

mnohých lehčená a hanobená zpověď? Co by z nás bez ní bylo? Zavrženci! Kde bychom se bez ní po smrti nezbytně octli? V pekle! To jest tak jasné, tak srozumitelné, že jenom člověk zaslepený ať již nevědomostí, nebo zlobou a záštím toho pochopiti nemůže. Kdo však má rozum na pravém místě a dovede ho také používat, ten vděčným bude Pánu Bohu za ustanovení svaté zpovědi, ten velebiti bude z hloubi duše lásku a shovívavost toho, jenž sám ústy proroka Ezechiela (33, 11) volá: »nechci smrti (totiž věčné, čili věčného zavržení) bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od cesty své a živ byl« (totiž v nebi). Než tu slyším již z mnohých stran námitku: Bůh že ustanovil zpověď? Já již kolikráte slyšel, že prý si ji kněží vymyslili; jak tomu tedy ve skutečnosti přece jest? Nejprve mohl bych se toho, jenž s námitkou touto přichází, právem zajisté zeptati, od koho ten nesmysl slyšel, že by kněží byli zpověď si vymyslili. Byl to jistě zase nějaký takový »osvícenec«, který snad své kusé a ubohé »vědomosti« čerpá ze štváčských a nevěreckých časopejsků a ne z knih odborných, Písma sv., katechismu a p., nebo snad slyšel je někde ve společnosti bratří z mokré čtvrti a ne tam, kde se takové pravdy vykládají a objasňují, totiž v kostele. A takovému člověku bys věřil spíše než těm, o kterých sám Spasitel praví: »Kdo vás slyší, mne slyší« (Luk. 10, 16)? Ano, jemu bys více víry přikládal, než samému Bohu, jenž volá: »nebudete-li pokání činiti, všichni

podobně zahynete* (Luk. 13. 3)? To jsou slova samého Ježíše Krista, na němž, jak jsme slyšeli, ani Pilát žádné viny nenalezl, jemuž i jeho úhlavní nepřátelé svědectví pravdomluvnosti vydali! Lidé tak snadno mohou se mýlit a skutečně také velmi často se mýlí; ba jsou lidé, kteří úmyslně jiné v omyl a blud uvádějí a podaří li se jim to, velikou z toho mívají radost, že nějaký hloupý hejl zase jim na lep sedl — a těm a takovým lidem zvrhlým chtěl bys více důvěřovati, než Bohu, jenž — jsa Pravda věčná — ani klamati, ani — jsa vševědoucí — oklamán býti nemůže? Jest to zvláštní, jak ti nepřátelé netoliko zpovědi, ale náboženství vůbec. nápadně si odporují. Kdežto totiž na jedné straně vyhlašují hlasatele učení Kristova — kněze za velice chytré, balamutíce ty, jižto jim věří, jakoby jen svou chytrostí lid ve víře udržovali, prohlašují je na druhé straně za tak bláhové a zpozdilé, že by to největší břímě ve svém povolání sami dobrovolně na sebe uvalili. Jaká to protiva, jaký to odpor! Kdo však po zralé úvaze a strážlivě vše uváží, ten jistě bude a musí souditi zcela jinak. Nuže, kdo rozumně dovedeš souditi, řekni, jest to něco příjemného, často kolik hodin seděti ve zpovědnici ať v letě za vedra, ať v zimě za mrazu a to pravidelně s lačným žaludkem? Jest to něco příjemného, často celé půldne poslouchati smutné žaloby, jež kajicníci na sebe činí, při tom stále mysl mítí napjatou, by každému případné poučení nebo vhodná rada byla dána a ustavičně jen šeptem mluvití,

což hrozně namáhá? Jest to něco příjemného, cítiti často dech nad míru odporný, jako u kuřáků, pijáků a pod., nebo docela takřka otravný dech lidí velice churavých? Jest to něco příjemného, za té největší nepohody, kdy se obyčejně nemocným přitísží, hodinu i dále v dešti, sněhu, blátě se broditi a to ne vždy ve dne, ale třeba o půlnoci?

Pisateli těchto řádků přihodilo se, když byl kaplanem v Aši, že jednoho dne přišel od oltáře do sakristie, našel tam telegram, aby nejbližším vlakem jel do Rossbachu zaopatřovat. Ježto vlak v krátké na to době jel, a k nádraží bylo hezky daleko vypravil se ihned na cestu. V R. čekal na nádraží posel, od něhož se dověděl, že má jíti ještě asi dvě hodiny (vlak dále nejel) přes hranice do Sas, kde jakýsi katolík velice byl pobodán (byl to hodný Tyrolák, který tam měl slušný příjem, a ježto nechtěl jakýmsi darebákům dáti z toho nic k dobrému, přepadli ho a hrozně noži zohavili); ve vůkolí katolického kněze nebylo, a proto telegraficky obrátili se až do Aše. Pustil se dále přes hranice volaný kněz, prose vroucně Pána Boha, aby aspoň nešťastníka živého ještě zastihl, když týž po smíření tak touží. Zastal jej živého, na zemi ležícího, posadil se k němu a zaopatřiv jej sv. svátostmi, pospíchal krajinou mu zcela neznámou snad čtyry hodiny, ne-li déle, zpět v největším chvatu, ježto netušil, že tak daleko bude mu jíti a doma již nový neodkladný úkon na něj čekal... Jest to něco příjemného,

od jednoho nakažlivou nemocí stíženého pospíchat k druhému, k nim se posaditi, nebo skoro na zemi se položit, by se mohli vyzpovídati?

Zase to bylo v Aši, kdy v městě a celém okolí ukázaly se černé neštovice. Kdo viděl kdy nebožáka touto nemocí stíženého v nejvyšší míře, jistě pokaždé při poubé vzpomínce na to se otřese. Celé tělo jest jedna slitina — vše jest zateklé tak, že mnohdy není ani znáti, kde jsou ústa, kde oči — a což ten brozný zápach! I domácí jen s povzdálí s ubožákem se dohovořívají a potřebné věci mu podávají nebo házejí, bojíce se, by se nenakazili — a tu přijde kněz, sedne si k nemocnému a zpovídá ho, podává mu nejsv. Svátost a uděluje poslední pomazání — a sotva přijde domů, již jest volán k jinému a opět k jinému — a on jde bez odporu, bez reptání, ano těší se, že těm ubožákům mohl vyhověti, je potěšiti a posílniti na tu cestu do věčnosti (pravidelně umírají touto nemocí stížení všichni; také ti, jež pisatel tohoto tehdy zaopatřoval, všichni brzy po zaopatření v Pánu zesnuli). Tážeme se, bychom již déle o té »příjemnosti« se nešířili, jest to něco slastného — to zpovídání? Zeptejte se jen kteréhokoli kněze, a on vám řekne, že to jest právě to nejobtížnější v jeho stavu, což zajisté i každý, kdo má v hlavě mozek a ne povidla, již z toho, co o těch »slastech« zpovědníkových pověděno bylo, uznati musí. Jaká to musí býti zabeďněnost, jaká vrtohlavost u těch »příte-
líčků« zpovědi, žvaní-li, že kněží si zpověď vy-

myslí! Domnívají se, že byli by kněží tak zpozdlí a bláhoví, aby takové břímě na sebe vložili, tolika nepříjemnostem, ano mnohdy i nebezpečstvím života dobrovolně v šanc se vydali? Ó nikoli! Mimo to uvažme, že u věcí důležitých víme pravidelně čas, kdy, a známe jméno osoby, od které objevena nebo vynalezena byla; tak na př. víme, kdo a kdy vynašel tiskařství, kdo a kdy objevil Ameriku atd. atd. Ale není zpověď daleko důležitější, než všechny podobné věci? Netýká se milionův a milionů lidí? A za takových okolností nikdo na širším světě by nevěděl, kdy a od koho věc tak důležitá zavedena byla? Inu ovšem neví a nemůže to vědět ani ten „nejosvícenější osvěťář“, poněvadž zpověď nevymyslí si žádný člověk, nýbrž ustanovil ji sám Syn Boží Ježíš Kristus! A zajisté, kdyby ji byl Kristus Pán neustanovil, kdyby byli sv. apoštolové ji nehlásali, nebyli by ji později věřící od něho přijali, ale jistě byli by se vzpírali a bouřili proti takové novotě a to tím spíše, ježto žádá od kajícího takové pokoření se; byli by zajisté volali: Dříve nic takového nebylo, nic se nám takového nezachovalo z dob minulých, nuže, my také nic tak obtížného nepřijímáme! A věru, že zle by se bylo vedlo každému, kdo takovou novotu by byl chtěl zavést. Než páni „osvěťáři“ nejspíše dle přísloví, že „každý cikán podle sebe hádá,“ mají jak kněze za tak pošetilé, že by takové břímě dobrovolně na sebe uvalili, tak i všechny ostatní katolíky za tak hloupé považují, že by tak neobyčejnou no-

votu mlčky a bez odporu na sebe byli vzali! Ó nikoli, vy povidloví mudrci, tak zpozdilými my katolíci nejsme — ale dle vaší logiky zdá se, že vy jste docela slepotou ranění a s lidmi takovými řeč rozumná není ovšem možnou.

Říkává se, že ten, kdo nejméně ví, obyčejně nejvíce mluví — ovšem že jsou to pak řeči nerozumné a hloupé, nebo lež! Proto nedivme se, nejsou li ti „osvětářští filosofové“ hned tak u konce se svými námitkami, chtějí-li vyžítkovati všeho, co kde slyšeli zvoniti, aniž by tomu ubožáci jen za mák rozuměli a jen trošičku s rozvahou o tom přemýšleli! Jako na koni přichvátají tudíž a křičí, co jim hrdlo stačí: My že nevíme, kdo zpověď zavedl a kdy? Ó víme, všechno víme. Stalo se to roku 1215 na IV. sněmu (koncilu) lateránském za papeže Innocence III. Tady to tedy máte, vy katoličtí zpátečníci; nuže dokažte nám, že tomu tak není, že kněží sami zpovědi nezavedli! Nic není snazšího, vy ubozí mudrlanti, než tento důkaz, proto jen pomalu s tou flintou, abyste, chtějíce nás na hlavu poraziti, sami sobě pořádně nezatopili.

Kdybyste nebrali za bernou minci, co kde žvaniti slyšíte, nebo v leckterém požidovštělém časopejsku čtete, ale též trošičku aspoň svůj mozeček namáhali a přesvědčiti se hleděli, jak to všichni rozumní lidé činívají, tož byste musili věděti, že jmenovaný sněm ohledně zpovědi doslovně jen toto nařídil: „Každý věřící obojího po-
hlaví, přišed k letům poznání, vyznávej všechny

své hříchy alespoň jednou v roce vlastnímu knězi, vykonej dle sil uložené pokání a přijmi uctivě alespoň o Velikonocích Svátost oltářní; kdo to opomene, nesmí za živa do chrámu vstoupiti a po smrti nebude křesťanským pohřbem pochován.* Nuže, kdo z těchto slov bude souditi, že jimi zavedena byla zpověď? Jen snad ten, kdo má mozek pořádně zašlemovaný — člověk rozumný vidl v tomto výroku jen nařízení, dle něhož katoličtí křesťané alespoň jednou v roce mají se zpovídati, poněvadž již asi tehdy byli někteří hrdí a pyšní, nechtějíce ve svátosti pokání z hříchů svých se vyznávati a tak se pokořiti, jako onen krejčí, jenž pravil: Já že bych měl říci ve zpovědi »já bídny hříšník« ó nikoli, to se nestane! A tu poradil mu kdosi: Nuže, řekněte: »já nadutý krejčík —« a máte to! Ano, z toho ustanovení lateránského 4. koncilu poznáváme, že asi někteří křesťané zřídka ke sv. zpovědi chodili (první křesťané chodili velmi často, poněvadž jich nebylo mnoho; ale i když jich značně přibýlo, chodili aspoň o větších svátcích, zvláště o třech hlavních slavnostech, které u nás až posud Hody Boží se nazývají (t. j. Hod Boží vánoční, velikonoční a svatodušní), poněvadž věřící slavili hody lásky t. j. šli ke stolu Páně či k přijímání, a proto nařízeno bylo, by všichni tak činili aspoň jednou za rok. Kdo by z toho nařízení uzavírali chtěl na ustanovení sv. zpovědi, ten, jak vhodně poznamenává spisovatel Fr. Spirago, byl by tak pošetilým, jako člověk, který z toho, že otec synu

píše, by aspoň jednou v roce ho navštívil, soudil by, že syn před tím ještě nikdy u otce nebyl. Za takovou logiku, za takové závěry pěkně děkujeme!

Ostatné vezměte do ruky Písmo sv., tuto »knihu knih,« a tam v evangeliu sv. Jana (20, 22—23) naleznete tato slova Kristova: »Přijměte Ducha svatého: kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějít se jim, a kterýmž zadržíte, zadržány jsou.«

Zde máte ustanovení sv. zpovědi tak zřejmé a jasné, jak jen může býti, a to od žádného kněze, ale od samého Syna Božího, ne r. 1215, nýbrž hned po z mrtvých vstání Páně! A že také skutečně věřící hned za dob apoštolských a v prvních stoletích církve se zpovídali (často i veřejně), toho opět hojně pádných dokladů a přesvědčujících důkazů naleznete — ne sice ve vašich nevěreckých, nebo požidovštělých a poprotestantštělých plátcích, ale v Písmě sv., jež ostatně i protestanté mají neb aspoň měli by míti ve vážnosti, prohlásivše je za jediný pramen víry a tradicí čili ústním podáním opovrhnuvše, a taktéž židé, pokud se týče Starého Zákona (t. j. knih v Písmě sv. před Kristem Pánem z vnuknutí Ducha sv. sepsaných) — a ve spisech svatých Otců a spisovatelů církevních, jimž — což snad nám milostivě ráčíte dovoliti — my katolíci více věříme, než všelijakému zbrklému bezbožci!

Nuže, Písmo sv. hezky do ruky (že byste ho — takoví »učenci« — neměli, to mne ani nenapadne —) a tam k. p. ve Skutcích apoštolských, sepsaných od evangelisty sv. Lukáše dočtete se

(19, 18) že v Efesu k sv. Pavlu »mnozí z věřících přicházeli, v y z n á v a j í c e a vypravujíce skutky své.«

V listě sv. apoštola Jakuba (5, 16) čteme: »V y z n á v e j t e ž se tedy jedni druhým z hříchů svých a modlete se za sebe ve spolek, abyste spaseni byli.«

A miláček Páně sv. Jan ve své první epistole (1, 9) píše: »Pakli v y z n á m e hříchy své, věrnýť jest (Bůh) a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše a očistil nás od všeliké nepravosti.«

Nejsou to pádné důkazy o vyznání se ze hříchů čili o zpovědi, a to ze samého Písma sv., i u vašich patronů tak váženého, důkazy od mužů svatých? Není to veliké dobrodiní pro nás všechny, když, vyznáme li se ze hříchů svých, ať jest jich sebe více a jsou sebe větší, věrný a spravedlivý Bůh nám je odpouští? A tak, jako za časů apoštolských vyznávali se věřící z hříchů svých, tak to činili po všecka následující století. Uvedeme aspoň několik toho dokladů. Spisovatel Tertullian, jenž žil v letech 160—240, kárá nepravý stud některých kajicníků těmito slovy: »Mnozí před zpovědí utíkají, nebo ji odkládají den ode dne; soudím však, že více studu pamětlivi jsou, než spásy.« Nuže, byla tehdy již zpověď, či ne? Myslíme, když se jí mnozí vyhýbali a ji odkládali, že byla — neboť co vůbec není, co neexistuje, tomu se netřeba vyhýbati, to nemožno odkládati! Sv. Cyprian, jenž zemřel r. 258 vybízí ke zpovědi takto:

•Vyznávejte se jeden každý z hříchu svého, pokud ten, který se provinil, na světě jest, pokud dosti-
učinění a odpuštění kněžími učiněné před Bohem
milé jest.« Origenes, jenž žil r. 185—254. uvádí
mezi prostředky k odpuštění hříchů zpověď, když
píše: »Jest ještě i sedmé odpuštění hříchů, jak-
koliv pracné a tvrdé skrze pokání, když hříšník
lože své slzami obmývá a nestydí se knězi Páně
hřích svůj oznámiti a léku hledati.«

Sv. Ambrož, jenž žil ve IV. stol. (340—397),
dokazuje proti bludařům Novatianům dle slov
Spasitelových: »Kterýmž odpustíte hříchy, od-
pouštějíť se jim« (Jan 20. 23), že církev má moc
všecky, tedy i ty nejtěžší hříchy odpouštěti (ne-
pravíť Kristus Pán: Kterýmž odpustíte jen ně-
které, nebo snad pouze malé hříchy — nýbrž
»hříchy« vůbec — tedy všechny) a dokládá: »tato
moc« svěřena byla kněžím, kteří jednají jakožto
nástroj Ducha sv.« Než, již dosti! Uvedli jsme
doklady z dob apoštolských a následujících na to
století, jež bychom podati mohli i ze všech pří-
štích věků až do století XIII., o němž ti naši »páni
mudrlanti« švadroní, že teprve v něm, totiž roku
1215 na 4. sněmu lateránském zpověď ustanovena
byla! Co tomu říkáš ty, jenž máš zdravý rozum?
Myslím, že k tomu není třeba žádné učenosti, by
z tolika a tak jasných výroků člověk normální
poznal, že zpověď ustanovena byla od samého
Krista Pána po jeho z mrtvých vstání a že hned
apoštolům a po jejich smrti jejich nástupcům vě-
řící ze hříchů svých se vyznávali, chtěli-li dojíti

odpuštění a spásy. Důkazy tyto jsou tak přesvědčivé a pádné, že i protestant Caspari doznává: »Ve staré církvi byla soukromá zpověď známa; bylať před knězem vykonávána. Zpověď soukromá a tajná byla s udělením rozhřešení spojena.« Ovšem, kdo se přesvědčiti a vůbec věřiti nechce, tomu marno podávati dokladů sebe více a sebe pádnějších; to viděti nejlépe na fariseích. Sám Syn Boží jim kázal, tolik divův a zázraků od něho viděli a předce neuvěřili — proč? Protože věřiti nechtěli! Lidem dobré vůle a pravdě přístupným toto zajisté dostačí, by vzdor všem útokům a výsměchům považovali zpověď za ustanovení Boží, za veliké dobrodiní samým Bohem nám prokázané. To uznávají i jinověrci; tak ku př. píše anglický spisovatel (nekatolík) Fitz William: »Opovázlivostí až neslýchanou by bylo, kdybychom chtěli lidem i sebe učenějším a světějším připsati zásluhu, že vynášeli a zavedli zpověď. Člověk přece nemůže znáti lépe a věděti, čeho jest mu zapotřebí, nežli vševědoucí a všemohoucí Stvořitel lidstva. Ani církev nemůže se považovati za původkyni zpovědi, neboť musila by v tomto případě ve volbě svých svátostných prostředků předčiti svého božského Zakladatele. Norvéžský protestant Krogh-Thonning volá: »Ó, bych měl tisíc úst a v každých ústech tisíc jazyků! Všech bych použil k tomu, bych zvolal: »Naše církev musí míti opět zpověď soukromou!« Spasitel zajisté řekl svým služebníkům: »Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějť se jim, a kterýmž zadržíte,

zadržány jsou.« Co má služebník Kristův v jednotlivém případě činiti? Odpustiti, či zadržeti? Nezávisí to na duševním stavu hříšnickově? Jak se má však služebník Kristův o duševním stavu přesvědčiti bez soukromého vyšetřování a bez soukromé zpovědi?« Básník Goethe napsal o zpovědi: »V nekonečném zmatku, do něhož člověk při rozporu přirozených a náboženských požadavků upadá, jest zpověď vítaným prostředkem, aby své činy, přečiny a nedostatky, své rady a pochybnosti vyjevil muži důstojnému a zvláště k tomu zřízenému, jenž by ho upokojil, varoval, posilnil a uloženým pokáním za vinu smazanou oblažil a takto jemu očistěnému štít člověčenství vrátil.« Filosof Leibnitz praví: »Nelze upříti, že zpověď jest hodna a důstojna Boží moudrosti a že nic není cennějšího a chvalitebnějšího nad ni v náboženství křesťanském.« Ba i sám původce protestantismu Martin Luther, nežli k vůli svým zpustlým soudruhům utlumil docela hlas svědomí svého, napsal: »Za všechny poklady světa celého nedal bych zpovědi; vím dobře, co potěchy, co síly mám jí děkovati. Raději bych svolil v tyranství papeže, než bych připustil, aby zpověď byla odstraněna.« (Viz jeho stolní řeči.) A jindy tvrdil: »O soukromé či tajné zpovědi soudím totéž, co jsem posud užíval, totiž že jest užitečnou a velmi žádoucí. Ona se mi velmi zamlouvá a jest též nevyhnutelna; neusiluji o její vykořenění, nýbrž raduji se z toho, že jest v církvi Kristově.« Ano. v církvi Kristově jest soukromá zpověď, a sám

tedy zakladatel a tatík protestantů Luther, který později zpověď tuto odstranil, prohlásil svrchu uvedenými slovy církve protestantské za ne- Kristovy, tedy za nepravé či falešné!

Ještě by nějaký takový »povidlový filosof« mohl příklusati s námitkou, že Kristus Pán ne- zpovídal. Ano, máš pravdu a věz, kdyby dnes Syn Boží na svět přišel, že by zase nezpovídal a každé dítě ví, proč. Kdybys neměl mozek snad kolomazí začerněný, věděl bys též, že Kristus Pán byl vševědoucím (bylť Bohem a člověkem zároveň); věděl tedy také, jaké kdo hříchy má, věděl i, lituje-li jich, či nic. Avšak byli apoštolové vševědoucími? Nebyli! Ač jim Kristus Pán udělil velikou moc, ač ve jménu jeho i veliké a četné zázraky konali, vševědoucími je přece neučinil. Když však oprávnil je hříchy odpouštěti nebo zdržovati (neodpouštěti), ale oni vševědoucími ne- byli, co z toho nutně vyplývá? Zajisté u každého soudného člověka to, že měli-li rozhodovati, zda ten, či onen odpuštění jest hoden, musili stav duše jeho poznati, což dalo a děje se posud vyznáním se čili zpovědí. Vždyť i v životě obyčej- ném podobně se děje. Služebník, žák nebo dítě něco vyvede, lituje toho i zde a řekne: otče, matko (nebo: hospodáři, pane učiteli atd.), prosím vás, odpustte mi to! Ti však nevědí, co se stalo — nuže, co učiní? Přirozeně otáží se: co pak ti mám odpustiti? Co jsi zase udělal? Teprve, když se doví, co se stalo, pronesou svůj soud a odpustí zajisté rádi, vidí-li, že to dítě, žák atd.

upřímně toho lituje a pozor si dáti pro budoucnost přislíbí. Ale kdyby pozorovali, že tu není upřímné lítosti a vinník že se polepšiti nechce — myslíte, že odpustí? Jsou-li moudří a rozšafní, pak jistě ne! Marnou jest též výmluva: vyznám se Pánu Bobu a snad jest to dobře — proč měl bych se zpovídati knězi? Proto, že Syn Boží dal církvi své, jejím totiž představeným: apoštolům a jich nástupcům — biskupům a kněžím, tutéž moc a úkol, jaký měl sám, řka jim: »Jako mne poslal Otec, i já posílám vás.« (Jan 20, 21) — a On odpouštěl hříchy (Marii Magdaleně, Petrovi atd.), říkáje kajicníkům: »Doufej synu (dcero), odpouštějí se tobě hříchové tvoji« — mají tedy to právo i jeho zástupci a to tím spíše, ježto On sám s nimi jest až do skonání světa (»aj, já s vámi jsem po všecky dny, až do skonání světa.« Mat. 28, 20), což tedy nemoblo se vzta- hovati jen na sv. apoštoly, kteří již dávno ze- mřeli, ale i na ty, které si oni, tak jako Kristus Pán je vyvolil, za své pomocníky a nástupce zvolili! Ba, božský Spasitel výslovně praví, že to, co oni ustanoví, odpustí atd., má takovou moc, jako by On sám to učinil an dí: »Amen (zajisté) pra- vím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno (t. j. ustanoveno, potvrzeno) i na nebi, a cožkoli rozvázete (t. j. uvolníte, odpustíte atd.) na zemi, bude rozvázáno i na nebi« (Mat. 18, 18). Kdyby byl Kristus Pán chtěl, abychom se přímo jemu vyznávali, proč by byl moc k odpouštění hříchů dal jinému? Ó ne, Pána Boha opravovati nebu-

deme, ale podrobíme se jeho ustanovení, nezapomínajíce, že zpovídati se samému Bohu vůbec nebylo by potřebí, ježto On všechno ví i bez našeho jemu se vyznání. Divíme se ostatně, jak mohou ku př. protestanté proti zpovědi brojiti, když přece z tolika míst Písma sv. tak jest patrnou a jasnou, z toho Písma, jež oni za jediný pramen víry prohlašují! Ale ovšem, ono jest lepší seděti v teplé světnici, než ve studeném kostele, příjemnější jest se bavit s paní pastorovou, než celé hodiny slyšeti kající žaloby kajníků — inu, není nad pohodlí!

Podobně jest to se židy! Celý Starý Zákon byl přípravou a obrazem Zákona Nového; v Zákon Nový oni ovšem nevěří, ježto stále ještě na Mesiáše čekají — nuž, ať vezmou jen Zákon Starý a tam se na mnoha místech dočtou o pokání. Či nevědí nic o tak zvaném dnu „očisťování“, kdy nejvyšší kněz obětoval tele za hříchy svoje a kozla za hříchy lidu (4 Mojž. 29, 7 teď „Dlouhý den?“) Ano, nežádal Hospodin již od Adama a Evy v ráji přiznání se k vině? Věděl přece, co učinili a kde se skryli a přece táže se: „Kde jsi?“ „Proč jsi to učinila?“ (1 Mojž. 9—13) Podobně i syna jejich Kaina táže se, kde jest Abel, bratr tvůj? Což toho nevěděl? Ó, věděl, ale žádal přiznání se k vině! Jest tedy vlastně zpověď tak stará, jako pokolení lidské . . . A co tomu říkají naši páni „husité“ a jim podobní ptáčekové, když čtou, jak Jan Hus pro zpověď horlil, sám k zpovědi chodil a vzdor všemu svému poblouzení i ve

vazbě kostnické se zpovídal? Což by tomu říkali, než že nechtějí oslavovati a následovati stránek jeho dobrých, ale jen těch — špatných, které byly příčinou jeho záhuby . . .

Než již dosti! Kdo má rozum na pravém místě, vidí, že nikdo jiný neustanovil zpovědi, než Syn Boží sám a proto bude jistě vždy po bedlivé přípravě (zpytování svědomí, lítosti) ne jednou, ale častěji v roce ze hříchů svých se vyznávati (u hříchů těžkých má se udati též počet, kolikrát asi jsme se jich dopustili, na což mnozí zapomínají!), by neplatila o něm slova Kristova: »Jestliže pak ani církev neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán« — aby nesplnila se na něm brozba Krista Pána: »nebude-li pokání činiti, všichni podobně zahynete.« (Luk. 13, 3).

Jaká to zaslepenost a trestuhodná zášť posmívati se tomu, zlehčovati a tupiti to, co jen k našemu jest dobru a prospěchu! Řekni jen upřímně každý, kdo to vše dobře uváží, kdo ví, že všichni ve mnohém klesáme a Pána Boha urážíme, kdo ví, že do nebe nic poskvrněného vejíti nemůže — řekni: není to veliké, ba nesmírné dobrodiní — ta zpověď!

Bez ní všichni snad byli bychom na věky zavržení — v ní však můžeme se upřímnou lítostí nad spáchanými hříchy, na něž po důkladném zpytování svědomí jsme se upamatovali (což aby se stalo, radno před zpytováním svědomí poprositi Ducha sv. za dar osvětlení, bychom na nic ne-

zapomněli), zkroušeným vyznáním a dostiučiněním t. j. vykonáním toho, co jako pokání nám uloženo bylo, k čemuž zajisté každý i dobrovolně ještě něco připojí — všech poskvrn a hříchů i těch nejtěžších se zprostiti dle ubezpečení Písma svatého: »Pakli vyznáme hříchy své, věrnýť jest (Bůh) a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše a očistil nás od všeliké nepravosti.«

Nedejme se másti nepravým a nemístným studem! Nestyděli-li jsme se hřešiti, nestydíme se též ke hříchu upřímně se přiznati. Mimo to uvažme, že zpovědník jest též člověkem a tudíž také chybám podroben, z nichž ovšem jako každý jiný musí se opět jinému knězi vyznávat — má tedy s kajícníkem útrpnost a soucit, znaje z vlastní zkušenosti křehkost a slabost lidskou.

Také na to nezapomínejme, že zpověď jest tajemství, z něhož zpovědník za žádných okolností a pod žádnou podmínkou nic vyjeviti nesmí a že by spíše musil i smrt podstoupiti, nežli toto tajemství porušiti, jako ku př. Sv. Jan Nepomucký, sv. Jan Sarkander a j.

Či by vzdor tomu všemu chtěl někdo raději ve hříších nepokojně žíti, nešťastně zemříti a jednou před celým světem při posledním soudu zahánben býti, než nyní v soukromí mezi čtyřma očima k nim se přiznati a tím pokoje svědomí a věčné blaženosti si pojistiti?

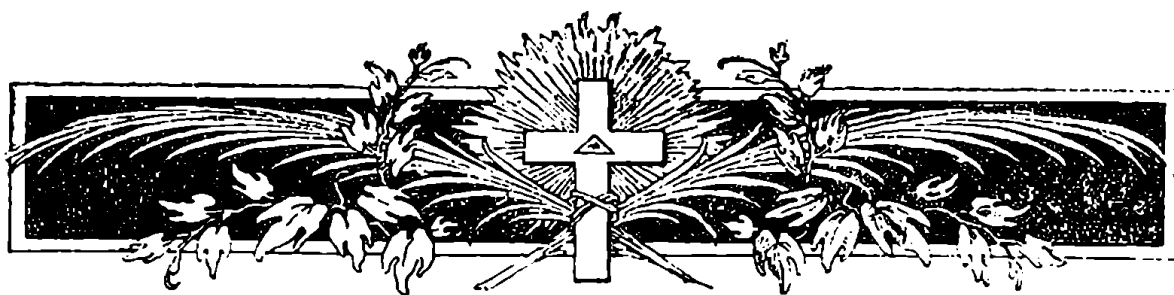
Takového člověka musil by každý politovati a o jeho rozumu — pochybovati! Ó, přistupuj tudíž každý, kdo jednou blažen býti chceš, ke sv.

zpovědi aspoň jednou v roce (nejlépe v čase velikonočním, jenž trvá od popeleční středy až do svátku nejsv. Trojice), ale to jest nutno pod těžkým hříchem; můžeš-li, jdi častěji, zvláště jsi-li si vědom těžkého hříchu! Tělo své denně myješ, i ten šat a obuv tak často čistíš — a duši nechtěl bys ani jednou za rok?

Jak asi bude vypadati obraz, když celý rok necháš ho v prachu a špíně — ba i kdybys uzavřel ho a dobře uhladil, nebude přece po čase zaprášen? Ó jistě že bude! A ten obraz Boží v tobě, ta duše, i kdyby v soukromí žila, neposkvrní se rozličnými myšlenkami, žádostmi, ba snad i činy hříšnými. A což žije-li ve víru světa, jak za rok musí ubohá vyhlížeti!

Nuže, očišťuj ji často a dobře ode všech poskvrn, což možno jest jen ve sv. zpovědi.

K papežskému jubileu Lva XIII.

přinesly »Katolické Listy« velice případný článek, jež čtenářům »Slov pravdy« celý přinášíme. Píšet zmíněný časopis:

Když jsme před dvaceti pěti lety v katolickém denníku na místě úvodním pojednávali o volbě nynějšího papeže, tehdy již skoro 68letého (nar. 2. března 1810), bezděčně nám na mysli tanula otázka, jak dlouho bude mu možno církev světovou řídit v uvážení, že rok 70. v životě považuje se za krajní metu veřejné profesorské, úřednické a pod. činnosti. Většina úředníků odchází na odpočinek před rokem 70.

V Písmě St. zákona jest sedmdesáte let krajním bodem lidské činnosti, a výjimečně, kdo při síle jest, osmdesáte let: a co nad to víc jich práce jest a bolest. A zvolenec sám před konklavem poukazoval na své stáří a varoval před volbou muže již tak starého. — Nevolte mne, —

pravil — byl bych druhým Hadrianem V. (zvoleným 10. července 1276 a zemřelým již dne 18. srpna téhož roku.) Ale výstrahy jeho při volbě dbáno nebylo. Zatím ale všechny obavy v příčině dalšího věku staly se lichými a papež Lev XIII. co do dlouhověkosti překonal naděje i nejmělejší. Kdyby tu jednalo se o pouhé žití ve všelikém klidu někde na pohodlné faře, kde za staříčkého faráře pracují kaplani, anebo někde na kanonikátě, neukládajícím kromě breviáře jiných povinností: avšak nejvyšší úřad v církvi, stolec Petrův ukládá tomu, kdo na něm zasedne práci nesmírně mnoho, starostí ve dne v noci a přináší hořkostí, zarmoucení, vzrušení tolik, že byly by s to předčasně strávití síly mladistvé, nežku-li sil větchého starce.

Život Lva XIII. je zrovna zázrakem. Zdá se jakoby při zasednutí na stolec Petrův síly jeho omládly, jakoby mysl jeho nabyla bystrosti mladíka — jakoby o celých dvacet let byl pokročil nazpět. Proudý času jakoby se od jeho zvolení zastavily a čekaly, až by církev převedl přes Rudé moře pronásledování. V nastalých tmách zmatení pojmů a chaotického víření duchů, jakoby ukázalo se světlo s nebes a proto veskrz případně označil jej svatý věštec: *Lumen in coelo*.

Ačkoliv veliké naděje skládaly se v jeho nadání a zkušenost, on nejen že je vyplnil, nýbrž je překonal. Lev XIII. osvěnil se velikým jako kněz, učitel, filosof a státník. Jeho přčetné encykliky jsou živým pramenem moudrosti, nevy-

čerpatelnou studnicí rad a pravidel, pro křesťanskou životospásu jednotlivce i národů. Není důležité otázky v životě veřejném a soukromém, o níž by důtklivě nebyl uvažoval.

Občanská společnost stala se nevázanou a odbočila z cesty pravdy a mravnosti; Lev XIII. dovozuje, že jsou tři hlavní příčiny toho zla: odpor proti skromnému a pracovitému živobytí, bázeň před utrpením a zapomínání na budoucí statky. (Viz Encykliku: »*Laetitiae sanctae*«, o růženci.) Hlavní choroby lidské společnosti spatřuje v tom, že se zanedbávají povinnosti a ctnosti, jež jsou perlami prostého života. Z té příčiny vzdalují se dělníci svého zaměstnání a žádají ve své krátkozrakosti rovnost majetku. Totéž platí o touze přemnohých, opustiti rodnou půdu a vyhledávati hlomoz měst a jich lákavé požitky. Proto není rovnováhy mezi stavy státu; vše se potácí, žárlivost a závist týrá mysli, právo šlape se veřejně v prach. Návrat k životu křesťanskému jest jediným lékem pro chorobu doby a lidstva.

Prorocky zní jeho slova další: Zmizela-li bázeň v Boha a úcta před božskými zákony, upadla-li autorita panujících v opovržení, je-li dovolena a schvalována vzpoura, je-li dána vůle náruživostem davů a je-li jedinou uzdou toliko strach před tresty, musí nezbytně nastati všeobecný rozvrat. (*Humanum genus.*)

Nejněžnější lásku po všecken život jevil a jeví k Bohorodičce. Sám opětovně prohlásil, že právě v úctě k Marii Panně nacházel vždy nej-

pevnější oporu a posilu u vykonávání nejvyššího apoštolského úřadu. Celou řadu Encyklik věnoval úctě nejsv. Panny.

Dvěma směry nese se snaha jeho pontifikátu: jedním je znovuzřízení křesťanského života v občanské společnosti a druhým navrácení v lůno církve bratrů zbloudilých. Tklivými a důraznými slovy napomíná kněze, aby byli v pravdě duchovními vůdci lidu a poučuje je, jak si mají v obtížném povolání počínati. — Není sporu o tom — praví — štěstí i neštěstí jak jednotlivců, tak společnosti závisí ve značné míře na mravním životě duchovních. Kněz má býti světlem nejprve věděním, pak, a to nade vše, má čistý život kráčet učení jeho po boku (*Exenute anno.*)

Svatý Otec je přítelem a podporovatelem věd. Dokazuje, že budou-li katoličtí mužové důkladně vědami vyzbrojeni, snadno se podaří důkaz, že božská víra nejen nenalézá se ve sporu s lidskou vzdělaností, nýbrž že jest přímo její vrcholem a korunou. On otvírá bohaté vatikánské poklady a činí je přístupnými všem učencům bez rozdílu vyznání. (*Aeterni Patris.*)

Důtklivými slovy obrací se k panovníkům a řiditelům států. Bez náboženství jest spořádaný stát nemožný. Církev nemohou mít ani panovníci v podezření, ani národové v nenávisti. Ona napomíná panovníky, aby se řídili spravedlností a zároveň posiluje jejich autoritu.

Základem státu jest rodina, základem rodiny

je manželství, v němžto je cosi posvátného, tudíž po zákoně Božím je zakázáno manželské svazky rozvazovati. Pozbyly-li tyto svazky své posvátné povahy, nastává v rodině rozvrat. (Humanum genus.)

Největší péči jevil sv. Otec o výchovu mládeže a těžce nese, že náboženství ze škol veřejných se vylučuje. Kdo dítky od náboženství odlučuje, ničí zárodky všeho krásného a počestného, neopatří vlasti obrany a přivodí zkázu a spoustu lidskému pokolení.

Jedna z nejdůležitějších Encyklik sv. Otce jest dělnická — *Rerum novarum* — o níž v listě našem často a obsírně bylo již pojednáno.

Neméně důležitou je Encyklika o křesťanské demokracii. Táž nemůže nikdy spráteliti se s revolučním socialismem.

Ve své všeobsáhlé politické činnosti sv. Otec vydobyl si název: papeže míru, tak jej označil již Bismark. Nejznamenitější mužové naší doby, nechť jsou vyznání jakéhokoliv, vyslovují se o něm s obdivem neomezeným. Lev XIII. ještě nebyl deset roků papežem a již u příležitosti jeho zlatého jubilea blahopřáli mu všichni téměř panovníci a mnozí z nich vyslali do Říma zvláštní vyslance s dary — též královna anglická, německý a ruský císař, sultán, perský šach a císař japonský, jediný scházel — král italský. Římská otázka zůstala nerozřešena.

Ještě by zbývalo mnoho co říci o Lvu XIII.

jako básníku, leč to by již přesahovalo meze našeho listu.

Jaké místo bude Lvu XIII. vykázáno v historii? Na otázku tu krásně odpovídá Boyer d' Agen v pozoruhodném svém spise »Léon XIII. devant ses contemporains.«

V slavné řadě dvou set šedesáti tří papežů, kteří tvoří obdivuhodnou historii nástupců Petrových, nalézají se toliko tři, kteří sobě rovnati se mohou významností doby, v níž se objevili v kalendáři dějin, a mohutností svého ducha, jež po vůli jejich události měnila.

První, na oři, kříž v ruce, odjíždí z Říma v době, kdy páté století jest v polovici svého běhu. Kněží v talárech a rovněž beze zbraní, jako on, provázejí jej proti spoustě vozů, na nichž naložena kořist z nescíslných měst, a lavině koní nezkrocených, řízených polonahými lidmi, již zdají se býti ještě zdivočilejšími, než jejich zvířata.

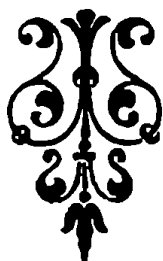
Tento papež dá znamení, že chce mluvit, a divoši poslouchají. Slovy, která Řehoř Veliký o sto let později jemu do úst položí, mluví Lev k Attilovi a praví, že Řím jest prázden, a že tyto hordy nepřinesou zkázy leč do pouště; že podobá se starému orlu úplně holému a že jej naleznou opuštěna od svého obyvatelstva a těch mocných mužů, jimiž dříve na svou kořist se vrhával.

A hle, slovy těmi dojat, káže Attila hordám svým opustiti Italii . . .

Druhý, pět věků později, nalézá Evropu ve stavu přesmутném. Prostopášný císař Jindřich IV.

jařmí ji. Císař jest neobmezeným pánem a ve zpupnosti své vzdoruje i církvi, ano, odvážil se i toho, postaviti proti náměstku Kristovu vzdoropapeže. A prostý mnich Hildebard, jako papež Řehoř Veliký, donucuje jej přece, že jako kajicník, bos a v rozedraných šatech, přichází do Cannossy, aby se kál z hříchů svých a sklonil svou šíji před papežem . . .

A třetím v slavné té historii jest Lev XIII.

Číslo 8. a 9.

Cena 8 haléřů

6
Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor
Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Za nezapomenutelným biskupem.

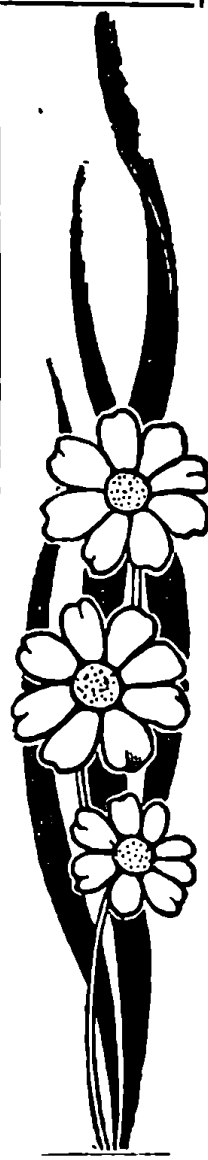
Na slavnostní schůzi pražské „Růže Sušilovy“ promluvil Josef Háek.

Otisk z „Musea“, časopisu bohoslovců česko-moravských.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.

Právě dnes*) týden došla nás překvapující a smutná zvěst o úmrtí královéhradeckého pana biskupa Brynychy. Pod dojmem této bolestné zprávy zahájili jsme letošní svou činnost, konali jsme první schůzi „Růže Sušilovy.“ A dnešní druhou odhodlali jsme se věnovati úplně poženané jeho památce. Proč, to tuším netřeba dnes mnohými slovy vykládati. Bylť v Pánu zesnulý neohroženým vyznavačem Ježíše Krista — každý z nás zajisté touží jím býti — byl věrným synem Církve a vlasti své — i my chceme býti takovými. Biskup Brynych byl ideálem kněze a vlastence, on — ať mluvím slovy básníka vítajícího jej na stolec biskupský — „zářící byl hvězdou krokům našim.“ Mocný vliv čistého jeho charakteru a mohutné intelligence sáhal daleko za hranice jeho diecése.

Církev a vlast utrpěly odchodem Brynychovým ztrátu obromnou, ztrátu, kterou tušiti dovede jen ten, kdo chápe velikost jeho ducha, velikost

*) Přednáška proslovena byla loňského roku.

jeho práce a zásluh. Jako hvězda zasvítl do těch temnot a zmatků českého života našeho náboženského a národního, přišel, kdy ho nejvíce bylo třeba. Nezdravé vichry z ciziny zafoukly svou otravu náboženské lhostejnosti stupňující se až k modernímu pohanství i k nám, do vlasti naší, v jejímž nitru planul nad to ještě nešťastný oheň sporů národnostních. Byla to veliká doba a žádala velikých mužů. Bylo potřebí zápasníků, kteří by ozbrojeni pevnou vírou a prodchnuti velikou láskou k Bohu i bližnímu statečně dali se v boj proti vojskům cizáckým i zrádcům domácím, hájíce pokladů nejdražších: sv. víry a drabého jazyka mateřského. Bůh poslal nám muže takové. Brynych byl jedním z nich. Jako pravý bojovník Páně povznesl se v brzku svou neohrožeností z prostého vojína na hlavního vojevůdce. A pak shromažďoval kol sebe stále větší a větší zástupy bojovníků, cvičil, povzbuzoval, učil bojovat a — co hlavního — vítězit. Sám všude napřed, všude v čele, rozdával rány na vše strany, těch, jež sám utrpěl, nic téměř nedbaje. » . . . pokud mi Bůh dá potřebné síly, nepřestanu bojovati proti nevěře, bludu a lži nikdy,« tak si umínil (»Slovo kříže«) a splnil také vše do poslední písmenky. Ba on dělal více, bojoval nad síly své, až klesl v nejprudčí seči. Svrchovaný král povolal ho k sobě, aby odměnil jej korunou vítěznou, toho služebníka svého, jenž vytrval v svatém díle jeho až do konce.

Edvard Brynych narodil se 4. května r. 1846

ve Vlásenicích u Pelhřimova, kdež byl otec jeho hospodářským správcem. Do školy chodil v Jindřichově Hradci, v Kutné Hoře a posléze v Jičíně, ježto otec jeho stal se zatím obecním úředníkem v blízkém městě Sobotce. Ukončiv roku 1864 s výborným prospěchem v Jičíně svá studia gymnasiální, počal v Králové Hradci studia bohoslovecká. Jsa mlád nemohl býti ihned ke konci IV. roku (1868) s ostatními vysvěcen; bylo mu čekati na velebný tento okamžik do 4. listopadu, kdy v biskupské kapli v Chrasti byl ordinován. Nenadál se zajisté tenkrát nadšený novosvěcenec, že sám jednou stane se veleknězem, sacerdos magnus, biskupem diecése královéhradecké.

Po ordinaci poslán byl Brynych do Žlunic u Nov. Bydžova, na kteréžto „štaci“ působil blahodárně po celých téměř osm let. S nadšením pravého následovníka Kristova, jemuž ochotně v obět dal život svůj i práce své, přišel mezi ten prostý lid českého venkova, aby mu byl vůdcem na cestě k spasení. Byl sám knězem z lidu, proto jej znal, věděl, co potřebuje a co jej tíží, co jej svádí a co mu chybí; on jej také miloval a proto ze všech svých sil snažil se přivésti jej k lepšímu poznání, k životu šťastnějšímu. Lid ten byl v podstatě své dobrým, katolickým, ale byli tu četní jednotlivci, jež malá tíha náboženského přesvědčení s jedné a časté útoky nepřátel se strany druhé přiváděly z rovnováhy, ano nejednou klesla miska života jejich ho blubiny kolísavosti a pronevěry, byly-li útoky se strany moderní lžiosvěty

a protestantismu větší. Brynych dostal se do osady smíšené, a v takových styk evangelíků s katolíky nepřinášel nikdy mnoho dobrého, naopak. Jmenovitě byly to smíšené sňatky, jichž následky byly někdy přímo hrozné, pro katolickou stranu vždy horší než pro evangelíky. Povstávala nevraživost mezi manžely, časté výčitky a útoky na víru, neláska dětí, jichž náboženské vychování zanedbáváno, nepokoj v rodinách a nesváry v celých rodech. Evangelíci posmívali se a uráželi katolíky pro jednotlivé články víry, nad to strhovány neuvědomělé vrstvy na scestí nevěreckými a protestantskými spisky, novinami a různými těmi »traktátky«. Brynych horlivě a populárně kázal, ale to nemělo toho výsledku, jakého by si byl přál. Mimo to byl kruh těch, jež poučoval při kázání, příliš úzký; Brynychův mohutný duch přál si promluvit ke všem, kdož nebezpečností jsou vystaveni, chtěl všecky neupevněné o jednotlivých pravdách náboženských poučiti, pro ně je nadchnouti, tak aby sami jsouce u víře stateční dovedli ji i proti útokům nepřátel stkvěle obhájit.

Kterak si tu pomoci? Lid sice rád čte, ale obrazy, příběhy ze života, povídky; učeným výkladům přístup není, kniha pouze poučná je proň stravou nechutnou, nestravitelnou. Leč Brynychova vynalézavá mysl nebyla dlouho na rozpacích. Čte-li lid povídky, budeme jej poučovati povídkou. Brynych podal lidu českému první náboženskou povídku. Tu během poutavého děje předkládá, objasňuje a odůvodňuje pravdy nábo-

ženské způsobem jasně srozumitelným, čtenářům z lidu zcela přiměřeným, nezřídka ve formě dialogu. Zvolí si muže z lidu, do jehož úst vkládá obhájení náboženství katolického proti modernímu pohanství, proti nařčením protestantů. Takový starý poctivec Knížek statečně a šťastně obhájí víru svou proti lecjakému zběhlému studentu, je katolík, ví, komu uvěřil, je tím jist, proto se nechce dát a nedá se, nepovolí, až pravda zvítězí a pošetilý odpůrce zahanben — uteče. Takovými chtěl Brynych míti všecky české katolíky. Jeho apologetové vykládají původ světa a člověka, jeho určení a cíl, dokazují a vysvětlují potřebu náboženství, pravost církve, primát, hájí její obřady a ustanovení, úctu svatých, jejich ostatků a obrazů, mluví o svátostech, o mši svaté, o písmu sv. A nemluví na plano, vše jasně a stručně vyloží, odůvodní, snaží se přesvědčiti a nejednou se jim to daří.

Ten způsob a forma, v jaké Brynych pojednává o nejtěžších otázkách dogmatických, je jen jemu vlastní, jediný v katolické literatuře české. Čtěte a přesvědčíte se. Skoro všecky jeho povídky vyšly v »Hlasech katolického spolku tiskového«: »Katolíci, nedejme se!« (1871), »Pomni, abys den sváteční světil« (1873), »Pokročilý rolník« (1874), »Domkář mudrlant« (1878), »Otevřené oči« (1879), »Soupeři Boží« (1880), »Diamantek« (1881), »Nový svět« (1884). Posledních 6 povídek dočkaly se r. 1890 (téhož roku vydána povídka »Růženka«) již druhého vydání, vyšly

souborně pod názvem: »Naše vesnice po roce 1860.« Vydání některých těchto povídek spadá sice již do jeho působení kaplanského a profesorského v Hradci, ale lépe jest uvést je již zde pohromadě, neboť přirozeně spolu souvisejí obsahem i tendencí. Nad to myslím, že i hlavní, základní myšlenka, ne-li také jakýsi plán jejího provedení, zrodila se již v hlavě kaplana žlunického.

Než i proti útokům protestantů hájil tímto způsobem Brynych svého náboženství a své víry a to s výsledkem velice šťastným; stál na výši theologického vzdělání a prohlédal dobře charakternou budovu protestantskou, o níž se na jednom místě vyjádřil, že »je podobna spolku, jehož stanovy mají jediný paragraf. A ten zní: § 1.: »Každý dělá — věří, co chce« (»Dílo lidí«). Výborná znalost zvyků, mravů a obyčejů protestantských tím účinnější činila jeho práci, která ovšem na straně protestantů, jmenovitě u jejich pastorů mnoho záští a pronásledování vzbudila, jež pak provázela neohroženého bojovníka Páně až ke hrobu.

Z děl sem spadajících na prvním místě jmenovati dlužno »Kříže a kalichy«, jichž I. díl (Hvězda jitřní) vyšel roku 1886 a II. díl (Otcův odkaz) roku následujícího opět v »Hlasech katolického spolku tiskového.« Již sám název naznačuje, že děj knihy, kterou spisovatel podává »našemu milému lidu,« spadá do osady smíšené. Účelem »obrázků« těch je poukázati na smíšené sňatky

a na zhoubné jejich následky. »Kříže a kalichy« došly brzo takové obliby u lidu, že za krátko musilo býti pořízeno druhé vydání. Evangelíci ovšem nemlčeli, a tak vychází brzo na to »Dílo lidí« obsahem a tendencí prvním podobné, do něhož vkládá spisovatel svá odpovědi na některé protestantské útoky. I »Dílo lidí« dočkalo se již r. 1888 druhého vydání. V roce 1889 vychází »Slovo kříže,« r. 1890. »Štít víry,« kde spisovatel mistrně rozebírá differentiální články náboženství katolického a učení evangelického, klada je vedle sebe tak, že vedle pravd katolických protestantské bludy obstáti nemohou. Na apologetickou cestu vydal se dále kalendář »Meč«, který Brynych r. 1891. založil a velmi obratně redigoval. O »Slovech pravdy« později.

Než vraťme se opět ke kaplanu žlunickému. Již zde vynikl mladý kněz mravní statečností, pastorální horlivostí, všestranným vzděláním a širokým rozhledem. Ještě více však mohl rozvinouti své síly a mohutnosti, když r. 1876 povolán byl do Hradce nejprve za kaplana, po roce pak (1877) za profesora pastorálky na bohosloveckém učilišti. Jako kaplan vynikl svými kázáními v biskupském chrámu konanými, jako profesor svými eminentně praktickými přednáškami a vlídným, v pravdě oteckým jednáním se svými posluchači. Ostatních učitelů si bohoslovci vážili, Brynychu milovali. »Otče milovaný!« oslovují jej ve svém Almanachu (1878—1898) a pokračují:

•Ty's řekl kdys: »Já rád jsem mezi svými!« —
a v slovech těch Tvé lásky žilobití
runami srdce psáno zlatitými! —
Nám lásky třeba, která hřeje, svítí!

— — — — —

Chtít roztrhnout ty, jež láska víže,
nemůže zloba — marné její snahy,
Ty's vůdcem byl a budeš v boji kříže,
a v srdcích synů svých vždy otec drahý!«

V roce 1883. převzal Brynych po zemřelém professoru Stárkovi ještě methodiku a katechetiku. V těch dobách pilně psal, vypomáhal horlivě v duchovní správě na kazatelně i ve zpovědnici a s velikým prospěchem konal duchovní cvičení pro lid i kněze. Na kazatelně a ve škole obzvláště vynikal.

Veliký důraz kladl Brynych na otázku školskou, a obzvláště později již jako biskupu velmi mu na tom záleželo, aby mládež vycházela ze školy s pevným náboženským a mravním základem pro celý budoucí život. Bolelo ho nesmírně, že i do těchto »zahrádek Božích« zanášeli nesvědomití učitelé — takoví Rypáčkové (»Slovo kříže«) — plevel náboženské lhostejnosti, že řečmi a jednáním svým rvali z útlých srdcí dětských símě vzácné, jež tam matička nasela, a jež vzklíčiti mělo v mohutný strom řádného křesťanského života. Konfessiijní, katolická škola byla jedním bodem z velkolepého jeho programu. Škola má být pramenem vzdělanosti. »Aby škola byla pra-

menem dokonalé vzdělanosti, musí býti náboženskou — musí býti konfessní. — Veškeré vyučování buď zálibou v odlesku Boha jakožto věčné pravdy a nejvyššího dobra. — Škola je po právu přirozeném i dle zásad křesťanských zastupitelkou rodičů. — Rodiče mají právo děti své vychovávat i svěřují děti své škole, aby je v duchu víry katolické vychovávala. — A proto žádáme, abyste pro nás katolíky zařídili školu katolickým náboženstvím veskrze proniknutou. — My katolíci, kteří ovšem v duchu své církve žádáme školu křesťanskou, žádáme tím v podstatě školu Komen-ského.« — Tak formuluje biskup Brynych požadavky katolíků a domáhá se jejich práv na školu konfessijsní na prvním sjezdu v Hradci Králové mluvě »O otázce školské« (24 srpna 1897). — A na letošním druhém sjezde promlouvaje »O úkolu katolíků ve XX. století« (25. srpna 1902) praví znova: »...úlohou katolíků musí býti: Pro katolíky katolické školy.« Že si tímto svým smýšlením a neohroženým jeho hájením poštval na sebe celé pluky učitelů svobodomyšlných, radikálních a pokrokářských, vůbec všech odpůrců školy konfessijsní, netřeba ovšem dokazovati.

Jako kaplan hradecký vydal Brynych postní svoje řeči, které konal roku 1877 v biskupském chrámu Páně pod názvem: »Cesta rozumu a srdce ke spojení s Kristem,« jichž druhé vydání vyšlo roku 1891. Z doby jeho působení na stoličce profesorské pocházejí jeho »Soustavná katechetická kázání«, nejlepší toho druhu v české

literatuře, jak o tom svědčí jich brzké druhé vydání a překlad do němčiny. Do této doby spadají také dvě řady postních řečí konaných na Pouchově a vydané pod názvem »Zachraň duši svou«, pak »Mešní a obřadní kniha pro lid«. Již jako kanovník. vyšehradský vydává r. 1892 »Katechese pro první třídu školy obecné«; jeho »Řeči liturgické« vyšly podruhé ve 2 svazcích r. 1890 a 1891 (nákladem knihkupectví Cyrillo-Methodějského

O jeho povídkách svým vydáním sem spadajících již výše bylo dotčeno.

Pro přemnohé jeho zásluhy zvolila jej starobylá král. kollegiátní kapitola vyšehradská svým členem, a tak jest nám r. 1888 doprovoditi profesora Brynych z Hradce na posvátný Vyšehrad. Přestastnou byla volba tato, neboť jako kanovník rozvíjí Brynych činnost rozsáhlou a velkolepou, přestastnou byla, neboť uvedla jej za krátko na pole sociální, na němž tolik dobrého pro katolickou věc vykonal. Na Vyšehradě stává se Brynych nadšeným kazatelem a horlivým zpovědníkem. Koná nedělní kázání, zbožná rozjímání (»První májová pobožnost na Vyšehradě«), á úvahy o časových otázkách (1890/91), zpovídá na Vyšehradě, je řádným zpovědníkem školských sester u svaté Anny, mimořádným zpovědníkem chudých školských sester »na Děkanec« a v ústavě hluchoněmých. Sláva Boží a spása duší, toť jediným cílem jeho neúmorné práce, k němuž směřuje

všemi silami svého ctnostného života, hlubokého vzdělání a energické vůle.

Téhož ještě roku, kdy Brynych na Vyšehrad přišel, přejal na žádost kardinála Schönborna předsednictví v »Jednotě katolických tovaryšů«. Scházeli se tu mladí vyznavači Kolpingovi za tím účelem, aby se vzájemně poučili a pobavili, aby se proti útokům na náboženství a mravnost pro budoucí život obrnili a jednou řádnými a spokojenými řemeslníky se stali. Širšímu rozvoji a většímu rozmachu pražské »Jednoty katolických tovaryšů« valně byl na závalu nedostatek místa; byloť se jí tísniti v místnostech pouze pronajatých. Nový předseda ujal se úkolu svého s láskou a nadšením, stal se tovaryšům starostlivým otcem a získal si rázem vděčná jejich srdce. Hned z počátku pojal úmysl zakoupiti pro »Jednotu« vlastní dům, sbíral peníze, a sám značný výtěžek ze svých literárních prací k tomu cíli věnoval. Vzav na se předsednictví »Jednoty« vstoupil Brynych na pole sociální v užším smyslu, neboť sociálně činným ve smyslu širším byl zajiště již dříve. Řešit otázku sociální, což je to jiného, než pracovat k tomu, aby jednotlivci i společnost proniknuta byla vzešenými zásadami náboženství křesťanského, jehož prvním a základním zákonem: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého — a bližního svého jako sebe samého.«

To činil Brynych hned od prvního počátku svého kněžského života, k tomu směřoval celým

svým působením vůbec a svými spisy zvláště. — Jako předseda přednášel svým milým synům — tovaryšům každou neděli o jednotlivých stránkách otázky sociální, ukazuje zhoubu a hrůzné následky směrů protikřesťanských a nabádaje k úsilovné práci sociální na základech křesťanských. Při tom dovede i těžký předmět řeči své učiniti snadno pochopitelným, objasňuje vše hojnými příklady a přirovnáními, snaží se své posluchače pro dobrou věc nadchnout, a moc slova jeho a kouzlo otcovského zacházení s nimi toho dociluje. Jeho tovaryši stávají se neohroženými bojovníky Kristovými, stávají se takovými »Vyhnálky« (»Dílo lidí«), kteří uprostřed zástupu nevěrců a socialistů nebojí se hájiti svých zásad, odrážejí statečně jejich útoky, ukazují dovedně lichost jejich námitek a předsudků.

R. 1890 přijímá lidumilný Brynych na žádost kardinálovu úřad duchovního rádce ve spolku sv. Anežky pro dobrovolnou péči o chudé v království Českém.

Téhož roku zakládá apologetické brožurky »Slova pravdy«, kde způsobem snadno srozumitelným, nezřídka ve formě výpravné pojednává o různých otázkách náboženských, sociálních, historických a j. V tisících exemplářích rozletěly se každoročně do českého katolického světa a vynikajíce neobyčejnou lácí (2 kr.), břitkostí a obratností námitek, cenou obsahu i formy vykonaly a vykonávají dosud pro katolickou věc mnoho dobrého. Celý výtěžek z těchto brožur

věnoval Brynych fondu pro zbudování spolkového domu »Jednoty«. Uvádím zde názvy některých, abychom alespoň částečně poznali obsah a směr jejich: »Jak mistr Tůma opět víry nabyl a socialismu se odřekl.« (I. 1.) »Hovor o Husovi na železnici.« (I. 2.) »Svoboda svědomí.« (I. 3.) »Dva mladí žižkovci.« (I. 4.) »Po ovoci jejich poznáte je.« (I. 5.) »Bílá Hora ve světle pravdy.« (I. 6.) »Materialista.« (I. 10.) »Atheista.« (II. 3.) »Nihilisté.« (II. 6.) »Nebe na zemi.« (II. 11.)

V těch dobách uveřejňuje také Brynych články své v různých časopisech (»Blahověst«, »Časopis katol. duch.«).

R. 1891 jmenován byl Brynych (kard. Schönbornem) gener. praesesem všech tovaryšských a jinošských spolků v arcidiecési pražské, v kteréžto hodnosti svolal hned roku následujícího všechny předsedy katolických tovaryšských jednot z Čech, Moravy a Slezska na sjezd do Prahy, aby se tu poznali a o věcech pro zdárný rozvoj katolických spolků potřebných uradili.

Všestranná, záslužná a eminentně katolická činnost Brynychova měla ovšem dvojí výsledek: na straně nepřátel zášť, hany a útoky, na straně katolíků radost, která se zvětšila ještě, když kanovník Brynych jeho císařským královským a apoštolským Veličenstvem Františkem Josefem I. jmenován 21. prosince 1892 biskupem královéhradeckým. S bolestí loučili se s ním katolíci v Praze, s radostí a jásotem vítali jej v Hradci, kamž slavil vjezd svůj právě v den svého svátku

roku následujícího (1893). Svůj k svému přišel, muž z lidu stal se nejvyšším jeho Pastýřem, zlaté jeho srdce ihned našlo si cestu k srdcím věrných oveček. Znal své, a oni znali jej, vždyť vyšel z jejich středu; znal však předobře i dobu svou a signaturu její, viděl tu obromnou nevědomost a nerozhodnost ve věcech náboženských hlavně u tak zvaných „vrstev vzdělaných“. viděl to brozné kupectví s nejdražšími statky člověka, ten strohý materialismus, který tak mnozí ostentativně na odiv stavěli, ale on pochopil také svůj úkol a dal se ihned do práce záchranné. Nejprve stanovil si program, který také v prvním svém pastýřském listu sdělil milým diecesánům, aby v těžké práci mohli podporovati.

„Nejmilejší! — píše jim. — Ve vážné tedy době přicházím k vám: v době která v mnohých věcech sice velice pokročila, ale v době, které, jak sami nepřátelé náboženství neupírají, něco schází. V národech jest jakýsi nepokoj, jakýsi rozruch; vše hledí k budoucnosti, od budoucnosti čekají nějakou pomoc, nějaký lék choré společnosti lidské. Ale před očima mnohých skryto jest, co lidstvu nyní vlastně schází. Schází nám Ježíš Kristus. Kristus schází v tak mnohých zemích zákonům, Kristus schází mnohde školám, rodinám, obcím, národům. Již nespravují se ve všem a všudy národové naukou Ježíše Krista. Lidstvu se hledělo namluviti, jen až se zřekne Krista, pak že teprv nastane blaho, štěstí a pokoj. Zatím však každý jen poněkud soudný člověk

vidí, že se děje naopak. Mravnost klesá, lidstvo s obavou hledí vstříc budoucnosti, která dle soudu samého svatého Otce našeho nám chystá bouře děsné, převraty zkázonosné, spousty nesmírné. Nejhorší pak věcí jest to, že mnozí, kteří mají vliv na národy, všude jinde, jen ne v Kristu hledají odvrácení neštěstí na nás se valícího. Moji drazí! Nyní mi tedy snad již rozumíte, nyní snad již vám zřejmo jest, proč si přeji míti mezi vámi jen Ježíše Krista. Ó, kéž bych tedy mohl navrátiti všem Krista, kéž bych mohl k tomu působiti, aby v mé diecési všude a ve všem rozhodoval Kristus! — pak by bylo brzy napraveno, co škodného stalo se tím, že odcizili se mnozí Kristu, pak bychom mohli klidně hleděti vstříc budoucnosti.

Nejmilejší! Těžká to ovšem úloha! Víím, že život můj nebude pokojným, budu-li vám chrániti statky nejdražší, Ježíše Krista totiž, jeho učení, jím ku blahu lidstva zavedené náboženství. Víím, že bude proti mně bojováno, úsilně bojováno. Ale mám snad utéci z místa, na které mne postavil Bůh, jako vojín zbabělý? Tak s pomocí Boží nehodlám učiniti nikdy. Jen o to se jedná, abyste vy, kterým na náboženství záleží, mne podporovali, ano se mnou bojovali. Ale jakou máme zbraň — tážete se snad? Proti slovu máme slovo, proti knize neb listu musíme dáti knihu neb list, proti spolku musíme postaviti spolek, proti činnosti činnost, proti penězům peníze, proti zášti a fanatismu musíme dáti lásku a odhodla-

nost. Vím, že odpůrci jsou silnější; vím, že mezi námi jest mnoho neuvědomělých, ospalých, bázlivých, na dvě strany kulhajících; vím, že strašnou zbraní leckterých mocných odpůrců Kristových a církve naší jest posměch a tupení a pomluva a lež, — ale jednu zbraň nemají; jest to modlitba.«

Tot program zajisté vznešený, ale jeho realizování ovšem obtížné. Než bobonadšený biskup volí jediné pravé prostředky k dosažení velkolepého toho cíle: modlitbu a práci. Ora et labora! — Nutno zde říci výslovně: Brynych byl mužem modlitby a práce. Svému vznešenému úkolu byl věren do posledního vydechu svého, nikdy ho nespustil s očí, pracoval k jeho dosažení i v dobách největšího pronásledování a utrpení, v dobách největšího posměchu a pomluv, a kdy už se zdálo, že umdlévá, že nemůže dále, pak si modlitbou a skutky sebezáporu vyprošoval pomoc s hůry.

Proti slovu máme slovo. — Biskup Brynych šířil Krista slovem, kde jen mohl; kde jen se mu naskytla příležitost, volal: Vzhůru ke Kristu! obnovte se! quaerite super vos!

Proti knize neb listu musíme dáti knihu neb list. A my už víme, kolik těch knih a brožur jeho rozlétlo se po světě, aby zápasily tu proti knize špatné. Ale biskup Brynych konal ještě více. Hned v prvním roce svého biskupování založil politické družstvo tiskové ku šíření křesťanských zásad v politice a v literatuře, druhý rok knih-

tiskárnu a týdeník »Obnovu«, do níž sám psával břitké úvodníky a »Časové úvahy«. On věděl dobře, jakou důležitost má pro veřejný život tisk, věděl, že jest »světovou velmocí«, proto mu tak mnoho záleželo na rozvoji katolického tisku, proto snažil se proň všude buditi zájem a obětavost.

Proti spolku musíme postaviti spolek. Katolíci se musí sdružiti ve spolky, aby tak spojenými silami zdárněji mohli odrážeti útoky nepřátel a v dobrém se posilovati. Brynych chtěl, aby katolické spolky hojně se zakládaly, pobádal je k činnosti, na výsledek práce horlivě se vyptával, morálně i hmotně je podporoval. Nejraději by býval viděl všechny české katolíky jako jeden muž sešikované proti hordám nepřátelským, což při dobré vůli interessovaných osob nebylo a není nemožností. Splnění přání Brynychovo bylo by velikou úctou jasné jeho památky.

V královéhradecké diecési jest katolických spolků nejvíce s činností horlivou, s výsledkem velikým, a zejména socialistické »hnutí ve východních Čechách zajisté povždy spojovati bude s jeho (Brynychovým) jménem jednu z nejurputnějších překážek v cestu se mu stavících«. (»Právo Lidu«, 21. listopadu 1902). Nepřátelé jášají, že »odchodem Brynychovým se východním Čechám uvolní« (tamtéž), horlivý katolík tím více se rmoutí z předčasného jeho skonu. Dej Bůh, aby odpůrci jásali nadarmo, dej Bůh, aby ta jasná záře tam na východě nevybledla, nýbrž rozšířila

se po vlastech českoslovanských a přinesla nám
jasný den lepší budoucnosti.

A zde bych vsunul do jeho slov ještě toto:
Proti sjezdu sjezd!

V Hradci byly v poslední době dva velko-
lépé sjezdy, velmi důležité pro katolíky vlažné,
velmi zdrcující pro nepřátele. První konal se
v jubilejním roce mučenické smrti prvního biskupa
Čecha sv. Vojtěcha 1897 (ve dnech 22., 23. a
24. srpna) u příležitosti posvěcení diecesního spol-
kového domu „Adalbertina“, druhý roku loňského
(ve dnech 24. a 25. srpna 1902) u příležitosti
posvěcení nových věží katedrály. Před prvním
sjezdem vydal biskup Brynych pastýřský list,
v němž na počátku srovnává osudy národa
českého s národem israelským, který padl v úplnou
záhubu, poněvadž zavrhl Krista; i v národě
našem jsou jednotlivci i celé strany, které od-
vrhují Krista. Po tomto srovnání praví dále:
„Moji milí! To uvažuje biskup váš... A proto
snaží se..., aby národ český nebyl jako druhdy
národ israelský povalen, nýbrž aby křesťanství,
které až posud vždy každý národ, který jím byl
proniknut, velikým, vzdělaným a silným činilo,
mezi námi zase obnoveno bylo, aby národu na-
šemu, jak vzdělancům, tak lidu navrácen byl
Kristus, čili aby vše, co u nás v úpadek a ne-
pořádek přišlo, zákonem Kristovým zase napra-
veno a povzneseno bylo. A z té jediné příčiny,
tedy z nezištné lásky k lidu a národu našemu

— bude se . . . konati . . . diecéšní sjezd katolíků českých .

První tento sjezd, na němž sám pan biskup mluvil »O otázce školské«, z kteréžto řeči některé výňatky předem jsme si uvedli, sbromáždil do Hradce na 8000 katolíků.

Druhý sjezd konal se loni o prázdninách. »Vrchní Pastýř spoléhaje na gletou svou horlivou práci a na dávno připravovanou katolickou výchovu lidových vrstev, provedl svoláním II. sjezdu královéhradeckého zatěžkávací zkoušku pevnosti katolického přesvědčení u svých diecéšanů. A zkouška tato dopadla nad očekávání stkvěle. Nejenom že druhý sjezd předstihl první sjezd hradecký, nýbrž i všechny dosavadní sjezdy československé. Dobrých 10.000 katolíků sešlo se do Hradce na vyzvání svého biskupa, aby podali světu důkaz, že pouze katolický lid dovede podržiti se požadavkům disciplíny a autority.« (Dr. Reyl: »Zpráva o sjezdě českoslov. v Hradci Králové«)

I na tomto sjezdě slyšeli jsme vznešeného Pastýře mluvit, a to »O úkolu katolíků ve XX. století«. Nikdo nedovede ani zdaleka představit si dojem, jaký udělala na posluchače poslední jeho slova: »A proto jen bez bázně do té novopobanské vřavy ve světě s heslem Pavlovým: Ježíš Kristus včera i dnes, onť i na věky!«

Proti penězům peníze. Biskup Brynych byl nevšedním podporovatelem všeho dobrého a krásného, byl velikým lidumilem. Rozdal vše, co mohl, sám s málem se spokojuje. Za něho zbu-

dováno Adalbertinum, založen učitelský konvikt, zbudována měštanská škola v Chrasti, nové Boromeum a Rudolfinum. Pro choré kněze zamýšlel zřídit v Jánských Lázních sanatorium; vůbec miloval kněze své a oni zase milovali jej; na 440 jich lkalo nad otevřeným jeho hrobem.

Celou jeho činnost pronikala láska a klidná odhodlanost, tu stavěl proti zášti a fanatismu. S nepřáteli jednal vždy fortiter in re, ale suaviter in modo. Za své pronásledovatele se modlil při nejdražší oběti mše sv. raduje se, že „boden učiněn jest trpěti pohanění pro jméno Ježíše“. Byl to servus bonus et fidelis.

Bohužel jest mi skončiti, ač ještě mnoho, velmi mnoho měli bychom si o zesnulém pověděti. Ale než skončím, musím, musím ještě o něčem promluvit. Biskup Brynych srovnává se tak často s Jirsíkem. A právem. Měliť oba stejné heslo, které stejným způsobem snažili se uvést v život. Bůh, církev a vlast! Ano, Brynych byl nejen věrným služebníkem Božím a Církve sv., on byl též věrným synem své vlasti, byl opravdovým Čechem, upřímným vlastencem. Jeho pevná víra a veliká láska k Bohu byla tu nevyčerpatelnou studnicí, z níž prýštil se mohutný a čistý pramen účinné lásky k vlasti. Brynych pracoval bez hluku, skrytě, ale tím úsilovněji. A jeho nejvlastenečtější činem bylo to, že se snažil o obnovu národa českého křesťanstvím, že pracoval k tomu, aby národu našemu navrácen byl Kristus, aby vše, co u nás v úpadek a nepo-

řádek přišlo, zákonem Kristovým zase napraveno a povzneseno bylo. A kdyby byl nic jiného nekonal než toto, již tak ukázał, že svou zuboženou vlast, svůj utlačovaný národ miluje láskou upřímnou.

Vlastizrádné a v podstatě své neznabožské »Los von Rom« mělo v něm největšího svého nepřítele. Jako pravý křesťan a kněz nebyl Brynych nikdy výstředním nacionalistou, jako biskup byl laskavým otcem příslušníkům obou národností rozsáhlé své diecése, ovšem ale chtěl, aby každému dáno bylo, což jeho jest; byl spravedlivým. Bezpráví, ať už pocházelo odkudkoli, opřel se vždy rozhodně vsí silou mohutného ducha svého a vážností postavení svého nedbaje nic toho, jaký to kde dělá dojem.

Nedivno tedy, že zalkali upřímní synové národa, když tato veliká duše česká dne 20. listopadu 1902 opustila choré tělo své (žaludeční rakovina spojená s chorobou ledvinovou), intravit in gaudium Domini.

Ach ano, šlechetné srdce nejpopulárnějšího a nejčeštějšího biskupa nebije více.

Odešel pastýř dobrý, jenž po 10 téměř let vodil stádce své na pastvu nejlepší, věrným ovečkám dopřáno toliko doprovoditi jeho stín na poslední jeho pouti. S bolestí vracejí se sirotci od rovu otce drabého, stavíce mu v srdcích svých pomník æere perennius, trvalejší onoho na tichém hřbitůvku chrasteckém, kam za účastenství tisíců uložili nedávno bezduché jeho tělo. Církev sv.

ztrácí umrtím jeho biskupa v pravdě apoštolského, vlast syna nejvěrnějšího. V zesnulém biskupu Brynychovi odchází na věčnost biskup vzorný, ryzí vlastenec, učitel zasloužilý, zakladatel náboženské povídky, proslulý kazatel, tichý trpitel.

Málo kdo ze vzácných mužů byl tak nepochopen, tak posmíván a pronásledován jako on, ale také málo kdo trpěl tak odhodlaně, pokořoval se tak ochotně, zapíral se tak statečně vždy a ve všem odevzdán úplně ve svatou vůli Boží. Leč tím právě připodobňoval se božskému Mistru svému, stával se knězem podle srdce Jeho, stával se alter Christus. A to právě pro nás důležité: nám nastávajícím kněžím je zesnulý pan biskup ideálem kněze, zde hlavní důvod, proč dnes tak slavně uctíváme jeho památku. Ale nejlepe ji uctíme, budeme-li ho následovati. A je nám to možno? Ovšem: omnia possum in eo, qui me confortat. Ale o tu pomoc musíme prositi. Následujme Brynychu především v modlitbě a pak bude nám lze následovati jej i v tom ostatním.

— — — — —

Veliký muž odešel z našeho středu, ale zanechal nám tu příklad k následování nejlepší, vzor k nápodobení nejzářnější. — Pojďme za ním!

Za neohroženým vůdcem národa

† Dr. Frant. Ladislavem Riegrem.

•**Národní Politika**• napsala o pohřbu Riegrově: »Dojmem hlubokým, nezapomenutelným utkví v paměti všech tato chvíle, kdy všechny vrstvy a stavy národa českého, kdy všechny jeho odstíny spojily své city v jediný mohutný hold zesnulému. Přišli politikové a zástupci všech českých stran, nejvyšší hodnostáři království, zavítali reprezentanti Slovanstva, přišli učenci, spisovatelé a umělci, dostavilo se velkým počtem duchovenstvo, viděli jsme nepřehlednou řadu studentstva i dělnictva, přišlo živnostnictvo i rolnictvo, přišly nesčetné spolky a korporace, přidružily se k nim české ženy. Od prostého dělníka až ku šlechtici, všichni, všichni přišli poklonit se světlé památce vznešeného mrtvého, jemuž také samo nebe, jakoby v uznání jeho velkých zásluh o národ utiskovaný a deptaný a o nejsvětější ideály lidstva, měkce vystlalo zlatými paprsky cestu na poslední pouť jeho . . .« — — — — —

Řeč starosty měst pražských Dra. Srba v Pantheonu česk. musea při pohřbu Dra. Riegra.

Drahý Riegře náš!

Přišli jsme rozloučit se s Tebou a dát poslední pozdrav Tobě, svému čestnému měšťanu.

Královská Praha lká nad rakví Tvou a hluboký smutek svírá srdce veškerého občanstva. Tvůj duch, Tvé slovo, Tvá síla vrátila Prahu českému lidu. Tvoje práce byla při novodobém rozvoji tohoto města — hlavy království. Život Tvůj úzce spjat byl s osudy obce, kteréž Jsi byl věrným oddaným přítelem, rádcem a otcem. Miloval Jsi Prahu celou svou šlechetnou duší a Tvoje mysl vnímavá pro vše dobré a krásné do posledního vzdechu nepřestala pečovati o blaho obecní. Několik málo dnů tomu, co dlel jsi mezi námi na staroměstské radnici při poradě o druhém českém divadle. Bylo to poslední naše setkání! Už neuslyšíme ten teplý, kovový zvuk Tvého hlasu, už nezazáří nám Tvé hluboké výrazné oko!

Zavřelo se na věky! Přestalo bít to vroucí srdce české! Riegrě těžce zkoušený — jak národ Tvůj — orle se srdcem holubičím, dřímej tiše! Duch Tvůj vznesl se k výšinám! Ó, neopouštěj nás!

Buď s námi věčně, duchu Riegrův, hřímej po vlastech našich své: »Nedejme se!«

Pomáhej Praze, pomáhej národu vítězit!

Řeč Dra. Žáčka při pohřbu vůdce národa Dra. Fr. Lad. Riegra na hřbitově Vyšehradském.

Hluboce zarmoucení a v němém bolu stojíme na tomto posvátném místě. Loučíme se posledně s tělesnou schránkou toho, jebož jsme byli po celý život jmenovali »vůdcem národa«.

Dra. Frant. Lad. Riegra není více. Umlkl kovový zvuk jeho hlasu, ústa jeho na vždy se odmlčela, hlava jeho jasná přestala myslit, zlaté a vřelé jeho srdce přestalo tlouci, a duch, veliký jeho duch odletěl k jasným nebes výšinám.

Co znamená tato chvíle pro nás? Čím byl, co znamená českému národu zesnulý Dr. Frant. Lad. Rieger? Musil bych obdržeti, já nehodný žák od velikého zesnulého mistra aspoň část jeho stkvělé, unášející výmluvnosti, abych mohl slabě jen nastíniti význam tohoto zesnulého velikána pro nás, pro náš český národ, pro jeho život a jeho dějiny.

Čím byl Dr. Rieger, pověděl vám všem v první řadě ten bolestný výkřik, který vyrval se z prsou všech dobrých Čechů po širých vlastech, kde obývá český národ. Povídají vám to ty tisíce, které se slzou v oku doprovázely a doprovázejí ho dnes k poslednímu jeho odpočinku. Povídá vám to soustrast ciziny a hluboký zájem všech našich slovanských bratří a sourodáků, kteří přišli v hojném počtu, aby vzdali zesnulému velikánu poslední čest a poctu. A přece marno jest podle toho ceniti význam zesnulého velikána, marně bychom hledali u všech těch pravé porozumění pro veliký jeho význam. Pochopí to jedině a chápe jen instinktem svým veškerý český lid. Ocení a pochopí to jedině ti, jimž bylo přáno, aby částečně po boku, částečně i vzdálení osoby drabého zesnulého, přece jen prožili tu dobu, které signaturu dávala činnost a jméno Dra. Riegra. Nepochopí,

neocení toho ani dorůstající generace, která nyní nastupuje ve svá práva, neocení a nepochopí toho ani dorůstající mládež, která tak ráda, žel Bohu, tak ráda, brzy a rychle zapomíná.

Dokonal, zemřel veliký Čech, dokonal, zemřel veliký muž. Kořeny každého velikého muže v činnosti veřejné proslulého, tkví v jeho době. Doba dodává činnosti jejich tonu i barvy, a tak jest to i u zesnulého velikána Dra. Fr. L. Riegra.

Praví se: Dr. Rieger byl politikem. Dr. Rieger byl politickým vůdcem. Píší se nekrology a úvahy o programu, který on jakožto program politický postavil národu českému, který krví svého srdce a výmluvností úst svých hájil po celý život svůj. Praví se, že dokonal dříve, než dovedl národ svůj do země zaslíbené.

Ó, jak nedokonalé. nedostatečné, malé jest to pojmání životního úkolu Dra. Riegra, jeho snah, jeho cílů a jeho velikého významu v celém životě a dějinách tohoto národa. Rieger nebyl velikým vůdcem nějaké politické strany, jak bývají vůdcové u jiných, snad i národů. Dr. Rieger nebyl politickým vůdcem v tomto slova smyslu. On neznal v národě politické strany, on znal jen celý národ, on znal jen potřeby, tužby a práva celého celého národa. Dra. Riegra poslala a dala zroditi v našem národě Prozřetelnost, chtějíc tomu, aby český národ ještě větší úkoly vykonal, než tomu bylo v dobách minulých, a to právě v té době, kdy idea národnostní počala kvasiti mezi národy, buditi nový život a vyvolávati nové útvary na

pevnině evropské. Mocí a velikostí této idee stalo se, že dr. Rieger nebyl politickým vůdcem, byť i byl vůdcem celého národa ve všech jeho oblastech.

Nelze tedy o tom mluvit, že by mohl umíratí snad nespokojen nad nesplněním nějakého svého programu. Já pravím na tomto posvátném místě a v tomto posvátném okamžiku: Šťastný, požehnaný a blahoslavený byl život Dra. Fr. Lad. Riegra!

Životním jeho úkolem a cílem nebyl nějaký efemérní program politický. Jeho cílem, jeho myšlénkou, jeho tužbou, prací a i drahou celého jeho života bylo povznést svůj zubožený lid, povznést jej z poroby duševní, z neuvědomělosti národní, z duševní zatmělosti, z hospodářské zanedbalosti a z politické poroby na jasný, vyšší duševní rozhled samostatného, uvědomělého, jasného duševního, hospodářského i politického života!

A kdož by mohl říci, že tento program, tak veliký a jasný, možno splniti a uskutečniti během jednoho lidského věku, byť by byl tak požehnaný, jako byl věk Riegrův. Tato úloha, tak vznešená, veliká a krásná, vyžaduje řady věků a celé řady dlouhé a obtížné práce.

Pravím, šťastný a požehnaný byl život Dra. Fr. L. Riegra. Ba, nemůže býti úlohy pro veleducha krásnější a jasnější, nežli jest — jak on sám pravil — od svého mládí věnovati celé své

srdce svému národu a jeho budoucnosti a viděti takové ovoce svých snah a své píle.

Vždyť Dr. Rieger nebyl jen politikem, nepracoval jen o uskutečnění nějakého politického programu: on chtěl povznést svůj národ, on věděl, že třeba jest položití současně ruce k dílu ve všech oborech, že třeba jest, dbáti o duševní vzdělání lidu, o povznesení jeho krásné i vědecké literatury, on věděl, že třeba jest vytvořiti život umělecký, a stánky umělecké zbudovati, jakož i školy od nejnižších k nejvyšším doplniti, on věděl, že třeba jest pečovati o hospodářské a národohospodářské vzdělání svého lidu, má-li se tento dodělati politické moci, svých politických práv a svého sebeurčení, aby mohl řídit sám své osudy.

A kde jest ten muž, který tak jako František Ladislav Rieger ve všech těchto oborech první přikládal ruce k dílu, první volal po jiných ochotných pracovnících, první se obětoval, první svou prací a příkladem a svým ohněm vyvolával nadšení u jiných a zjednával si celou tlupu horlivých a nadšených spolupracovníků.

Proto pravím: Šťastný a blahoslavený byl život Dra. Riegra, když viděl, jak hojné ovoce vyrostlo z jeho práce, a proto pravím, že nepochopí dorůstající generace velikého významu této práce, poněvadž jen ten, kdo krví srdce svého pracoval na díle tom — byť i sebe menší částku — jen ten, kdo životem svým prodělal veškeru trýzeň od slabých počátků probuzení tohoto

národa a domáhání se jeho práv, jen ten dovede oceniti velikou práci, veliký význam a velikou cenu těchto mužů a tohoto muže, který stál déle než lidský věk, po více než půl století v čele veškeré této práce národní.

A proto dr. Fr. Rieger nikdy nezoufal, ba nikdy ani trpké slovo nevyšlo z jeho úst, když nebylo mu ušetřeno — jako žádnému smrtelníku — také trpkých poznání, trpkých zkušeností i z lůna vlastního národa. On duší a srdcem vysoko povznesen nad všednost podobných denních otázek viděl svůj jasný cíl, svůj jasný úkol v národě a byl si dobře vědom, že úkol tento dobře a poctivě vykonal, a že jeho dílo překoná a přetrvá i jeho současníky, a že spravedlivý soud dějin také jemu učiní po právu.

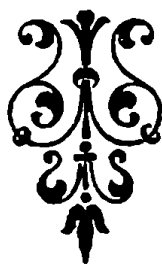
A tak my dnes loučíme se s tímto vele-
duchem, zároveň ukončujeme velikou, významnou epochu v dějinách vývoje českého národa, po níž teprve budoucí věky podají spravedlivý a věrný soud.

A já měl bych zde u mrtvoly dra. Riegra zajisté v duchu jeho jen to jedno vroucí přání, aby český lid nezapomínal tohoto jeho úkolu a tohoto jeho programu, aby český lid a ti, kdož vůdci jeho se zovou, pamětlivi byli toho, že program dra. Fr. L. Riegra nemohl býti jedním lidským věkem a jedním člověkem splněn, že čeká i budoucí i nás epigony a naše následovníky veliká úloha, že jsou ještě mnohé kraje v českých zemích, kterým nedostalo se požehnání této první

uplynulé, jasné epochy v dějinách českého národa.
— Tak loučíce se s naším milovaným velikánem,
s naším otcem a vůdcem drem Fr. L. Riegre,
slibme si v duchu, že pokračovati budeme v jeho
velikém životním díle, a že pokud na nás slabých
a malých jest, každý aspoň slabou jiskru velké
jeho lásky k svému národu živiti budeme, kteráž
plápolá v jeho srdci, a že každý z nás aspoň
malou částkou přispějeme k velké budoucnosti
šťastného národa českého.

Jasný duchu zesnulého dra. Fr. L. Riegra!
My se zármutkem v srdci loučíme se s tebou a
slibujeme ti, že láska českého lidu, který jsi tak
velice miloval, nikdy nevyhyne v srdcích tohoto
lidu, že památku tvou zachovají dějiny.

Dobrý boj jsi bojoval, život jsi dokonal, od-
počívej v pokoji!

Číslo 10.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

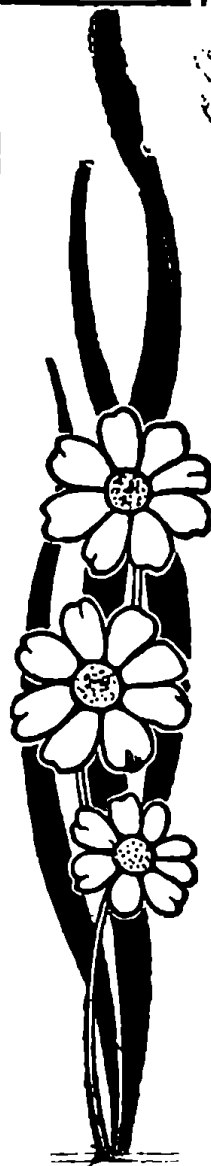
Lúrdy v roce 1902.

Krátká výroční zpráva,
kterou dle německého upravil
Jan Bělina.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.

Před několika lety vydal ve Francii dr. Boissarie knihu: »Veliká uzdravení v Lúrddech.« Líčí v ní vyhojení nemocí plicních, různých ran, rakovin, žaludečních raků, nemocí očních, nervových a kloubových, uzdravení němých, hluchoněmých, chromých atd., která se stala vesměs v Lúrddech. Zároveň tam dokazuje, že se tato uzdravení přirozeným způsobem státi nemohla, ale že to jsou zázraky. Tato kniha dostala se také do rukou lékaři Feron-Vrauovi, nevěrci. Jak na něho působila, povídá on sám: »Když jsem ji povrchně přečetl, zmocnily se mne všelijaké pochybnosti. Knihu jsem zavřel a nechtěl jsem ji nikdy více čísti. Proč bych také měl čísti něco, tak jsem pravil sám sobě, co mi vypravuje o věcech, kterých nejsem s to pochopiti?! To přece není žádná věda! Je to zcela nový svět, kterému naprosto nerozumím.

Než po roce jsem tu knihu otevřel opět. Jistota, s kterou mluvila, mne zarážela. Přišel jsem do Lúrd, pozoroval jsem, zkoumal jsem, a najednou jsem byl v onom novém světě jako doma; stal jsem se věřícím.«

Jako jednal z počátku tento lékař, tak jedná i dnes lidé na sta. Slyší zprávy o zvláštních událostech v Lúrddech a zavírají rychle knihu, volajíce: »To není pro mne!« Co je však podivuhodnějšího, je to, že při tom ještě hlásají do světa: »Na zázracích v Lúrddech nic není.« Může však úsudek takovýchto lidí míti nějakou, byť i sebe nepatrnější cenu? Patrně nikoli!

Nežli rozumný člověk něco odsoudí, hledí se přesvědčit o pravdě. A takovýmto lidem, kterým se o pravdu skutečně jedná, podáváme v tomto čísle »Slov pravdy« některá z přemnohých uzdravení, která se stala v Lúrdách loňského roku.

Marie Dumasova.

Veliký rozruch způsobilo v Provinci, kraji to ve Francii, uzdravení 16leté dívky Marie Dumasové ze Saint-Remy. Tato dívka v únoru 1902 nešťastně upadla a poranila se tak, že se jí číní dále, tím více stahovala levá ruka. Předloktí se jí konečně ohnulo úplně k rameni. Rukou nemohla ani hnouti. Nad to se ještě následkem stálého tlaku utvořila mezi předloktím a ramenem veliká rána. Dlaň byla zkroucena tak, že nemocná nemohla prsty ani hnout. Ochromení se šířilo víc a více, až celá levá část těla dívčina ochromla úplně. Levé ucho a levé oko vypověděly službu, žaludek nesnesl žádné potravy kromě vody. Vůbec byl stav dívčin velice bídny.

Ačkoli Marie Dumasova pocházela z rodiny, která se o náboženství starala pramálo, přece cítila neodolatelnou touhu jíti do Lúrd. Na rodičích vymohla svolení, a nastala doprava dívky do Lúrd. Na cestě jí však bylo tak zle, že bylo třeba povolati kněze a lékaře.

Konečně dospěla nemocná k toužebně očekávanému cíli své cesty. Ležíc na prkně, byla pohroužena do koupelny, která již nesčetným lidem přinesla zdraví. Po prvním a druhém po-

broužení nezměnilo se nic. Konečně po třetí koupeli dne 23. srpna 1902 ucítila nemocná, že onen prudký tlak mezi oběma částmi ruky přestal. Zároveň také dostala chuť k jídlu a žádala o pokrm. Ač měli její průvodčí z polehčení nemoci radost, přece se báli toto přání splnit. Jak také mělo tělo, které bylo po tři měsíce takřka bez potravy, najednou snést hustý pokrm?! Než nemocná prosila o pokrm dále. Přinesli jí tedy konečně šálek čokolády a chléb. Snědla s chutí obojí.

Než na tom nebylo dosti! Marie Dumasova se měla uzdraviti úplně. Ještě téhož večera jedla maso a jiné pokrmy jako kterákoli zdravá osoba. Následujícího dne se zlepšil stav jejího ramene tak, že se mohla pěšky účastniti procesí. Na to vstoupila opět do koupele, a hle! Byla úplně uzdravena. Rukou a prsty mohla úplně volně pohybovati, ochromená levá část těla jejího byla zdráva, levé oko a levé ucho konalo svou službu opět tak dobře jako před nemocí.

S radostným srdcem vstoupila nemocná do vlaku, by spěla zpět k rodičům. V Saint-Remy se již o jejím uzdravení vědělo. Na 2000 lidí očekávalo ji na nádraží a s jásotem pozdravovalo. Vše se tlačilo. Každý se chtěl k uzdravené dostat co nejbližší, aby ji viděl, slyšel, jí se mohl dotknout a tázat. Otec myslil, že to je jen sen, když mu uzdravená dcera letěla do náručí.

Radostné vzrušení nad tímto zázrakem nepřestalo tak brzy. Když šla Marie příštího dne do chrámu Pánu Bohu za prokázanou milost po-

děkovati, byla provázena hustým zástupem lidstva. Když se pak vracela na malém vozíku zpět, bylo se jí bráti slavnostní branou, ozdobenou květinami a guirlandami, kterou jí na rychlo připravili.

Nastal 31. srpen. Toho dne se slaví každoročně v Saint-Remy zvláštní slavnost na počest Panny Marie lúrdské. Svobodomyslné a nevěrecké zákonodárství ve Francii však zakázalo všechna veřejná procesí. A tak i po skončení svrchu jmenované slavnosti mělo se konati procesí pouze v kostele. Kněží stáli již v sakristii, oblečení jsouce v církevní roucha. Než tu najednou zazněl v kostele hlas: »Dnes půjdeme ven, ven!« »Ano, veřejné procesí,« tak se ozývalo ze sta hrdel. A již se hrnuly proudy lidstva kostelními dveřmi ven! Marie Dumasova sama uchopila mariánskou korouhev a nesla ji před zástupy. Kněží ovšem zůstali v kostele. Pouze někteří, kteří nebyli oděni církevními rouchy, připojili se k zástupům. Lid byl nadšen tak, že obešel městem ne jednou, ale desetkrát. Z 5000 hrdel zaznívaly písně chvály k počtě Panny Marie.

Angelika Alixová.

Zvláštním dítkem mariánským nazval jistý dopisovatel novin slečnu *Angeliku Alixovu*, která byla rovněž v Lúrdch uzdravena. Zprávu o tom, kterak se to stalo, napsala ona sama pro lúrdský časopis »Annales de Notre-Dame de Lourdes.« My zde podáváme volný její překlad:

Před odjezdem. Bylo to dne 30. dubna 1902.

Byla jsem v nemocnici v Louvigne, jsouc pečlivě ošetřována dobrými sestrami z Rille. Tu jsem obdržela od své sestry dopis, ve kterém mi navrhovala, bych se dala dopravit do Lúrd. Tento návrh mne na chvíli zarazil. Taková cesta byla pro mne dle mého náhledu naprosto nemožnou. Vždyť jsem již po pět let trpěla těžkou nemocí holení kosti. Dvakráte jsem se již byla nucena podrobit operaci! A po celou tu dobu jsem se mohla jenom namahavě vléci o berlích! Zvláště pak v posledním roce se mé bolesti zveličily tak, že jsem byla stále poutána na lůžko. Ležela jsem takřka bez pohnutí.

Když jsem však obdržela onen dopis, zmocnila se mne náhle taková důvěra, že jsem si pravila: «Zajisté, kdybych přišla do Lúrd, byla bych uzdravena!» Bylo tedy vše vyjednáno s pořadatelstvím poutního vlaku. Sestra Leonilla měla býti mou průvodkyní. Než příliš brzy a příliš důtklivě ozvaly se varované hlasy se všech stran: «Vždyť na cestě zemřeš!» pravili jedni; »dáváš v sázku svůj život,« volali druzí. Já jsem však pravila: »Vzdor všemu půjdu a vrátím se uzdravena.«

Ostatně jsem byla odevzdána do svaté vůle Boží. A pak jsem byla přesvědčena, že se v Lúrddech něco stane: zda má smrt či mé uzdravení?

Cesta. V sobotu dne 9. května v 8¹/₂ hod. ráno vzala mne sestra Leonilla do náručí, snesla mne po schodech a položila, pokud to ovšem bylo možno, na žíněnku ve voze, kterým měla jsem býti dopravena nejdříve do Rennes. K mému

odjezdu se dostavilo mnoho lidí. Plakali, vždyť věřili, že mne zde na zemi nikdy více nespatří!

Je 9 hodin, vůz rachotí; veliká cesta začíná. Po uplynutí čtvrt hodiny je mi však již tak zle, že ztrácím vědomí. Kočí chce obrátiti zpět. »Nač jeti ještě dále, vždyť již je mrtvá!« praví. Než přicházím opět k sobě. Dávám znamení, aby se jelo dále. »Jen jeďte dál,« volá sestra Leonilla. Tu bručí kočí do vousů: »Ty dobré sestry nemají také žádného srdce; což nevidí, že jí nemocná v náručí zemře.«

Opět půl hodiny, a ztrácím vědomí po druhé. Zatím se však již blížíme městu Fougères. A opět je mi zle. A ve Fougères ztrácím vědomí po třetí. Když přicházím opět k sobě, již jsme ve sv. Anně de la Bossière. »Ach, to je to místo, kde jsem před lety s ostatními chovankami byla na pouti!« A již volám v srdci svém ke sv. Anně: »Ó sv. Anno, když jsi matkou Marie Panny, pak jsi mou babičkou. A povinností babičky je starati se o své vnučky. Pros tedy, pečuj, abych co nejdříve přišla do Rennes.«

Prosba má je vyslyšána. Přicházíme do Rennes. Dopravují mne do pensionátu sv. Genovefy. Tam mne ihned pokládají na lože. A opět ztrácím vědomí. Následujícího dne, v pondělí, přicházejí mnohé návštěvy. Na večer přicházejí také klášterní sestry. Jsem sesláblá již tak, že se strachuje zmužilá sestra Leonilla: »Co je s Angelikou, je již jako mrtvá; jindy, když nemohla mluvit, jevila aspoň známku života.« Blíží se ke mne a hledí

mne přivést k sobě. Než dlouhou dobu nadarmo. Představená již myslí, že umírám a počíná se s ostatními modliti. Noc přechází. Žiji ještě, k ránu je mi poněkud lépe; vydávám se na cestu.

Na nádraží stojí jeden z nevěrců. Když mne spatří, stává se hněvivým: »Je to opět bláznovství,« volá, »takové nemocné dopravovati do Lúrd! . . . a ti ještě věří, že se vrátí uzdravená!« Ve voze počínám se modliti: »Pane, věřím, než posilni, rozmnož víru mou!«

Utrpení mé je stále větší; zvláště při pokusu nějakou maličkost požití. Před příjezdem do Bordaux ležím dvě hodiny v bezvědomí. Proto také mne chce průvodkyně má stůj co stůj přiměti k tomu, abych se dala zaopatřiti sv. svátostmi. Bylo to ovšem možno, že jsem mohla při některém záchvatu zemříti, než tenkrát jsem neměla žádné úzkosti; odevzdala jsem se s důvěrou do svaté vůle Boží.

V Lúrdech. Úterý; přicházíme do Lúrd. Dopravují mne povozem do kláštera. K jeskyni mne toho dne nepřipouštějí; jsem prý na to velmi slabá, praví. Následuje těžká noc. Ve středu ráno chci mermomocí dopravena býti ku prameni. Splňují mé přání. Několik lidí jde kolem: »Ta také nebude déle živa, než asi půl hodiny,« pravil jeden druhému. V 11 hodin přicházím konečně do koupele. Obsluhující dámy mne chtějí z ohledu na můj ubohý stav pouze omýti. »Nikoli« pravím, »chci býti do vody úplně pohroužena!« Podrobují se mému přání. Kladou mne na veliký šat a po-

nořují do spásonosné vody. Zatím poroučím se stále do vůle Boží, chci přijmouti vše, co sešle, ať smrt, ať uzdravení! Tu pocituji, že se mé bolesti náhle velmi množí. Je mi, jakoby mi někdo nohu lámal a plíce trhal. »Je konec, umírám!« tak pravím, »ó, jak jsem šťastna, že mohu zemřít v Lúrdách!« Dopravují mne na mou žíněnku. Takřka ještě asi minutu trvají bolesti. Pak ustávají úplně. Zároveň mi je, jakoby mne někdo bral pod rameny a pomalu zvedal, tak že sedím na lůžku zpříma. A vskutku! V téměř okamžiku se posazuji. Nedokázala jsem to již po dlouhou dobu. Tu teprve jsem si toho vědoma, že sedím skutečně. Ohlídám se kolem, kde je ta dáma, která mi při tom pomáhala. Ale právě mi není nikdo bezprostředně na blízku. S úžasem pozoruji sama sebe. Pak se obracím k rovněž tak úžaslým paním: »Ano, já sedím!« »Ovšem!« odpověděla jedna. »A necítím více žádných bolestí! Jsem uzdravena!« A skutečně! Kdybych v tom okamžiku byla oblečena, byla bych ihned povstala a počala choditi. — Vycházím z koupelny. Můj povoz nechává na sebe poněkud čekati. Již se hotovím jíti do nemocnice pěšky. Než jeden nosič nemocných mne zdržuje: Prosím, buďte poslušna; nyní nesmíte jíti do nemocnice, bylo by to příliš mnoho; hle, již přicházejí lidé, aby vás spatřili. Skutečně! Nejblíže stojící již zvěděli, že jsem uzdravena; zástup lidí se kupí kolem mne. Dávám se tedy ochotně do nemocnice zpět dovésti. Ukládají mne na lože. To mi však nebylo po chuti. Chci na-

opak jítí ihned do kaple Pánu Bohu poděkovat. Podvolují se mému přání. Než jako bych byla ještě nemocna, berou mne dvě dámy opatrně pod rameny, abych neupadla.

»Tu jsou tři schody,« praví jedna, »můžete nahoru?« Než již jsem nahoře. Za posledních pět let jsem něco takového nedokázala nikdy... Pak se modlím v kleče společně s ostatními růženec. Opouštím kapli. Jdou do jídelny. Polévku, chléb, vejce, pokrmy to, kterých již po celý rok můj žaludek nesnesl, požívám s chutí. Tu opět k jeskyni! Na cestě mne potká nosič nemocných, který mne nesl na nádraží v Rennes.

»Jakže, to že je tatáž, kterou jsem nesl v Rennes?«

»Ovšem, jsem zcela jistě táž!«

»To není možno! Děláte si ze mne blázny!«

Vždyt jste byla v Rennes tak malá a lehká jako pírkó: a nyní jste tak veliká, tak veliká!« (Měřím totiž 1 m. 70 cm.)

V úřadovně lékařů jsem předložila své vysvědčení, které znělo následovně: »Já podepsaný Riban, dr. mediciny, stvrzuji, že jsem po dva roky slečnu Angeliku Alixovou léčil. Trpí nemocí levé holení kosti (osteite); dále má chrlení krve a bolesti míchy, že nemůže ani choditi ani držeti se zpříma. Na důkaz toho můj vlastnoruční podpis.

Riban, doktor.

Dr. Boissarie mne zkoumal po dlouhou dobu, nechal mne choditi a ptal se mne na mnohé. Mezi tím se také dostavil biskup z Angers a dotazoval se, zda uzdravení mé

je skutečně jisté a zda může dáti zapěti Magnificat. „Ano, úplně jisté“, odpověděl lékař a podal mu zároveň krátkými slovy zprávu o mé nemoci a způsobu mého uzdravení. Biskup se z toho velmi radoval. Na konec lékař pravil: „Této nemocné vlastně chyběly dvě zdravé nohy, zažívací přístroj, zdravé plíce a páteř. A to vše jí nyní dala blahosl. Panna“.

Když jsem příštího dne opět mluvila s lékařem, nemohla jsem takřka ani přijíti ke konci u vypočítávání, co jsem zatím již požila. Lékař se musel srdečně smáti. Na to mi bylo ještě jedenkráté jíti do úřadovny, neb lékaři mne chtěli docela i dáti zvážiti. Vážila jsem 92 liber, kdežto dříve, dokud jsem byla zdravá, jsem vážila 160 liber. Den na to odjezd; návrat do Bretagne! Ó, jaká to byla pro mne bolest, museti opustiti Lúrdy!

Návrat. Ihned po svém návratu šla jsem se představit Dr. Ribanovi, který mne s tak velikou péčí ošetřoval. Byl šťasten, že může zjistiť mé uzdravení a vystavil mi certifikát, ve kterém praví, že jsem zázračným způsobem v Lúrdách dne 14. května 1902 byla uzdravena, a že od té doby chodím a žiji jako ostatní zdraví lidé.

Marie Baillyová.

Neméně zázračným je uzdravení mladé dívky Marie Baillyové z nemocnice de Foy v Lyoně. Tato dívka vypravila se do Lúrd s lyonským procesím. Poutníků bylo 3200 a mezi nimi 250 nemocných. Z těchto nemocných se vrátilo 14 úplně uzdravených a 37 se nemoc valně zlepšila. Mezi uzdravené patří také Marie Baillyová. Trpěla již po více měsíců tuberkulosním zánětem pobřišnice. Utrpení její bylo stále větší a větší. Proto byla také doprava nemocné do Lúrd velice obtížná. Každý náraz vozu působil jí veliké bolesti. Když byla dopravena až ku prameni, bylo lze vším právem tvrditi, že se podobá spíše mrtvole, než živému člověku.

Hned po vyjití z koupele pocítila nepatrné polehčení. Na to poklekla u jeskyně a jala se modliti. Během této doby se nemoc zlepšila tak rychle, že se šťastná dívka za nedlouho cítila úplně uzdravenou.

S úžasem pozoroval lékař, který ji ještě ráno prohlížel,

jak na večer v sedm hodin, sedíc ovšem ještě na loži, s opatrovnicemi mluví a žertuje.

Že uzdravení její lze pokládati za zázračné, patrně nejlépe z vysvědčení svrchu jmenovaného lékaře Geoffroy z Rive-de-Gier, který byl očitým svědkem jejího uzdravení:

„Tímto prohlašuji, že jsem dne 28. května 1902 v jednu hodinu 15 minut odpoledne v Lúrdch a to v nemocnici Notre Dame de Sept Douleus, lékařsky zkoumal mladou dívku, slečnu Marii Baillyovu ze Sainte Foy de Lyon. Všeobecný stav nemocné byl velice povážlivý: Bezvědomí, nad míru rychlý dech, chrapot.

Břicho její bylo velmi napuchlé a ztvrdlé. Dle svého přání byla dopravena k jeskyni. Nedovolil jsem to, aniž bych byl nepoukázal na nebezpečnost takového počínání. Upozorňoval jsem, že je při tom třeba býti připraven na nejhorší.

Spatřil jsem ji pak ještě jedenkrát, když byla přinesena k jeskyni; zdálo se, že je úplně bez vědomí.

Když jsem na večer přišel opět do nemocnice, spatřil jsem s nemalým úžasem, kterak táž nemocná s pozvednutou hlavou na lůžku sedí. Na všechny mé otázky odpovídala plyně. Poněvadž jsem právě k důkladnější prohlídce neměl času, spokojil jsem se několika povrchními otázkami. Ostatně jsem myslel, že se tu nejedná o skutečné uzdravení, nýbrž o okamžité zlepšení, přivoděné vzrušením nervů.

Než veliký byl můj úžas dnes ráno, t. j. dne 29. května roku 1902, když jsem nemocnou opět spatřil. Byl jsem nucen uznati její uzdravení za nepochybné a úplné. Dech a bití tepny byly zcela pravidelné. Po nepřirozeném zpučnutí břicha nezbylo nic; vše bylo opět v pořádku. Jenom zcela malé ztvrdnutí jsem pozoroval na pravé straně. Bylo však tak nepatrné, že nemocná toho ani nepozorovala.

Nemocná chtěla ihned jíti sama k jeskyni. Než z ohledu na její slabost jsem pokládal za nutné jí to zapověděti.

Toť výsledek mého lékařského zkoumání, který podpisuji; není nic jiného, než holá pravda.

Konečně si dovoluji připojiti, že tuberkulosní zánět pobřišnice lidskými prostředky se nikdy za několik hodin

vyléčiti nedá, jak jsem v tomto případě na vlastní oči pozoroval. Dr. *Pavel Geoffroy* z Rive-de-Gier (Loir.).

LÚRDY, dne 29. května 1902.

Jakub Fardet.

Jak již podotknuto, událo se při procesí z Lyonu kromě uzdravení i 37 polepsení nemocí. Uvádíme tu z nich případ následující: Jakub Fardet, 33 roků stár, barvíř stužek z Lyonu, ulice de Crillon 54, byl nucen již od září r. 1901 přestat pracovat. Ošetřující lékař prohlásil jeho nemoc za chronický zánět průdušek. Chtěli jej dopravit do sanatoria v Hauteville. On však dal přednost pouti do Lúrd. A hle! Vrátil se zpět ve stavu tak zlepšeném, že mohl ihned následujícího dne pustiti se opět do práce.

Luisa Perotinová.

Následující uzdravení je zvláště zajímavým proto, že se nestalo v Lúrdech samých, nýbrž na jiném místě, ale před sochou Panny Marie lúrdské. Za příčinou snadnějšího porozumění uvádíme předem toto:

Ve Villepinte nedaleko Paříže je nemocnice pro mladé dívky trpící úbytěmi. Založena byla od dobrodinců v roce 1878. Tam se již po řadu let ustálil obyčej, že u příležitosti veliké národní pouti do Lúrd, také některé z dívek villepintských byly posílány vyprosit si v Lúrdech uzdravení. Neposkvrněná Panna se těmto smrti zasvěceným dívkám osvědčila býti nad míru milostivou. Následující data to dokazují:

Roku 1896. 14 nemocných dívek jde do Lúrd; z nich bylo trvale uzdraveno 8, neuzdravených zůstalo 6 — r. 1897. 20 dívek z Villepinte hledá uzdravení v Lúrdech. Osmi se ho dostává, dvanácti nikoliv — r. 1898. 24 nemocných. Uzdravených nebo pozdravených 14, neuzdravených 10.

Rozumí se samo sebou, že následkem těchto milostí úcta k Marii Panně lúrdské u nemocných ve Villepinte stále víc a více vzrůstala. Rovněž je přirozeno, že byla v oné nemocnici pořízena krásná socha Panny Marie lúrdské. A před touto sochou v roce 1902 na svátek Nanebevzetí Panny Marie byla uzdravena jedna z nemocných dívek.

Nemocenský lékař dává o tom následující vysvědčení:
„Já podepsaný tímto stvrzuji, že slečna Luisa Perotinová byla stížena nemocí mozku, která se jevila slabostí úkonů mozkových, ztrátou hlasu a různými ochromeními. Od všeho tohoto utrpení byla úplně uzdravena pobožností před sochou naší milé Paní lúrdské ve Villepinte. (Den uzdravení 15. srpna 1902.) Dr. *Lefebre*.

VILLEPINTE, dne 4. října 1902.

Toto vysvědčení má význam tím větší, že Dr. Lefebre, domácí lékař ve Villepinte, po více let o uzdraveních, kterých se dostalo dívkám villepintským v Lúrděch, soudil s největší zdrželivostí. Je to vlastně první vysvědčení, ve kterém bez obalu nemoc a uzdravení „následkem pobožností k Matce Páně“ vedle sebe staví.

Časopis „Annales“ uvádí následující podrobnosti tohoto uzdravení: „Luisa Perotinová byla v září 1901 stížena tuberkulosním zánětem pobřišnice. Následkem toho byla dopravena do nemocnice ve Villepinte. V lednu 1902 dostavil se nad to zánět blány mozkové (meningitis), který ji připravil takřka úplně o užívání rozumu a řeči. — Nemocná vyrazela pouze jednotlivá nesouvislá slova a nemohla ani nejobyčejnější jména věcí podržeti v paměti. Chtěla-li na př. mléko, ukázala rukou na bílou ložní přikrývku, by tak poukázáním na bílou barvu učinila své přání srozumitelným. K tomuto onemocnění připojila se ještě různá ochromení, že ubohá dívka nemohla údy ani pohnouti. Bolesti její byly takřka nesnesitelné. — Vroucím přáním nemocná byla pouť do Lúrd. Poněvadž se však bylo co obávati, že na cestě zemře, pak i z ohledu na to, že by bývalo třeba dvou osob k jejímu obsloužení, nebylo jejímu přání vyhověno. Upokojila se brzy a pravila: „Och vím, — dobrá Matka — zde — uzdravit —“. Navrhovali jí tedy, aby se účastnila devítidenní pobožnosti, která se jako příprava na slavnost Nanebevzetí Panny Marie konala. Svolila k tomu s radostí. Protože však nebyla s to modliti se s ostatními růženec, modlila se při každém klokoči stále jen: „Dobrá Matko, uzdrav mne, nebo mne vezmi k sobě.“ Za největších bolestí bylo její jedinou modlitbou tato: „Dobrá — Matko! — uzdrav mne — nebo — nebe — rychle!“

Den před slavností a rovněž tak i v den slavnosti žádala nemocná s neustupností u ní neobvyklou stále a stále: „Dolů — já — uzdravit — dolů“. Všechny námitky, které jí byly činěny z ohledu na její slabost a nezměrné bolesti, které jí každý pohyb působil, byly marné. Konečně tedy byla posazena do sesle a dopravena do dolního poschodí, kde právě byla socha Panny Marie Lúrdské. Než tam ubohá dívka křičela hlasitě: „Co já trpím, co já trpím!“ Celý její obličej byl bolestí zpitvořen. Rychle jí byla podána sklenice lúrdské vody, kterou jedním douškem vyprázdnila. „Buďte nám nyní zemře,“ tak pravila jedna přítomná sestra, „nebo bude uzdravena.“ Sotvaže Luisa sklenici lúrdské vody vypila, vytrhla se oběma paním, které ji držely v náručí a mocným vzmachem se vrhla na kolena před sochou Panny Marie, volajíc při tom jasným a silným hlasem: „Jsem uzdravena, jsem uzdravena! Ó má dobrá Matko! Díky Tobě! Na kolena! Na kolena! Jsem uzdravena!“ Po chvíli vstala a obrátila se ke kolem stojícím: „Cože?“ zvolala, „to jsi ty Marie? Znáš tě opět! — A jak to? V zahradě kvetou květiny? Což není zima?“ Přítomná sestra jí odpověděla: „Nikoliv, mé dítě, není zima! Nyní je měsíc srpen! A dnes je svátek Nanebevzetí Panny Marie!“

Ještě krátké, ale vroucí poděkování. Na to vzhůru okázat se ostatním družkám v utrpení. Bez podpory, zcela volně kráčíc, vystupuje po schodech, vstupuje do místnosti, kterou před hodinou umírající opustila, a zvěstuje užaslým nemocným své uzdravení. Než co zvláštního! Nejde k místu, na kterém posledně ležela, nýbrž zaměří kroky své tam, kde měla místo v lednu před zatemněním rozumu. Bližším zkoumáním vychází na jevo, že celá ta doba pro ni uplynula jako ve snu. Neví nic o posledních sedmi měsících, neví nic o svých bolestech, nic o návštěvách, nic o tom, co mluvila, žádala, ví pouze to, že padla na kolena před sochou a v témž okamžiku se cítila uzdravena. — „Pocítila jsem tu něco prazvláštního: bylo mi, jakoby se všechny údy mé s místa pohybovaly, a jako bych se probudila z dlouhého sna.“

Na zprávu o prokázané milosti hrnuly se návštěvy se všech stran. Každý chtěl šťastnou dívku viděti. A ona také bez únavy vypravovala všem, co jí prokázala Maria Panna.

Příštího jitra v 7 hodin byla přítomna mši sv., sloužené na poděkování. Byla nevýslovně bleďa a hubena, než držela se zpříma, ba sama i při proměňování a přijímání poklekla a pak lehkým krokem kráčela přijmout ve svatém přijímání Toho, který je vzkříšení a život. Slabost brzo pominula, a uzdravená se uchopila své dřívější práce.

Podobných zázračných uzdravení pouze za rok 1902 bychom mohli uvést ještě mnoho. Než nedostatek místa toho nedovoluje.

Chtějí sice někteří lékaři tato uzdravení vysvětliti sugescí, onemocněním nervů a pod. Kterak však marně, potvrzuje Dr. Aumaitre, kterému se náhle v Lúrděch uzdravila dceruška. On sám o tomto uzdravení napsal zprávu, kterou končí následovně: „Krátko: je tu dítě s dvojitou koňskou nohou, se značným zhubnutím svalů, jehožto kosti a kolenní klouby jsou ochablé jako u loutky. . . . A uzdravení jeho stane se náhle po třetí koupeli v koupelně . . . Na jedno bych chtěl zvláště upozorniti. Moje milovaná dceruška není ještě ani dvě léta stará. Lze tedy velmi těžce vědecky vysvětliti její náhlou chůzi a stání zpříma. Každá námaha vůle, každá sugesce jsou vyloučeny; víry, obrazotvornosti u ní ještě není. V takovémto stáří nemůže dítě býti hypnotisováno. Nezbyvá tedy nic jiného, než skloniti se před patrnou událostí a uznati velkou moc naší milé Paní lúrdské.“

A to také činí mnozí a mnozí; mezi nimi zvláště přemnozí lékaři. Co je lékařů, kteří byli druhdy úplnými nevěrci, ale pozorováním a nad míru pečlivým zkoumáním zázraků v Lúrděch se stali věřícími!

Tak na př. Dr. Lecovec, který s některými jinými lékaři léčil kapucínského kněze D. Salvatora, nevěřil v možnost zázraků naprosto. Když však viděl, kterak se jeho již smrti propadlý pacient z Lúrd vrací uzdraven, uvěřil. Ba nejenom to! I on sám putoval do Lúrd vyprosit si uzdravení pro sebe.

Než odkud to, že se nestanou věřícími všichni, kteří pozorují neb slyší o těchto zázracích? Příčinou toho je, že by jim pak bylo změnití způsob života. Musili by žíti jako věrní synové církve katolické, zachovávatí přikázání, přijímatí sv. svátosti, — a to oni nechtějí.

Číslo II.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Dr. Martin Luther a „Desatero“.

I.

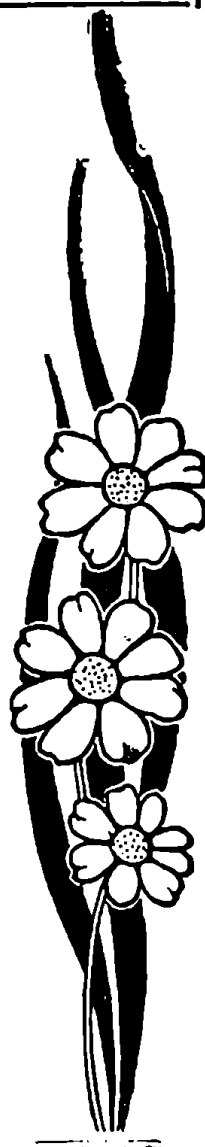
Podává

Václav Oliva.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.

Bylo to po Vánocích r. 1897, kdy dostala se mi (ve Svratouchu) ve škole do rukou brožurka, tištěná u Th. Böhma v Novém Městě n. Met. a vydaná Evangelickou maticí českou a. v. pod názvem: »Jak křesťan umírá«. Žákyně, katolička, u níž jsem ji našel, vyprávěla, že tatínek dostal brožurku ve vlaku, když »ze světa«, kdež dlel za příčinou podomního obchodu, se vracel na svátky domů, od jednoho »pána«. V této brožurce, již »páni« ve vlačích kolportovali (rozšiřovali), velebí se smrt Lutherova, »velikého to reformátora církve« jako smrt světcova. Že tomu tak není, ukázal jsem ve »Slovech pravdy« roč. XI., čís. 10 pod názvem: »Smrt Lutherova«.

Než, Luther byl nejen po smrti své od protestantů za světce takřka prohlášen, nýbrž již za živa mnozí z nich rádi by ho světcem učinili. Na Lutherovi a při Lutherovi bylo vše v nejlepším prý pořádku, jeho život je vzorem života kteréhokoli křesťana, jeho skutky jsou hodny následování! Dobrá. Život křesťana, a nejen křesťana, ale i žida (vždyť právě židům dal Bůh na hoře Sinaj desatero Božích přikázání) a každého člověka vůbec určen jest a má se spravovati Desaterem, ježto Desatero obsahuje vlastně zákon přirozený, Bohem do srdce a svědomí

*

každého rozumného tvora vštípený, a toliko na Sinaji formulovaný (prohlášený). Vizme proto, v dnešní době hesla: »Pryč od Říma a blíže k Vitmberku« či srozumitelněji řečeno: »Opustme katolickou Církev a přichylme se k protestantismu«, v jakém poměru byl »veliký reformátor« dr. Martin k »Desateru« a tím nepřímou přesvědčme se, kam by pokolení lidské dospělo, kdyby protestantismus přijalo a dle těch zásad se řídilo, jež jevily se v životě »velikého reformátora«!*)

Předem ještě několik slov. Staří říkali: »Nikdo nebudiž před smrtí svou za světce považován a prohlášen!« A měli zcela pravdu. Mnohý, jenž po dlouhá a dlouhá léta ve svatosti a bezúhonnosti byl živ, jak učí zkušenost, takřka již na pokraji hrobu a věčnosti opustil cestu pravou a na věky zahynul. A zase naopak. Známý jsou případy, že ti největší světci (sv. Augustin, sv. Máří Magdalena a p.) bývali největšími hříšníky a přece šťastně zemřeli, ježto v čas poznali pochybený a rozkošný život svůj a vrátili se k pravdě a tím k šťastné věčnosti. Protože pak Luther po svém vystoupení z katolické Církve a proti katolické Církvi, zůstal svým zásadám věren po celý život, ba pln nenálosti proti katolické Církvi, papeži a Římu byl

*) Prameny: P. Ondřej Hamerle, C. SS. R.: „Der Gottesbau der kath. Kirche“. Celovec, 1901; dr. Jos. Burg: „Protestantské lži v dějinách“. I.; „Lži v dějinách“. Paderborn, 1902, od faráře Majunkeho a jiných; Alois Hlavinka: „Bludy a lži v dějinách“ atd.

zemřel, nenalézá ani první ani druhý případ u něho místa a zcela důsledně, právě že zůstal věren svým zásadám, o jeho svatosti či nesvatosti rozhoduje celý život jako reformátora. I tažme se: Počínal si reformátor Luther ve svém životě tak, že známky svatosti na něm se jevily? Odpovídám: Jisto jest, že Luther neměl ani řádného, ani mimořádného posláním od Boha, aby Církev reformoval; chtěl-li však přece tak učinit a světu jaksi dokázati k reformaci svou oprávněnost, bylo nutno, aby na něm, t. j. v životě jeho alespoň hrubých chyb a nedostatků nebylo, či jinými slovy, aby jako reformátor svatě byl živ, zreformoval napřed sám sebe!

O Lutherovi jest dále známo, že sám sebe světcem nazýval a od svých přívrženců také světcem zván byl, ba že již i za jeho života vyskytly se obrazy jeho se svatozáří světcův. Ostatně i za našich dnů málo jest „evangelických“ rodin ve smíšených osadách, jež by na stěně neměly obrazu „dr. Martina“*) a k němu jako světci nepohlížely. Sám jsem se o tom nejednokrátě přesvědčil.

*) Protestanté na českomoravské vysočině říkají pouze „dr. Martin“ a myslí tím dr. Martina Luthera. Podobiznu Lutherovu chovají ve veliké úctě a vážnosti, ač obrazy a sochy svatých zavrhují. Luthera mívají v příbytcích obyčejně ve společnosti obrazů Husa, Jiříka z Poděbrad a „Večeře Páně“ nejen lutherané (evangelíci augsburského vyznání), ale i helveté (reformovaní). Na mnoze najdeme vedle Husa, Luthera, časem i Kalvína, Žižky, Jiříka Poděbradského i v rodinách čistě „evangelických“

Protestanté vyčítávají katolíkům rádi »slepou víru«. Proto myslím, že snad mi nezazlí, budu-li v této úvaze tak smělym, že opustím jich »slepou víru«, dle níž dr. Martin vedl život svatý a budu-li zkoumati důvody jeho svatosti. Jest sice pravdou, že v době nejnovější i sami rozvážnější protestanté nevěří již ve »svatost« dr. Martina a trhají s hlavy jeho »svatozáří«, již kdysi jich předchůdci ho byli okrášlili, ale přece mezi »evangelíky« jest ještě dosti těch, kdož Luthera vydávají za vzor křesťanského života a křesťanských mravů, a ještě více těch, kdož přiznávají sice, že Lutheru a tam »z křehkosti lidské« byl poklesl, ale nicméně přece vždy byl »nástrojem« Božím k napravení pokleslého lidstva a křesťanské Církve, byť i zdravý rozum volal, že Bůh nejsvětější nezvolí si za oprávněnce víry, již přece účelem jest, aby svaté lidi vychovávala, lidi nemravné a zvrhlé! Spravedlnost žádá, by při zkoumání svatosti Lutherovy pokračovalo se alespoň s takovou opatrností a přísností, jak děje se při prohlásování katolických světců; než, aby se nezdálo, že chci »lutheránům« ubližovati, nepůjdu tak daleko, a budu zkoumati pouze, vedl-li reformátor Církve alespoň takový život, jaký vede sta a tisíce poutivých protestantův a lidí vůbec a jaký, jak doufám, ještě tisíce protestantův a všech lidí i po nás povede.

o b r a z R o d i č k y B o ž í aneb její sošku. Bývá to dědictví z dob minulých, kdy některý člen rodiny byl katolíkem.

Základním pravidlem křesťanského života, jak již nahoře vzpomenuto, jest Desatero.*) Nuže: Jak Luther tedy zachovával Desatero, co o něm učil a jak se dle něho řídil?

I. V prvním přikázání Božím se velí, jak učí katolický a i protestantský katechismus, abychom v Boha 1. věřili, 2. doufali, 3. Jej milovali, 4. ctili a Jemu se klaněli.

1. Dejme tomu, že pravdou jest, jak Luther všeobecně hlásal, že evangelium obsahuje všechno, co člověk má a musí věřiti. Luther však, ač evangelium přijal za slovo Boží, dovolil si, jak je známo, aby víru dle svého názoru zkroutiti mohl, evangelium měniti, ba docela je falšovati. Není falšování evangelia hříchem proti víře? Měl Luther k takovému činu práva? Neprohlásil epistolu sv. Jakuba za »epistolu slaměnou«? Je-li zločincem ten, kdo otravuje studně, tím větším zajisté zločincem jest, kdo otravuje studeň slova Božího, ježto otravuje studeň věčného života. Luther hřešil velice proti víře, protože dle vlastního doznání, nevystoupil z vůle Boží, ale z vůle ďábla. Když totiž jej Jeroným Emser († 1527) napomínal, aby v díle svém ustál a lidu pohoršení nedával, odpověděl: »To zavinil ďábel. Nezačal jsem z vůle Boží a proto také pro Boha

*) Desatero základem křesťanského života učinil sám Kristus Pán, jenž výslovně dí: „Nepřišel jsem zrušit zákona (Desatera), ani prorokův, ale naplnit.“ Proto povinností křesťana-katolíka jest nejen plnit „Desatero“ tak jako národ vyvolený, ale mnohem přísněji a svědomitěji.

nepřestanu v díle svém.« (»Obrazy ze života reformátorů«, str. 66.)

Víra naše má býti pevnou a nikoliv, abychom dnes věřili tomu a zítra něčemu jinému, ba mnohdy zcela opaku toho, co prve jsme věřili. Pravda Páně zůstává na věky, jak dí král David. Ale Luther víru svou stále měnil. Dnes blásal, že jest svátostí pět, zítra, že jsou pouze dvě; jindy učil, že vše záleží na víře a nic na skutcích, podruhé pravý opak toho, že vše záleží na skutcích a nic na víře; jindy, že slovo Boží jest každému jasné a pochopitelné a po druhé, že nikdo Písmo sv. pochopiti nemůže! Jest jisto, poněvadž Luther dnes blásal, že něco slovem Božím jest, co zítra zatracoval, že on sám ani nejmenšího přesvědčení v srdci neměl, že to, čemu učí, jest zjevením Božím. Vždyť tolik rozumu, jsa jinak dosti vzdělaným mužem, míti musil, že jedno a totéž nemůže dnes býti pravdou a zítra lží!

Proti víře prohřešuje se člověk také pověrou. Že Luther byl pověrečným až k smíchu, neupírá dnes již nikdo a v »Hamburských listech« uvádí se toho doklady na dvou celých listech. Ještě při poslední cestě do Eislebenu na př. zcela vážně tvrdil, když ochuravěl, že ho židé uřkli. (Eversův »Luther« VI. 731.)

2. D ů v ě r a v Boha žádá, by křestan, pevně a bezpečně důvěřuje se v dobrotu a milosrdenství Boží, očekával, bude-li pokání činit, od Boha odpuštění hříchů svých a pro milost Boží čekal šťastnou smrt a věčnou blaženost. Ten, kdo v Boha ne-

důvěruje, hřeší těžce, ba mnohdy dopouští se hříchu do nebe volajícího, o kterém dí Kristus, že se neodpouští ani zde, ani na věčnosti. Bůh nežádá však pouze, abychom jen v Něho důvěřovali, ale abychom s Jeho milostí o své spáse spolupracovali. Než, Luther nejen sám na milosrdenství Boží hřešil, ale i lidi podobnému učil, ježto jeho heslem bylo: »Statečně hřeš, ale statečněji věř! Křestan má vědět, že mu pranic neuškodí, zachovává-li zákon — Desatero — čili nic.« (»Obr.« 91.) Což neznamená toto heslo totéž, jako na milosrdenství Boží hřešiti?

3. L á s k a k Bohu vyžaduje, abychom příkázání Božích dbali. Luther učí: »Řekne-li ďábel: nepij, pak pij a řekni: A právě proto chci tím více pít, protože to zapovídáš a chci tím spíše pít ve jménu Ježíše Krista! Tedy, musíme vždy právě opak toho činiti, co ďábel zapovídá. Co pak si myslíš, že něco jiného jest důvodem, že popřádám si čím dále silnějších vín, žvaním nevázaněji, častěji holduji nočním pitkám, než abych ďáblovi se vysmál a jej potrápil?« (»Obr. ref.«, 97.) To jest ovšem »nové evangelium«, ale evangelium Lutherovo a ne Kristovo! To, čemu Luther učil, také konal. Ze vzdoru proti ďáblovi, který mu připomínal, aby zákony Boží zachovával, hřešil a zákon Páně přestupoval, konal tedy skutky ďáblovy, neboť kdo zákon Boží přestupuje, činí dle slov Kristových »skutky ďáblovy«.

4. První příkázání Boží káže nám dále, abychom se m o d l i l i. Káča, »nejsvětější paní do-

ktorová«, jak Luther ji jmenoval, tázala se jedenkrát svého »manžela«: »Pane doktore, jak to přijde, že v papežství tak vřele, horlivě a často jsme se modlili, kdežto nyní konáme modlitby chladně, a velice zřídka se modlíme?« (Kleis 79.) Luther odpověděl: »Nemohu se modliti, musím proklínati. Mám-li říci: Posvět se jméno Tvé, musím volati: prokleti, zatraceni, zničení ať jsou papeženci (katolíci)« (Obr. ref. 99.)

II. **Druhé p ř i k á z a n í** zapovídá jméno Boží nadarmo bráti. Luther bral jméno Boží nadarmo přes tu chvíli; sotva ústa otevřel, již Boha urážel. Největší jeho radostí bývalo komoliti slova Písma a k posměchu jich užívat. Evers ve svém díle uvádí nesčíslné toho doklady, tak že nesmírně času člověk při tom ztráví, než nechutná a odporná ta místa ze spisův Lutherových přečte. Zajisté, že každý dozná, že urážkou Boha najisto jsou slova Lutherova: »Ústa má jsou ústa Kristova.« (Spisy Lutherovy, vydání vitemberské IV. 378)

III. **O třetím p ř i k á z a n í** B o ž í m zřejmě blásal Luther, že je má zachovati a jeho dbáti pouze obyčejný lid, pacholci a děvečky, »ne však rozumný, učený křesťan, který nemá den Páně světiti, ježto má pracovati stále.« (Janssen: »Mým kritikům,« 180.)

IV. **Čtvrté p ř i k á z a n í** velí, »abychom zákonité vrchnosti se podrobovali a jí poslouchali. Dle státní ústavy, platné v říši německé, měli opatové a biskupové tatáž práva jako jiná říšská

knížata, jako na př. kurfirst saský, lantkrabí hesenský atd., ježto čítali se mezi stavy. Luther však nejen že vybízel ke vzpouře proti opatům a biskupům, ale i žádal úplné jich zničení a zahu-
bení. (Janssen d. c. 75.) »Bůh,« tak blásal, »zrušil všecky moci a vrchnosti, jednají li proti evangeliu.« (»Listy z Hamburku« 22) Císaře Karla V. jmenuje často »podvodníkem, Jidášem Iškariotským, pacholkem pacholků ďáblových«. (Tamtéž 25.) Proto zcela správně píše spisovatel »Hamburských listů«, když byl uvedl mnoho podobných citátů ze spisů Lutherových: »Dějiny označují ducha vzpoury za základní rys charakteru Lutherova.«

V. Páté Boží přikázání zakazuje vraždu, poškozování bližního jak na těle, tak na duši, zá-
vist, nestřídmost, pohoršení a p. O Lutherovi pak jest z války selské velmi dobře známo, co ponuknutím jeho bylo utraceno životů, prolito krve. Luther nejednou z plna srdce si přál, by povražděni byli biskupové, kardinálové, papež, aby mohl v krvi jich umýti si ruce, aniž bych zmiňoval se o jeho veliké, ba až hrozné nenávisti proti katolíkům, o životě oddaném pití, nečistotě a pod. Luther nejen sám takto žil, ale i jiné slovem a příkladem k podobným hříchům naváděl, povzbuzoval, rozněcoval i přímo vybízel a za to sliboval jim lásku a přízeň Boží. A přece Kristus Pán sám v evangeliu vynáší »běda« nad těmi, kdož jiných pohoršují!

VI. Přicházíme ke přikázání šestému. Již před odpadlictvím svým od katol. Církve, dle do-

znání samého reformátora, nebylo to s Lutherem, pokud čistoty těla i duše se týče, v pořádku; po odpadu jeho pak skutky a činy, jež páchal, volají a křičí hlasitě, že Luther byl muž velice tělesným chtíčům oddaný. Oplzlé řeči, v nichž obzvláště při každé příležitosti »muž Boží« si liboval, oplzlé vtipy a pod. jsou nejlepším důkazem jeho smyslné duše, dle přísloví: »Čím srdce naplněno, to ústy přetéká.«

Protestanté sice nevidí ve zrušení slibu čistoty, jež Luther jako kněz a řeholník byl učinil, ničeho zlého, ale nikdo z nich, kdo nejmenší stydlivost v srdci chová, neodváží se, aby »stolní řeči« dr. Martina dal za četbu svým synům a dcerám, tím méně své manželce. Život Lutherův po odpadu s uteklou z kláštera jeptiškou byl ku pohoršení mnohému i ze samých jeho přátel. Lutherovy řeči o manželství, jeho výroky o mniších a jeptiškách zarazí a hnusem naplní i největšího jeho přítele. Ještě před svou smrtí tak hanebně psal své »Kačence«, že jeden protestantský spisovatel dí: »Vážný muž, abych nemluvil ani o reformátoru, při pouhé myšlence na to, co Luther napsal své »paní«, zastyděl by se až po uši!«

VII. Ani p ř i k á z a n í **sedmého** Luther nedbal. S povolením kurfirstovým, které přece neměl toho nejmenšího práva rozhodčího »přivlastnil si« klášter a veškeren jeho majetek. Takovémuto přivlastnění ovšem říkají katolíci krádež.

VIII. Osmé p ř i k á z a n í B o ž í, jak se zdá, snad ani pro Luthera neexistovalo. Lež, překrucování, úmyslné klamy, pomluvy, nestydaté na cti utrhání, spílání, nadávky a jiné, byly u Luthera něčím zcela obyčejným, co se rozumělo samo sebou. Šest velikých svazků o životě Lutherově, z péra bývalého pastora, pak katolíka Eversa, který důkladně spisy reformátorovy přestudoval, jsou toho až hrozným dokladem. *)

Takto „svatý muž Boží“ smýšlel, jednal a konal vzhledem k „Desateru“. A o pokání, lítosti a bolu nad hříchy nebylo u reformátora ani nejmenší řeči; alespoň nikde se o tom nedočítáme. Tolik pouze víme, že při smrti byl Luther v mravním ohledu daleko horší, než při počátku reformace. V tom souhlasí jak katolíci, tak evangelíci. Jediné, co při něm chváliti možno, byla jeho láska k vlastním dítkám a pohostinnost. Ostatně nebylo jediného hříchu zakázaného Desaterem, aby Luther jím nebyl býval vinen!

Protestanté, aby špínu, jež na jich reformátoru v nesmírných spoustách tkví, alespoň poněkud smyli, odvolávají se na to, že i mezi papeži římskými byli mnozí, kteří právě mravností a ctnostmi v životě nevyunikali.**) Neupíráme, my katolíci, že v době

*) Příkázání IX. a X. obsažena jsou v příkázání VI. a VII.

**) O „špatných papežích“ byla vydána zvláštní brožurka ve „Slovech pravdy“ v době předcházející.

19 set let, kdy na stolci Petrově panovalo 260 papežů, asi 10 bylo takových, kteří vznešený a v pravdě důstojný úřad, jež zastávali, životem svým zastiňovali. Tolik však jisto jest, že při všech pomluvách se strany protestantův ani jediný papež, i ten nejhorší, nenatropil tolik zlého a nepřestupoval tak hrozně »Desatero« jak nade vši pochybnost o Lutherovi historicky dokázáno jest a proto popříti se nedá. Žádný i z těch »špatných papežů,« jakožto nejvyšší hlava křesťanů nepřednášel učení příčící se Písmu sv. a tradici či neučil bludu, žádný z nich nepodněcoval ke vzpouře proti zákonité vrchnosti; žádný neprohlásil, že majitel ukradeného statku smí si jej právoplatně podržeti; žádný neprolomil hráz nauky katolické o jednotě a nerozlučitelnosti manželství, tak jako Luther při kurfirstu Filipu hessenském, jemuž dovolil manželky dvě; žádný neprohlásil cizoložství za dovolené; žádný neučil, že účel posvěcuje prostředky, že k dosažení něčeho dobrého dovoluje se lež a p. Můžeme krátce říci: Všickni špatní papežové dohromady nepronesli tolik necudných, nemravných a špatných slov, tím méně napsali, co Luther, »veliký reformátor«, sám; všickni špatní papežové dohromady tolik se nenahřešili, nenaproklínali, nezatracovali a neláli jako Luther sám!

Z mnoha dokladů, jež uvádívají se o pravdě uvedené ve spisech o Lutherovi jednajících, dle

authentického znění spisů jeho, uvádím něco z Lutherova letáku, nadepsaného: »Papežství v Římě založeno od ďábla.« »Proti papežství od ďábla v Římě založenému. Doct. Martin Luther 1545. V š e c h p e k e l n í k ů otec, svatý Pavel III., jako biskup římské Církve napsal dva listy Karlovi pátému, našemu císaři pánu, v nichž se velice hněvá, bubuje a nadává dle příkladu jeho předchůdců, že nenáleží císaři, ani nikomu jinému koncilu, ba ani koncilium národní svolávat, leč samému papeži, který jediný má moc koncil svolati, říditi, vésti a nařizovati, co v Církvi se má věřiti a dle čeho žíti. Vydal bullu (s dovolením) již téměř po páté, že má přece ke koncilu dojíti v Tridentě, jenž přece tak daleko jest, že nikdo tam přijíti nemůže, leč on sám, jeho stoupenci, epikurští a kývalové. Proto chci k tomu s milostí a pomocí Boží odpověděti. Amen. *)

*) Luther byl velikým nepřítelem papeže po celý život svůj; císaře nenáviděl, protože s papežem usiloval o urovnání náboženských sporův a návratu evangelíků do lůna katol. Církve. Nenávist papežství vštípil Luther svým stoupencům v takové míře, že i v symbolických knihách (sr. články šmalkaldské) nepojmenovali náměstka Kristova v Římě jinak, než antikristem! Po dnes evangelíci nikoho tak na světě nenávidí jako papeže. Zřejmě to bylo zvláště po smrti Pia IX., kdy české evangelictvo plesalo a se radovalo po příkladu svých spoluvěrců v říši německé, že on byl posledním papežem a papežství že učiněn již konec. Protestantismus dnešní nezachoval ze starého lutheranismu a kalvinismu téměř ničeho, vyjmeme-li odvěkou nenávist k papežství a společné nepřátelství proti katolické církvi!

Nejprve prosím tě pro Boha, křesťane, ať jsi kdo jsi, ba kdo přirozený rozum máš, řekni mi, zda jsi porozuměl tomu a pochopil, co to za koncil má býti, anebo může-li býti koncilem to, co nejšerednější obluda v Římě, která papež se jmenuje, svolává, a která má moc i právo nad tím, co v koncilu se usnese, aby to trhala, měnila a ničila, jak její dekrety napořád skoro všechny činí. *) Nezdá se ti, můj milý bratře v Kristu, či můj drahý, dle tvého rozumu, příteli, že takovéto koncilium má připraviti divadlo a kratochvíli papeži v době postní?

*) Koncil je shromáždění veškerých biskupů světa aneb shromáždění biskupů některé země, dle toho, je-li oekumenický (všeobecný) či partikulární (pro jednu zemi). Papež má právo usnešení koncilu buď schválit aneb zamítnouti. Lutherovi se koncily nelíbily, poněvadž na nich nauka jeho bývala odsuzována, čehož se „reformátor“ bál. Papež, vypisuje-li oekumenický koncil, svolává k němu nejen biskupy katolické, ale i duchovní protestantské a (ruské, řecké či) schismatické; to proto, že on jest hlavou veškerého křesťanstva. Protestanté a schismatici (rozkolníci) se pravidlem nedostaví a odpovídají na pozvání papežovo mnohdy výsměšnými a uštěpačnými listy! I ke koncilu tridentskému, slavenému v době Lutherově a pro nauku jeho, pozváni byli protestanté s Lutherem v čele. Na něm lutheranismus odsouzen byl na celé čáře. Luther to tušil a proto zrazoval od něho nadávkami a posměchem!

Pokračování v č. 12.

Číslo 12.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Dr. Martin Luther a „Desatero“.

II.

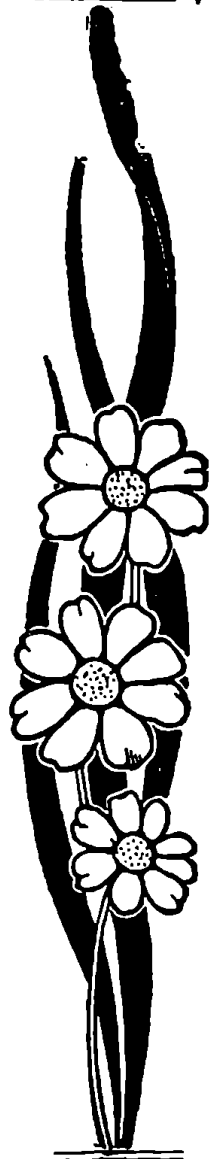
Podává

Václav Oliva.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.

Dále: Jest potřeba takový veliký náklad a tak velkou námahu koncilu věnovati, když papež předem určil, o čem na koncilu se bude konati a jednati, že tomu každý musí se podrobiti a ničeho nenamítati, ať se mu to líbí čili nic? Vždyť papež má moc všecko zatratiti! Aby se takovýmto výlohám předešlo, bylo bylo lépe říci takto: Největší pekelníku, protože to je jedno, co před koncilem, na koncilu a po koncilu ustanoveno bylo, anebo bude, chceme proto Vaší Pekelnosti tím více věriti (i bez koncilií) a ji ctíti, jen napřed řekněte nám, co činiti máme. Domine quid vis me facere? *) Tak chceme před Vaší Pekelností prozpěvovati veselý chorál: Virgo ante partum, in parto, post partum**), protože od tohoto času čistá Panna Maria již nikdy nehřešila, ba ani nikdy zhřešiti naprosto nemohla. Nemohla-li, pak řekněte nám pro Pána Boha, k čemu je koncilií

*) T. j. po česku: „Pane, co chceš, abych činil?“ Slova tato vzata jsou z vypravování Písma sv. o obrácení sv. Pavla.

**) O Rodičce Boží učí katol. Církev, že byla pannou před porodem (= virgo ante partum), při porodu (in partu) a po porodu (post partum). O učení tomto jednalo se za papeže Pavla III., který svolal sněm tridentský, a proto Luther se nauce té posmívá způsobem dosti nejapným, ne-li hloupým!

třeba a jaký užitek z nich, ježto Vaše Pekelnost tak velikou moc má, že to nemohlo býti, co Vaší Pekelnosti se nelíbí; anebo dokažte nám ubohým poddaným dobrým křesťanům, odkud Vaše Pekelnost takovou moc má, kde jsou pečete a záruky dané Vám na ní od Vašeho vrchního pastýře? Kde pak Písmo nutí nás, abychom tomu věřili? Neráčila by Vaše Pekelnost místo to nám ukázati? Jinak budeme sami místo to pilně vyhledávati a s pomocí Boží zajisté v krátkosti nalezneme.

Zatím se přesvědčme a slyšme, jakým dovedným podvodníkem a komediantem je papež, neboť po způsobu podvodníka prostým lidem z tlamy peníze mámí; činí-li jiní lidé totéž, mají z toho koňské lejno. Tak činí také tento škůdník Pavel třetí; vypisuje myslím již po páté koncil tak, že ten, kdo to slyší, musí mysliti, že myslí to vážně; on však hází nám do tlamy koňské výkaly!

Dále: Kdyby někdo se domníval, že hledám v tom rozkoš napadati papeže tak posměšnými hanlivými a pichlavými slovy, pak, Pane Bože, nesmírně málo jsem se papeži vysmál a bláznů si z něj natropil! Vždyť on přece tropil si šašky ze světa po šest set let a vysmíval se každému neštěstí, které lidstvo potkalo na duši i na těle, na statcích a cti; vzpomeňte si přece a nezapomínejte na to, protože nedá se to zapomenouti, jak sv. Petr (2 Pet. 2) jej jmenuje ἀκαταπαύστους ἀμαρτίας, incessabilem, inquietum, incorrigibiliter

peccatorem. *) Nikdo by nevěřil, jakou ohavností jest papežství; křesťan, který by toho nechtěl doznati, měl by velmi málo rozumu. Bůh sám musí jej (papeže) za to zatratiti do pekelné síry a náš Pán Kristus Ježíš, jak sv. Pavel (2 Thess.) praví, musí jej zabítí smrtí vlastních úst a zničití ho svým vznešeným příchodem. Proto já šašky si z něho tropím s mými přátely, kteří rovněž šašky z něho si tropí, aby ti, kdož nyní žijí a po nás žítí budou, věděli, co myslil jsem si o papeži, tom prokletém antikristu, a kdo jest křesťanem a jím býti chce, aby od takového zhoubce upustil.

Dále: Papeži jsou povedení, proklatí arcidarebové, vrazi, lháři, mámiči a praví vyvrhelové ze všech nejhorších lidí na světě, jak i v samém Římě se mluví. Ač ozdobují se jménem Kristovým, sv. Petra a Církve, jsou plni nejukrutnějších ďáblů z pekla, plni ďáblů, plni, plni a tak plni, že nemohou ničeho vyplivnouti, ničeho vyhoditi a vysmrknouti, leč samého ďábla. Zajisté že uznáš, že pravdou je to, čteš-li dějiny, jak za cházeli s císaři

V pravdě, jak jsem řekl, měl by císař Karel a říše německá tu červenou (divokou) zvěř, **) toho arcilumpa v Římě Pavla třetího roztrhati, ač nám ještě příliš neškodí, ale papežské stolici

*) T. j. po česku: ustavičným, stálým a nenapravitelným hříšníkem.

**) Kardinálové odívají se v purpur, proto Luther „ušlechtile“ je jmenuje „červenou divokou zvěř“.

slouží, že se doma i jinde roztahuje, a nám překáží, bychom nečinili to, co jinak činiti bychom mohli. Neboť až posud musili jsme věriti, že papež jest hlavou Církve, jest ze všech lidí nejsvětější, spasitel celého křesťanstva; ale nyní vidíme, že se římskými kardinály není ničím jiným než proklatým pobudou, nepřitelem Boha i lidí, zhoubcem křesťanstva a nejmilejším obydlím satana, jenž skrze něho jen škodu tropí jak v Církvi, tak v státu a jako polární medvěd se směje, chytá pod vousy.*)

Tak »muž Boží ušlechtilé« se vyjadřuje o papeži, kardinálech a císaři. Poněvadž spisek tento dostane se do rukou mnohých, vypustil jsem schválně v něm ta nejhorší a nejodpornější místa. Kdo však je chce čísti celé, nezkrácené, ať přečte si spis vydaný u Mainze v Mohuči 1891 pod názvem: »Lutherova poslední vůle národu německému.« A přece tento hanopis, výkvět všeho sprostáctví jmenuje protestant Köstlin »Lutherovým posledním velikým důkazem proti papežství!«

*) Nikdo nehorší se, prosím, nad výrazy Lutherovými, jimiž tituluje sv. Otce — náměstka Kristova (viz zakončení brožurky!). Tenkrát byla všeobecně svoboda tisku v říši německé, a proto tiskly se nejen největší nadávky a sprostáctví, ale i hanebnosti. Tato rozpoutanost tisku byla také »ovocem« či důsledkem opravy (reformace) Lutherovy. Naše »Červánky« a »Rašple«, ač často podávají silný tabák, přece ještě velice za Lutherem v tomto oboru pokulhávají. Ale činí se, seč jsou, by ho co nejdříve dohonily . . .

Ne nadarmo se tedy říká, že každá sojka své peří chválí.

Na konec nebude zajisté škoditi, uvedu-li ještě o mravnosti a životě Lutherově několik dokladů z rozličných spisovatelů, z nichžto objasní se lépe poměr »muže Božího« k »Desateru«. Známý statistik Kolb píše o Lutherovi: »Luther byl násilná, ba despotická povaha. Pravdu, již jedině pro sebe vyhradil, naprosto upíral všem ostatním . . . Při tom byl neústupný, krutý a nemilosrdný, což zejména při ubohých sedlácích přecházelo až v ukrutnost . . . Saský reformátor, ač sám se vzbouřil proti církevnímu řádu, nemůže vůbec osvobozen býti od těžké výčitky ukrutníka, aniž bych mluvil o s p r o s t o t ě a o b y č e j n ý c h nadávkách, o nichž podávají důkaz přemnohé polemické Lutherovy spisy. Kdo jinak smýšlel nežli on, byl pronásledován.« (Kulturgeschichte, 2. vyd. 1873 II. 316, 331, 336.)

Luther byl ovládán prudkými vášněmi; polemika jeho proti katolické Církvi vyznačuje se čímśi démonickým. Proto zdálo se Vilibaldu Pirckheimerovi, dřívějšímu stoupenci Lutherovu a proslavenému státníku, že Luther dle nestydatých řečí, jež vedl, se úplně zbláznil aneb že byl ovládán ďáblem. (Döllinger: »Die Reformation«, 2. vyd. I., str. 587.)

O soukromém životě »věrného muže Božího« napsal r. 1522 Hoyer von Mansfeld k Oldřichovi z Helfensteinu: »Že byl posud i ve

Vormsu dobrým lutheránem, že však shledal, že Luther jest sprostým uličníkem a chlapem, protože opíjí se do němoty, má rád kol sebe hezké ženské, hraje na loutnu a vede lehkomyšlný život a proto že odpadl.« (Dr. Burg: »Prot. Geschichtslügen«, I. 98.)

Döllinger pronáší následující tvrdý sice, ale dějinami stvrzený soud: »Těmito tahy na obraze reformátora musíme se spokojiti; jen to pouze ještě uvažme, že Luther obzvláště od roku 1520 o pohlaví, manželství a coelibátu takové domněnky přednášel a mezi lidem rozšiřoval, jež v nejširších kruzích dle úsudku současníků velmi velice škodlivý morální vliv měly. Bylt od založení křesťanské Církve prvním, jenž hlásal nauku, že člověk jest otrokem svého, nezdolně panujícího přirozeného pudu, a proto že příkázání se provdati jest pro každého nejen povinností, nýbrž i závazkem, a to přísnějším, než jsou příkázání dekalogu, jež zakazují vraždu a cizoložství.« (»Luther«, str. 60.)

Švýcarský reformátor Bullinger stěžuje si na »psovskou a nestydatou hubu« Lutherovu, a praví dále: »Jest dnes zcela jasno a nikterak zapříti se nedá, že nikdo tak sprostě, hrubě a nevázaně proti křesťanské kázni a proti křesťanským mravům, proti víře a proti vážným a velikým věcem ne-

psal jako Luther. Podobných dokladů dalo by se uvésti více!

Jak patrně, Luther byl s Desaterem Božích přikázání na štíru. Hřích na hřích kupil, v hříších se brodil, zákona Božího nedbal a přece stále volal, že chce opravovati Církev, že poslán jest hlásati »čisté evangelium«, že úkol jeho jest veliký . . . A zatím tělo a jeho vášně brály jednu z nejdůležitějších úloh*) při jeho vystoupení proti Církvi.

Na konci uvádím ještě několik slov z knihy Řehákovy: »Kde jest reformace?« a to z »prosby spisovatelovy k ctěným čtenářům«: »Vidím se nucena, v následujících statích uvésti mnohá sprostácká i nemravná vyjádření toho Luthra, jejž protestanté »mužem Božím i prorokem« (!) nazývají. Lituji těch vyjádření na výsost, že mohly kdy vyjít z úst aneb péra, Bohu zasvěceného řeholníka-kněze, byť i v dobrovolně převzatých povinnostech svých zapomenutého . . . A proto prosím nejuctivěji, aby si z výroků Luthrových nikdo pohoršení nebral . . . Dodávám ještě i to, že mnohá vyjádření Luthrova, ve spisech jeho se nacházející, jsou až tolik hanebná, že jich mezi počestnými lidmi vůbec ani opakovati nelze!« (str. 140.) s podotknutím, aby čtenáři brožurky této místo času budoucího dali čas minulý v první

*) Pravím jednu z nejdůležitějších úloh, ale ne jedinou, jak tu a tam se také tvrdívá. Tvrzení podobné není správné.

větě a měli na mysli blavně nadávky Luthrovy papeži, kardinálům a císaři!

Ústa Kristova šířila pravdu, lásku, milosrdenství, požehnání, šeptala vroucí prosby modliteb a modlila se i za nepřátely; ústa Luthrova, smím li bez pohoršení vedle Krista připomenouti hned »velikého reformátora!« — blud, zlobu, mstu, prokletí, zlořečení, nadávky, lání, oplzlosti, nemrav, a přece u mnohých Luther ověňuje se září svatosti, mučeníctví, velikosti a o Kristu až nápadně se mlčí aneb mluví tak, že daleko hlas slyšán nebývá . . .

A přece »není jiného jména, daného pod nebem lidem, v němž bychom spasení měli býti, než jméno Pána našeho Ježíše Krista . . . Proto klekej ve jménu Ježíšově každé koleno nebeských, podzemských a zemských . . .!«

V paedagogickém časopisu »Křesťanská Škola«, na nějž tímto upozorňujeme, vyšel pozoruhodný článek, jež s čtenáři »Slov pravdy« pro jeho důležitost neváháme aspoň částečně sdělit.

Apologetické hnutí doby přítomné a katolický učitel.

Mezi rozličnými hnutími nynější doby vyniká nejvíce ono hnutí, které má za účel obranu pravdy křesťanské, a proto právem může býti nazváno apologetickým. Jediný pohled do výkladní skříně některého knihkupectví nebo četba některého vět-

šího časopisu ukazuje, jak velice se naše doba zaměstnává otázkami náboženského charakteru. Obzvláště Německo stalo se jevištěm nejživějších bojů o principy náboženské. Tu na jedné straně ozývá se válečný povel: »Katholicismus!« — a na druhé: »Protestantismus!«

A zatím co obě největší křesťanské společnosti velice ostře se potírají, postupuje proti oběma znepráteleným bratrům vojsko jiné, kteréž existenci obou zničití hrozí. Tak zaznívá ještě s mnohem větším důrazem jiný povel: »Křesťanství!« — »Atheismus!« Slovem i písmem, na tribunách parlamentů i ve velkých shromážděních lidu, v novinách i letácích, v dílnách, továrnách i společnostech bojuje se tento boj. S jedné strany jest tento boj pro křesťanství a Církev katolickou velice nebezpečný, neboť přemnozí stávají se blýskavými výklady náboženství nepřátelských protivníků kolísavými a bývají pak obětmi bludu nebo nevěry. S druhé strany jest však tento boj také prospěšný, neboť neustálým zaměstnáváním se náboženskými otázkami musí se v řadách stoupenců křesťanství a Církve prohloubiti a upevniti přesvědčení o pravdě zastávaných názorů. Tak stává se pravdivým výrok filosofa Eduarda Hartmanna: »Žádné století nebylo tak atheistické jako naše; ale žádné nebylo také tak náboženstvím proniknuté jako nynější století; nikdy nenalezly náboženské otázky tak všeobecného ohlasu jako v době přítomné.«

Poblédneme-li zpět do dějin křesťanské Církve,

najdeme ovšem století, v nichž náboženské boje se stejnou prudkostí byly vedeny. Tehdy Církev Boží nespala; ona stála na stráži, volala do zbraně a sama začínala rozhodnou obranu.

Mezi apoštoly vynikl hlavně sv. Pavel jako apologeta. Když po smrti sv. apoštolů falešná gnosis, gnosticismus, do říše Boží vnikl a zpuštěním hrozil, sepsali na obranu své spisy Justinus, Ignatius, Irenaeus a Tertullian. Když z Afriky bludy Manichejských, Donatistů a Pelagianů do Církve vnikly, jak stál tu sv. Augustin na stráži! Jeho objemné dílo »De civitate Dei« dokazuje ještě dnes, jaká byla horlivost jeho v obraně pravdy. Ke konci století jedenáctého, když haeretické proudy Albigenských a Waldenských Církve Boží ohrožovaly, vystoupili na ochranu vírýsynové sv. Františka a sv. Dominika.

Mezi apologetickými spisy středověku vyniká veliké dílo sv. Tomáše Aquinského »contra gentiles« tím, že stalo se základem systematické apologetiky.

V 16. století, smutných to dobách velikého odpadu, chystali se věrní synové Církve na obranu své matky proti prudkým výpadům nepřátel. Nově založené řády Kapucínů a Jesuitů objevily se na bojišti a zachránily velikou část držečnosti katolické Církve v takových krajinách, kde se zdálo, že již úplně je ztracena. Když pak ve druhé polovici 18. století rationalismus jako jedovatý víchř celou Evropou proudil a ve francouzské revoluci nejsmutnější ovoce přinesl, když náboženský život

úplnou zkázou hrozil, tu povznesla se apologetická věda k nové výši a stala se hlubší a všestrannější. Obzvláště v Německu, zemi to tak zv. reformace, přivodilo vystoupení mužů, jako byli: Jos. Görres, Möhler, Droste, Ketteler atd., křesťanský život k rozkvětu, který před 50 lety za nemožný byl pokládán. Ovšem hnul se také nepřítel, jenž v kulturním boji let sedmdesátých a osmdesátých minulého století svoji činnost, plnou nenávisti, proti Církvi katolické obrátil. Než, katolická apologetika byla na výši své úlohy. Mužové jako Mellinckrodt, Ketteler, bratři Reichenspergerové, Windhorst, Lieber a jiní použili tribuny parlamentu k obhájení své víry a mocnou rukou odrazili rány nepřátel. Katolický střed stal se nesmrtelným šikem na obhájení víry a nezadatelných práv katolické Církve. Seskupili se vzdělanci, jichž nejprzednější úlohou bylo odrážeti výpady nepřátel. Katolický lid byl zmobilisován a našel v katolickém, znamenitě vyvinutém spolkovém životě podpory. »Obrana na celé čáře!« — tak znělo heslo. V různých kruzích Německa byla každoročně pořádána velikolepá shromáždění, která víc a více vzbuzovala podiv i závist nepřátel. Kulturní boj, který prvním kancléřem nové Německé říše za jáсотu všech nepřátel byl započat a dlouhou dobu veden, skončil bídně poutí do Canossy. »Et portae inferi non eam praevallebunt!«

Jak změnily se časy! Před nedávnou ještě dobou směřovala veškerá politická moc Německa k tomu, aby vliv sv. Stolicе na církevní poměry

německých katolíků byl odstraněn, a aby tito od středu církevní jednoty byli odloučeni. Dnes stal se císař Vilém II. svojí řečí v Cáchách sám apologetou křesťanství i katolického. Mocní tohoto světa v Prusku poznali příliš jasně — nač nepochopitelným způsobem dlouho se zapomínalo — že každý boj proti církevní autoritě způsobuje největší škodu státním institucím, že stát jen tehdy může prospívat, když lid ve své světské vrchnosti vidí zástupce nejvyššího Pána nebes i země, a proto ji také poslouchá a ctí.

Tím však nebezpečnoství Církvi katolické nepřestalo. Nepřátelé poznali, že na státní pomoc v boji proti křesťanství a Církvi déle spoléhati nemohou, že tedy kulturní boj, podobný onomu v letech sedmdesátých, tak brzo zase se nevrátí; proto vyvinul se v našich dnech boj ještě prudší, ale docela jiného způsobu. Nepřehlížejíce k tak zvanému tajnému kulturnímu boji, který i v našich dobách trvá, vidíme vyvinovati se proti katolické Církvi agitaci, která Církev katolickou znovu vážně ohrožuje. Při tom počínají si nepřátelé velice raffinovaně.

Snaží se totiž katolíkům, obzvláště obecnému lidu, jenž detailní poznání své víry mítí nemůže, namluviti, že Církev jest rozšiřovatelkou pověry a lži. Nejsvětější instituce církevní jako: pokání, kněžství, coelibát, oběť mše sv. atd. jsou hanebně tupeny jedině za tím účelem, aby přívrženci Církve ze strachu Církve, svou matku, opustili a učení nepřátel Církve přijali. V milionech brožur

a časopisů, v tisícerych schůzích, s přemnohých jevišť bojuje se takto proti učení a zařízení katolické Církve. Také umění a literaturu přibírají za spojence proti Církvi; ba i hanopisy, urážející veškerý mravní cit slušného člověka, dovedou vážným katolíkům vpašovati do jejich domů. Není to veliké nebezpečení pro katolíky?

Hnutí »Pryč od Říma«, které se v Rakousku po několik let pomocí obromných sum peněz provádí, snaží se rozšířit i v Německu. Zatím, co protestantismus hrozný pohled zhouby poskytuje, zatím, co nejrůznější směry v protestantismu sebe navzájem potírají, co různé sekty víc a více se rozšiřují, ustavila se pomocí evangelického bundu »společnost pro rozšíření evangelismu«, která zřejmě německé katolíky chce evangelisovati. Důkazem toho jest leták pastora G. Axenfelda z Godesbergu: »Jest rozšíření evangelia mezi našimi římskými bratry časové a jak se má díti?« Spisek obsahuje pokyny, jakým způsobem by se katolíci nejlépe dali své víře odcizit a do tábora protestantského převést. K tomu cíli mají býti přibráni zvláštní missionáři, kteří by hlavně smíšeným manželstvím věnovali pozornost. Dále pak čteme: »Jest mnoho příležitostí přiblížiti se k římskému srdci: u rakve potěšiti několika slovy z Písma sv., nemocné navštěvovat a dovolí-li, s nimi se také modliti.« Při tom vynasnažují se tito lidé dáti si nátěr, jakoby učení jejich od učení katolického jen málo se lišilo. Uvážíme-li, že v Německu počet smíšených manželství ne-

ustále se množí, nutno uznati, že činnost našich protestantských »přátel« není pro katolíky bez nebezpečnosti.

Zdaž není tedy zapotřebí, aby biskupové, klerus i lid svých diecézí ke bdělosti pobádali? Již také mnoho dobrých sil pracuje k tomu cíli, aby nepřátele křesťanství a katolické Církve odrazilo. Naproti Harnackovi, který Božství Ježíše Krista a vše nadpřirozené popírá, povstali mužové jako Rupprecht, Walther, Reinhold a Kneib, v poslední době Schell, Huch a Endler s výtečnými apologetickými spisy. Na mnohých místech bylo také kazatelny více než jindy použito k obraně víry, a to právem. Není dům Boží především místem, kde by věřící o pravdách víry důkladněji měli býti poučeni? Apologetickým zbarvením stává se kázání zajímavějším a poutavějším. Musí se to ovšem díti jemně, bez urážek, bez ironie. Nikdy se nesmí zapomenouti na slovo sv. Augustina: »Nenávidím bludu, ale miluji bloudící.«

Též možno viděti potěšitelný úkaz, že i s katolické strany v novější době věnuje se větší pozornost letákům a brožurám, čelícím proti útokům nepřátel. Naše knihovny se snaží hlavně apologetickou literaturu mezi lidem víc a více rozšířiti. V katolických spolcích konají se apologetické přednášky. Náš klerus z veliké části ví, že činnost jeho nesmí se omezovati pouze na sakristii a kostelní stěny. Mnozí z kleru pracují ve spolcích dělnických, tovaryšů, sv. Vincence atd. Jim po

boku stojí často velmi dobří řečníci laikové, kteří dnes, více než kdy jindy, povolání jsou klerus v obraně víry podporovat a jej zastupovati, kde klerus ve své vlastní záležitosti obranu prováděti nemůže (na př. brožura Grassmannova). Všude tedy možno pozorovati činnost ve prospěch naší sv. Církve, činnost, která každého přítele pravdy naplniti musí radostí.

Potěšitelným úkazem jest, že i katolické učitelstvo na tomto poli nezůstalo nečinným. V Německu utvořil se »Der katholische Lehrerverband Deutschlands«. Který katolický učitel by z vlastní zkušenosti nevěděl, že toto sdružení katolických učitelů v Německu bylo nutností oproti útokům, které naše nejsvětější přesvědčení trpěti musilo od simultanních učitelských spolků!

Naše čest žádala, abychom oněch spolků, kde pěstovalo se nepřátelství k Církvi a křesťanství, zanechali a seskupili se pod praporem kříže, abychom se navzájem podporovali a povzbuzovali v našem krásném povolání, jehož nejdůležitější úlohou jest, nám svěřené děti ke Spasiteli vésti, aby v nebezpečnostech naší doby neutrpěly zkázy na nejsvětějších statecích, na bázi Boží a mravnosti. Jmenovaný spolek zřídil též »apologetickou komisi«, jejímž úkolem jest povzbuzovati členy svazu ke studiu apologetiky. Již mnozí katoličtí učitelé v duchu této komise pracovali.

Číslo 13.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Beneš Method Kulda.

Při XII. schůzi Růže Sušilovy 25. května 1903

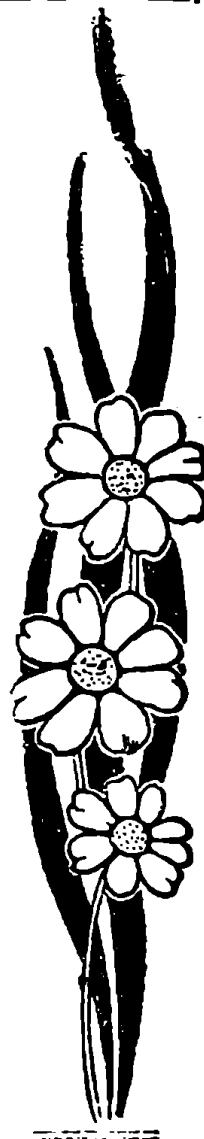
přednesl

Ant. Havelka.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.

Za Kuldou.

Zdá se, jakoby smrt rázem chtěla odvolati z rodné vlasti naší ony muže, kteří stáli při kolébce znovuzrozeného národa českého, kteří pomáhali budit lid náš a kteří lid ten, již probuzený, povzbuzovali k nadšené práci národní a sami jasným svým příkladem razili cestu souvěkovcům i budoucím, »připravujíce«, abychom mluvili slovy básníka, »silnice pro budoucí poutníky a poutnice.« Není tomu dávno, co doprovodili jsme na posvátný Vyšehrad tělesnou schránku vůdce národa českého, Dra Fr. L. Riegra, po něm uložil se k věčnému spánku i Tomíček, který také zasáhl činně do bouří svatodušních, a stále řídne nečetná řada těch, kteří dobu tuto pamatují, nebo v ní činni byli.

Nejnověji pak opět vybrala si smrt obět v řadách našich buditelů. Zarazila nás smutná zvěst: Kulda mrtev, když vzpomněli jsme si, čím byl Kulda lidu českomoravskému, ale přece jen uvítali jsme i tu milosrdnou smrt, která vysvobodila stařečka z tohoto pozemského trápení a uvedla ho do končin, v nichž se neumírá, aby tam patřil na Boha zrakem duše své čisté, když zde na zemi již po několik let slepota tělesná nedovolovala mu kochati se v krásách přírody a znesnadnila mu co nejvíce styk s okolím nejbližším.

B. M. Kulda narodil se 16. března r. 1820 v Ivančicích na Moravě z rodičů prostých, ale

zbožných, kteří vedli dítky své k Bohu a k plnění zákona Jeho. A pročítejme životopisy skorem všech našich buditelů! Vždy čteme: od zbožných rodičů vychován byl, vzorný otec a pečlivá matka vedli dítko své k Bohu a Bůh zase odměnil snahu jejich tím, že vrátil dítko to nezkažené — národu. Jak důležitou úlohu brály matky české při našem znovuzrození!

Školu normální vychodil Kulda ve svém rodišti — ovšem že německou; ale tu velkou má oň zásluhu tehdejší kaplan ivančický Tomáš Procházka, který vyučoval mladého hochu jazyku českému a připravoval ho na studia gymnasiijní, která konal Kulda v Jihlavě. Veliké obtíže činila mu z počátku němčina, za to v latině vždy vynikal. Avšak již v čase gymnasiijních studií dával Kulda na jevo svou lásku k vlasti. Jako malý parvista dopisoval si s českými studenty v Brně: Komárkem a Šmídkem, o prázdninách pořádali malí studentíci ivančičtí vlastenecké zábavy a přednášky pod vedením nadšeného kněze Tomáše Procházky, který byl tehdy kaplanem v Ivančicích, a přičinili tak mnoho k probuzení národního ruchu v tomto poněmčeném městě. — A jak sám Kulda doznává, měly takovéto prázdniny veliký vliv na mladistvé duše jinochů a mnohébo z nich zachovaly i pro budoucí léta národu; ale nápadna jest okolnost, že vlastenci tito byli a jsou vesměs kněží; kdo odebral se na fakultu jinou, zmizel v moři německém a pro národ náš byl ztracen. Že však zase jen kněží — Češi — působili ve smyslu

vlasteneckém na své svěřence, dotvrzuje Kulda vzpomínkou na studia gymnasijní, v níž činí porovnání mezi studii své doby, kdy každé slůvko české bylo nutno si vybojovati, a mezi studii doby nové, mnohem pohodlnějšími, ale také pro svůj liberální, atheistický ráz nebezpečnějšími, a tím i celému národu škodlivějšími. — Po skončených studiích gymnasijních studoval ještě dva roky filosofii v Brně, kde mezi professory vynikali Matouš Klácel a Beda Dudík — a r. 1841 vstoupil do alumnátu, kde r. 1845 6. srpna na kněze byl vysvěcen biskupem Antonínem hrabětem ze Schaffgotschů.

V semináři již počala plodná jeho činnost »na národa roli dědičné«. Velmi dobře zastával úřad knihovníka v české knihovně a pečoval o její rozkvět. Než i jinak byl činným pořádaje různé deklamatorní a pěvecké zábavy, hlavně za tím účelem, aby alumni měli příležitost naučiti se správně česky, což na gymnasiích dáti se nemohlo. Kulda, Bílý, Tábořský a za nimi celá řada mladistvých nadšenců. Než tu také počalo pronásledování. Alumni obviněni z panslavismu, *česká knihovna na bezdůvodné udání z venku představeným, jakoby byla střediskem panslavistických rejdu, uzavřena r. 1844* a Kuldovi klíče od ní odňaty a propuštěna byla ze zajetí až v r. 1849 hlavně přičiněním bohoslovců Soukupa a Orla. Knihovnu tuto založil bohoslovec *Kampelón* r. 1805, která z příspěvků bohoslovců a z dobrovolných darů vzrostla v několika letech tak, že knihy uloženy byly v době

Kuldově ve třech skříních. Po letech ještě vzpomíná této smutné doby: »Ať nám řeknou ti, kdož z té doby ještě na živě jsou a bedlivým okem strážili každý náš krok, nebyl-li ten panslavismus jejich matkou smyšlenou? ... Nebylo by mnohem lépe, kdyby to, co bylo podezříváno a utiskováno, bylo se moudře a obětivě podporovalo? Ti, kdož měli tenkrát jasnější rozhled v budoucnost, zajisté s dobrým svědomím poblížejí zpět na svou pout a na vykonanou úlohu, a v tom dobrém svědomí svém mají odplatu, dostatečnou pro čas vezdejší, a mohou také nadíti se odplaty věčné, pro kterouž byli pracovali a se obětovali. Dejž nám to všem milý Pán Bůh!«

Podobně i vlastenecké zábavy (celkem 4) byly jím r. 1843 zakázány. Poslední byla na den sv. Cyrilla a Methoděje r. 1843. — Za krátký čas po ní dostavil se k rektorovi semináře vdp. Zelenkovi policejní komisař, z jehožto rozkazu tyto zábavy — ačkoliv byly konány pod dozorem pp. představených a p. spirituál každou řeč dříve přečetl a schválil — byly zapovězeny. Při první z nich přednesena byla práce bohoslovce a přítele Kuldova, Jana Bílého, o vlastenectví: *kde* se má toto uskutečňovat, *jak* má se projevovati, a kdo k tomu svou píli hlavně má přičiniti; odpověď: *kněz*; neboť býti vlastencem jest kněze důstojno, slušno, povinno a prospěšno. — Přednáška tato v mnohém ohledu hodila by se i na dny naše.

Po vysvěcení stal se Kulda kaplanem v *Židlochovicích*, kde rozšiřoval dobrou četbu a přičinil

se velice o mravní povznesení celého okolí. Půjčoval lidem knihy a sám vždy v neděli odpoledne předčítal o polním a domácím hospodářství, a také z knih náboženských, což mělo veliký vliv a blahodárný na posluchače. — Tam také napsal první svůj spis samostatně vydaný: *Kořaleční mor*, r. 1846. Roku 1848 povolán byl do *Lodenic*, kde prožil bouřlivý tento rok, bojuje slovem i pérem proti obeslání sněmu frankfurtského.

V téže době byl otištěn v Ohéralově »Týdeníku« článek Kuldův: »Na dorozuměnou všem odrodilcům a protivníkům Slovanstva na Moravě«, za kterýžto článek byl Kulda soudně stíhán, a ačkoliv za nevinného byl prohlášen, přece r. 1850 přesazen byl z *Lodenic* do opuštěného *Hobzí*.

Dobře pochopil Kulda, co chtějí Němci hodlajíce připoutati Rakousko s ostatním Německem, což mělo se státi na sněmu frankfurtském. Proti těmto i proti ostatním germanisatorům vystoupil Kulda zmíněným článkem, poukazuje na to, že vzdělání české mládeže na německém základě jest nepřírozeno a nemravno, a na to, že nikdo neujal se lidu a nevyložil mu význam konstituce, jen katolický kněz. Na obvinění, jakoby katoličtí kněží pobuřovali lid, odpověděl Kulda: »Katolický kněz! — a bouření lidu! Jakoby nevěděli, co svatá naše víra v sobě obnáší!«

Avšak ani v *Hobzí* neustal pracovati a pracoval později tím více, když ještě téhož roku povolán, spíše můžeme říci vysvobozen byl z neutešených poměrů šlechtným Sylvou-Taroucou,

jsa ustanoven duchovním správcem a katechetou v ochranovně pro zanedbanou mládež v Brně, kterýžto úřad zastával až do r. 1859. V Brně otevřelo se Kuldovi pravé pole činnosti. Povinnosti své jako správce ochranovny plnil co nejhorlivěji a s překvapujícím výsledkem, všechn však ostatní volný čas věnoval práci národní. Jsa spoluzakladatelem *Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje*, pečoval jakožto jednatel jeho co nejvíce o jeho rozkvět, takže ne bez přičiny nazval ho Dr. Jan Ev. Bílý: »hereditatis Cyrillomethodianae columnam ac firmamentum.« A také o velkolepé **sjezdy jednot katolických**, které konaly se Brně v letech padesátých, má Kulda velikou zásluhu. Obzvláště památná jest činnost Kuldova v *katolické jednotě brněnské*, v níž hlavně jeho přičiněním založena byla čítárna a hovorna katolická dne 3. července 1852. — Účel její naznačil Kulda sám: Vzdělání členů hovorem, čtením a zpěvem. — A tak celý život Kuldův v této době můžeme charakterisovati: neustálá práce pro Církev a rodný lid — až práce tato upoutala ho na lůžko, z něhož po delší době povstal — k práci nové. Ve své nemoci uchýlil se o prázdninách v letech: 53. a 54. do Rožnova na zotavenou. Avšak ani tam nezahálel, ale sbíral velmi pilně národní pohádky, pověry a obyčeje, které vydal pak ve dvou svazcích. — V téže době sbíral s ním Sušil národní písně moravské. Proč sbíral pohádky a obyčeje, odůvodňuje sám ve »Hlasu« v r. 54.: »Nebylo by škoda o tyto smyšlenky, jimiž lid náš celé večery, celé

dny, celé měsíce sobě krátívá? Vždyť i smyšlenka může tajiti v sobě pravdu, poučení, výstrahu, radu; častokráte smyslnil otec pohádku, aby dítkám svým poučení dal způsobem zajímavým. A tak čistý po výtce úmysl vyhotovil nám roztomilých pohádek celé spousty, jimiž se honositi můžeme.« V Brně počal také vydávati r. 51. kalendář »Moravana« a sám ho redigoval do r. 1860. — Vychází stále teď za redakce P. Luxa, benedikt. rajhradského.

R. 1859 stal se Kulda farářem na Chlumské faře v Čechách. Bolestné bylo loučení se přátel Kuldových s horlivým knězem, odcházejícím na nové působiště. Vzdálenost však nevadila nikterak Kuldovi milovati svou rodnou Moravěнку, aniž by tím újmy trpěl lid český. Dal nám tak nejkrásnější příklad bratrské lásky, která spojovati má Čechy s Moravany. — Z Moravy byl Kulda takřka vyštván. Byl nepohodlný pro své vlastenecké smýšlení německým veličinám brněnským, které bály se jeho působení ve prospěch lidu českého a proto hleděly ho odstraniti, což podařilo se jim r. 59. A Kulda — řídě se slovy Páně: Vyvrzte prach z obuvi své, odebral se na nové působiště přinášeje s sebou nadšení a zápal pro věc národní i náboženskou. Nezapomínaje Moravy, věnoval své síly i svůj čas lidu českému, vzdělávaje jej slovem i příkladem vlastním, řečí živou i písemně. Jak dobře pochopil důležitost katolického tisku, vidíme z jeho návrhu na zakládání *farních knihoven*, který podal jakožto člen přípravného

výboru pro synodu pražskou v r. 1860. Hlavním účelem návrhu tohoto bylo, aby tiskem působilo se na vzpružení ducha katolického v lidu svádném mnohdy přímo ďábelskými nástrahami.

Návrh a rada Kuldova spočívá v tom, aby sestavil se v Praze výbor kněží, kteří by důkladně prozkoumali všeliké knihy tiskem vydané, kteréž by pak pro knihovny schválil, anebo rozhodně zatlratil.

Výbor ten kupoval by knihy ty laciněji (u větším počtu) pro farské a děkanské knihovny; skoupil by u antikvárů dobré knihy za laciný peníz pro ony knihovny; přijímal by darem knihy dobré a knihovnám těm rozdával; převzal by sám náklad na knihy dobré; vyhledával by obětavé podporovatele podniku toho velkolepého — zvláště zasloužilí podporovatelé byli by vyznamenáni titulem »mecenáta katolického«; výbor ten sestaviti by se mohl z 30 kněží, kteříž by se měsíčně nebo čtvrtletně scházeli dohromady. — Zapůjčováním knih z knihovny farské více obeznámí se kněz s lidem, a nakloní sobě lid k vděčnosti. Dobrou knihou mnohý se poučí — kterýž déle již kostel zanedbal, stane se horlivým navštěvovatelem.

Jak vidno, jest návrh tento důkladně promyšlen, jen škoda, že nebyl proveden dle plánu Kuldova do podrobností, ačkoliv kněží mnozí o své ujmě tento plán provádějí.

Pročítáme-li časopisy z let šedesátých — hlavně »Čas. katol. duchov.« — shledáváme, že

v dobách tehdejších zuřil úplně podobný boj proti církvi a kněžstvu, jako za dnů našich, boj stále se opakující: tiskem nejvíce brojilo se proti svatému náboženství, a tiskem opět mohou rány býti odráženy. To dobře vycítil Kulda — a odtud návrh jeho. Proti tisku tisk, proti knize knihu. Kéž prováděl by se tento návrh zesnulého na každé fáře, aby tak fary naše staly se středisky duševní práce i ušlechtilé zábavy, nejen pro faráře a kaplany, ale též pro osadníky.

Roku 1861 zvolen byl Kulda poslancem do sněmu českého za okresy Sedlčanský a Votický. Avšak pro chorobu vzdal se mandátu r. 1863, ačkoliv Dr. Rieger namáhal se zachovati poselstvu českému sílu tak vynikající. Při volbě jeho za poslance stala se zajímavá epizoda: Jakýsi stařeček vybízen byl předsedou volební komise, aby hlas brzo odevzdal. On však nevěděl honem koho by měl voliti. I zadíval se na faráře Kuldu — oko zalilo se mu slzou, a rozechvělým hlasem pravil: »Církev nás ještě nikdy neoklamala; proto volím pana faráře chlumského Kuldu.« Ve slovech těchto zračí se jasně povaha našeho lidu. V podstatě jest ještě taková dnes, jako byla v letech šedesátých a jest potřebí jen obratné ruky duchovního správce, aby upoutal osadníky své na sebe. Lid náš venkovský kněžím ještě věří. Byl jsem sám toho svědkem při posledních volbách do zemského sněmu, kdy na Strakonicku kandidoval čachrovský farář Blahovec. S jakým nadšením šel lid venkovský volil — kněze, proti

němuž zůstali protivníci jeho ve značných menšinách! Nechtějme tedy zklamati důvěru lidu českého ve stav duchovní. Venkov to byl, který se přičinil nejvíce k obrození našeho národa, a zase jen od venkova můžeme chovati naději lepších časů.

Složiv mandát, věnoval se Kulda pracím literárním. Tak r. 1864 počal vydávati homiletický časopis: »*Posvátnou kazatelnu*« a vedl ji až do r. 1893, kdy pro oslepnutí své musil vzdáti se tohoto záslužného díla, které pak zaniklo, poněvadž žádný se ho neujal. Časopis tento došel veliké obliby a sám zesnulý biskup *Jirsík* velice jej chválil. Mimo časopis tento působil Kulda velmi dobře i svými časovými brožurami, bojuje jimi proti zásadám rozšiřovaným od bezbožeckého tisku. Mezi jinými vydal také r. 1868 pěkný spisek Dr. *Jana Bílého* — kolegy svého ze semináře a tehdy faráře v Předklášteří — »*Církev a společnost*«, pro nějž pohnáni byli oba před pražský soud. Státní zástupce navrhoval pro spisovatele i vydavatele těžký žalář na 18 měsíců pro rušení veřejného pokoje a pro pobuřování. Avšak Kulda ve dvouhodinové úchvatné řeči přesvědčil porotce o nevině své i druhově, takže propuštění byli s velikým jásotem na svobodu. Pronásledovanému knězi vlastenci dostalo se četných blahopřání k šťastnému výsledku přelíčení.

R. 1869 jmenovala ho J. E. kardinál Schwarzenberg osobním děkanem a dne 20. září 1870 zvolen byl kanovníkem vyšehradským, o kteréžto

volbě vyjádřil se sám p. kardinál Schwarzenberg: »Per gratum mihi fuit percipere, electionem sexti canonicj residentialis recidisse in virum, quem merita non pauca ornant . . ., a quo plura adhuc ad gloriam Dei, honoremque Capituli sperare fas est.« —

Téhož roku slavil Kulda své abrahamoviny, k nimž dostalo se mu nespočetných blahopřání, mezi nimiž čestné místo zaujímaly adresy a blahopřejné přípisy česko-moravských bohoslovců. Totéž opakovalo se při podobné příležitosti v roce 1890, 1895, 1900.

Stav se kanovníkem vyšehradským, získal Kulda více času ke svým pracím literárním a získal si tehdy neobyčejné zásluby o katol. časopis »Čech« předchůdce »Katolických Listů«. Velmi dobře působil také jsa *arcib. dozorcem škol národních v obvodu Nov. Města Pražského a Vyšehradu* a později (1883) jako *kníž. arcib. komisař gymnasijsní*, kteréhožto vynikajícího, ale namáhavého úřadu sprostil ho J. E. p. kard. Schönborn r. 1889 blahosklonným přípisem, v němž uznává jeho zásluby o školství, ale také obtíže, které pro málo vidoucího Kuldu vždy většími se stávaly. Kulda tímto zbaven všeho namáhání ve školách a gymnasiích mohl oddati se úplně, úplněji než dosud, pracem literárním, což také můžeme pozorovati z jeho básnických sbírek, jichž v posledních 10—12 letech vydal nejvíce.

Nechci pouštěti se do rozboru literární činnosti Kuldovy, neboť vyžadovalo by to mnoho

času a pak nespadá to ani do rámce slavnostní řeči. Jen tolik připomínám, že básně Kuldovy, ačkoliv nám zdají se býti zastaralé a našim dobám i literárním požadavkům málo vyhovující, obsahují přece mnoho krásných, nádherně podaných pravd a myšlenek, které velmi dobře hodí se i pro kazatelnu. Nám zvyklým na mistrovská díla Čechova, Vrchlického, na zvučící básně Opolského a mystiku Březinovu, bude zdáti se Kulda zastaralým — na první pohled. Vnikneme-li však hlouběji do ducha básní jeho, nalezneme veliké krásy, hojný zdroj myšlenek podaných v rouše básnickém. I v ohledu paedagogickém mají básně Kuldovy cenu velikou.

B. M. Kulda a katolická moderna česká.

R. 1895 slavil Kulda své 75té narozeniny a 50té výročí posvěcení svého na kněžství. Při této příležitosti dostalo se mu přecetných blahopřání a přátelských projevů s mnoha stran, mezi nimiž hlavní místo zaujímá »Almanach katolických básníků českých« — *Pod jedním praporem*, kterýžto almanach jest zároveň první číslo sbírky »*Básnické obzory katolické*«. Životopisec Kuldův, Jan Halouzka píše o této sbírce »Pod jedním praporem«: »Setkáváme se tu s básníky povolanými, kteříž i nejprísnější kritikou uznáni býti musí... Vítám podnik ten nadšeně a toužím neustále, aby ta píseň katolická zahrňovala celou vlasti českou a nadchla mysly zpohanštělé k ideálům křesťanským.«

Co jest to za sbírku a kdo jejím původcem? Myšlenka vyšla od P. Sigismunda Boušky O. S. B., který tímto způsobem uctiti chtěl důstojně padesáté výročí Kuldova kněžství. Společně s Xaverem Dvořákem, K. D. Lutinovem a Fr. Skalíkem uveřejnili v novinách »Zasláno«, po němž přihlásil se brzo 51 básník se svými pracemi, takže Almanach mohl v čas býti vydán. Zastoupeni jsou v něm mimo jmenované nejčelnější básníci a spisovatelé katoličtí, jako Baar, Holeček Fr., Hulakovský, Chlumecký, Ježek, Kyselý, Leubner, Rouček, Potěhník, P. Šimon, sedlák Travěnec a jiní.

Kulda byl »Zaslánem« v novinách velmi překvapen a v dopise k Bouškovi praví, že by od podobného podniku co nejvíce zrazoval, kdyby o něm dříve byl zpraven. »Ale co se stalo« — píše dále — »nedá se odčiniti. Provolání jste uveřejnil a musím vyznati, že mne úmysl váš těší. Proč? Uvážil jsem, že by »Almanach« zamýšlený mohl býti zárodkem věci pro církev a vlast důležité. Almanach ten mohl by býti prvním číslem »knihárny katolických básníků českých.« — Rada Kuldova se uskutečnila a od té doby vyšla v »Obzorech« mnohá velmi pěkná kniha básnická.

Sbírka tato »*Pod jedním praporem*« jest jaksi prvním činem katolických básníků českých, kteří seskupili se kolem jména Kuldova a pracovali a pracují k tomu, aby nynější svět co nejvíce sblížili s Církví, žádajíce také, aby Církev sama se své strany sblížení toto usnadňovala

různými ústupky novodobým proudům. Myšlenka sice zajímavá, ale k provedení dosti nesnadná, uvážíme-li, co všechno požaduje moderní zpohanštělý svět od církve.

V proslovu ke své sbírce píše pořadatelé: »I podali jsme si ruce a řekli jsme: Potěšme stařečka Vyšehradského dárkem. Ať vidí, že nezanechá pole bez oráčů, ať vidí, že četné mladistvé páže s horoucí láskou objímají heslo jeho: »Církví národ blah!« To nechat jest mu útěchou v temnotách stáří.« — A dále čteme: »Víme dobře, že jest to teprve kolébka, že jest to první milník na daleké pouti za ideálem katolické poesie, té poesie, jíž přísně katolický názor světový nevdí býti poesii opravdovou, silnou a plodnou . . . Nechceme bořit, chceme stavět. Nechceme trhat, chceme se spojit k životu, práci a umění. Dokladem toho jsou i sympatie, jež našemu dílu projevíli věhlasní starší pracovníci buď skutkem nebo slovem.« (Šťastný, Kopal.)

»*Nový Život*« podporoval Kulda nejen morálně, ale též hmotně, jak sami stoupenci »*Nov. Života*« doznávají.

Po vystoupení Rozvoje Kulda od moderny se vzdaloval. *)

*) P o z n. r e d a k c e. Nesvornost v táboře katolickém těžce dotýkala se v posledních letech šlechtěného srdce dobrého stařečka. Vystupování a způsob boje proti knížeti-areibiskupovi Olomouckému neschvaloval; ano v dobách nynějších považoval ten boj za veliké neštěstí.

•*Církví národ blah*• bylo heslem Kuldovým, jehož držel se věrně až do konce života svého. Pracoval vždy pro povznesení náboženského uvědomění mezi lidem, ale také uvědomění vlasteneckého a při obojí této činnosti, dodělal se úspěchů velikých. Jméno Kuldovo zlatým písmem zaznamenáno bude v historii českého národa a zářiti bude vždy jasněji, až postava jeho státi bude před očima kritického pozorovatele dějin českých ve století minulém. Budoucnost dá zadosťučinění kněžím-vlastencům, kteří pracovali na probuzení našem a na něž nyní se tak nevděčně zapomíná, a budoucnost také postaví Kuldu na místo, které jemu po zásluze patří.

•*Církví národ blah!*• Heslem tímto řídil se vždy Kulda-kněz. Také my připravujeme se k stavu kněžskému a také my máme jednou vésti národ náš milovaný — ten ve větším, onen v menším k okrsku — k Bohu, k církvi a tím také k blahu, vždyť •*církví národ blah!*• Chceme-li však toho docílit, pracovati musíme jako Kulda: neunavně, obětavě a posvěcovati práci svou láskou k Bohu, k vlasti a k sobě navzájem. Sám zesnulý Kulda tak napsal a proto myslím, že nejlépe zakončím těmito jeho slovy :

•Mějme se všichni rádi, slučujme se v lásce Kristově a v lásce k národu svému drahému!•

Číslo 14.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 halérů.

**Snahy našich protestantů
v pravém světle.**

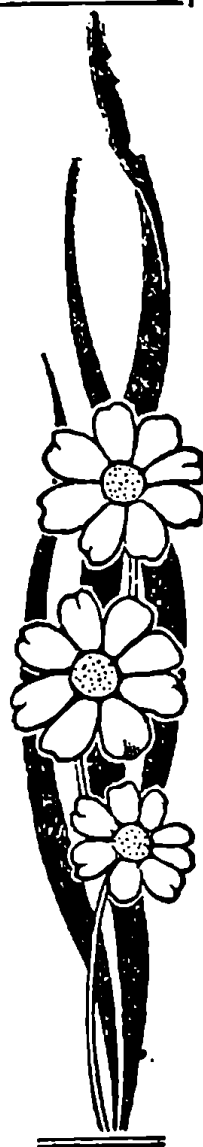
Uvažuje

Alois M. Vobejda-Prosečský.

Redakce a administrace: Praha VI.-80.

V PRAZE.

**Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.**

Česká veřejnost v poslední době zaměstnávala se bojem mladočeských »Národních Listů« s realistickým »Časem«, resp. s jeho smutně známým redaktorem, který, ač již dávno se osvědčil jako příznivec prusácko protestantské propagandy, v poslední době podal jasný a příliš zřetelný důkaz, že mu, jako většině protestantských pohlavárů v Čechách, nezáleží tak ani na zachování a rozvětvení národních snah, *jako spíše na sesílení a utužení německého protestantismu*, byť i při tom všechny naše národní snahy byly ubity, zničeny, sotva že se počaly rozvíjeti.

Katolické časopisy bezpočtukráte pádnými důkazy vysvětlily, jaké cíle sledují i čeští protestanté — avšak tisíceré příklady vyzněly v leckterých kruzích českých na prázdno a vážné naše úvahy přijaty s pohrdlivou poznámkou: »To je zášť klerikálů...«

A že to nebyla zášť, nýbrž skutečná, trpká pravda, která jen *v zájmu našeho národa* byla veřejnosti podávána, to nyní pádnými důkazy odůvodnily nejen »Národní Listy«, avšak i veliká většina českých časopisů, katolíkům jinak nepřátelských!

To jest právě to nej poučnější a nejdůležitější, že i naší odpůrcové přiznali nám pravdu, tak dlouho odpíranou a že konečně česká veřejnost vidí, jak velikým nebezpečím našeho národa jest — protestantství vůbec, *ať již má své vyzna-vače v té neb oné zemi*.

Naším čtenářům netřeba obšírně vysvětlovati vznik a účel všenněmecké propagandy, pod heslem «Pryč od Říma» se šířící.

Bylo již o věci té dříve dosti napsáno a dnes nemůže nikdo, tedy ani protestanté, upírat, že pozadí téže agitační činnosti jest čistě německonacionální a že se všenněmeckým štváčům jedná pouze o to, aby dávná choutka Prušáků se uskutečnila a země koruny české aby se octly pod jhem pruským. Pověstný svatodušní program Všeněmců má se uskutečnit a jelikož všechny, byť i nejbídnější zbraně k jeho uskutečnění selhaly — sáhlo se k poslednímu prostředku — k otázce náboženské. Protestantské *náboženství* má Prušákům pomoci k dosažení jich *politických účelů!*

Protestanští pastoři z říše dobře postřehli, že tím udeří na nejcitlivější strunu české povahy. Dobře věděli, jak mnoho bojů svedeno již u nás pro náboženství a jak neblahé ovoce naší vlasti přinesla lehkověrnost zaslepenců. Proto, nové boje náboženské u nás rozdmýchat, odpor proti Římu sesílit, německému protestantství vavřínů dobýt a tím také pruskému králi práci usnadnit — tot hlavní body, které měli pastoři z říše na zřeteli. To prohlásili často vůdcové hnutí «Pryč do Říma» sami a i v listech katolickému náboženství nepřátelských nejednou byly podobné projevy uveřejňovány.

Česká žurnalistika, až na malé výjimky, z - chovávala se vůči témuž hnutí z počátku s největší rezervou. Některé nám nepřátelské listy do-

cela schvalovaly šířící se odpor proti Římu mezi českým obyvatelstvem, avšak nepostřehly, jaké pozadí skrývá hnutí »Pryč od Říma« ve věcech, čisté existence našeho národa se týkajících a nedovedly chápat, že pouhý odpor proti Římu nečiní ještě nikoho evangelickým křesťanem.

Znenáhla však, když čím dál, tím jasněji pruští agitátoři ukazovali svou barvu, ustálil se v Čechách nezvratný úsudek, že hnutí, pod heslem »Pryč od Říma«, našimi úhlavními nepřátely šířené, jest škodlivé, na zničení veškerých našich národních snah vypočítané a zbraněmi, za něž se musí každý slušný člověk stydět, prováděné.

Není tedy divu, že mnohé české listy, které původně heslo »Pryč od Říma« schvalovaly, po střehly svůj omyl a počaly na věc střízlivěji názírat. Jest to konečně morální povinností každého slušného žurnalisty, aby když svůj omyl pozná a o věci, o níž jde, řádně se informuje, chybu napravil, aby tak tisíce čtenářů nebylo současně klamáno a podváděno.

Také „Národní Listy« konaly pouze svou *povinnost*, když na pravou podstatu hesla »Pryč od Říma« poukázaly a tudíž již tím vyvrácena jest lež židovsko-protestantského »Času«, jakoby »Nár. Listy« tímto způsobem navazovaly intimní styky s tiskem naší strany.

Čeští protestanté dlouho tajili, že by na hnutí »Pryč od Říma« měli nějakého podílu.

Ovšem, věděli proč. Když celý národ poznával účel protestantských agitátorů z říše, když vůdcové hnutí se netajili se svými politickými plány a když na př. přestupovali k protestantskému vyznání lidé — jen proto, že jim byla slíbena nějaká zlatka, neb pytel bramborů, tu věru nemohli býti na takové »úspěchy« svých souvěrců z říše příliš hrdými. To přec dá každému rozum, že člověk, který za peněžitý příspěvek opustí svou víru, nemůže prospěti také víře jiné a že jest ochoten přestoupiti k vyznání jakémukoliv, jen když se to zaplatí. Takové kšeftování s náboženským vyznáním nejméně může prospěti skomírajícímu a ve vlastním jádru již hniajícímu protestantismu.

Avšak i přes toto tajemné se chování českých protestantů. bylo zřejmo, že zvláště pastoři hnutí »Pryč od Říma« podporují, jednak aby rozmnožili počet svých »oveček« a za drabná léta mohli se vůbec pochlubiti *zdánlivým* »úspěchem«, jednak také proto, aby se zavděčili »bratřím« v říši, od nichž dostávají ročně mnoho tisíc marek na šíření »čistého evangelia«. Obyčejně se říká: »Či chleb jíš, toho píseň zpívej.« Svatá pravda — čeští protestanté se toho statečně drželi. Rozhněvat si »bratry« v říši — to by znamenalo ztrátu pruských marek, a taková marka jest přec mnohemu vyznavači »čistého evangelia« milejší, než celé náboženství vůbec. Pomocí pruských marek stavěny v Čechách protestantské kostely *kupování* vyznavači, podporování pastoři a různí

byť i mravně úplně kleslí agenti, pomocí marek zakupován tisk, konány sjezdy, přednášky atd.

A to i mnohý, střízlivý protestant přiznal, že celé to hniјící protestantství v Čechách při životě zachovávají pouze — pruské marky!

Bylo tedy zřejmo, že pohlaváři českých protestantů jdou ruku v ruce s »bratry« v říši, že soustavně pomáhají k dosažení *politického* účelu všeneemeckých štváčů a že tím také, jako příslušníci této říše se dopouštějí *vlastizrády*. A že i v nejvyšších kruzích této snaby protestantů bylo povšimnuto, vysvítá z výroku následníka trůnu, J. V. arciknížete Františka Ferdinanda, který pravil: »Pryč od Říma« znamená tolik jako: »Pryč od Rakouska.«

Z tajné činnosti protestantů českých přinesly v polovici července »Národní Listy« obšírnou zprávu, kde nezvratnými fakty potvrdily, kterak protestanští pohlaváři čeští udržují intimní styky s prusáckými pastory — a že jeden z hlavních sloupů českých protestantů, dr. Herben, chef-redaktor »Času«, byl viděn v důvěrném rozhovoru s dvěma pruskými pastory *v německém kasině* v Praze.

Kdo ví, že německé kasino jest střediskem našich nejúblavnějších nepřátel, že v očích každého Čecha platí, jak »N. L.« samy uvedly, za vykřičený dům — tu ovšem musí žasnouti, že právě takové místo k svým piklům a smlouvání se s Prusáky zvolí *český žurnalista*, náležející straně, která s bezpříkladnou drzostí o sobě ještě pro-

hlašuje, že jest nejlepší zastánkyní našeho národa ! Opravdu, nemůže snad býti hrubší lži, která by tolik do očí bila, jako tato !

Leč, další polemikou přišly i jiné, zajímavé věci na jevo. Dokázáno, že čeští pastoři Dušek z Kolína a Molnár z Krabčic u Roudnice zúčastnili se v dubnu t. r. důvěrné schůze spolku »Evang. Bund« ve Frankfurtě, kde se jednalo o rozšíření evangelické církve mezi Čechy. »Evang. Bund«, jak dokázáno, jest sice spolkem dle stanov *nepolitickým*, avšak ve skutečnosti přec *německonacionální cíle sledujícím*, což dle celkové jeho činnosti tisícerými příklady odůvodniti lze.

Z protokolu zmíněné schůze ve Frankfurtě, která se obírala výhradně agitací v Čechách a na Moravě, něco uvádíme doslovně: »K založení Husova domu v Praze má býti později vydáno provolání. O poměru k národnostním sporům obsírně se pojednává. Resoluce prof. Clemenem navržená zní následovně: (Navrhuje se resoluce, kterouž se doporučuje, aby hnutí »Los von Rom« byl vzat *německonacionální charakter* za účelem jeho proniknutí do lidu českého.) Na to následuje: k Husově slavnosti dne 5. července t. r. v Praze (položení základního kamene k Husovu pomníku) přijdou farář Bourrier z Paříže, prof. Clemen z Halle, pastor Kossuth z Ellernu a zástupcové všech evangelických asociací. »Evangelický Bund« poukazuje určitý obnos k tištění, rozšíření slavnostních spisů, letáků, básní a obrazů Husových « Potud protokol.

Jak známo, zúčastnili se skutečně němečtí

pastoři Husových slavností v Praze, aby z nadšení českého lidu pro nešťastného mistra Jana Husa kořistili pro své, Prušákům vlastní choutky.

Snad nemohl nikdo více zneuctiti památku Husovu, jako tito vyznavači Lutherovy. Jménem Husovým se ohánějí, s učením jeho nemají však pranic společného. Pod vlajkou Husovou chtějí český národ zotročit, od Říma odvést a pod pruské žezlo a nelesklý štít Lutherův uvrhnout. Husova vlajka má zakrýt ošemetné protičeské snaby, Hus má zastříti ošuntilou řízu Lutherovu a tomuto tvůrci německé »reformace« jest připodobňován. Zdaž nezastyděl by se Hus za takové »oslavovatele«, zdaž neobrátil by se s největším rozhořčením proti protestantům všem, ať již patří té neb oné národnosti?

Nebude škoditi, uvedu-li několik fakt, jak to »čisté evangelium« Lutherovo, které i naši protestanté vyznávají, v ohromném jest rozporu s učením Husovým a že se musí opravdový Čech zastydět, když postava našeho mistra Jana Husa jest stavěna po bok německého »reformátora« Luthera.

Husovo působení směřovalo výlučně k umravení duchovenstva a lidu. Přičiňoval se, aby Církev docílila téže mravní povýšenosti, jako za dob apoštolských. Luther však povahu křesťanství prvních dob zavrhl. Proti všem rozumným odpůrcům tvrdil, že dobré skutky k spáse nepomohou, že potřebí jen silné víry, čímž naznačil, že mravní stránka jest věcí bezvýznamnou. Hus

žil mravně, bezúhonně a proti kněžskému bezženství nikdy nevystupoval.

Luther proti coelibátu urputně bojoval, sám se oženil s odpadlou jeptiškou a již před svým »oženěním« smilstvu byl oddán.

Hus vedl až do smrti život chudobný, prostý, Luther však žil v přepychu. Zíbral pro sebe bohatý klášter a mimo to od magistrátu witenberského a od kurfirsta dostával tučné příjmy.

Při hostinách, které pořádal, zpravidla vždy přebral až k onemocnění. Neomaleně o sobě propověděl: »Žeru jako Čech a chlastám jako Němec.« V opilství pronášel tak zv. »stolní řeči«, zaznamenané jeho společníkem Janem Aurifabrem, které obsahovaly tolik nestoudností, že až do r. 1891 bylo jejich rozšiřování v Rakousku úřady zakázáno.

Hus držel se bible, Luther však, aby »obmyla« svou nauku, přeložil tuto do němčiny, při čemž se dopustil mnohého falšování pravého smyslu.

Hus chtěl starou Církev mravně povznést, Luther však neměl ani úmyslu mravy křesťanstva napravit. Hlavním jeho cílem bylo pošlapati, zdrtiti vše, co mělo podobu starých, dobrých církevních řádů.

Postačí jen věděti, že celý ráz nauky Luthe-
rovy jest v přímém odporu s naukou církevní
a že v mnohém odporuje i zřetelným slovům
písma svatého. *) Německý dějepisec Hergenröther

*) Sahula: „Husitství a protestantství.“

praví, že ve 24 letech »reformátor« Luther čtrnáctkrát své přesvědčení změnil.

Hus přísně horlil, aby se lidé zpovíдали, nejsvětější svátost přijímali a mši svaté, jakož i ostatním službám Božím obcovali. Luther zavrhl všechny svátosti, a mši svatou docela nazval obětí Molochovou, v níž se duše obětují ďáblu. Hus se stále odvolával na své svědomí, Luther se však vyjádřil, že »svědomí má v Kristu usnouti a nepocítovati více ani zákona, ani hříchu, ani smrti.«

Z tohoto pouze stručného náčrtku dobře viděti, jak ohromný to rozdíl mezi Husem a Luthe-rem a tudíž také mezi husitismem a protestantstvím.

Protestanté, bez rozdílu národnosti, nemohou ani zdaleka se přiblížiti k Husovi. Ten jest jim, co se vyznání i života týče, úplně cizím a proto tím jasněji vysvítá pravda, že pěstují-li kult Husův, nečiní tak ani z úcty k Husovi a jeho snahám, ani z nějakých ohledů národnostních, nýbrž jediné proto, aby mohli náš lid balamutiti, proti Římu pusté štvánice rozdmýchat a tím také prušáckým, politickým choutkám vyhověti.

Tyto černé stíny poslední oslavy Husovy zajisté tak rychle z paměti našeho lidu nevymizí a budou stále výstrahou, jakým výsledkem korunováno jest spoléhání na »vlasteneckou zdatnost« protestantů.

* * *

Zvěčnělý biskup královéhradecký, Brynych, svými spisy i živým slovem nejednou poukázal na pravou tvář

českých protestantů a na nebezpečí, jež národu českému hrozí. Pusté štvance, protestanty proti němu šířené, byly mu odpovědí. Také „Národní Listy“ s vášnivým vztekem nejednou se na něho obořily, z „klerikální bojovnosti“ jej podezřívajíce. Ovšem šlo o kůži protestantů, a ti se již dovedou bránit, ať již zbraní jakoukoliv. Každý spojenec, bez rozdílu charakteru, jest jim vítaným.

V boji proti zvěčnělému biskupovi nejednou se významenal kolínský pastor Dušek, který, jak se zdá, jest uznáván za politického vůdce českých protestantů.

Tento pán statečně vždy zapíral, že by čeští protestanté měli s všenněmeckými choutkami něco společného, naopak vyhlášoval, že tito jsou ti nejlepší národovci.

A nyní nejen schůze „Evang. Bundu“ ve Frankfurtě u přítomnosti téhož pastora konaná, ale ještě jiná věc nás poučuje, jak veřejnost klamal.

Dostal se totiž do veřejnosti jeho dopis, dne 18. března t. r. datovaný a jistě přední osobě „Evang. Bundu“ zasláný. Z dopisu toho uvádíme:

„Současně nacházíme se před spojením stran: Lidové (rozuměj realistické. Red.), pokrokové a jisté frakce mlado české (!?). Byl jsem pří omen jedné takové poradě, v níž projednávány byly otázky: Dorozumění s Němci. Češi evangelíky aneb katolíky? *A proč evangelíky, i v případě annexe Německem?* Jest zjevno, že myslí směrují k nějakému východšti, a tu n-razíme my protestanti svou slabostí a *nemajetností* do hlavy, neboť co všechno mělo již býti učiněno, aby se těmto otázkám vyšlo poučením vstříc?! Protož vidím naši hlavní úlohu v tom, *aby protestantismu dostalo se dobré výbavy* („den Protestantismus gut zu equipieren“), aby stal se atrakcí a mocí, *aby těm lidem byla poskytnuta opora*, něco hotového, pevného, sebevědomého. Taková záplatovaná ruina, jakou my jsme, není pro nikoho svůdnou. *Naše městské sbory měly by býti fešácky (fesck) vypraveny a všechny přední stráže dobře obsazeny — tu by se nemělo litovati žádných nákladů! (!!!)*“

Nuže, nevysvítá z těchto slov „národovce“ Duška zřejmá touha, aby se protestanté v Čechách hmotně sesí-

lili, byť i k tomu účelu všechny snahy národnostní měly býti ubity? Což nevyrozumívá se z toho, že pastor Dušek si přeje spojení s Pruskem? Těchto několik řádků mluví více, než sáhodlouhé úvahy.

Snahy a práce českých protestantských vůdců, které se tak dlouho tajily, jsou v Německu dobře známy, a proto zajímavá jest čísti německé protestantské listy, které otevřeněji své názory veřejnosti sdělují.

Tak na př. redaktor „Deutschevangelische Cor.“ pan Schindowski na obranu svého pobytu za Husových slavností v Praze otevřeně napsal, že „český jazykový ostrov v německém moři jest zajímavým problémem praktické politiky“ — a „že česká otázka stane se dříve či později jednou z nejdůležitějších otázek také říšsko-německé politiky“

Tento vydařený pán, z protestantského tábora opatrně také nabádá své souvěrce, aby se s Čechy jednalo jen hezky, přívětivě, aby tímto způsobem práce ve prospěch pruského státu se podařila. Tato lstivá, podvodná methoda, živě připomíná proklamaci krále pruského k národu českému po Hradci Králové, kdy Čechové měli býti ošáleni sladkým úsměvem a prusáckými sliby.

Hlavní orgán českých protestantů „Čas“, který v celé polemice s „Nár. Listy“ se šikovně vyhýbal pravdě, aby blamáž českých pastorů zastřel, — mezi jiným přinesl zprávu, že „Evang. Bund“ v říši, není spolkem politickým. Tím chtěl jako omluviti vůdce českých protestantů, kteří v „Evang. Bundu“ jsou a od něho příspěvky přijímají.

Že však „Evang. Bund“ skutečně politické cíle sleduje, vysvítá mimo jiných, již uvedených fakt, také z referátu o schůzi, v srpnu m. r. „Evang. Bundem“ konané. Smutně známý dr. Eisenkolb z Chabařovic v pozdravu uvedl: „Rádi pracujeme, Bůh žehnej naší práci, evangeličtí jsme až do smrti, Němci až k umírání“

Jaké símě za spoluúčinkování protestantů českých zasévají pastoři z říše v naší zemi, o tom svědčí významný dopis, redakci „Nár. Listů“ dne 25. července zaslaný. Dopis zní:

„Před dvěma lety hlavní farář p. Köhler z Kielu, zástupce jednoty *Gustava Adolfa*, konal cesty po Čechách

a Moravě. Aby zjevno bylo tomuto cizinci, že jest evangelism i v českých krajích na postupu, bylo vykonáno několik svěcení různých budov *k účelům evang.*, a to na *Jindřicho-Hradecku a sousedním Dačicku*. Slavnostním řečníkem byl kielský frár a řečí těch translatorem pan konsenior J. Kučera. Tklivě (?) dojímal přítomné, když líčil, jak i mezi drobotinou říšsko-německou byly konány sbírky ve prospěch českých evangelíků. Dojem řeči byl zvýšen, *když udával celou cenu v markách*. Končil intrikánskou frásí o stavbě mostu mezi evangelíky říšsko-německými a českými. To snad neupřesnil pan far. Kučera. Ostatně byl přítomen celý tucet duchovníků, mezi těmi pp. Hrejza, Tollar, Novák, Cohorna. A ještě něco. Což nevíte, pane konseniore, o významných slovech, pronesených s emfází: „Toť anděl spásy, který zavítal k nám od Baltu!“ A přece to byl jenom pastor kielský. Tehdy každá upřímná duše česká odvrátiti se musila s despektem od té scenerie, avšak když později následovaly novinářské zprávy o slavnostech těch od přítomných pp. farářů-redaktorů uveřejněné, tu překypovaly nadšením, zejména o mecenáši-cizinci. *Toto vše lze nazvati vlasteneckou výchovou lidu?* V těch vesnicích nikdy nebylo slýcháno slova německého. Odměnou pak za marky jmenují obyčejně presbyterstva takovéto německé mecenáše čestnými členy.“

Jest také k tomuto dopisu třeba zvláštních poznámek? Není to opět novým důkazem, že čeští protestanté pro finanční podporu z Pruska jdou slepě za svými „bratry“ v říši a že o nějakém opravdovém vlasteneckém citu českých protestantů, až snad na nepatrné výjimky, nemůže býti ani řeči.

Správně o tom píše *říšsko-německý* list „Kölnische Volkszeitung“, tedy list, jak „N. L.“ podotýkají, upřímněji německý než „Čas“ český. Čteme tam mezi jiným:

„Ať vědomě či nevědomě podporují tito (čeští) neupřímní evangelíci, jichž styky s emissary pruského „Ev. Bundu“ jsou přece evidentní a dokazané, cíle politického tohoto bundu, když jeho funkcionářům, zřejmě a protokolárně k tomu účelu do Čech vyslaným, otvírají k provozování této propagandy do českého světa dvěře, když pod-

porují a assistují pokusům Schindowských a jiných „stavětí se oproti Čechům přívětivěji, aby se snáze vžili v osud státi se poddanými německé říše.“

Německý list tedy jasně přiznává, že čeští protestanté podporují houževnatě hnutí „Pryč od Říma“, že přes všechno zapírání a utajování jich falešná hra se prozkoumá'a.

Soudný člověk by myslil že za těchto okolností jest další z pírání vůbec nemožné. Ale naši protestanté i to dovedou. Čtème jen „Čas“, „Hlasy ze Sionu“ a jiné listy protestantské. Jako vzteklé šelmy vrhají se na každého, kdož si troufal odhrnouti oponu protestantského zákulisí, chytají se drobnůstek, malicherných, zastaralých kl pŮ, jen aby se šikovně vyhnuli hlavní věci — a aby, co se ještě vůbec dá, mohli popřít. Příslloví: „Drzé čelo lepší než poplužní dvůr“, uvádějí protestanté důsledné v platnost, což se děje okatým, nestydatým způsobem, že i mnohé časopisy, které druhdy protestantům stranily, s odporem se od této činnosti svých chráněnců obracejí, a teprve nyní dozrávají to, co my jsme již dávno bezpočtukrát tvrdili že totiž snahy českých protestantů, *tedy nohsledů „bratrů“ v říši*, jsou bejlím, které z ciziny přeneseno, pučí na naší půdě, ke škodě celého národa.

Když „Národ. Listy“ uveřejnily podobné všechny skandální historky z protestantského zákul si, z nichž jen některé jsem uvedl, měl protestantský „Čas“ ještě odvalu veřejné říci: „My s pýchou přiznáváme, že se někdo našel, kdo přemýšlel o tom, jakým způsobem by se mělo pracovati v praxi k tomu, aby byl ve skutek uváděn veliký odkaz Mistra Jana Husa: boj proti římskému zpátečnictví a klerikalismu . . .“

Nuže, nechť nyní někdo řekne, že protestanté se nechápou těch nejdřežších zbraní a nezneužívají jména Husova k své propagandě! Po tolikerých důkazech o pravé podstatě protestantismu ještě se ohánět Husem, a tím také na hloupost a bezmyšlenkovitost českého lidu ap-
plovat, — toť něco, nad čímž až rozum zůstává státi. Tedy snad to má být pastor Dušek, vřelý přítel Prusáků, a houževnatý spolupracovník našich úhlavních nepřátel, který „v skutek uvádí veliký odkaz Husův . . .“

Dle uvedevých fakt nechť čtenář soudí, neboť tato jsou tak makavá a jasná, že zvláštní h. úvah k tomu netřeba. Člověk by ani nevěřil, že to vše může se dít v Čechách, při kulturní v. společnosti XX. věku!

Čeští protestanté brání se zuby, nehty, aby své tajné plány nějak zakryli neb omluvili. Dříve, když většina svobodomyšlných listů se zabývala z největší části skandalisováním katolíků, protestanté jásalí a bušili statečně do všeho, co jevílo vůbec katolický nátěr. Později, když některý svobodomyšlný poslanec si dovolil pronést některé slovo, které se neh. dilo protestantům do krámu, by ihned s mnoha stran interpelován, v kteréžto činnosti zvláště pastor Dušek vynikal. Protestanté myslí, že svobodomyšlným může býti člověk jen potud, pokud se jedná o ubití katolicismu a povznesení německo-protestantské propagandy, pod heslem „Pryč od Říma“ šířené.

Ve svém „svobodomyšlném“ zanícení jiné svobody nikomu nepřáli a běda tomu, kdo se z mezí vybočil. Byl hned zrádcem, klerikálem a p. Tak tedy rozumnější čeští protestanté „svobodě...“ A nyní? Snahy, jež dlouho tajily se, prohlédly a falešná hra se prozradila přec.

Bezděčně namane se vzpomínka na válku sedmiletou. I tehdy čeští protestanté hrubě porušili přísahu své císařovné, z počátku tajně avšak v rozhodné době zcela otevřeně vstoupili pod prapor pruskeho krále.

Ani tato vzpomínka hned nevymizí z paměti a právě v této době některé časopisy tyto zastaralé, černé škváry protestantismu vynesly opět na povrch.

Protestantské listy nezpůčtukráte vyčítaly katolickým kněžím, že tito nejsou dosti národními, že mají jen interest Říma na zřeteli.

A přec dobře známo, že katolické kněžstvo ode dávna stálo v prvých řadách hnutí národního, že každý národní podnik mezi katolickým kněžstvem našel hojně podporovatele. Vzpomínme jen na dobu národního probuzení. V řadě předních buditelů byla největší část katolického kněžstva. V těch zapadlých vískách českých vznítala se jiskra nového národního života, katoličtí kněží vnikali do těch doškových chatek a budili národní uvědomění. Na

polí českého písemnictví vynikli vůbec tou měrou, že žádný stav v českém národě takovými výsledky neúporné práce pochlubiti se nemůže.

To doznaly „Národní Listy“ samy, již r. 1896, kdy ještě respektovaly komando protestantských pastorů. Mezi jiným napsaly: *„Na jediný stav v našem národě se můžeme bezpečně spoléhnouti. Jest to katolické kněžstvo, které národ svůj nikdy nezradilo.“*

Protestanté, vytýkající nám nedostatek vlastenectví, snad si nepomyslí, že celé ostrí této výtky padá na ně samé. Neboť, jaké to musí býti vlastenectví, když za finanční posilu jsou ochotni zaprodati svůj národ naším odvěkým odpůrcům.

Což se to také srovnává s „čistým evangeliem?“

Že protestantství spěje k svému úpadku, že ve vlastním jeho jádře nastala hniloba, to dnes i pastoři dobře cítí. Proto, zachránit, co se ještě dá, ať již prostředky jakýmkoliv, toť heslem bojových pastorů

Doufejme však, že po této pamětihodné aféře národ náš značně vystřízliví a nesedne tak snadno na lep protestanských úskoků a ošemetných klamů, jichž konečný výsledek jeví se nám nyní v pravém světle.

Číslo 15.

Cena 4 haléře.

6
Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Křesťanská žena
za prvních dob církve, vzor našich žen.

Dle francouzského spisu P. Badeta
upravil

Jan Bělina.

Redakce a administrace: Praha VI.-80.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.

»Jdouce, učte všecky národy«, tak zněl rozkaz daný Kristem Pánem apoštolům. — Apoštolové uposlechli. Než, co obtíží a překážek stavělo se jim v cestu! Ihned při prvních krocích jejich postavilo se proti nim a jejich přívržencům nepřátel na tisíce. Posmívali se jim, tupili je, vyvraceli »vědou«, soptili proti nim záštím a vztekem; mučili a usmrcovali je způsobem nejkrutším, který jen dovedli vymysleti; řezali je, pálili, ukřižovali, stínali, předhazovali divé zvěři . . .

Přes to vše vyplnili apoštolové rozkaz svůj úplně. Naukou svou přetvořili svět. Nač se však mnohdy zapomíná, je, že na tomto díle jejich nemalou zásluhu měly — křesťanské ženy. Dokázati tuto pravdu obrali jsme si za úkol v tomto čísle »Slov Pravdy«.

I. Křesťanské ženy pomáhají apoštolům hlásati slovo Boží.

Ke komu apoštolové co nejdříve obrátili kroky své, byly pohané římské. Jaké byly ženy jejich? Třeba u nich rozeznávat ženy dvojího druhu: ženy z kruhů vznešených a otrokyně.

■ Ženy prvního druhu byly bez náboženství. V pohanské bohy nevěřil tenkrát takřka nikdo.

Byly tedy tyto ženy bez péče o duši svou, bez naděje v život posmrtný. A tak byly poukázány pouze na svět hmotný. Ký tu div, že ho hleděly užívat i se všemi hříšnými jeho radostmi?! Bohatství a přepych, ve kterém se zrodily a byly vychovány, jakož i všeobecná mravní zkaženost, dovolovaly jim to plnou měrou. — Hřích však záhy omrzí. A tak se také stávalo i u nich. Smyslností, pochlebenstvím a radovánkami se přesytily. Dostavila se nuda a nespokojenost. Osvědčovala se tak i na nich pravda, že člověk k »vyšším věcem« zrozen jest.

Pokud se žen druhého druhu týče, je stav otroků tehdejší doby znám. Pohanští filosofové nazývají otroka mluvícím strojem, druhem zvířat. Dle jednoho z nich nespočívá rozdíl mezi otrokem a psem v ničem jiném, než v počtu noh a ohonu. Dle toho také s nimi bylo zacházeno. Jaký to byl politování hodný stav! Oč však byl politování hodnějším pro ženu, která již od přírody je slabší a citlivější!!

Apóstolové, jsouce chudí a muži práce, měli přístup hlavně k otrokům. Po příkladu svého Mistra, který hlavně chudé a utištěné kolem sebe shromažďoval, hlásali evangelium otrokům. Dílo se jim dařilo i u otroků mužského pohlaví. Než muž, stále jenom zaměstnaný, stále štvaný, který takřka nikdy slova lásky neuslyšel, kterému se bylo stále míti na pozoru, přece jim tak ochotně vždy sluchu nepropůjčil! Jinak tomu však bylo u otrokyň. Jakým blahem je naplňovalo slovo

Boží, hlásající, že všichni lidé — tedy i ony — jsou dítkami téhož Otce nebeského, že jsou tedy všichni vespolek bratřími! Jak plesalo srdce jejich, když slyšeli, že Syn Boží, Pán všech pánů, i je miloval, že i pro ně na kříži zemřel! Pro ně, pro které nebylo útěchy ani zde na zemi, ani dle pohanského náboženství v nebi, to byla skutečně Nová Zvěst, jak se po česku evangelium jmenuje.

Ký tu div, že neznaly žádné větší touhy, než aby se i ony staly dítkami nebeského dobrotivého Otce! A když pak byly křtem sv. obmyty od hříchů, když svého Boha, Stvořitele a Vykupitele pod způsoby chleba a vína do srdce přijaly, co by je bylo bývalo s to odloučiti od lásky Kristovy?! Majíc Krista, byla otrokyně šťastnou při všem svém utrpení a své chudobě. Neznala také žádné větší snahy, než líbiti se Kristu plněním vůle Jeho.

Jaká změna se tu s ní stala! Plnila-li dříve povinnosti své s nevolí, plnila je po svém obrácení na víru Kristovu s radostí. Byla-li dříve nespolehlivou a vzdorovitou, byla pak věrnou, mírnou, tichou, trpělivou. I největší křivdy nebyly jí s to vyrvati ze srdce věrnosti k pánům.

Takováto změna nezůstala nezpozorována od jejich družek v práci, od spoluotrokyň. Chtěly znáti příčinu její. Naskytla se tu tedy křesťance otrokyni příležitost hlásati víru Kristovu svým družkám a získati je pro Krista. Stala se tak pomocnicí apoštolů již v tomto kruhu.

Pokud se pánů týče, nezpozorovali této změny muži tak lehce. Jsouce zaměstnání svými úřady, politikou a vyhledáváním radovánek, neměli času pozorovati změnu mravů, která se stala v jejich domácnosti křesťanstvím. Co jim také na tom záleželo?! Pýcha jim nedovolila snížit se k takovému maličkostem.

Jinak tomu bylo u paní. Ty byly s otrokyněmi ve stálém styku. A tu nebylo možno nezpozorovati ctností tam, kde byly zvykly pozorovati chyby; vroucí lásku a oddanost na místě bývalé zlovůle a sobeckosti. Jaly se tedy pátrati po příčinách. A tak se naučily znáti křesťanství. Jsouce na ně upozorněny, chtěly je mnohé z nich poznati důkladněji. Takovýmto způsobem otevřely prosté otrokyně apoštolům vstup do domů vznešených. Výsledek všeho byl, že i paní vroucně toužily po milosti křtu sv. a stávaly se křesťankami.

Tyto vznešené ženy pak byly opět ve styku se svými známými. Jak by byly mohly opomenouti při návštěvách odstraňovati předsudky a nenávist ke křesťanům a získávati pro Krista i je?!

Nepřátelé, pozorující šíření se náboženství Kristova mezi otroky, nazývali křesťanství náboženstvím otroků. A měli z počátku pravdu. Než na dlouho-li? Svrchu popsanou cestou se rozšířila víra Kristova v kruzích vznešených brzy tak, že za nedlouho týmž nepřítelům bylo s úžasem volati: „Tito lidé vnikají až do našich domů a svádějí naše ženy a dcery!“

Křesťanství nebylo více náboženstvím opovrhovaných otroků, ono bylo zároveň náboženstvím římské šlechty, patriciů. Víme určitě, že za dob apoštola Pavla byl palác císařův obydlen křesťany.

Tak podporovaly křesťanské ženy apoštoly v úřadě učitelském. Nezaslouží za to uznání a vděku?!

II. Křesťanské ženy šíří evangelium svou mravní čistotou.

Jak již bylo řečeno, šířily křesťanky víru Kristovu hlavně svým ctnostným životem.

Od prvotního hříchu byla žena na světě příčinou zhouby. Počínajíc její krásou tělesnou až k jejím vlastnostem mravním, bylo na ní vše léčkou, které používal nepřítel duší od počátku. Byvši však vykoupěna krví Kristovou a přeměněna milostí křtu sv., zůstala stále léčkou, — léčkou však, které používal Bůh ke spáse duší. Mezi zkaženým světem pohanským byla živým evangeliem, které mohl každý čísti, pochopiti, jemu se diviti a je milovati. Celý jejich život byl takový, že nad ním pohanský svět žasnul.

Známa je mravní zkaženost žen pohanských. Právě naopak však bylo o ženách křesťanských všeobecně známo, že neposkvrněná čistota byla jejich údělem. Tuto ztratiti znamenalo zlomiti ono tajemné pouto, které poutalo srdce jejich k srdci Božímu.

O tom věděli dobře i pohanští soudcové. Proto také, chtěli-li je vydati v muka největší, hleděli je připravit o jejich nevinnost. Životopisy svatých nám podávají důkaz nejeden, že Bůh sám zakročil, aby je před touto hanebnou potupou skrze své anděly chránil, jako na př. sv. Anežku, sv. Agathu.

Aby tomuto hroznému trestu ušly, vrhaly se mnohdy sv. panny z vnuknutí Božího samy dobrovolně do plamenů a vln. — Oči se věru kalí slzami při pohledu na hvězdu čistoty, která jasně září na čele prvních dcer sv. evangelia !

Necht se však nikdo nedomnívá, že by první křesťanky svojí přísností mravů muže od sebe odstrašovaly, a že by byly méně ctěny a milovány. Nic by se neprotivilo dějepisné pravdě více jako toto. Pravda je, že náboženství křesťanské, dodávajíc ženě andělské důstojnosti, činilo ji také tím svůdnější a dodávalo lásce nový podklad. Zakusili to na sobě i nejkrutější nepřátelé evangelia. Jak mnohý z nich zahořel láskou ke ctnostiplné křesťance ! — Mnohdy jí ovšem tato nevíтанá láska přišla draze.

Či proč se zjevuje onen vznešený jinoch před soudem ? Na koho žaloval ? Na dívku, která odmítla jeho ruku. Za své odmítnutí mstil se jí strašlivě tím, že ji udal jako křesťanku.

Mnohdy však měla láska ke křesťance také účinek jiný. Láska k osobě milované naučila jej znáti Krista a přivedla jej k lásce ke Kristu, jak to krásně líčí Sienkiewicz v románě „Quo vadis.“

III. Křesťanské ženy ochraňují Církev.

 Vzдор vší věrnosti ke světské vrchnosti, vzdor úzkostlivému plnění povinností občanských, pokládali pohanští císařové křesťany za nepřátele státu a své vladařské moci. Proto je také hleděli všemi možnými prostředky vyhubiti ze světa. V tomto ohledu vyrovnali se nejkrutějším i ti, kteří mezi nimi slynuli mírností, jako Mark Aurel.

Že se jim však tento úmysl jejich nepodařil, ba že čas od času slunce míru Církvi svítilo, které jí utlačené dalo příležitost zastkvíti se opět v novém lesku, o to zásluhu má opět křesťanská žena.

V Římě samém rozšířilo se křesťanství hlavně za císaře Nerona. Tento vladař byl Církvi po celých devět let přízniv. Příčina toho není neznáma. Bylo to zásluhou pověstné Sabiny Poppaey, milostnice císařovy. Obrátivši se na židovství, využítkovala svého vysokého postavení na prospěch svých souvěrců. Poněvadž pak tenkrát ještě byli křesťané pohany pokládáni se židy za jedno, těšili se ochraně její i křesťané.

Sabina Poppaea však nebyla samotná, která pozdějšího tyrana dovedla křesťanům nakloniti. Byla to ještě jiná milostnice císařova, která bděla nad Církví. Jméno její je sice neznámo, než na víru Kristovu byla obrácena samým sv. Pavlem. Ona otevřela kostel i v paláci císařově.

Není tu třeba přiznati, že tyto dvě ženy byly poslány na blízko trůnu Neronovu, aby bděly nad křesťanstvím v jeho počátcích ? Pod jejich ochranou

se křesťanství rychle šířilo mezi lidem, u vojště, ba i v paláci císařově. Římský dějepisec Tacitus praví, že v této době byl křesťanů v Římě nezměrný počet.

Jak se Nero ve svém smýšlení ohledně křesťanů změnil, je známo. Při jeho vrtkavé povaze není to nic divného.

Po jeho smrti dosedli na trůn Flaviové. Za jejich vlády se krvavá bouře proti křesťanům rychle ukončila a učinila místo klidu a míru pro Církev. Takřka po celých třicet let, doby to vlády Flaviů, těšila se Církev nejen svobodě, ale i přízni pánovnické rodiny. Příčina toho je na snadě. Muži této rodiny byli sice pohany, ale u žen tomu bylo jinak. Je známo, že svatá Petronilla, Domitilla, Flavia Domitilla z tohoto rodu byly křesťankami. A když císařové trpěli nové náboženství ve své rodině, jak by byli mohli pronásledovati ostatní jeho vyznavače? Ba právě naopak. Vidouce ctnosti a vznešenost křesťanství ve svém domě na vlastní oči, byli sami nakloněni evangeliu.

Ač jim politické ohledy bránily státi se křesťany, přece nenesli nelibě šíření se jeho u jiných.

Ba málem by se bylo stalo, že by byl i křesťanský člen tohoto rodu dosedl na trůn. Naděje křesťanů se však nesplnily. Podezřívavý Domitian dal povel k novému pronásledování a připravil jim doby strašlivé.

Takřka po celé druhé století byla vláda v rukou Antoninů. I ti pokračovali v pronásledování, započatém Domitianem. Aby se však Církev ze za-

sazených jí hojných ran mohla vzpamatovati, byla mu na čas přece učiněna přítrž. Stalo se tak opět zásluhou ženy.

Jmenovala se Marcia. Na víru Kristovu byla obrácena knězem Hyacinthem. Pro její neobyčejnou krásu se do ní zamiloval syn císaře Marka Aurelia, Commodus, a pojal ji za manželku.

Jsouc upřímnou křesťankou, dovedla na jinak ukrutného manžela působiti tak, že Církvi přivodila mír. Edikty proti křesťanům byly sice ještě v platnosti, úředníci však, vidouce, že ta, která osud jejich má v ruce, je křesťankou, neodvažovali se více křesťanů odsuzovati na smrt. Pronásledování utichlo.

Než Marcia se odvážila ještě dále. Papežem Viktorinem dala si vyhotoviti seznam věřících v žalářích a odsouzených ku práci v dolech. Pro ty pak vyprošovala u císaře milost. Kněz Hyacinth bděl nad vykonáváním těchto opatření.

Druhé století, které tak smutně pro křesťany začalo, ukončilo se zásluhou Marciinou mírem pro Církev.

Nemůžeme tu probírat celých dějin pronásledování. Podotýkáme pouze, že podobně držely ochrannou ruku nad Církví Mammea, Otacilia, Severa, Salonina, Zenobia a jiné.

IV. Křesťanské ženy podporují Církev za dob pronásledování.

Nebylo-li však již lze křesťanským ženám svým vlivem zjednati Církvi mír, a nastalo-li pro-

následování, pak se aspoň snažily dle svých sil umenšiti utrpení pronásledovaných, dodávati jim odvahy, poskytovat jim přístřeší a útulek.

Zatím co jejich otcové a manželé připravovali pro křesťany vězení, pouta, mučidla a meče, ony je posilovaly a těšily.

V tomto ohledu vynikla na př. za pronásledování Diokletianova Lucina, choť prokonsula Falconia Piniana.

Nad její oddaností k Církvi v této hrozné době třeba žasnouti. Ačkoli byli přes chvíli vedeni na popraviště i lidé nejvznešenější, vynakládala ona své jmění a svůj vliv, aby pomohla křesťanům v jejich bédách, pronásledováních a vydávání na smrt.

Její odvážlivost připoutala na sebe pozornost úřadů. Poněvadž se však neodvážily vztáhnouti rukou svých na ni, odsoudily na smrt dva kněze, Crispa a Jana, kteří jí ve všech podnicích byli nápomocni.

Neohroženě sebrala Lucina tělesné pozůstatky jejich a pohřbila je v dvojitém hrobě. Tento hrob byl před nedávnem nalezen a otevřen. Byla v něm nalezena i zachována pečeť Lucinina.

R. 305., právě když se připravovala na útěk před nebezpečím jí hrozícím, zjevil se jí jeden z mučovníků, které pohřbila, aby jí zvěstoval nedaleké vítězství víry křesťanské.

V téže době prokázala svým spolubratřím v Kristu neméně cenné služby i jiná paní. Je to Priscilla. Jsouce rozkazem Diokletianovým zba-

veni svých kostelů a hřbitovů, nalézali se křesťané ve veliké tísní. By jim pomohla, podjala se Priscilla práce velice nákladné. Na hřbitově své rodiny dala vytesati nové podzemní poschodí s chodbami a prostrannými sály, které křesťanům sloužily za poslední útulek k shromažďování na modlitbách a slavení Večeře Páně, jakož i za pohřebiště.

Podobně se za Aureliana nejednou vydala v nebezpečení smrti, jen aby přispěla ku pomoci spolukřesťanům, Nusciola, paní z rodu císařského.

Zlatem vymohla u žalářníků vstup do žalářů, které byly plny mužů a žen, zajatých pro víru v Krista.

Ona jim přinášela oděv, pokrm, léky a hlavně povzbuzení. Radostí její bylo umývati jim okovy zraněné nohy a líti olej a balsám do jejich ran.

Byla volána před soud. Když k ní soudce mluvil o jejím vznešeném rodě, odpověděla: »Urozenost, které my si vážíme, nezáleží v proslulosti předků, ale v křesťanské pokoře.«

»Jaké šílenství«, znova se tázal úředník, »tě vede, abys s takovou zálibou navštěvovala bídné vězně?«

»Činím tak«, zvolala ona, »z lásky ke Kristu. Je to táž láska, pro kterou oni strádají v žaláři a v okovech.«

Po jiných podobných odpovědích snesla odhodlaně mučení, a vypustila duši pod ranami dutek, opatřených kuličkami olověnými.

A co jiných žen jednalo podobně!

Kdo by byl s to vypočísti zásluhy jejich o Církev v takových to těžkých dobách?!

V. Křesťanské ženy statečně umírají pro Krista.

Takřka nic nepůsobí na obecný lid více, než strach před mučením a násilnou smrtí. Toho také s výsledkem používali tyrani, aby přiměli své poddané k zapření svědomí. Či neodřekli se celé národové své víry, jen aby vyhověli nespravedlivým choutkám svých hrozících vladařů?!

Hájití své právo a přesvědčení až na smrt dovedou pouze někteří lidé zvláště srdnatí. Ba mnohdy za dob všeobecné zbabělosti nelze naléztí v dějinách ani těch.

Jak tomu však bylo jinak u prvních křesťanů! S malými přestávkami po celá tři století neměli nic jiného na vybranou, než buď zapřítí Krista a žítí, neb vyznávatí Krista, ale zemřítí. Vladaři římské totíž, jsouce zvyklí viděti vše se skláněti pod jejich vůlí a pozorující šíření se křesťanství, rozhodli se vyplniti tuto »cizí pověru« z kořenů. Jali se prolévatí krev lidskou bez ohledu, mnoholi jí je a čím je.

Vraždění toto, které začalo za císaře Nerona, opakovalo se po desetkrátě. Nuže? Zalekli se první křesťané muk i nejstrašnějších a zapřeli Krista? Tato otázka je dávno již rozluštěna. Dějiny nám potvrzují, že až na nepatrné výjimky,

nikoliv. Církev vyšla ze všech těchto bojů jako vítěz.

Že tomu tak, o to má opět hlavní zásluhu křesťanská žena. Neb na tom, jak ona se zachová v této hrozné zkoušce, záviselo buď vítězství Církve neb její porážka.

A bylo se věru co obávati! Nemajíc mužské statečnosti, zda nebude se třásti před úřady, nedá se přemoci bolestmi? Jsouc plna citlivosti a něžnosti, zda snese pohled na krev, zvláště bude-li to pohled na krev jejích drahých?

Bylo by se stalo zajisté tak, kdyby byla Prozřetelnost nebděla i v tomto ohledu. Než křest sv. s ní učinil zázrak. Jakmile byla obmyta ve spásonosné vodě, žena přestala býti ženou, nýbrž stala se hrdinkou. Dokázala to vždy, kdykoli to čest Boží vyžadovala, ať již byla z rodu vznešeného nebo otrokyně.

Bylo jí zříti, ať již byla mladá nebo stará, učená nebo neučená, římanka nebo barbarka, panna nebo vdaná, vdova nebo matka, kterak s křidem patří na přípravu nejhroznějších pro ni muk.

Bylo jí zříti, kterak se dostavuje před úřady s hlavou vztyčenou, odpovídá s jistotou na otázky, s toutéž důstojností odmítá hrozby i sliby, beze strachu patří na nástroje dvacaterých muk, jása nad svým odsouzením k smrti, žádá býti první mučena, sama se vydává katanům, povzbuzuje dravou zvěř, aby ji rychleji pohltila, sama se pokládá na skřípec na místo již dotrpěvšího spolukřesťana.

Pro svého Boha dovedla křesťanská žena trpěti a zemřít. »Proč se směješ?« tázal se soudce mladé dívky, kterou vydal na strašlivá muka. Ona mu odpověděla: »Raduji se, že Ježíš Kristus, můj nebeský ženich, po mně rozevírá své rámě a zve mne na své božské zasnoubení. Začni již, jsem netrpěliva býti u Něho.«

Jiná panna, kterou trhali železnými háky, zvolala: »Toto písmo znamená na mém těle vítězství Kristovo.«

»Chci zemřít zde s vámi, abych s vámi žila v nebi.« Tak mluvila třetí, vrhající se na mrtvoly dvou křesťanů, kteří právě podstoupili smrt mučnickou.

Tak znaly umírat již slabé dívky.

Ba nejenom to! Křesťanské ženy dovedly dodávati odvahy a ztráceti statečně i ty, kteří jim byli nejdražší.

»Synu můj,« tak volala jedna vznešená paní svému synu, vedenému na popraviště, »synu můj, nepatř zpět, ale pozvedni oči svých k nebi, lepší život tě čeká. Buď bez bázně, trp statečně, umírej s radostí, předejdeš mne jen k Bohu, prameni všeho dobra.«

Nikoli! Bez křesťanských žen, bez jejich horlivosti, ctnosti, podivuhodné obětavosti a statečnosti by byli apoštolové při překážkách, které se jim stavěly v cestu, nikdy tak lehce nevyplnili rozkaz svůj: »Jdouce, učte všechny národy!«

Jakými díky jsme jim za to povinni!

Křesťanské ženy našich dob! Sudte samy: Kdyby byly křesťanské ženy na počátku Církve počítaly s překážkami, kdyby byly hleděly především žítí v pokoji; kdyby byly váhaly obětovati své statky, své rozkoše, své štěstí a život svůj, přivedly by byly svět ke Kristu; byly by dnes zbožným předmětem naší úcty?

Následování jejich příkladu žádá Bůh dnes na vás. Naše poměry jsou v mnohém ohledu podobny dobám prvních křesťanů. Vidíte kolem sebe rovněž náboženskou lhostejnost, nevěru, boj proti Církvi.

Budete-li však po příkladu prvních křesťanských žen i vy plny ctností, budete-li vzdor všem překážkám plniti své náboženské povinnosti svědomitě, budete-li ochotny pro Krista i trpěti, povedete i vy ke spáse ty, které milujete jako dcery, manželky, matky, Česky.

Budete-li křesťankami z hloubí duše, najdete ve své lásce vždy prostředky, kterými byste postavily nezrušitelný trůn Kristův v srdcích vašich dítek a manželů. Od jakých poblouzení a pozdějších výčitek svědomí je tím uchráníte!

Stanete se tak záchranou rodin, které se znemravňují, budete největšími dobroditelkami vlasti, která se od Krista odvrací.

Pozdější pokolení vám za to budou vděčna, a dobrotivý Bůh bude Vaším odplatitelem!

Číslo 16. a 17.

Cena 8 haléřů

6
Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Zpátečník.

Obrázek ze života národního.

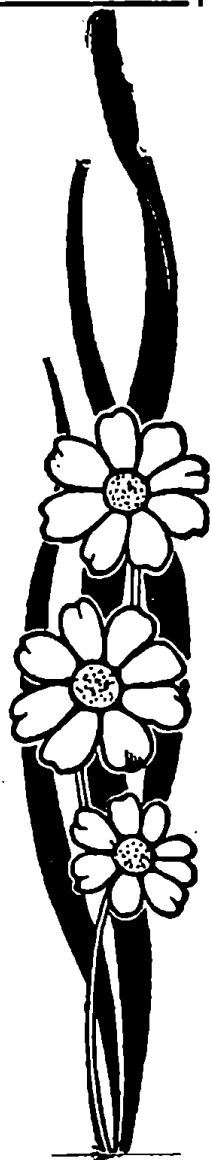
Z pozůstalosti † kanovníka

Beneše Meth. Kuldy.

Redakce a administrace: Praha VI.-80.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1903.

Kyrylov jest roztomilá vesnice v jednom kraji českém. Z Kyrylova dojdou školáci za čtvrt hodiny, dospělí osadníci za půl hodiny do farního kostela Svato-Václavského. Kyrylov má jenom pět a padesát čísel. Z těch náleží pět sedlákům, šestnáct chalupníkům a ostatní domkářům, již podle chování svého mají výživu dobrou, dostatečnou nebo nedostatečnou u domácích rolníků a v nedalekém panském dvoře. Pracovití, šetrní a svědomití domkáři přikoupili sobě políčka a žijí dobře, spokojeně. Lenoši, marnotratníci a cizého majetku žádostiví mívají jednou, dvakrát do téhodne, do měsíce všeho dost, za ostatních dnů však bídu a nouzi, a při tom vždycky větší menší dluhy.

O každé rodině v Kyrylově, o selské, o chalupnické, o domkařské, dala by se napsati knížečka zábavná i poučná; důkazem toho jsou tyto listy tištěné, jimiž dává se pravdivá zpráva o čísle druhém a třetím v Kyrylově. Číslo druhé náleží sedláku Zezulákovi, a číslo třetí jmenuje sedláka Zajíčka pánem svým.

Léta Páně 1882 byly daleko široko, tedy i v Kyrylově nepohodlné žně. Toho času v neděli kde kdo byl již doma z kostela, obecní sluha již odzvonil polední klekání, a prázdno bylo na návsi i v nádvoří. Jako všude jinde, byla i v čísle třetím u Zajíčků celá rodina pohromadě za stolem dubovým, na němž byla mladá selka právě po-

stavila velikou mísu chutné polévky. Po společné modlitbě dali se všichni do jídla. Hospodář, Zajíček mladý, počítal třicet roků. Hospodyně o tři léta mladší, byla rozšafná, bodrá a vážná žena, jakých v národě našem zhusta nacházíme doposud v obcích takových, kde ještě lichá svobodomyslnost nedusí staročeskou vzdělanost, dobrý mrav, pořádek domácí, blahobyť a blaženost rodinnou. Josef, osmnáctiletý oráč, a Mařenka, o málo starší děvečka, tak nenuceně a spokojeně počínali sobě, jakoby žili u dobrých rodičů svých.

Bylo po obědě. Všichni povstali a hlasitě pomodlili se; i dvě roztomilých dítek modlilo se »Otčenáš!« Hospodyně byla ženou, kteráž ukazuje pobožnost dobrými skutky; I. Tim. 2, 10; byla »moudrou ženou, kteráž vzdělává dům svůj«. Přísloví 14, 1, byla »pilnou ženou a korunou muže svého«, Přisl. 12, 4. Děvečka Mařenka sbírala náčiní stolní. Oráč Josef zatím otázel se hospodáře: »Budeme dnes také obracet žito? Slunce osušilo je, a někteří sousedé chystají se na práci!« — Mladý Zajíček odvětil: »Nikdo nežádal za dovolení pana faráře, proto církevní dovolení nebylo prohlášeno s kazatelny. Katolík nikdy bez povolení náležitého v neděli nepracuje a nikdy toho nepyká; ani my dnes pracovati nebudeme. Oblec se, Josefe, a jdi na odpolední služby Boží; já zatím dohlédnu na koně.« — Hospodyně doložila: »Mařenko, půjdeš také do kostela! Já za tebe umyji nádobí a vykonám ostatní práci tvou!«

Hospodář Zajíček, oráč Josef a děvečka Ma-

řenka s nádobím stolním odešla. Ve světnici zůstala jenom hospodyně s dětmi. Benššek i Evička přistoupili k matince a takorčka jedněmi ústy tázali se: »Půjdeme k dědouškům a k babičce?« — Matka: »Půjdeme, až přijde dědoušek z kostela?« — E v i č k a : »A který dědoušek?« — Matka: »Tatínkův dědoušek!« E v i č k a : »A kde je maminčin dědoušek?« — Matka: »Doma je! Až budou oba pohromadě, půjdeme k nim! Zatím si pěkně hrejte; já mám venku práci. Až se vrátím, budu vám vypravovati o Pánu Bohu a o Panence Marii, a potom půjdeme k dědouškům.«

Maminčin dědoušek a babička byli sedlák Zezulák a jeho manželka v čísle druhém. U nich byl také dědoušek tatínkův, starý Zajíček, kterýž tam zastával službu oráče, ježto Zezulákův synek M a r t i n byl teprve čtrnáct roků stár. Děvečkou u Zezuláků byla statečná a věrná Madlenka.

Kterak se dostal starý Zajíček za oráče k Zezulákovi? — To vám ihned zevrubně povím.

* * *

Zezulák a Zajíček měli stejná léta. Od mladosti byli dobrými přátely. Chodili spolu do školy a ze školy, málokdy se pohašteřili, ale pokaždé hned zase udobřili se. Jejich otcové buď sami jezdívali na robotu, nebo posílali oráče své; synům málokdy dostalo se úlohy té nevalně milé.

Roku 1850 oba dva oženili se a převzali statky otcovské. Zezulák číslo 2., Zajíček číslo 3. v Kyrylově. Rodiče u obou seděli pak na vý-

měnkou svém. Služba vojenská oba dva minula, poněvadž byli jediní synové na živnosti selské.

Zezulák a Zajíček zůstali dobrými sousedy a přátely. Jako druhdy spolu chodívali do školy a ze školy, tak nyní každou neděli a každý svátek, začasť i ve všední den spolu kráčivali do kostela a z kostela domů. Upřímný a oběma užitečný bývaly rozmluvy jejich. Po dvou letech přišel Zajíček prosit Zezuláka a Zezulačku za kmotry synáčkovi Cyrillkovi a zase po dvou letech vyžádal sobě Zezulák tu samou čestnou a důležitou službu u Zajíčků pro svou dcerušku Dorotku. Dobré sousedství a přátelství utvrdilo se kmotrovstvím vzájemným, ale bohužel nikoli na dlouho. »Ne- přítel našel koukole mezi pšenici přátelského po- měru toho.« Mat. 13, 25.

Zrušením roboty nastaly v našich zemích nové časy — některým ku blahu, jiným na zkázu. Sedlák Zajíček převzal po rodičích statek nezadlu- žený, a žena přinesla do domu peníze hotové. V Kyrylově usadil se kupec žid, kterýž výborně rozuměl svému obchodu a užitku. Uměl kořiti se a pochlebovati každému, u koho věřil pro- spěch svůj. Na setkání každého uctivě pozdra- voval: »Pane! Pantáto! Vzácná paní! Vážená sousedko! Krásná děvo« a jinak. — Hospodský, křesťan, také byl muž čiperný a chytrý! Schá- zeliť se u něho lidé pocestní s rozličnými roz- umy. Nežrídka přinášeli noviny netoliko ústně ale i tištěné, které zhusta přičily se staročeským

mravům, nábožnosti, skromnosti, šetrnosti a pravé moudrosti.

Zajíček býval také v hospodě, a slýchal také řeči ty. Od té doby, co poslední volbou v obci stal se radním, tím více líbila se mu veselá společnost v hospodě místní i městské. Dobrá žena říkala mu: »Muži, mně je teskno doma, když tak dlouho nepřicházíš!« Zajíček: »Inu, ženuško, ten úřad toho vyžaduje!« — Žena: »Ale považ, že doma práce zůstává pozadu; naši otcové mívali co dělat od rána do noci, v létě i v zimě!« — Zajíček: »Ženuško, nastaly nové časy; naši otcové mívali robotu, a my jí nemáme; obilí a dobytek odprodáný mají cenu dvojnásobnou; můžeme si popřáti nějakého odpočinku a nějaké posily!« — Žena: »Maš pravdu; ale nezapomínej, že nám nastaly také dvoj- a trojnásobné daně!«

Staří rodiče na výměnku měli skutečně u Zajíčka lepší časy než kdy jindy za svého hospodaření. Zajíček chtěl, aby ženuška jeho cvičila se ve vaření, ve smažení a v pečení; říkal jí: »Nač bys prodávala vejce, kuřata a husy, jak dělávaly matky naše? Nastaly nám časy nové! Přejme si!« — Ale staří, ač se lépe měli, přece kroutívali hlavou nad těmi novými časy, a nad tím novým hospodářstvím.

Jednoho večera vrátil se Zajíček ještě později domů, a bylo na něm vidět, že se více posilnil než jindy. V hospodě bylo mnoho domácích, kteří sobě libovali v těch nových časech, a byl tam také jakýsi pocestný, jenž jim ukazoval a schva-

loval rozličné knížky. Podařilo se mu; prodal špatné věci za dobré peníze. Člověk ten měl jazyk jako meč a bystrý zrak. Hospodský dával za důkaz těch nových časů i svou lednici, kteréž za starých časů v celém kraji nebylo; a dobře pochodil. Bez ledu nebyl by ani desátý sud vyčepoval. »Pivečko jako křen!« volal po každé, nesa pět sklenic v každé ruce; a hosté odevšad mu přizvukovali. To bylo řeči! Ovšem, páté přes deváté! To bylo rozumu! To bylo moudrosti! Mnohý sám sobě divil se, kde se jí v něm nabralo. Nejvíce divil se výmluvnosti své Zajíček, a divili se mu také všichni ostatní, a jevíli obdiv svůj hlučným voláním: »Ať žije pan radní Zajíček!« Z toho měl pan radní takovou radost, že povstal, a když nastalo ticho, dosvědčil neobvyčejnou moudrost svou vážným slovem: »Nové časy, nový účet! Kdo co vypil do té chvíle, vypil na účet svůj! Nyní ale, pane hospodský, ještě půl vědérka na účet můj!« A zase rozléhala se chvála panu radnímu Zajíčkovi.

Nejednomu již pletl se jazyk, takže bulákal v levo v pravo, jako střevo. Ale p o c e s t n ý, »pán agent,« na své velmi šetrně popíjel. Nyní pak užil vhodné příležitosti, aby dokázal svou učenost. Zaklepal na sklenici prázdnou, kterouž hospodský na účet Zajíčkův vyměnil za plnou. Vzal ji do ruky, a když k jeho žádosti za hodnou chvíli společnost utichla, učinil velikou řeč: »Páni a páni! Nastaly nám nové časy! Za starých časů v Kyrylově nikdy nebylo takového pi-

večka! (Výborně! řvali i ti, kterým se již oči zavíraly.) Nastaly nám nové časy! Všichni jsou sobě rovni! (Výborně!) Jenom větší moudrost dodává člověku větší cti; proto nejmoudřejší pan radní Zajíček má největší čest! (Sláva panu radnímu Zajíčkovi!) Nastaly nám nové časy! Kdo se ještě drží starých obyčejů: ten je zpátečníkem! Kdo neužívá nového práva svého: ten je zpátečníkem! Kdo sobě nepřeje: ten je zpátečníkem! Kdo otročí starým zvykům a způsobům: ten je zpátečníkem! Já připíjím všem pánům a pánům společníkům na ty nové časy!« A zase nastal všeobecný hluk a všeobecná pitka, a všichni blábolili: »Ten je zpátečníkem!« A to trvalo dotud, dokud Zajíčkovo vědro se nevytočilo a nevypilo. Pak teprve, vrávorajíce, rozešli se rozpaření páni domů; pak teprve i Zajíček vracel se do statku svého. Cestou jaksi nohy nechtěly dobře ku předu; ale Zajíček dodával si chuti, mumlaje: »Ku předu! Já nejsem zpátečníkem!«

Tou měrou šťastně dostal se domů. Žena smutně vítala jej! Nerozuměla jeho pomateným slovům: »Nové časy! Staré zvyky! Užívejme nových časů! Nejsem zpátečníkem!« — Stěží svlékl se. Nepomodlil se. Hodil sebou do postele. Usnul tvrdě. Ani slunce ranní neprobudilo ho. Ponejprv zaspal i nedělní služby Boží. Rovnost novověká objevila se; sedlák a několik chalupníků i domkářů byli sobě rovni — nebyli v kostele.

Všichni zarmoutili ženy své. Všichni dali pohoršení dospělým a špatný příklad svým dětem.

Sedlák Zezulák šel s manželkou svou do kostela. Cestou ohlíželi se; Zezulák po kmotrovi Zajíčkovi, a Zezulačka po kmotřence Zajíčkové. Tentokráte se jich nedočkali; tušili něco nemilého.

Idouce z kostela domů, dozvěděli se od sousedů a sousedek, že byla Zajíčková uplakána a proto nešla na služby Boží. Také již vypravovalo se o hlučné merendě v hospodě, z nížto po půlnoci mnoho mužů potácelo se do příbytků svých, a mezi nimi také sedlák radní Zajíček. Ponocný je viděl, jejich blábolení slyšel, a ráno řekl ženě své: »No, ti moji »p á n i« na dnešní neděli se namazali! Když zašli, bral jsem se dědinou a troubil jsem za nimi: »H ú t, h ú t! P r o p i l i s t u d! D i v, že se d o v l e k o u d o t ě c h s v ý c h b u d!« Ponocné tak se líbila slova manžellova, že je od Božího rána sdílela s každou sousedkou, a tudíž ještě před poledním klekáním pozdravovali se chlapi i děvčata novou průpovídkou: »H ú t, h ú t! P r o p i l i s t u d! D i v, že se d o v l e k o u d o t ě c h s v ý c h b u d!«

Zezulák měl tenkrát bolestnou neděli. Navrátil se z kostela domů, nikde neměl stání žádného. Manželka měla práci v kuchyni, on pak hned byl u ní, hned ve světnici, hned na dvoře a ve stájích, hned na zahrádce jako bludná ovce. V poledne valně mu nechutnalo; s čeledínem nerozmlouval o kázání jako jindy; byl velmi roztržit. Manželka dobře znala příčinu jeho roztrži-

tosti ; proto byla tím hovornější s dítětem svým a s děvečkou.

Po obědě a po úklidu přišla výborná manželka k němu do světnice, aby tíži jeho vnitřní ulevila rozhovorem. Zezulák sotva se jí dočkal a hned začal mluvit hlasem tlumeným : »Milá Bětuško ! To je ouzkost, to je žalost ! Co pak to vyvedl ten náš kmotr Zajíček ? — Co Kyrylov jest Kyrylovem, ještě žádný sedlák neopil se a pro opilost neobmeškal nedělní služby Boží ! Ještě žádný sedlák Kyrylovský nestal se předmětem potupy a posměchu !«

Manželka : »Je to bolest ! Ubohý soused a kmotr ! Ubohá kmotřenka ! Ale snad ho zastraší a vyléčí to veřejné poboršení, které způsobil !«

Zezulák : »Dejž to Pán Bůh milostivý ! Já se toho lekám ! Kmotr Zajíček už po delší čas jest jaksi znetvořen. Zvláště od té chvíle, co jej zvolili za radního, znamenám změnu velikou. Chytla se ho pýcha, a »pýcha předchází pád«.

Manželka : »A co učiníš ty, jeho přítel, soused a kmotr ? Nepromluvíš-li s ním o tom nebezpečí ? Neporadíš mu ?«

Zezulák : »Dobrá ženuško ! To právě hýbá mi dnes mozkiem. Napadlo mi : Zajdeš si k němu ; promluvíš s ním. Ale hned zase ozývá se mi v duši hlas : Dnes by tě nerad viděl ; dnes bys nepochodil ; mohl bys věc ještě zhoršiti !«

Manželka : »Staří naši jsou s dítětem v kostele ; což abychom se poradili s nimi, až přijdou domů ?«

Zezulák: »Dobře máš! Dnes nepůjdeme do polí. Až budou přicházet, pošli pro džbánky piva a pohovoříme si zevrubněji o věci té. Zatím si něco přečteme ze Ž i v o t ů s v a t ý c h.«

Zezulák vyndal ze schránky dědičnou tu knihu. Bylo toho dne svaté Moniky, matky svatého Augustina. Čtení to značně upokojilo a potěšilo jej čtoucího, i manželku naslouchající jemu. Zezulák několikráte zastavil se a přemýšlel. Když pak dokončil čtení, pravil: »Dnes k Zajíčkovi nepůjdu. S rodiči poradíme se! Zatím budeme jako svatá Monika vzpomínati na modlitbách na svého kmotra. Až dá-li Pán Bůh příhodnou chvíli, promluví s kmotrem Zajíčkem.«

Staří přicházeli. Selka je přívětivě vítala před domem: »Vítám vás slovem Božím! Jak pak chovala se Dorotka?« Výměnkářka pochválila Dorotku, kteráž vesele přiskočila a mamince políbila ruku, jížto se pak nespustila.

Selka: »Až se svlečete, pantáto a panímámo, navštivte nás v naší světnici!«

Staří tomu rozuměli. Bývalo to skoro každou neděli a každý svátek po odpoledních službách Božích, pak-li mladí nebyli návštěvou u kmotra, nebo u příbuzných.

Výměnkáři brzo uložili sváteční šaty své v truhlách a přešli k mladým. Tam rozmlouvalo se dlouho, vážně, upřímně, až pak počalo se stmívat, a staří odebrali se do výměnku svého. Přívětivá mladá selka s Dorotkou doprovodila rodiče manželovy až do pěkného zánovního výměnku

a přála jim dobrou noc. Sedlák Zezulák mnohonásobně se poučil a setrval v prvotním úmyslu, že vyčká chvíle příhodné, aby promluvil s kmotrem a přítelem Zajíčkem.

* * *

Nastala pátá neděle po velikonoci, a po ní dnové křížoví, dnové prosební. Kdo zná život národní, zvláště život, práci a potřebu lidu našeho rolnického: dovede posouditi důležitost křížových dnů. Není domu na osadě mimo domy odrodilcův, z něhož by aspoň jeden člověk nešel na průvod prosebný. Obyčejně vystřídá se celá rodina za těch tří dnů. Výměnkáře viděti lze po všecky tři dny. Hospodář žádný neschází aspoň toho dne, kdy průvod vede se do těch končin, kde on svá pole má. Schází-li kdo, ví celá ves, proč nepřišel; buď jest nemocen, nebo u nemocného musí zůstat doma, a modlí se doma litanii o všech svatých. Účastníci průvodu horlivě zpívají: »Všichni svatí a světice Boží! Orodujte za nás!« Všichni prosí Boha, aby požehnal těžkou práci jejich.

Tentokráte sedlák Zezulák musil sobě v průvodu vyhledati nového druba. Zajíčka tu nebylo.

Zezulák darmo se ohlížel v pondělí, v úterý i ve středu po Zajíčkovi. Nebylo ho tuto! Ba ani ve čtvrtek na Boží vstoupení nespatriil ho v kostele. Šel prý do města okresního.

V neděli příští po obědě Zezulák kráčel v obleku svátečním do polí. Kdekoli měl pšenici setou, všude do rohu zastrčil malé křížky z rato-

lestí svěcených o neděli Květné, jakož byl už tenkrát učinil v polích ostatních. U každého křížku chvíli postál, klobouk smekl a pomodlil se »Otče náš!«

Když pak šel se podívat i v jinou stranu, uviděl tam kmotra Zajíčka, kterýž arcit také upozoroval jej. Museli se sejíti. Zezulák z daleka podával Zajíčkovi ruku a pravil: »Pozdrav tě Pán Bůh, milý kmotře!«

Zajíček: »Dejž to Pán Bůh! I ty budiž zdráv!«

Zezulák: »Posvěcoval jsem svěcenými křížky pšenici! Tys také vykonal ten pěkný obyčej náš?«

Zajíček: »Což pak jsem zpátečníkem?«

Zezulák: »Kmotře, co to mluvíš? Jakým zpátečníkem?«

Zajíček: »Nastaly nám nové časy! Kdo se drží starých zvyků, kdo neužívá nového práva svého, kdo sobě nepřeje: ten je zpátečníkem!«

Zezulák: »Kmotře, já ti nerozumím! Máš pravdu; nastaly nám nové časy, ale zůstal starý Pán Bůh! Jak radostně chodívali jsme spolu do kostela! Nyní chodím již po delší dobu bez tebe! O křížových dnech také jsem tě nadarmo hledal! Co pak se ti stalo?«

Zajíček: »Nastaly nám nové časy, a já nejsem zpátečníkem!«

Zezulák: »Kmotříčku! Já znám jenom jedno zpátečnictví ze starého přísloví:

Kdo nesvětí svátek,
nepostí se v pátek:
tomu všecken statek
brzo bude kratak,
vše mu chodí zpátek.

Tohoto z pátečnictví strachovali se naši otcové, a dobře jim bylo. Tomu z pátečnictví vyhýbejme se i my, a dobře nám bude!«

Zajíček: »Dobře jsi řekl: Staré přísloví. Kdo se řídí starým příslovím, je zpátečníkem!«

Zezulák znamenal, že kmotr Zajíček se rozčiluje, proto klidně tázal se ho: »Kam pak máš dnes namířeno?«

Zajíček: »Obejdu si dnes všecky naše hranice!«

Zezulák: »Na druhý svátek svatodušní navštívíš nás s kmotrou a s dětmi?«

Zajíček: »Nebudu moci přijíti. Hodláme příbuzné své navštívit. «

Zezulák vida, že kmotr Zajíček nestojí o jeho přátelství, podal mu ruku, řka: »Kmotře, měj se dobře, s Pánem Bohem!«

Zajíček chladně vzal a pustil ruku podanou a pravil: »Buď zdráv!«

Zezulák hluboce zamyšlený by byl snad zabloudil, kdyby nebyl šel cestou k domovu, kterouž tisíckráte přeměřil zdlouha a rychle, ve dne i za noci. Oči měl ustavičně zaroseny; v hlavě jakoby se mu byl usadil roj včeliček, z prsou draly se mu časté těžké oddechy, a srdce mu svírala bolest veliká, kteráž poutichla, když z daleka spatřil ve vratech statku svého dobrou manželku na něj

čekající. Vešel s ní do příbytku a stručně podal jí zprávu žalostnou o Zajíčkovi.

Zatím přiběhla od dědouška malá Dorotka s větším Cyrillkem Zajíčkovým, kterýž byl více u Zezuláků než doma. Matka nařídila jim, aby si ještě trochu ukazovali obrázky ve světnici, a odebrala se s manželem na skok k rodičům do výměnku. Neměliť navzájem mezi sebou tajemství žádného, a tudíž arcí ještě před spaním pověděli jim o Zajíčkovi. Pověděli a zase rozešli se.

Té noci mladí i staří mnohem později usnuli než jindy.

* * *

To se událo r. 1857. Za napotomných dvaceti let mnoho přejinačilo se u Zezuláka, ale ještě více u Zajíčka.

Nejprve povím o Zezulákovi a pak o Zajíčkovi. Zprávy ty jsou spolehlivy; Zezulák důkladně zapisoval každou událost v kalendářích svých.

Upřímného Zezuláka dlouho rmoutila změna kmotrova. Zajíček Zezulákovi se vyhýbal, Zezulák Zajíčkovi nevtíral se. Zajíčková také již tak často nemluvívála s kmotřenkou Zezulákovou. Cestička mezi těmi dvěma statky sousedícími byla by travou zarostla, kdyby toho času pětiletý Cyrill Zajíčkův nebyl den co den vícekráté docházel ke kmotřence, aby si hrál a povídal a zpíval s tříletou Dorotkou. Cyrill býval více u Zezuláků než doma; o změněném poměru rodičův neměl ani

zdání; neslyšeli nikdy ani tu, ani tam slova nepřátelského. Začasté s Dorotkou i obědval. Nepřicházel li někdy dlouho, Dorotka říkala: »Maminko, já si půjdu pro Cyrillka!« A maminka pokaždé svolila; vědělať, že hodný Cyrillek jest vítaným společníkem Dorotčiným. Zajíčková také tomu byla ráda, že jedináček Cyrill u kmotry jest bezpečen.

Roku 1858 Cyrill Zajíčkův začal do školy choditi, a tudíž arciť již nemohl tak dlouho prodlévati s Dorotkou. Avšak přece nikdy nepřestal dobíhati k nim. Obyčejně ze školy rovnou cestou chodíval k Zezulákům, aniž by dříve ukázal se rodičům svým. Od té doby Cyrill Dorotce ukazoval v knížce své každou písmenu, a učil ji každé písničky školní. K tomu konci byl Cyrill nejpozornějším žákem ve škole, a u Dorotky tak obratně padělal velebného pána a pana učitele, že by nadaná Dorotka sotva byla se do roka více naučila ve škole než doma. Tou měrou stalo se, že Dorotka již r. 1859 do školy chodila, a hned mezi většími žačkami sedávala. Cyrill věrně Dorotku doprovázel do školy a ze školy. Rodičové i učitelové radovali se z příkladného chování a z výtečného prospěchu obou.

Rok 1860 byl rokem přebolestným u Zezuláků. Výminkářka Zezulačka chřadla a roznemobla se, takže ani obětavá obsluha dobrého manžela a mladých, ani pomoc lékařská neprospívala. Zbožná stařenka sama žádala, aby k ní povolali kněze.

Osmého dne vynášeli ze statku Zezulákova

rakev, za kterouž vážně kráčel kde kdo mohl opustiti dům svůj. Také Zajíček tentokráte šel s ovdovělým výměnkářem a s kmotrem Zezulákem. Zajíčková pak plakala s plačící kmotřenkou, a před nimi šel Cyrillek s Dorotkou. Silně zkropena byla slzami země, kteráž vyplnila hrob výborné matky. Plakaliť téměř všichni; jenom vдовec výměnkář Zezulák neplakal; jemu již nezbylo na pohřeb slziček. Vraceje se, vážně řekl mladým: »Zaplatiž vám Bůh, hodné děti! Dobře dosloužili jste matce! Brzo dosloužíte i mně!«

Zezulačka: »Milý pantáto! Pán Bůh vás potěš a dej vám zdraví! Nyní dvojnásobně budeme sloužiti vám!«

Výměnkář: »Tys výborná snacha! Bůh ti dá odplatu hojnou zde i na věčnosti! Rád jsem s vámi se všemi; ale v duši zní mi od smrti ženy mé: Dokonáno jest! Půjdu za ní!«

Šel za ní! Na celé osadě ještě neumřel žádný jiný; než minul měsíc, pochován byl výminkář Zezulák vedle manželky své.

Sedlák Zezulák ještě přede žněmi postavil rodičům společný železný kříž s nápisem hrobním, a založil dvě mše svaté ve výroční den smrti dobré matky a starostlivého otce.

Žencům toho roku ponejprv odpoledne za parných dnů donášela selka Zezuláková džbán piva a krajíce chleba; do loňska nedala si v tom brániti stará výminkařka.

Roku 1861, když bylo z jara vše zaseto, v neděli po obědě byli manželé Zezulákoví sami

doma. Zezulák pravil: »Milá ženo, o čem jsme vícekrát rozmlouvali, musí konečně státi se skutkem. Víš, že již po několik roků látal a přístipkoval jsem doškové naše střechy?«

Manželka: »Vím to dobře. Prosívala jsem tě, abys na novou stavbu, ač potřebnou, nepochyboval. Vždyť by dobří rodiče bolestně byli patřili na trhání svých prací. Nyní arcit již není jiné pomoci!«

Zezulák: O, ty's moudrá žena! Bůh nám požehnal. Tvého věna nemusíme se ani dotknouti. Peníze u hospodaření dostačí nám na novou stavbu. Půjdeme zítra spolu na mši svatou, a z kostela k zednickému mistru, aby nám vše vypočítal. Během léta a příští zimy svezeme stavivo, a dá-li Bůh, roku příštího dáme se do stavby!«

Stalo se. Vápno bylo uhašeno. Potřebný písek se navozil. Kamení, cihly a tašky na dvoře byly složeny. Stavební dříví přichystáno.

Z jara 1862 přestěhovali se do prázdného výminku, byli s tesaři i zedníky na mši svaté, kterouž Zezulák na dobrý úmysl sloužiti dal, a po společném snídání dali se všichni do práce pod dozorem zednického mistra. Starý selský dům brzo zmizel, a na jeho místě do prvních mrazů podzimních stál nový dům, jenž doposud v dobrém stavu se nalezá. Roku 1863 vypravilo se za dnů příhodných vše na čisto, ale Zezulák nespěchal do nového stavení; přestěhoval se z příbytku výměnkářského do něho, až dokonale vy-

schlo, až pan farář jim ho církevně vykropil a posvětil, roku 1864.

V novém domě uhostila se stará nábožnost, stará spravedlnost, stará pracovitost, stará šetrnost a stará dobročinnost k chudině; proto také patrně jevílo se tam požehnání Boží; proto panovala v domě Zezulákově spokojenost a radost ustavičná, kteráž dovršila se r. 1866 událostí velikou. Zajíček s manželkou svou neodepřeli starou lásku a službu, ochotně šli s kmotrem Zezulákem a novorozeným synáčkem do chrámu Páně, odevzdali Zezulačce pokřtěného Martinka, a po tolika letech v neděli, po čtrnácti dnech, byli u Zezuláků na přátelském obědě.

Dvanáctiletá Dorotka, nejlepší žačka, bez překážky ze školy byla propuštěna, a radostně na sebe vzala důležitou úlohu svědomité chůvy. Matka věděla, že Martinka nemůže svěřiti rukám spolehlivějším.

A Cyrill Zajíčkův? Přestal chodit do školy, ale nepřestal chodit ke kmotřence a ke kmotrovi. Bylo mu čtrnácte let. Pilně pracoval doma po boku starého oráče. V neděli a ve svátek po odpoledních službách Božích pokaždé byl u Zezuláka, jenž mu radil, jej poučoval a dobré knihy mu půjčoval.

Z Cyrilla stával se švarný hoch, z Dorotky krásná děva. Cyrill byl přívětiv ke všem bývalým spolužákům svým, ale k tanci s nimi nikdy nechodil. Říkávalt jim: „Mne taková zábava netěší. Mně jest milejší kniha!“ — A mimo to v duchu

pomyslel sobě: »Dorotka k hudbám nechodí, proč bych chodil já? Také chápu již poněkud, že hospoda zle posloužila otci mému, i maměnce, i mně!«

Dorotka tak prostince, nenuceně, upřímně a laskavě chovala se k ostatním děvám cestou do kostela a domů, že ji všechny měly ve vážnosti; ani sebe pohyblivější jazýček netroufal si o ni zavaditi. O průvodech každá s ní ráda byla v páрку a Dorotka s každou, ať chudobnou, ať zámožnou, ráda chodila; bylať pokora její tak ryzí, že ani nevěděla o nějaké přednosti před jinými.

Daleko široko říkalo se o sedláku Zezulákovi: »Zezulák je nejšťastnějším člověkem na celém okrese; má nejspořádanější statek, nejhodnější ženu a nejctnostnější dceru!« Sám Zajíček, kdykoli slyšel tu chválu, odpovídal: »Svatá pravda, můj kmotr je nejšťastnějším člověkem!«

* * *

Zajíček byl také šťastným člověkem až do roku 1857, kdy se stal radním, kdy mu chytráci počali pochlebovati, kdy mu svobodomyslní tlačalové vpravili do mozku bludné výklady nových časů, kdy přestával starati se o hospodářství, kdy počal libovati sobě ve společnostech hlučných, kdy se mu znechutil kostel, kdy manželka jeho počala hořké slzy prolévati. Celou jeho moudrostí byly plané věty: »Nastaly nám nové časy! Kdo se drží starých zvyků, kdo neužívá

nového práva svého, kdo sobě nepřeje: ten je zpátečníkem! Těmito větami se spravoval, tyto věty hřmotným hlasem v hospodách odříkával, kdykoliv měl v sobě několik džbánek piva. Netrvalo to dlouho a Zajíčkovi v celém okolí říkali: »s e d l á k z p á t e č n í k«.

Živou mocí nechtěl býti z p á t e č n í k e m, ale v pravdě byl n e š t a s t n ý m z p á t e č n í k e m.

Statek mu rodiče odevzdali čistý, až ten výminek. Žena přinesla a odevzdala mu značné věno na hotovosti. Umluvili se, že uloží peníze na knížky ve spořitelně. Za prvních let uložená jistina utěšeně vzrůstala bezpečnými a správnými úroky. Ale jakmile mu pitomí velebitelé nových časů pomátli rozum lichým zpátečnictvím, stal se zpátečníkem skutečným.

V hospodách netoliko sám utrácel, ale i za pochlebníky platil. Dobré pevné šaty pověsil do almaryl a dal si dělat kabáty hladší, ale dražší a špatnější. V městě seznámil se také s lidmi, již karbanem osvědčovali, že nejsou z p á t e č n í k y. Tam několikrát výhrou zaplatil celou útratu svou, a zalíbil sobě v kartách.

Pozdějšími velikými ztrátami nedal se vyléčiti, ale hrával tím vášnivěji, aby zase nabyl, čeho byl pozbyl. Toť ovšem líbilo se prohnáným spoluhráčům.

Obmezený Zajíček těšil se tím, že jenom úroky vybral, ale jistiny ve spořitelně se ani nedotknul.

Žena doma několikráte plačíc domlouvala Zajíčkovi a prosívala: »Rozpomeň se! Musíme hospodařiti! U kupce nám dluh velice roste!«

Zajíček: »Ale bláhová! Vždyť jsme ještě něčeho neprohospodařili z věna tvého! Nastaly nám nové časy! Po žních všecko zaplatíš židovi!«

Žena: »Ale z čeho zaplatíme daně? A z čeho řemeslníkům? A z čeho čeládce? A z čeho žencům?«

Zajíček: »Všechno se zaplatí, ale zpátečníkem nebudu!«

Selka Zajíčková již viděla, že nepořídí něčeho. Vidouc, že pivo muži dobře svědčí, ona pak že jaksí se užívá a chřadne, hledala léků u žida kupce, jemuž po žních všecko zaplatí. Nejprve mimo obyčejnou kávu, mimo cukr, mandle rozinky, sůl a koření přinášivala si také několik lahviček rosolky sladké; a když sladká nevalně prospívala, kupovala také hořkou, aby si napravovala slabý žaludek. Také látky na šaty a ostatní potřeby oděvní nabízel jí ochotný kupec žid, jenž každému v Kyrylově a v okolí viděl do kapsy; a Zajíčková brala na dluh, neboť Zajíček jí sám řekl: »Po žních všecko zaplatíš židovi!«

Hospodský křesťan zase milerád shovíval Zajíčkovi slibujícimu, že po žních všecko zaplatí.

Avšak po žních byl »v š e c h e n s t a t e k k r a t e k«. Ačkoliv kupec žid nenaléhal na zaplacení, ale přenesl dluh do příštího roku a ke dluhu jenom připsal úroky: Zajíček přece viděl

se nucena vyzdvihnouti sobě ze spořitelny několik set, aby nebyl zpátečníkem.

Do roku 1866, kdy byl Zajiček s manželkou u Zezuláků v novém domě na obědě, již bylo zmizelo věno ze spořitelny a na starém domě Zajičkově měl kupec žid již hezkou sumu v knihách pojištěnou.

Nedlouho po tom kmotrovství ochuravěl výminkář, starý Zajiček. Sedlák syn šel ho navštívit, což se zhusta a bez příčiny nestávalo. Matka výminkářka seděla u okna. Mladý Zajiček, pozdraviv otce i matku, otázel se: «Jak se daří, milý tatínku?»

»Výminkář: »Půjdu brzo za starým Zezulákem!«

Syn: »Nedejž Pán Bůh! Neradi bychom vás ztratili!«

Výminkář: »Věřím ti, synu! Dobře máme se u tebe na výminku. Ale, je li v tom vůle Boží, abych odešel, polehčí se tobě! Máš polehčení zapotřebí.«

Syn: »Nežádám sobě polehčení takového a není mi ho potřebí.«

Otec: »Ba je ti ho potřebí a bude ti ho ještě více potřebí! Žalostných těch časů nechci se dočkati.«

Syn: »Tatínku, co tím míníte?»

Otec: »Synu, dovolíš mně, otci svému, abych ti přesně pověděl, co mne tlačí?«

Syn: »Mluvte, milý otče; vděčně přijmu každé slovo vaše.«

Výměnkář: »Díky Bohu, již vícekrát napověděl jsem tobě to ono, ale pozoroval jsem, že's to nerad slýchal. Ty sám nikdy jsi neučinil zmínku přede mnou a před matkou svou o změně, která se stala s tebou a se statkem otcovským; ale co slyšíme od cizích lidí, rmoutí nás bolestně. Víš-li pak, že ti říkají lidé »s e d l á k z p á t e č n í k?«

Syn rozčileně odpověděl: »Otče, kdo mi tak říká, křivdí mi! Já nechci býti zpátečníkem!«

Otec: »Nechceš, synu, nechceš býti zpátečníkem a přece jsi politováníhodným zpátečníkem?

Statek tvůj a statek Zezulákův byly sobě ve všem rovny, když jste je od nás otcův převzali. Podívej se nyní na nový dům Zezulákův a na zpustlý dům svůj a doznáš, že jsi z p á t e č n í k e m.

Dobrá žena tvá přinesla ti znamenité věno, které se ti za prvních let po svatbě o mnoho set rozmnožilo a nyní — nyní nemáš ve spořitelně ani krejcaru a tudíž nezapřeš, že jsi zpátečníkem.

Odevzdal jsem ti dům a hospodářské budovy v dobrém stavu: nyní jest kde co sešlé. V knihách gruntovních bylo vše čisto jako sklo: nyní prý tam máš veliké peníze židovy. Nejsi-li tedy zpátečníkem?

Byl's ve vážnosti a přízni všem lidem: nyní pak jsi mnohým na posměch; není-li to zpátečnictví?

A hlavní pramen té žalostné změny? Býval's nábožným, pracovitým a šetrným; konal's jako

vzdělaný katolík své povinnosti, ale s této výše čestné klesl jsi do veliké hlubiny a přece říkáš o sobě: »Nechci býti zpátečníkem?«

Syn: »Vážím sobě manželky své. Mám radost z hodného syna Cyrilla. Jako katolík nikdy jsem nezanedbal zpověď velikonoční a jak jste mne od mladosti učili, modlívám se; pozdravením andělským denně uctívám a vzývám a za přímluvu prosím Rodičku Boží, blahoslavenou Pannu Marii.«

Otec: »Jene, synu můj! Manželka tvá zasloužila sobě větší vážnosti a blaženosti, než jí u tebe má. Hodným zůstal tvůj Cyrill zásluhou horlivého kněze, nábožného učitele a výtečných kmotrů svých. Zpověď velikonoční a vzývání Mateře Boží jest mi nadějí, že nezahyneš věčně. Záhubu časnou mužně a kajicně snášej. Vzpa-matuj se a naprav, co se ještě napravití dá. My, rodiče tvoji, nepřestáváme se modliti za tebe.

Z peněžitého výměnku ušetřil jsem dvě stovky, matka tvá také dvě. Já už nebudu peněz svých potřebovati. Komu bych je zůstavil? Tu máš, vezmi si je s otcovským požehnáním.«

Sedlák Zajíček přijal dvě stovky, zaplakal hlasitě a zvolal: »Zaplat Půn Bůh!« Políbil ruku otci i matce a odešel.

Od té chvíle Zajíček nikdy více neřekl: »Nejsem zpátečníkem!« Tři dni nevyšel z domu a od rána do večera přihlížel i pracoval v hospodářství. Avšak výměnkář otec od té rozmluvy se synem nápadně se tratil a ulehl. Čtvrtého dne

dal se zaopatřiti a již pátého dne klidně v Pánu zesnul. Na hřbitov doprovodilo jej tolik lidu, jako výměnkáře Zezulákovy před šesti lety.

Smrt otcova utvrdila sedláka Zajíčka ještě více v dobrém úmyslu. Třikráte po sobě byl obecním radní. O čtvrté volbě pověděl kdosi o něm: „Kdo neumí spravovati svůj vlastní dům, nemůže býti mezi správci celé obce.“ A pravdivé slovo rozhodlo. Zajíček nedostal ani jediného hlasu.

Zajíček vyhýbal se lidem, kde a jak mohl. V hospodě zaplatil neveliký dluh svůj a nikdy více ho tam nespattřili „kamarádi z mokré čtvrti“.

Pilně dělal došky a poopravoval chatrné střechy na domě a na budovách hospodářských. Statečně pracoval s oráčem a s bedlivým synem Cyrilem. Na polích vídali ho lidé často s motykou nebo rýčem. O žních dobře zastal dva ná denníky. Večery trávil doma s manželkou a matkou výměnkářkou, pokud byly na živě. V neděli a ve svátek bral na sebe kabáty, kteréž před desíti lety byly mu špatny. Cyrilla, jediného syna svého, vybízěl, aby sobě pojednal šaty sváteční; dobrý syn však, znaje bídu otcovu, spokojil se oděvem předělaným z obnošených věcí otcových.

Do kostela chodil Zajíček zase každou neděli a každý svátek, ale chodil sám; netroufal sobě přidružovati se ke kmotrovi Zezulákovi.

Z odprodaného obilí uplácel dluhy u řemeslníků a platil daně, pokud mu výtěžek stačil. Ale hlavní dluhy u kupce Mumelesa pořád ještě

množily se odbíranými potřebami v domácnosti, nezbytnými léky pro chřadnoucí manželku a nekřesťanskými úroky.

Takový byl stav Zajíčkův tři léta po smrti otcově, kdy mu dobrá matka výminkářka darovala ušetřené peníze své a ráda dokonala vezdejší pouť svou.

Manželce jeho také nepomohla ani sladká, ani hořká. Žlutá barva ve tvářích prozrazovala neduh vnitřní. Lidé o ní povídali: »Ubohá se trápí a dozrává!« A skutečně za rok po smrti výminkářky dozrála a zemřela klidně.

Vdovec Zajíček postavil jí a rodičům na hrobích kříže z litiny a založil fundaci na výroční mši svatou. Vynaložil na tu povinnost synovskou a manželskou peněz, před rokem matkou jemu darovaných.

Zajíčkoví arcíť se ulevilo. Nedával a neplatil výminek žádný. U kupce byl po smrti manželčině roční účet také menší. Zajíček počítal, ale pozdě. Kupec Mumeles počítal už dávno a nyní pravil sám pro sebe: »Statek Zajíčkův má budovy špatné; budou se muset od základu stavěti. Koně má staré. Pěkný dobytek padne na útraty soudní. Mám u Zajíčka plných dvanact tisíc zlatých! Svrchovaný čas, abych se učinil sedlákem Kyrylovským v čísle třetím.«

Z nenadání přišel Mumeles k Zajíčkoví. Nepřišel jako jindy pokorně a sladce; tentokráte dělal pána a tvrdě řekl: »Zajíčku, dlouho děláš

jsem vám dobrodiní, dlouho shovíval jsem vám, ale déle shovívati nemohu a nesmím, abych ne-
ožebračil sebe. Potřebuji peníze. Do měsíce mu-
sím peníze míti. Do měsíce vyprší lhůta vašich
směnek. Tu vám je ukazuji!» To řekl Mumeles
a odešel. Zajíček jen kýval hlavou a nepromluvil
slova. Dlouhou chvíli seděl jako přimrazený. Tu-
šilť konec takový, ale přece ulekl se ho. Potom
sebral se a zarmouceně odešel do polí, aby se
počal loučiti s nivami a lukami, jež byly za po-
měrů rozmanitých majetkem jeho předkův a jež
on za poměrů nejlepších — po zrušení roboty a
poddanství — promarnil a přivedl do rukou ci-
zích. Mluvil polohlasem sám k sobě: »Ó já
mezek a ne Zajíček! Bůh mi buď milostiv! Cyrill
měl býti šťastným sedlákem a mou vinou, mým
nerozumným darebáctvím bude musit jako oráč
žítí u cizích lidí!«

* * *

V Kyrylově kde kdo věděl, proč Zajíček za
posledních dnů smutně klopí očí zarosených.
Laskaví lidé upřímně litovali ho, ale věděli, že
mu není pomoci. Lidé nepořádní a zlí posmívali
se mu.

Přišla neděle. Po odpoledních službách Bo-
žích, jako obyčejně, byl u Zezuláků Cyrill Zajíčkův,
aby pokračoval ve čtení nové knihy.

Zajíček pravil: »Cyrille, čti Dorotce a Marti-
novi dále, já už přečetl jsem knihu celou. Dnes

musíme asi na hodinu odejítí.« To nebylo mladým lidem nic nového, čítávali vícekrátě sami.

Zezulák s milou chotí svou odešli zadem do zahrádky své a spatřili v zahrádce sousední kmotra Zajíčka pod stromem na lavici v hlubokých myšlenkách. Vědělit, že ho tam najdou.

Zezulák: »Kmotře! Proč jste tak zamyšlen? Otevřte nám zadní dvířka do zahrady své!«

Zajíček sebou trhl, vyskočil, a neodpovídaje běžel dvířka otevřít. Podal příchozím ruku a rozpačitě uvítal je.

Zezulák: »Už dávno nebyli jsme u vás; chceme vás navštívití.«

Zajíček: »Kmotře a kmotřenko! Nejsem hoden návštěvy vaší! Pán Bůh račiž vám dáti hojnou odplatu za vaši přízeň a lásku! Přicházíte do smutného příbytku! Posadte se, posadte.«

Zezulák: »Jako kmotři a sousedé vždy věrní přišli jsme vás potěšit. Známe zármutek váš a vaši starost. Od mladosti byli jsme dobří přátelé, dovolte, abychom s vámi promluvili upřímně po staročesku!«

Zajíček: »Mluvte, ctěný kmotře. Co vy a dobrá kmotřenka povíte, bude jistotně lékem utrápenému srdci mému.«

Zezulák: »Kupec Mumeles prý chce do měsíce dvanáct tisíc. — Chytrák, ví, že jest to věci nemožnou, abyste mu zaplatil. Chce se v Kyrylově s rodem svým uhnízditi na věčné časy. Už nyní mnoho rodin zdejších naříká na jeho činnost. Prodati musíte, neprodal byste raději nám

statek svůj? Opatřili bychom do měsíce peníze, platil byste kupci a neuvalil byste na sebe výčítku a kletbu celého Kyrylova.*

Zajíček patrně potěšený neodpovídal.

Zezulák pokračoval: »Kmotře, dívíte se, nač my stárnoucí manželé potřebujeme ještě druhý statek? Slyšte! My nekupujeme statek váš pro sebe. Máme dvě děti, a těm dobře se hodí brzy dva statky. Chceme váš statek koupiti pro Dorotku a svůj později odevzdati Martinovi. — Dorotka ovšem nebude statek váš spravovati sama, musí míti hospodáře, a jak pozorujeme, nebude se tomu přičítati, když jí poradíme, aby hospodářem a manželem jejím byl váš hodný Cyrill!«

Zajíček pochopil šlechetný úmysl kmotrův, nepromluvil slova, vstal, chtěl líbati ruku kmotrovi a kmotřence. Ti však toho nedopustili a stvrdili ústní smlouvu vzájemným kmotrovským políbením.

Věc byla vyřízena. Zezulák a žena jeho odcházeli. Zajíček je vyprovodil až k zadním dvířkám zahradním. Tam řekla mu kmotra Zezuláková:

»Až přijde Cyrill domů, zeptejte se, je-li spokojen s prodejem statku; my doma zase promluvíme s Dorotkou.«

Cyrill byl spokojen, a ještě jednou za tmy zaskočil k Zezulákům, kteří sobě od něho dali ruku políbiti. Dorotka již před chvílí radostně plačíc rodičům ruce líbala a nyní Cyrilla přes celou zahrádku vyprovodila.

Za několik dní u notáře ve městě vypravil se prodej a kup čísla třetího v Kyrylově. Zajíček peníze vypočítané odevzdal přivolanému Mumelesovi před notářem za směnky, kteréž hned roztrhal. Notář zavázal se, že bez odkladu zařídí zápis v knihách. Mumeles, ač nesl dvanáct tisíc, cosi zabručel a mrzutě odcházel. Zezulák pak s manželkou a se Zajíčkem bez peněz radostně ubírali se domů do Kyrylova.

Nyní šly věci krokem rychlým. Mistr zedník měl ještě nákresy a počty od stavby Zezulákovy. Roku 1876 nedlouho po správě u notáře svázely se potřeby stavební na dvůr Zajíčkův. Cyrill statečně pracoval pro novou majetnici statku otcovského. Roku 1877 svázelo se obilí již do nové rozšířené stodoly, a po žních byly u Zezuláků dvě přeradostné svatby najednou. Cyrillu Zajíčkovi, statečnému a vzdělanému rolníku, kde kdo z toho srdce přál vzornou Dorotku, a velebil manželky Zezulákovy netoliko k vůli výtečnému kupu statku Zajíčkova, ale také k vůli tomu, že vyřídil prohlášky a oddavky svému věrnému oráči, kterýž po patnáctileté svědomité službě usadil se ve vlastním domku, k němuž nevěsta přinesla mu pole, mající tři korce.

Zajíček vůči hledě mládnul. Zezulák neměl oráče a Martin byl ještě malý. Zajíček žádal kmotra Zezuláka, aby jej vzal do služby, a dělal oráče statečného. Ale když nyní zase neděli co neděli, a svátek co svátek chodili spolu do kostela a z kostela, žádný neříkal: »Sedlák jde s oráčem«,

ale každý říkal: »Kmotr Zezulák jde s kmotrem Zajíčkem.«

Roku 1882, kdy v neděli u mladého Zajíčka Beníšek a Mařenka ptali se matinky Dorotky: »Půjdeme k dědouškům?« Mumelesa již nebylo v Kyrylově; ale bylo tam zase o několik zámožných a šťastných rodin více.

Hospodský Veverka měl ještě lednici a »pivečko jako křen«, ale hlučné pitky neděly se tam. Rozumnější muži počítali a přestali tam choditi. Když pak i Zajíček přestal býti »panem radním« a hostem Veverkovým, chytli se i ostatní »kamarádi z mokré čtvrti« za svou vlastní hlavu a zůstávali doma.

Veverka čiperně obsluhoval pocestné, naléval v neděli a ve svátek i domácím, již sobě chtěli a mohli džbánek piva v rodinách popřáti, a větší užitek míval dvakrát, třikrát do rok o posvícení a v masopustě. Vícekráte představený Kyrylovský hudbu nepovoloval. Veverka žil přece, a byl ve vážnosti u všech lidí.

Zezulák a jeho manželka netoliko v Kyrylově, ale daleko široko požívají největší úcty a vážnosti zasloužené.

Číslo 18.

Cena 4 haléře.

Ročník XIII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

PIUS X.

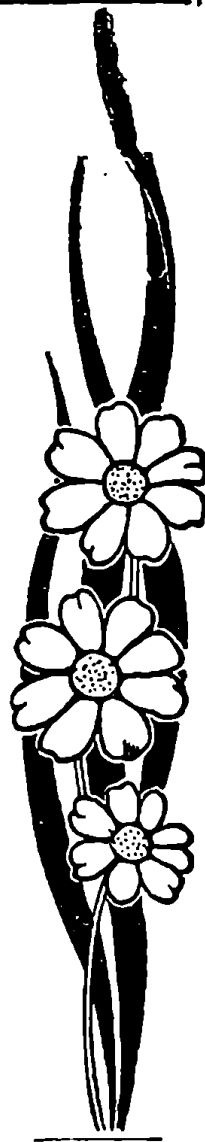
Napsal **FR. VANĚČEK.**

I.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

**Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1908.**

Dne 4. srpna 1903 o třech čtvrtích na dvanáctou vystoupil kard. Macchi na balkon vatikánský, aby oznámil shromážděnému zástupu výsledek volby papežské. Učinil to obvyklými slovy: »Zvěstuji vám radost velikou, máme nového papeže Jeho Eminenci nejdůstojnějšího kardinála Josefa Sarto, který přijal jméno Pius X.«

Zástup dole v tisících čekající přijal zvěst s jásotem. Přijal jej jako nástupce, jenž přichází ve jménu Páně. Teď nastal shon po zprávách o nově zvoleném. Jeho činnost, jeho rod a životopis staly se předmětem nejčilejší poptávky. Této zvědavosti místné chci též českému čtenářstvu vyhověti a kratince nastítni život nástupce Petrova.

Předchůdci v úřadě

byli ze všech vrstev věřících. Pán a Spasitel náš podle těla, ač Syn Boží, byl pokládán synem tesaře, prvního náměstka svého vzal z rybářů bethsajdských a nástupcové jeho, dle jména jich soudců, byli často z nejnižších vrstev, totiž z rodů otro-

ckých, poněvadž jména jejich poukazují na taký původ. Ovšem i v nejprvnějších dobách pronásledování někteří z papežů našich byli spříznění i s císařskými a nejprvnějšími rody. Tak svatý Klement, jehož ostatky naši sv. apoštolové Cyrill a Methoděj našli, byl spřízněn blízce s císařskou rodinou Flaviů. Sv. Kornelius, papež, pocházel z rodu šlechtického Kornelů. Vystřídali se na stolci Petrově všechny takřka vrstvy věřících.

Sixtus V. býval pasáčkem a pak slavným pastýřem věřících, jehož jméno proslulo v dějinách církve sv.; Alexander V. na Kretě jako hoch sirotek bez otce a matky žebrol, od Františkánů z milosrdenství vychován byl, stal se později papežem, a zvolil si heslo: »Povýšil mne Bůh mocí ramene svého.« Hadrian IV. pro chudobu svou přijal místo sluhy v klášteře, kdež poznali vlohy jeho a dali jej vzdělati. Chudý tento sluha o úřadu papeže se vyjádřil, že trůn papežský jest pobit trním a plášť že jest těžký pro nejsilnější ramena. Provedl mnohé opravy v kázni, jimiž si mnoho nepřátel získal.

Řehoř VII byl z tak chudého rodu, že těžko o něm zjistiti rok jeho narození, ba i místo. Jedni (2 kronikáři) praví, že byl synem tesařovým, jiní že byl z chudé měšťanské rodiny, ale na stolci papežském proslul tak, že jeho jméno patří k nejslavnějším papežům.

Benedikt XV. pocházel z téže vesnice jako Pius X., rovněž z chudých rodičů. O něm jest znám příběh, že když jej přišla navštívit matka,

kterou dámy římské z úcty k Sv. Otcí oblékly do nádherných rouch a šperků a přivedly ji k synu k audienci, Benedikt nechtěl se znáti k vystrojené matce, která pochopila ihned příčinu a odložila hned šat nádherný, aby vzala své prosté šaty. Teď se k ní hlásil Benedikt: »teď poznávám svou matičku« a vzdal jí synovskou čest. Podobně Jan XXII. Pius V. a jiní byli z rodu občanského, ano jak se říká »nizkého«, možno-li tak mluvit.

Rodiště Pia X.

Sv. Otec narodil se r. 1835 z chudé rodiny jako rakouský občan ve vesnici Riese v benátském kraji, který do r. 1866 náležel ještě k naší říši. R. 1848 poprvé začali se bouřiti občané trevisští, způsobili povstání a zřídili prozatímní vládu. Avšak náš polní maršálek Radecký v krátku přiměl je k poslušenství, dobyv mnohých a skvělých vítězství. Nicméně rakouské poddanství již nemělo dlouhého trvání, protože se šířila myšlenka o sjednocení Italie Rakousko ztratilo po válečném roku 1859 v míru s Itálií, vyjímajíc Mantovu, celé Lombardsko, když pak Italie našla spojence v Prusku, který Rakousku ve válce r. 1866 padnul do zad, ztratila rakouská koruna poslední italskou državu Benátsko, které připadlo ovšem diplomaticky zatímne francouzskému císaři Napoleonu III., od něhož bylo přenecháno pak italskému králi Viktoru Emanueli. Vykonána byla pak formalita

všeobecného odhlasování lidu, tak zvaný plebiscit, kterým měla projevena býti spokojenost lidu s nastalým stavem po uzavření míru. Tou dobou byl sv. Otec kaplanem v Tombolo a stal se tak italským občanem.

Riese leží v obilím osévané rovině na křižovatce dvou hlavních silnic, vedoucích z Padovy do Osolo a z Ralforno do Montebelluny, na úpatí pahorkoviny, posázené olivami a oranžovníky, za níž na západ jeví se vlnité obrysy vrchu Monte Grappa (1779 m.) s jeho výběžky. Z Riese jde se do nejbližšího města Castelfranca 7 kilom. cesty dlouhou, širokou, pohodlnou silnicí, stíněnou stromořadím obrovských platanů. V Castelfranco je též nejbližší stanice dráhy. Vzdálenější ale povšechně u nás známější a nejbližší města kolem Riese v úrodném tom kraji benátském jsou: Benátky, Treviso, Vincenza, Verona, Padova.

Vesnice Riese čítá asi 1000 obyvatel, náleží k diöcesi biskupství trevísského, z kterého již r. 1303 byl zvolen papež Benedikt XI., rovněž z chudé venkovské rodiny, a samotná Riese měla již též chudého rodáka svého Monicu, syna kováře, kardinálem a patriarchou benátským. Obyvatelé jsou rolníci většinou nezámožní, málo jich má tolik půdy, aby dobré živobytí rodině poskytl. Výživu jim skýtá pěstování žita, chov dobytka, ovocné stromy a réva, jež se bohatě daří.

V této vesnici žije dosud jediný člen rodiny Sartů, sestra papeže, která je provdána za hostinského »u dvou mečů« (»due spade«). Jednoduchý,

čistý a jednopatrový domek a hospodářství, právě vedle rodného domu Pia X., který nyní jest neobydlený a prázdný; dosavadní to a také jediný majetek sv. Otce, který nechal nedávno teprve opravit pro sestry své, které mu domácnost do jeho volby spravovaly a svobodnými zůstaly. Jest to bývalý malý selský stateček, nyní jen jednopatrový dům, číslem 5. označený, pod nízkou střechou, po 4 oknech v přízemí a poschodí, mřížemi a dubovými okenicemi opatřený. Okolo domku jsou topoly a moruše. Na polední straně je vchod, nad ním v poschodí okna do světničky, kdež poprvé spatřil světlo světa Giuseppe Sarto — vyvolený, aby se stal světlem církve, papežem.

Kdo tušiti mohl dne 2. června r. 1835 o 11. hod. dopolední, že v malém Sartovi, synáčku obuvníka a obecního posla, narodil se příští papež? S jak jinou slávou vítá se prvorozenec mocnářů, nástupce trůnu a majorátní princ! V Riese nikdo netušil předurčení Boží, jen okolí nejbližší všimlo si toho dne obyčejné rodinné události mladých manželů, kteří 13. února 1833 v manželství vstoupili. Za to nyní tam z daleka chodí podívat se na prostou tu světničku, nyní jen několika židlemi opatřenou a ozdobenou třemi svatými obrazy na vybílených stěnách. Riesští nedali si ujíti, aby po volbě svého rodáka neozdobili dům věnci s obrazem a slávobránou.

Jednoduchý farní kostel v Riese s vysokou štíhlou věží je ozdoben jen hlavním oltářem. Kostelíček tento prostý vítal 3. června nového

člena církve, jemuž svátost křtu udílel tehdejší kaplan Don Pellizari a v matriku zanesl novokřtěnce jménem Giuseppe Melchior Sarto. — Kmotrem křtenci byl strýc jeho Antonín Sarto ze San Vito d' Asolo.

Rodina Sarto.

Otec Pia X. jménem Jan Baptist Sarto, byl obecním sluhou a roznašečem pošty, kteréž místo převzal po svém otci Giuseppe Sartovi. Tento děd sv. Otce narodil se r. 1762 v Godego, odkudž se přestěhoval do Riese a zde jako »agente« a obecní výběrčí daně též poštu obstarával. Měl tři syny: výše uvedeného Jana Baptista, který se dne 13. února 1833 oženil s 20letou Margaretou Sansonovou; Hyacintha, jenž pojal za manželku Mariettu Sansonovou, tetu nynějšího papeže, kteréž manželství zůstalo bezdětným; Antonína, zmíněného kmotra křtěnce a manžela Lucie rozené Pellizariové v San Vito, která mu 4 syny a dceru povila. Tito bratřenci sv. Otce jsou: Josef Sarto, jenž se oženil s Marií Barbiroliovou, Petr a Ludvík, oba zůstali svobodni a Jakub Sarto, kněz v Asolo; sestřenice pak Matilda provdala se za Antonína Gaetana.

Poměry rodiny Sarto jsou lehce vyjádřeny. Devět dítek a málo polí, za to však byli otec i matka cennější než mnoho korců pole. Pracovitost a šetrnost, kázeň křesťanská a zbožná vý-

chova byla věnem větším než poplužní dvůr, který odkázal otec lehkomyšlný synu bez kázně.

Mnozí lidé vstupujíce do života obtěžkaní majetkem rodičů, nečiní kariéru. Většina lidí vstoupila do života s holou rukou, ale neměli-li hlavu a srdce prázdné, dopracovali se postavení, jímž se mohou slušně živiti. Četná rodina Sartů neoplývala bohatstvím, ale všichni domohli se postavení samostatných svou silou, bez pomoci bratra. Ovšem, že bohatství jejich jest v příčinnivé a šetrné ruce jejich. Jako zvláštní tah povahy přátelstva sv. Otce třeba vytknouti, že sestry jeho neodložily jednoduchý kroj venkovský a nepřešly konati práce nejprostší.

Madame de Stael pravila o sobě: »Nejsem hrda na své spisy, ale že se vyznám v desateře věcí, z nichž každá mne může uživiti a tak sama se dovedu žitím protlouci.«

Rodina Sartů byla dle všech zpráv rodinou práce, šetrnosti a kázně, a každý člen její pracoval pilně a užíval šetrně. Tím bylo dáno každému dítěti znamenité věno. Mladý Josef jako školák rieský po škole nebyl prost povinnosti pásti kravku, která dávala poloviční živobytí rodině, při tom byl k vůli úspoře bos, za to však vzal si na pastvu knížku, z níž se učil. Bylo učení se milým zaměstnáním mladého pasáčka. Dětská hra s »kolíky dřevěnými« nebyla mladému Sartovi neznáma, ale nebyla náruživostí. Souvěkovci ve vesnici pamatují se, že s nimi chvíli hrával, načež

se chopil své knížky. Způsob života mladého Josefa Sarta jest způsob většiny venkovských hochů, bohužel však ne vždy tak užitečně, ctnostně a pilně stráveného jako jest mládí Pia X., jež na pastvu provází knížka učební.

Ve škole seznal pan učitel Gecherle záhy vlohy jeho. V Riese byly jen dvě třídy obecné, které malý Josef Sarto vychodil, kde byl nejlepším a nejpilnějším žákem. Jeho nadání a vlohy dovedl jedině řídící učitel Gecherle oceniti, který zároveň s jakýmsi občanem Monicou, jehož bratr byl tehdy kardinálem, přemlouvali obecního sluhu, aby dal syna na studie. Otec sám učil děti prvním základům víry, ve škole se učilo počtům. Doplnkem ke vzdělání z obecné školy byly malému Sartovi morální romány Františka Soave, které jako student čítal.

Cestou chudého studenta.

Studie nepovažují se v Itálii za prostředek k lepší existenci, naopak mnozí vystudovaní nenalézají ani zaměstnání ani výživy a často bíději plahočiti se a hůře živořiti musí než nejchudší rolník. Tak i otec Sartův, zbožný, řádný a přičinlivý, uvažoval, i nebylo snadno získati ho pro tuto volbu, neboť otec spíše si přál, aby z nejstaršího Josefa byl řádný rolník, který by jemu i ostatním pomáhal.

K domluvám zmíněného Gecherle a Monica odhodlal se otec, že pošle oba syny Josefa i Angela na studie do koleje v Castelfrancu. Staříčkový farář arcikněz Don Ciro Fusarin sám připravoval mladého Josefa do první třídy latinské a v těchto soukromých hodinách přesvědčil se o jeho talentu, takže nemalou měrou přispěl v definitivní rozhodnutí otce. Však nebylo to tak snadno obecnímu sluhovi vydržeti syny na studiích. Do ústavu (pensionátu), na byt a stravu platiti na ně při své chudobě nemohl. Dobrý otec, když viděl vlohy synovy a domluvy vážných lidí, vzal na se starost se studii nejstaršího z dítek. Dvě hodiny od Riese jest město Castelfranco, kdež jest vyšší učiliště. Zde Pius konal gymnasiální studia způsobem chudých studentů z okolí velkých měst. Každý den docházel do města se svazkem učebnic a potravou na den, kteráž záležela v kuse domácího chleba aneb polenty. Po škole odpoledne ubíral se zase zpět k domovu, aby se učil úloze a po ní aby pomohl v pracích domácích.

Výborné vysvědčení, které přinesl, sebezapírání hochovo rozplašily obavy otcovy, takže se nebál druhého syna Angelo dáti na vzdělání, ač byl v každém ohledu slabší Josefa. Výborné vysvědčení dodalo mu vážnosti u všech bratří, takže měl nejrozhodnější mezi nimi slovo. Mladší své sourozence pečlivě chovával, a rád k vůli pamlsku pro ně uložil si újmu.

Prospěch Josefův pobádal otce ulehčiti své chloubě denní cestu do školy. Koupil malého osla,

na kterém měli oba synové Josef a Angelo se vystřídati cestou 7 kilometrů dlouhou do Castelfranca, a to dvakrát denně do školy a ze školy. Měl každý střídavě vésti osla a seděti na něm, ale dle vypravování žijícího mladšího bratra Angela chtěli oba vždy raději vésti osla než seděti a obyčejně v sporu vyhrál starší a silnější, Beppo. Přes oběd zůstali v Castelfranco. Josef dostával pak oběd u rodiny Finazziovy, za nějž za poledne jich 3 děti učil a zopakoval s nimi úlohy. Jednu výhodu časté cesty měly pro Josefa; otužil tělo své více než každým tělocvikem.

V té době byl patriarchou benátským Monico, rodák z Riese, syn tamního kováře, který v podobně skrovných poměrech vystudoval. Monico z učitele rhetoriky v semináři v Trevisu později stal se farářem v San Vito a pak biskupem v Cinedě a r. 1827 jmenován patriarchou v Benátkách, u něhož byl též strýc Josefův služebníkem. Josef nechtěl však pomocí svého strýce dožadovati se přízně vznešeného hodnostáře církevního, spoléhaje na své vlastní přičinění. Farář Fusarin sám z vlastního popudu sdělil patriarchovi obavy o další osud nadaného studenta své farnosti a prosil o pomoc pro něho. Pomocí kardinála Monico dostal Josef zdarma zaopatření v semináři v Padově, což ho velikou radostí překvapilo. Bez tohoto kardinála nebyl by snad mladý Sarto mohl vystudovati a státi se papežem Piem X.

Vždy prvním. ●

Na stolci sv. Petra zasedl muž, o němž možno právem napsati »vždy prvním.«

Mezi dítkami poprvé přistupujícími ke stolu Páně, ač byl z nepatrné rodiny, patřil k prvním, kteří se co nejhorlivěji r. 1846 při svátcích velikonočních připravovali k sv. přijímání. Dosud žijí, dle svědectví obecního starosty Andrearzo, hospodáři, kteří tehdy s Josefem Sarto poprvé přijímali Tělo Páně. Dosud žijí pamětníci prvního přijímání Pia X. V dětské jich živé paměti vryl se příkladný život jedenáctiletého Sarto, jenž poprvé přijímal. Doba 57 let nedovedla smýti vzpomínku na první sv. přijímání v paměti sousedů Rieských.

Sv. biřmování přijal v kostele v Asolo, kdež byl biskup na visitaci. Slib svůj biřmovací vyplnil tak slavně, že se stal prvním bojovníkem sv. církve, papežem — otcem věřících.

V obecné škole obrátil první pozornost učitelovu Josef Sarto a byl první, kterého doporučoval k studiu.

Na studiích vesnický hoch závodil s jinými žáky z jiných rodin a jiných poměrů. Mnohý z jeho spolužáků měl rodiče učenější a vzdělanější než Josef Sarto a většina jeho spolužáků, ne-li všichni, měla bohatší rodiče než Beppo, jak doma říkali Josefovi rodiče, ale v závodě o mravy, o prospěch v učení, synek venkovského zbožného ševce dostal »palmu vítězství«. Josef Sarto byl prvním žákem ve třídách, které studoval v Castel-

franko, ač denně chodil domů, denně ještě doma pracoval při skrovném hospodářství jako nejstarší dítě.

V Castelfranco Don Gaetano Marco vědecky ho připravoval a tak vystudoval nižší gymnasium. Svou pílí stal se miláčkem učitelů. Zkoušky na konci každého čtvrtého roku musil skládati v Trevisu, kde vždy obstál s výtečným prospěchem jako primus (první).

Osudná rána.

Uprostřed studií stihla osudná rána snaživého a nadaného studenta, tehdy sedmnáctiletého, která byla by musila vytrhnouti ho ze studií a zbaviti ho touhy po studiu a naděje k dosažení cíle svého, kdyby byla Prozřetelnost sama nad ním nebděla. Bylo to 4. května 1852, kdy zemřel otec jeho v stáří 59 let. Nejmladší dceruška Marie čítala teprve 4 roky. Ze semináře odešel k umírajícímu otci a zdálo se nevyhnutelným, aby jako nejstarší byl nyní nápomocen doma k výživě četné rodiny a nebylo pomýšlení, aby dále mohl studovati. Avšak matka, ač chudá a samojediná nyní vše měla na starosti, jako pravá statečná žena nechtěla vytrhnouti pilného syna ze studií. Jehla v ruce matky stala se za pomoci dospívajících sester pramenem výživy pro celou rodinu.

Farář Fusarin v Riese, jsa — jako všem svým žákům — příznivcem Josefa, sám svými známostmi o něho se postaral.

V padovském semináři.

Padova je 24 mil vzdálena od Trevisa. Biskupství treviskému vyhrazena byla stále dvě bezplatná místa v semináři padovském. Jedno bezplatné místo obdržel příslušník diecéce treviské, Josef Sarto v Riese a sice na přímlovu zmíněného již patriarchy Monica a biskupa Fariny v Trevisu. Na podzim r. 1850 vstoupil výtečný žák a primus z ústavu v Castelfranco do semináře v Padově, který r. 1664 založen byl od biskupa Gregora Barbarigo.

Uzavřený život klášterní v ústavě, ohrazeném vysokými zdmi, jako vůbec ve všech italských seminářích, kde duch vzdálen víru života vznáší se k Bohu, mysl sousředěna k studiu a zbožnosti, zdokonaluje duše kandidátů kněžství pro povolání duchovních. V seminářích italských vyučuje se kromě odvětví theologické vědy ještě řečem a všeobecné vzdělání důkladně doplňuje se realiem. Malý (chlapecký) jako je na př. u nás v Budějovicích a velký (theologický) seminář bývají v Itálii spojeny, a v těchto seminářích je studium nastávajícího duchovního takto rozděleno: 5 let gymnasia, 3 roky filosofie. Prefectem semináře v Padově byl r. 1850 Don Agostini a třídní učitel humanistické třídy v semináři či 5. třídy gymnasiální byl profesor de Pietro, později infulovaný opat v Montefelice. V druhé třídě humanistické čili první lycea hlavními učiteli: Salami de Rossi a Don Anselmi, který jediný dožil se volby papeže

Pia X. a nad zvěstí tou radostí plakal. Stařeček 80letý dosud působí v Padově, nyní jako docent theologie. Sarto absolvoval 7. a 8. třídu gymnasia. Po celé 4 roky v Padově byl rovněž primusem a z 39 abiturientů odbyl maturitu nejskvěleji, zůstal i zde prvním. Budtež zde dokladem jeho vědomosti, nadání a pilnosti známky z jeho maturitního vysvědčení:

v náboženství: vynikající s vyznamenáním a v živém zájmu ve všech oborech vyučování;

ve filosofii: výborný jako dobrý myslitel, získal potřebných znalostí v nejvyšším stupni jak v rozsahu tak v hloubce vědomostí;

v italské řeči: výtečný jak ve snadném výkladu klasiků, tak korektnosti v slohu a v nejobsáhlejší znalosti literatury;

v latinské řeči: výtečný přesným výkladem a překladem, jakož i stkvělým slohem:

v řecké řeči: výborný obsáhlými znalostmi gramatiky a velkou přesností ve výkladu a překladu;

v zeměpise a dějepise: výtečný nejobsáhlejšími a jasnými znalostmi vzhledem k dějinným událostem nové doby a jich časového postupu;

v matematice: výborný nejchvalnějšími vlohami k této vědě, neobyčejnou zběhlostí v řešení algebraických a geometrických úloh;

ve fysice a přírodních vědách: výborný jasnosti pojmů, bohatými, precisními a dobře urovnanými znalostmi též pokusy matematickými.